

Kriminaalpoliitika uuringud
15

KURITEGEVUS EESTIS 2010

Tallinn 2011

Koostajad: Andri Ahven, Helen Kereme, Anne Kruusement, Urvo Klopets, Anu Leps, Jako Salla, Mari-Liis Sööt, Laidi Surva, Kaire Tamm.

Keeletoimetaja: Kalev Lattik

Kujundus ja küljendus: OÜ Dada AD

Tõlge: Ad Rem Tõlkebüroo OÜ

Väljaandja:

Justiitsministeerium

Tõnismägi 5a

15191 Tallinn

Telefon: 6 208 100

Faks: 6 208 109

e-post: info@just.ee

Justiitsministeeriumi koduleht: www.just.ee

ISSN 1736-2377

ISBN 978-9949-9109-0-8

Kõik käesolevas materjalis esitatu on kaitstud autoriõigusega, mis kuulub justiitsministeeriumile. Väljaande tsiteerimine või refereerimine on lubatud üksnes juhul, kui viidatakse materjali autoritele. Justiitsministeeriumi kirjaliku nõusolekuta ei tohi väljaannet ega selle osi mingil viisil publitseerida.

EESSÕNA

Kuritegevuse statistika aastaraamatu eesmärk on selgitada kuritegude arvu muutusi. Lisaks kõikvõimalikele sotsiaalsetele ja majanduslikele teguritele mõjutab registreeritud kuritegude arvu ka kohtupraktika, ennekõike riigikohtu otsused süüteokoosseisude tõlgendamisel.

Hea näide on 2010. aastast, kui riigikohtu otsuse alusel hakati mitmeid juhtumeid, mida varem oli käsitletud avaliku korra raske rikkumisena, menetlema kehalise väärkohtlemisena. Samuti ei menetleta riigikohtu otsuse tulemusel enam kuriteona juhtumeid, mil alaealised esitavad ööklubisse sisenemiseks turvamehele võõra dokumendi – seetõttu nende kuritegude arv väheneb, kuigi tegu ise ei pruugi jääda tegemata. Nii tuleb arvestada kõiki neid tegureid kuritegude arvu tõlgendamisel, samal ajal kui karistusseadustikus on üle kolmesaja kuriteokoosseisu.

Muudatused karistusseadustikus mõjutavad samuti olulisel määral kuritegude registreerimise arvu. Nt. vahemikus 15.03.2007–27.07.2008 oli väheväärtusliku (alla 1000-kroonise) asja vargus üldjuhul karistatav väärteona. Alates 28.07.2008 on süsteemaatiline vargus karistatav kuriteona ka juhul, kui asja väärtus jääb alla 1000-kroonise piiri. Samamoodi mõjutab seadusemuudatus salakaubaveo juhtumite arvu, kui maksuvabalt üle Euroopa Ühenduse piiri toodavate sigarettide lubatud arv langes 200 sigareti pealt 40 sigareti peale. Sellised muudatused avaldavad lisaks registreeritud kuritegude arvu muutusele mõju ka näiteks kriminaalkorras karistatud isikute arvule.

Esimese aastaraamatu avaldasime 2007. aastal ning see kajastas kuritegude andmeid 2006. aasta kohta. Käesolev raamat on järjekorras viies ning taas eelmisest põhjalikum. Peale põhjaliku ülevaate olulisematest kuriteoliikidest oleme sedapuhku eraldi tähelepanu pööranud kriminaalmenetlusele. Näiteks saab käesolevast aastaraamatust vastused järgnevatele küsimustele:

- missugused kohustused määratakse isikutele, kelle suhtes lõpetatakse kriminaalmenetlus avaliku menetlushuvi puudumise tõttu;
- missugustel põhjustel tagastab kohus kriminaalasja materjalid prokuratuurile;
- kui palju ning missuguste kuritegude lahendamisel kasutatakse jälitustegevust;
- kui palju konfiskeeritakse Eestis kuritegelikku tulu.

Üks tähtis märkus veel: teatavasti otsustab kohus, kas isik kuriteos süüdi jääb. Kuriteo all peame silmas süütegu, mis on karistusseadustiku kohaselt karistatav rahalise karistuse või vangistusega. Käesolevas kogumikus on käsitletud isikuid, kellele heidetakse ette kuriteo toimepanemist. 2010. aastal mõisteti eri süüdistuspunktides õigeks ligi 200 inimest (sh need, kes mõnes süüdistuspunktis ka süüdi mõisteti) ning lõpetati 8228 kuriteo menetlus kriminaalmenetlust välistava asjaolu tõttu (sh kuriteo aegumine, süüdistatava ja kahtlustatava surm, kuid ka kriminaalmenetluse aluse puudumine). Sestap on võimalik, et siinses ülevaates kirjeldatud ning ka meedias kajastatud juhtumite ja isikute puhul mõistab kohus inimese õigeks või lõpetatakse kriminaalmenetlus seda välistava asjaolu tõttu.

Nagu 2009. aastal avaldame ka seekord põhjalikumad statistikatabelid oma võrgukodus www.just.ee/kriminaalstatistika.

Autorid tänavad Maiu Põldarit politsei- ja piirivalveametist, Norman Aasa ja Kristel Siitam-Nyirit prokuratuurist, Ardi Mitti maksu- ja tolliametist, Kristiina Luhti sotsiaalministeeriumist, Valdek Lauri justiitsministeeriumist.

SISUKORD

EESSÕNA	3
1. KURITEGEVUS EESTIS 2010. AASTAL: KOKKUVÕTE	6
1.1. Kuritegevuse üldtase	7
1.1.1. Muutused võrreldes Leedu ja Lätiga	8
1.2. Muutused kuritegevuse struktuuris	9
1.2.1. Kuriteod, mille arv vähenes	11
1.2.2. Kuriteod, mille arv suurenes	14
1.2.3. Kuriteod, mis registreeriti esimest korda	18
1.3. Kuritegevuse piirkondlik jaotus	20
1.3.1. Kuritegude arv 15 linnas	22
1.3.2. Kuritegevus Tallinnas	23
1.4. Organiseeritud kuritegevus. Laulasmaa prioriteetid	24
2. KURITEGUDE LAHENDAMINE	28
2.1. Kuritegude lahendamine kohtueelses menetluses	29
2.1.1. Menetluse lõpetamine	33
2.1.2. Kriminaalasja saatmine kohtusse	35
2.1.3. Kriminaaltoimiku tagastamine prokuratuuri	37
2.1.4. Riigiprokuratuuri tulemused kohtueelses menetluses	41
2.1.5. Tagaotsitavad isikud kohtueelses menetluses	41
2.1.6. Jälitustegevus	42
2.2. Kriminaalkohtumenetlus	44
2.2.1. Kriminaaltulu konfiskeerimine	47
2.2.2. Lähenemiskeelu kasutamine kriminaalmenetluses	48
3. VÄGIVALLAKURITEGEVUS	50
3.1. Ülevaade vägivallakuritegudest	51
3.1.1. Piirkondlik jaotus	54
3.2. Tapmine	56
3.2.1. Piirkondlik jaotus	57
3.2.2. Lapse tapmine	58
3.3. Muud rasked elu- ja tervisevastased süüteod	60
3.4. Seksuaalkuriteod	62
3.4.1. Laste vastu toime pandud seksuaalkuriteod	63
3.4.2. Menetlus- ja karistuspraktika	65
3.5. Inimkaubandus	66
3.5.1. Orjastamine	66
3.5.2. Seadusliku aluseta vabaduse võtmine	67
3.5.3. Prostitutsioonile kaasaaitamine	67
3.5.4. Kohtueelne menetlus, kurjategijad ja karistused	67
3.5.5. Inimkaubanduse ohvrid	68
4. VARAVASTASED KURITEOD	70
4.1. Piirkondlik jaotus	72
4.2. Vargus	72
4.2.1. Varguste toimepaneku koht	73
4.2.2. Sõidukivargused ja sõiduki omavoliline kasutamine	75
4.2.3. Piirkondlik jaotus	76
4.3. Röövimine	77
4.3.1. Piirkondlik jaotus	78

4.4. Kelmus	79
4.4.1. Kindlustuskelmus	80
4.4.2. Soodustuskelmus	81
4.5. Omavoliline sissetung	81
4.6. Elektrienergia, maagaasi ja soojusenergia ebaseaduslik kasutamine	83
5. VALGEKRAEKURITEGEVUS	84
5.1. Korruptsioonikuriteod	85
5.1.1. Korruptsioonikuriteod valdkonniti	86
5.1.2. Piirkondade võrdlus	91
5.1.3. Korruptsioonivastase seaduse rikkumised	92
5.2. Majanduskuriteod	93
5.2.1. Salakauba ning keelatud ja eriluba nõudva kauba vedu	94
5.2.2. Pankrotikuriteod	96
5.2.3. Konkurentsikuriteod	98
6. KÜBERKURITEGEVUS	100
6.1. Arvuti abil toime pandud kuriteod	101
6.1.1. Küberkelmused	102
6.1.2. Muud arvuti abil toime pandud kuriteod	104
6.2. Arvuti- või arvutisüsteemivastased kuriteod	106
7. ALAEALISTE KURITEGEVUS	108
7.1. Alaealiste varavastased kuriteod	111
7.1.1. Poevargused	111
7.1.2. Kelmused	112
7.2. Koolis toime pandud kuriteod	113
7.2.1. Vägivallateod	114
7.2.2. Vargused koolis	115
7.3. Kokkupuuted õiguskaitseasutustega	116
7.3.1. Alaealiste õigusrikkujatega tegelemine alaealiste komisjonides	117
7.3.2. Erikooli suunamise kohtupraktika	118
7.4. Alaealiste kurjategijate retsidiivsus	120
8. VANGISTUS	122
8.1. Vanglakaristuse kestus	125
8.2. Vangide iseloomustus	126
8.2.1. Alaealised vangid	127
8.3. Süüdimõistetud kuriteoliikide kaupa	129
8.4. Vanglast vabanenute retsidiivsus	129
9. KRIMINAALHOOLDUS	132
9.1. Kriminaalhoolduse lõppemise põhjused	134
9.2. Kriminaalhooldusaluste iseloomustus	134
KRIMINAALPOLIITIKA ARENGUSUUNAD AASTANI 2018:	
2010. AASTA TÄITMISE ETTEKANNE	138
CRIME IN ESTONIA IN 2010: SUMMARY	146
KASUTATUD KIRJANDUS	168
LISAD	172

KURITEGEVUS EESTIS 2010. AASTAL: KOKKUVÕTE

- 2010. aastal registreeriti 48 340 kuritegu, mis on 0,04% vähem kui 2009. aastal.
- Esimese astme kuritegude osakaal on vähenenud ning moodustab 3,8% kõikidest registreeritud kuritegudest.
- Võrreldes 2009. aastaga kasvas kuritegude arv 87 kuriteoliigis ja kahanes 112 kuriteoliigis.
- Kõige enam kasvas varguste arv (1352 kuriteo võrra). Kõige rohkem vähenes karistuse kandmisest kõrvalehoidumiste, avaliku korra raske rikkumiste ja kehalise väärkohtlemiste arv.
- Kuritegude absoluutarv kasvas viies, kahanes seitsmes ning jäi samale tasemele kolmes maakonnas. Kõige enam kasvas kuritegude arv Valgemaal (+20%).
- 2010. aastal vähenes 2009. aastaga võrreldes organiseeritud kuritegude eest kohtusse saadetud kuritegelike gruppide arv, ent süüdistuse saanud isikute arv kasvas.
- Inimkaubanduses on paari viimase aasta uueks trendiks olnud Eesti kasutamine sõja- ning konfliktipiirkonna põgenike transiidiks Skandinaaviasse.
- Enamiku rasketest majanduskuritegudest moodustavad maksupetused, kus kahjud ulatuvad üle 2 miljoni euro (üle 30 miljoni krooni).

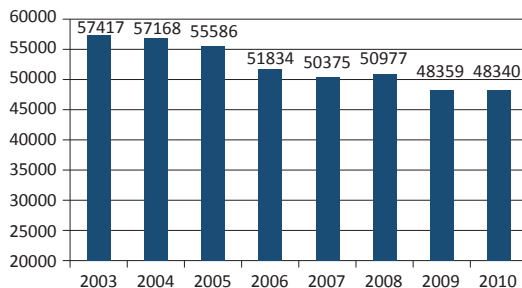
1. KURITEGEVUS EESTIS 2010. AASTAL: KOKKUVÕTE

Andri Ahven (1.2), Urvo Klopets (1.1, 1.2, 1.3.), Jako Salla (1.2), Mari-Liis Sööt (1.4)

1.1. Kuritegevuse üldtase

2010. aastal registreeriti 48 340 kuritegu, mis on viimase kaheksa aasta väikseim näitaja. Võrreldes 2009. aastaga jäi kuritegude arv samale tasemele: registreeriti 19 kuritegu ehk -0,04% vähem.

2010. aastal registreeriti 48 340 kuritegu, mis on viimase kaheksa aasta väikseim näitaja.

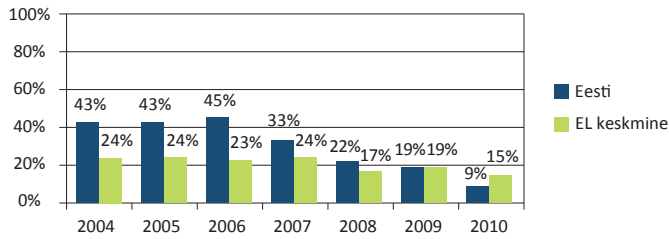

Joonis 1. Registreeritud kuritegude üldarv aastatel 2003–2010

Viimase kaheksa aasta väikseim on ka esimese astme kuritegude osakaal kogu kuritegevuses. Kui 2003. aastal moodustasid need kuritegude üldarvust 6,3%, siis 2010. aastal 3,8%. Osakaalu muutust saab suuresti põhjendada raskete narkokuritegude registreerimise vähenemisega.

Kuigi kuritegevuse tasemes võrreldes 2009. aastaga suuri muutusi ei toimunud, on võrreldes varasemaga Eesti elanike mure kuritegevuse pärast (teiste võimalike murede hulgas) tublisti vähenenud. Kui 2009. aasta sügisel pidas 19% Eesti elanikest kuritegevust peamiseks riigi ees seisneva mureks, siis 2010. aasta lõpus arvas nii veel vaid 9% elanikest, mis on seitsme aasta madalaim näitaja.¹ Kõige suuremaks mureks peeti Eestis 2010. aastal tööpuudust ja hinnatõusu. (Standard Eurobarometer 74, 2011) Ilmselt on mure kuritegevuse pärast jäänud tagaplaanile, sest viimase kahe aasta jooksul on esile kerkinud muud, paljude inimeste elukvaliteeti otseselt puudutavad probleemid.

¹ Andmed põhinevad kaks korda aastas korraldataval Eurobaromeetri uuringul. Eestis on uuringut korraldatud alates 2004. aastast. Uuringus palutakse hinnata, millised on kaks peamist riigi ees seisvat muret. Eurobaromeetri ingliskeelne koduleht: http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm.

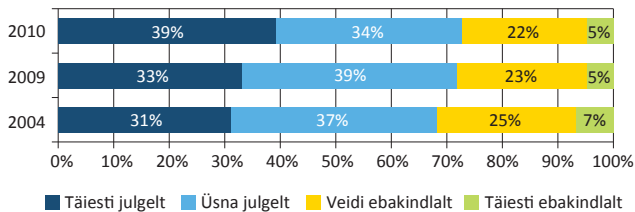

Joonis 2. Nende elanike osakaal, kes peavad kuritegevust peamiseks riigi ees seisvaks mureks (sügisese Eurobaromeetri küsitluse andmed)

2009. aasta ohvriuring (Salla, 2010b) tõi välja, et kui 1993. aastal tundis end üksi pimedal kodutänaval julgelt vaid iga teine Eesti inimene, siis 2009. aastal oli neid juba 72%. Lääne-Euroopa riikide võrdluses on Eesti näitaja keskmisel tasemel.

2010. aasta lõpuks kasvas end julgelt tundnud elanike osakaal veelgi (73 protsendini), kusjuures kasv oli märkimisväärne eelkõige nende hulgas, kes tunnevad end pimedal kodutänaval täiesti julgelt: kui 2009. aastal oli selliseid inimesi 31%, siis 2010. aastal 39%. End täiesti ebaturvaliselt tundvate inimeste osakaal on muutunud vähe: 2004. aastal oli neid 7%, 2009. ja 2010. aastal 5%.

Võrreldes teiste elanikkonnarühmadega tunnevad end turvalisemalt mehed, nooremad inimesed ja eestlased. End väga ebakindlalt tundvate inimeste seas on aga rohkem pensionäre, madalama sissetulekuga inimesi ja neid, kelle elukoht on Tallinnas või Ida-Virumaal.

Joonis 3. Elanike osakaal vastuse järgi küsimusele „Kui julgelt Te ennast tunnete, käies üksi oma kandis pärast pimedat saabumist?“

1.1.1. Muutused võrreldes Leedu ja Lätiga

Lätis ja Leedus vähenes kuritegude arv võrreldes Eestiga palju rohkem (vastavalt -10% ja -7%).

Nagu Eestis vähenes registreeritud kuritegude arv ka Lätis ja Leedus, kuid märksa suuremal määral. Kui Lätis vähenes kuritegude arv 2009. aastal 1% võrra, siis 2010. aastal veel 10% võrra. Langust mõjutasid eelkõige röövimiste (-29,3%) ja varguste vähenemine (-11,6%). Kui 2009. aastal kasvas Leedus kuritegude arv 7% võrra, siis 2010. aastal toimus samaväärne langus.

Tabel 1. Kuritegude arv ja muutus Eestis, Lätis ning Leedus võrreldes 2010. aastaga

	2009	2010	Muutus N	Muutus %
Eesti	48 359	48 340	-19	0%
Läti	56 748	51 108	-5 640	-10%
Leedu	83 203	77 669	-5 534	-7%

1.2. Muutused kuritegevuse struktuuris

Varavastaste kuritegude osakaal kogukuritegevusest oli 2010. aastal 62,5%. Järgnesid isikuvastased (11,1%), avaliku rahu vastased (8,6%) ja liikluskuriteod (7,2%). Avaliku usalduse vastased kuriteod moodustasid 2,9% kõikidest kuritegudest. Varavastaste kuritegude osakaal on viimase kolme aasta jooksul aina kasvanud ning on enam-vähem sama kui 2006. aastal.

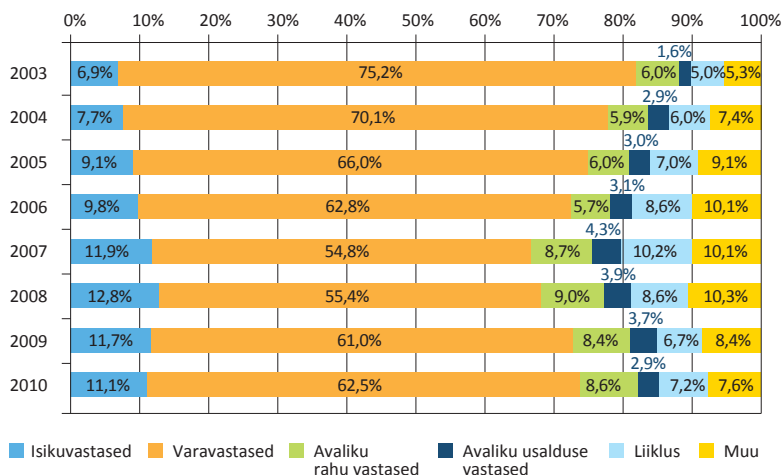
Varavastaste kuritegude osakaal kogukuritegevusest oli 2010. aastal 62,5%.

Tabel 2. Varavastaste kuritegude osakaal kõikidest kuritegudest aastatel 2003-2010

Aasta	Varavastaste kuritegude arv	Varavastaste kuritegude osakaal (%)
2003	43 177	75,2%
2004	40 067	70,1%
2005	36 661	66,0%
2006	32 550	62,8%
2007	27 600	54,8%
2008	28 262	55,4%
2009	29 513	61,0%
2010	30 235	62,5%

Kuritegevuse struktuur võrreldes 2009. aastaga oluliselt muutunud ei ole. Mõnevõrra on vähenenud isikuvastaste ja avaliku usalduse vastaste kuritegude osakaal. Lisaks varavastaste kuritegude kasvule on mõningal määral kasvanud ka avaliku rahu vastaste ning liikluskuritegude arv. Isikuvastaste kuritegude osakaal on alates 2009. aastast kahanenud.

Kuritegevuse struktuur võrreldes 2009. aastaga oluliselt muutunud ei ole.

Joonis 4. Kuritegude struktuur aastatel 2003-2010

Isikuvastaste kuritegude arv vähenes nii 2009. kui ka 2010. aastal. Peamiselt on vähenenud kehalise väärkohtlemise, vägistamise ning sugulise kire vägivaldse rahuldamise kuritegude arv.

Avaliku usalduse vastaste kuritegude puhul on langust mõjutanud peamiselt võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamise kuriteod; dokumendi, pitsati ja stambi hävitamine, rikkumine, vargus ja peitmine; tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine.

Tabel 3. Registreeritud kuriteod KarS-i peatükkide kaupa ja muutus võrreldes 2008. aastaga

KarS-i peatükid	2009	2010	Muutus N	Muutus %
Inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased kuriteod	1	2	1	100,0%
Isikuvastased kuriteod	5676	5377	-299	-5,3%
Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod	27	86	59	218,5%
Kuriteod perekonna ja alaealiste vastu	431	375	-56	-13,0%
Rahvatervisevastased kuriteod	1060	923	-137	-12,9%
Varavastased kuriteod	29 513	30 235	722	2,4%
Intellektuaalse omandi vastased kuriteod	38	70	32	84,2%
Riigivastased kuriteod	16	6	-10	-62,5%
Avaliku rahu vastased kuriteod	4068	4162	94	2,3%
Ametialased kuriteod	172	196	24	14,0%
Õigusemõistmisesvastased kuriteod	886	537	-349	-39,4%
Avaliku usalduse vastased kuriteod	1810	1415	-395	-21,8%
Keskonnavastased kuriteod	21	27	6	28,6%
Majandusalased kuriteod	987	1137	150	15,2%
Üldohtlikud kuriteod	384	319	-65	-16,9%
Liikluskuriteod	3246	3465	219	6,7%
Kaitseteenistusosalased kuriteod	23	8	-15	-65,2%

1.2.1. Kuriteod, mille arv vähenes

2010. aastal vähenes registreeritud kuritegude arv võrreldes 2009. aastaga 112 kuriteoliigis. 2009. aastal oli see näitaja 126, 2008. aastal 107.

Tabel 4. Kuriteod, mille arv vähenes kõige enam (rohkem kui 50 kuriteo võrra)

KarS	Kuriteoliik	2009	2010	Muutus N	Muutus %
§ 329	Karistuse kandmisest kõrvalehoidumine	556	230	-326	-59%
§ 263	Avaliku korra raske rikkumine	1040	775	-265	-25%
§ 121	Kehaline väärkohtlemine	4518	4320	-198	-4%
§ 345	Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine	465	284	-181	-39%
§ 202	Kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	399	248	-151	-38%
§ 201	Omastamine	903	755	-148	-16%
§ 200	Röövimine	726	599	-127	-17%
§ 334	Võltsitud maksevahendi ja väärpaberi kasutamine	494	387	-107	-22%
§ 169	Lapse ülalpidamise kohustuse rikkumine	341	248	-93	-27%
§ 184	Narkootilise ja psühhotropse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	789	699	-90	-11%
§ 213	Arvutikelmus	470	381	-89	-19%
§ 209	Kelmus	2097	2021	-76	-4%
§ 203	Asja rikkumine ja hävitamine	249	179	-70	-28%
§ 394	Rahapesu	134	64	-70	-52%
§ 349	Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	353	286	-67	-19%
§ 418	Tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	201	137	-64	-32%

Kõige enam vähenes võrreldes 2009. aastaga karistuse kandmisest kõrvalehoidumise juhtumeid. Röövimise, avaliku korra raske rikkumise ja kehalise väärkohtlemise kuritegusid käsitletakse käesoleva ülevaate vastavates peatükkides.

Karistuse kandmisest kõrvalehoidumine

Karistuse kandmisest kõrvalehoidumise tüüpiline juhtum on selline, kus isikult on kohtuotsusega lisakaristusena juhtimisõigus ära võetud ning ta on taas tabatud sõidukit juhtimas. Juhtimisõiguseta sõitmine on kriminaalkorras karistatav siis, kui õigus on võetud ära kohtuotsusega. Kuna 2009. aastal vähenes joores juhtimise kuritegude arv üle tuhande võrra, oli tõenäoliselt seetõttu vähem ka neid, kellelt võeti kohtuotsusega juhtimisõigus.

Kõige enam vähenes võrreldes 2009. aastaga karistuse kandmisest kõrvalehoidumise juhtumeid.

Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine

Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamise (§ 345) juhtumeid registreeriti 2010. aastal 284, nende kuritegude arv vähenes võrreldes 2009. aastaga 39%. Kõige enam vähenes kuritegude arv Lõuna piirkonnas. Kuritegude arv kasvas aga ainult Põhja piirkonnas.

Tabel 5. Registreeritud kuriteod KarS-i § 345 järgi, 2008–2010

	2008	2009	2010	Muutus võrreldes 2009 (N)	Muutus võrreldes 2009 (%)
Põhja	353	126	141	15	12%
Lõuna	97	258	85	-173	-67%
Lääne	34	41	33	-8	-20%
Viru	49	37	24	-13	-35%

KarS-i § 345 kuriteod registreeritakse tihti koos muude kuritegudega (nt kelmused). Viimase kolme aasta statistika näitab kuritegude arvu kõikumist suures ulatuses (seda eelkõige Põhja ning Lõuna piirkonnas) ja on eelkõige seotud üksikute kriminaal-asjadega, kus isikuid kahtlustatakse paljudes võltsimise episoodides. Kuigi Lõuna piirkonnas vähenes nende kuritegude arv 2009. aastaga võrreldes, püsib juhtumite arv endiselt 2008. aasta tasemel.

Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine

Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine (KarS-i § 349) vähenes ligi viiendiku võrra (-67 kuritegu). Kokku registreeriti 286 kuritegu. Neist vähemalt 42% puhul esitas isik ööklubisse pääsemiseks võõra dokumendi. Tegu ei olnud alati alaealistega. Kuigi 2010. aastal vähenes kuritegude arv juba märkimisväärselt, on 2011. aastal oodata selles kuriteoliigis veelgi suuremat langust. Riigikohus asus otsuses 3-1-1-71-10 seisukohale, et KarS-i § 349 ei hõlma juhtumeid, kus vale isiku dokument esitatakse eesmärgiga siseneda ööklubisse. Kuriteoga peab isik omandama mingi õiguse või vabanema mingist kohustusest. Riigikohtu hinnangul ei anna võõra isikudokumendi esitamine iseenesest õigust siseneda ööklubisse ning seetõttu ei ole see ka käsitletav kuriteona. 2010. aasta jooksul lõpetati menetlus kriminaalmenetlust välistava asjaolu tõttu 66 kuriteos.

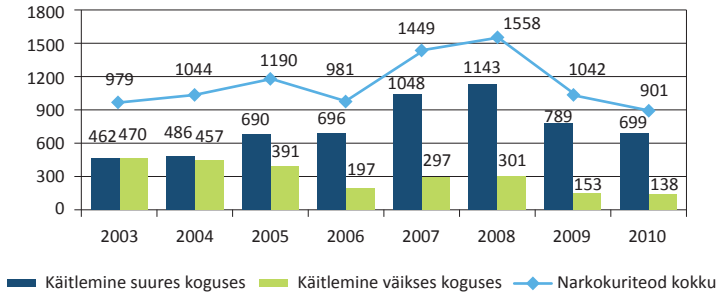
Narkokuriteod

Narkokuritegid (KarS-i §-d 183–190) registreeriti 2010. aastal 901, neist enamik (78%) narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine (KarS § 184). Narkokuritegude arv oli 2010. aastal karistusseadustiku kehtivusaja väikseim, kõige lähedasem oli nende kuritegude registreerimistase 2003. aastal, kui registreeriti 979 juhtumit.

Võrreldes 2003. ja 2004. aastaga on selgelt vähenenud väikese koguse narkootikumide (KarS-i § 183) ebaseaduslik käitlemine: kui 2003. aastal registreeriti neid juhtumeid veel 470, siis 2010. aastal üle kolme korra vähem (138). Suure koguse narkootikumide käitlemise kuritegude (KarS-i § 184) arvu registreerimise tipp oli 2008. aasta, kui registreeriti 1143 sellist kuritegu. 2009. aastal vähenes nende kuritegude registreerimine kolmandiku võrra ning 2010. aastal veel kümnen-

diku võrra: 2010. aastal registreeriti 699 kuritegu.

Narkokuritegude arv oli 2010. aastal karistusseadustiku kehtivusaja väikseim.

Joonis 5. Registreeritud narkokuriteod

Narkokuritegude registreerimise tase sõltub otseselt uurimisasutuste töö tulemuslikkusest ja prioriteetide seadmisest. Näiteks toob Põhja prefektuuri 2010. aasta analüüs välja (Põhja prefektuur, 2011), et kui 2008. ja 2009. aastal keskenduti politseitoos suurte narkoaine koguste käitlemisega tegelevate isikute väljaselgitamisele (ehk pöörati vähem tähelepanu tänavamüüjatele), siis kasvas märgatavalt nii tänavamüügi aktiivsus kui ka kodanike kaebuste arv. Prioriteetide ümberseadmine 2010. aastal tõi aga Põhja piirkonnas kaasa KarS-i § 183 juhtumite arvu kasvu.

Suurte narkokogustega kuritegude arvu märkimisväärne kõikumine viimastel aastatel on ilmselt mõjutatud eelkõige muutustest narkojuhtumite registreerimispraktikas. Näiteks viitab Ida prefektuuri analüüs (Ida prefektuur, 2011) sellele, et narkokuritegusid on hakatud registreerima jätkuva kuriteona, mis on vähendanud registreeritavate episoodide arvu. See tähendab, et varem mitme kuriteona registreeritud juhtumeid käsitletakse ühe jätkukuriteona.

Suurte narkokogustega kuritegude arvu märkimisväärne kõikumine viimastel aastatel on ilmselt mõjutatud eelkõige muutustest narkojuhtumite registreerimispraktikas.

2010. aastal on narkokogused jäänud väiksemaks, mida on ühelt poolt ilmselt põhjendanud kaubitsejate ettevaatlikkus (narkootikumidega vahelejäämise korral soovitakse vältida kriminaalkaristust raske kuriteo eest) ning teiselt poolt probleemid raha kokku saamisega narkootikumide ostuks (Lõuna prefektuur, 2011; Ida prefektuur, 2011).

2010. aastal vähenes võrreldes varasemaga peamiste narkoainete avastamine. Ainsa erandina kasvas 2010. aastal avastatud kokaiinikogus, kasv oli tingitud Venezuelast Eestisse jõudnud rekordilisest narkosaadetest, mille maksu- ja tolliamet 2010. aasta oktoobris ära võttis (maksu- ja tolliamet, 2010). Kui seda konfiskeerimist poleks toimunud, oleks ka kokaiini puhul avastatud narkoaine hulk vähenenud.

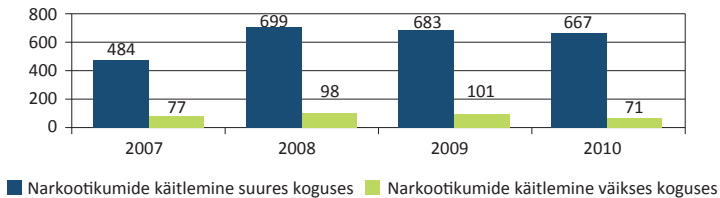
Tabel 6. Konfiskeeritud narkoaine kogused (grammides)

Aine	2008	2009	2010
Kanep ja selle produktid	96258	43891	40279
Amfetamiin, ecstasy ja neile lähedased ained	66689	59983	49019
Fentanüülid	969	1916	560
Kokaiin	3574	5024	217717
GHB	7487	25072	16109

Allikas: EKEI. Andmed kajastavad konfiskeeritud aine kogust, seega ei ole tegu puhta aine kogusega.

2010. aastal tegi kohtuekspertiisi instituut üle 1200 narko- või psühhotroopse aine ekspertiisi, millest 16% olid maksu- ja tolliameti menetlustes ning 84% politseiasutuste menetlustes. Eelviidatud suure kokaiinikoguse tõttu moodustas maksu- ja tolliameti avastatud narkoaine kogus 2010. aastal 60% kogu riigis avastatud narkoainete kogusest, ilma selleta oleks maksu- ja tolliameti osakaal olnud 23%.

Kui nii narkokuritegude arv kui ka avastatud narkoaine kogused on vähenenud, siis tabatud kurjategijate arv on viimasel kolmel aastal püsitud stabiilne. Suure narkoaine koguse ebaseaduslikus käitlemises süüdistatud isikute arv kasvas märkimisväärselt 2008. aastal ning on viimasel kolmel aastal püsitud stabiilsena: kohtusse saadetud isikuid on olnud 667–699. Väikses koguses narkootikumide käitlemises süüdistatavate arv aga kasvas 2009. aastal 101 isikuni, kuid vähenes 2010. aastal 71 isikuni.

Joonis 6. Narkokuritegudes süüdistatavana kohtusse saadetud isikud

Kohus mõistis 2010. aastal KarS-i § 183 järgi süüdi 52 isikut (2009. a 95), KarS-i § 184 alusel aga 408 isikut (2009. a 461) ja muudes kuritegudes (KarS-i § 185–189) 43 isikut (2009. a 47). Narkokuritegude toimepanijatest enamik mõistetakse süüdi kokkuleppemenetluses ning valdva osale tähendab süüdimõistmine reaalselt vanglakaristust. Süüdimõistetute seas moodustasid mehed 87% ja naised 13%, süüdimõistetute keskmine vanus otsuse tegemise ajal oli 31 aastat.

1.2.2. Kuriteod, mille arv suurenes

Võrreldes 2009. aastaga kasvas kuritegude arv 87 kuriteoliigis (2009. aastal kasvas kuritegude arv võrreldes 2008. aastaga 74 kuriteoliigis).

Tabel 7. Kuriteod, mille arv suurenes kõige enam (rohkem kui 20 kuriteo võrra)

KarS	Kuriteoliik	2009	2010	Muutus N	Muutus %
§ 199	Vargus	23 901	25 253	1 352	6%
§ 424	Mootorsõiduki ja trammi juhtimine joobeseisundis	3 076	3 304	228	7%
§ 266	Omavoliline sissetung	2 386	2 592	206	9%
§ 275	Võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine	161	284	123	76%
§ 391	Salakaubavedu	410	499	89	22%
§ 216	Elektrienergia, maagaasi ja soojusenergia ebaseaduslik kasutamine	123	206	83	68%
§ 274	Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes	188	258	70	37%
§ 157 ²	Teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine		55	55	
§ 178	Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine	27	76	49	182%
§ 385 ¹	Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmine	59	99	40	68%
§ 392	Keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslik sisse- ja väljavedu	181	219	38	21%
§ 331 ²	Lähenemiskeelu rikkumine	11	44	33	300%
§ 381 ¹	Raamatupidamise kohustuse rikkumine	24	48	24	100%
§ 298	Altkäemaksu andmine	25	47	22	88%
§ 373	Ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine	5	26	21	420%

Kõige enam kasvas varguste arv. Varguste, salakaubavedude ning võimuesindaja vastaseid vägivaldajuhtumeid käsitletakse käesoleva ülevaate vastavates peatükkides.

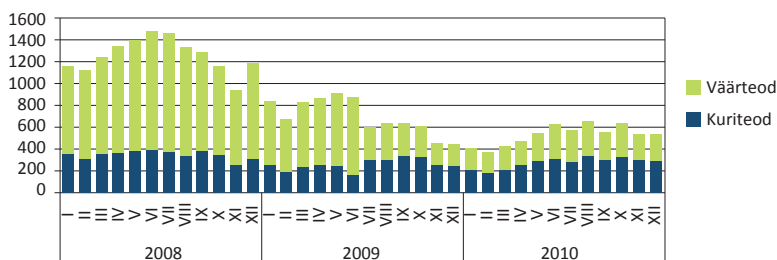
Liikluskuriteod ja joobes juhtimine

Liikluskuritegusid registreeriti 2010. aastal 3465, mis on 219 võrra (7%) rohkem kui 2009. aastal, ning need moodustasid 7% registreeritud kuritegude üldarvust. Valdava osa liikluskuritegudest moodustasid joobes sõidukijuhtimine (2010. aastal 95%); ülejäänud juhtudel on enamasti tegu olnud raske liiklusõnnetuse põhjustamisega.

Liikluskuritegude arvu kasv 2010. aastal on tingitud 1. juulil 2009 jõustunud seadusemuudatusest, mille kohaselt on alati, kui sõidukijuhi vere alkoholisisaldus on vähemalt 1,5 promilli, tegu kuriteoga (varem registreeriti olenemata joobe määrast kuriteona vaid korduv joobes sõidukijuhtimine). Seetõttu on otstarbekas vaadata joobes juhtimise kuritegusid ja väärtegusid koos.² 2010. aastal vähenes niisuguste süütegude registreerimine 25% võrra. Liiklussüütegude arv on läbi aastate olnud suurim suvel, mil liikluses on rohkem sõidukijuhte kui muudel aastaegadel.

2010. aastal vähenes joobes juhtimiste (väärteod ja kuriteod) registreerimine 25% võrra.

² Käesolevas osas mõeldakse joobes sõidukijuhtimise all sõidukijuhi vere alkoholisisaldust vähemalt 0,5 promilli. Niisuguseid süütegusid hõlmavad karistusseadustiku § 424 ning liiklusseaduse § 74¹⁹ lg 1 (enne 1. juulit 2009) ja § 74¹⁹ lg 2 (alates 1. juulist 2009).

Joonis 7. Joobes sõidukijuhtimise süütegude arv 2008–2010 kuude kaupa (sõidukijuhi vere alkoholisisaldus vähemalt 0,5 promilli)

Aastatel 2008–2010 vähenes inimkannatanuga liiklusõnnetuste, sealhulgas joobes isikute osalusel toimunud liiklusõnnetuste arv märgatavalt. 2010. aastal oli inimkannatanuga liiklusõnnetusi 11% vähem kui 2009. aastal, sealjuures kainete osalejatega liiklusõnnetusi 2% vähem ning joobes sõidukijuhi või alkoholi tarvitanud jalakäija osalusel toimunud liiklusõnnetusi 38% vähem (Maanteeamet, 08.02.2011). Viimastel aastatel on joobes sõidukijuhi osalusel toimunud liiklusõnnetuste osa kõigist liiklusõnnetustest kahanenud.

Tabel 8. Inimkannatanuga liiklusõnnetuste arv 2006–2010

	Liiklusõnnetusi kokku		Sh joobes sõidukijuhi osalusel		Joobes sõidukijuhi osalusel toimunud liiklusõnnetuste osakaal (%)
	Arv	Muutus (%)	Arv	Muutus (%)	
2006	2585	10	518	20	20
2007	2450	-5	521	1	21
2008	1869	-24	347	-33	19
2009	1505	-19	247	-29	16
2010	1341	-11	150	-39	11

Allikas: Maanteeamet

Ajavahemikus juuli 2009 kuni detsember 2010 välja selgitatud joobes sõidukijuh-tidest oli 48% toime pannud väärteo (veres alkoholi 0,5–1,49 promilli) ning 52% kuriteo (vähemalt 1,5 promilli). Korduvust ei ole võimalik selle perioodi kohta välja tuua, kuid jaanuarist 2008 kuni juunini 2009 registreeritud joobes sõidukijuhtimise süütegudest moodustasid kuriteod 28%, s.t sõidukijuhil oli kehtiv karistus joobes sõidukijuhtimise eest.

Liikluskuritegudes saadeti 2010. aastal kohtusse 3044 isikut 3126 kuriteoga, sh raske liiklusõnnetuse põhjustamise (KarS-i §-d 422 ja 423) eest 74 isikut ning joobes sõidukijuhtimise (KarS-i § 424) eest 2969 isikut. Otstarbekusest lõpetati menetlus 39 isiku suhtes, neist 21 oli põhjustanud liiklusõnnetuse ja 16 juhtinud sõidukit joobes.

Raske liiklusõnnetuse põhjustamine

Raskete liiklusõnnetuste puhul oli sageli tegu liiga suure sõidukiirusega, mis tõi kaasa kokkupõrke teise sõidukiga, teelt väljasõidu või otsasõidu jalakäijale; paljudel juhtudel soodustas liiklusõnnetust juhi joove. Sõidukis hukkunud või vigastada saanud isikul oli tihti turvavöö kinnitamata. Mitmel juhul sõideti ette peateele või pöörati ette vastassuunast tulijale.

Selle kuriteo eest mõisteti kohtus süüdi 59 isikut ja õigeks üks. Süüdimõistetutest 55 isikut karistati vangistusega (neist 14 osaliselt või täielikult reaalse vangistusega), kolme rahaliselt ning ühel asendati vangistus üldkasuliku tööga 908 tundi.

Keskmine vangistuse kestus (mediaan) oli 18 kuud, sealjuures kainenel juhtidel 15 kuud ja enne liiklusõnnetust alkoholi või narkootikume tarvitanud juhtidel 19 kuud. 35 isikul võeti lisakaristusena ära juhtimisõigus; juhtimisõigus puudus juba varem 6 isikul. Ühelt isikult konfiskeeriti maastur, millega kuritegu toime pandi. Paljudel juhtudel rahuldus kohus ka kannatanu või omaste tsiviilhagid süüdlase tekitatud materiaalse ja moraalse kahju hüvitamiseks. Hüvitise suurus ulatus mitmesaja tuhande kroonini.

22 süüdimõistetut veres oli õnnetuse hetkel lubatust rohkem alkoholi (vähemalt 0,2 promilli) ning narkootikume oli enne õnnetust tarvitanud 3 isikut (sh üks isik ka alkoholi). Enamik neid, kellelt juhtimisõigus võeti rohkem kui 6 kuuks, oli enne liiklusõnnetust tarvitanud alkoholi või narkootikume. Samal ajal esines kohtupraktikas vastandlikke näiteid: ühelt alkoholi tarvitanud sõidukijuhilt (veres 0,42 promilli), kes oli politsei eest põgenenud ja sellele järgnenud liiklusõnnetuses põhjustanud kaasõitja surma, võeti juhtimisõigus ära üheks kuuks;³ liiklusõnnetuses jalakäija surma põhjustanud ja süüdimõistetud põgenenud kerges joobes sõidukijuhilt (alkoholi veres 0,50–1,49 promilli) võeti juhtimisõigus ära kolmeks aastaks.⁴

Tabel 9. Raske liiklusõnnetuse põhjustamise eest süüdi mõistetud isikutelt juhtimisõiguse äravõtmine

Juhtimisõiguse keelu kestus	Isikute arv, kellelt juhtimisõigus ära võeti	Neist oli tarvitanud alkoholi või narkootikume
1–3 kuud	9	1
4–6 kuud	3	1
7–12 kuud	10	6
18 kuud	2	2
24 kuud	4	4
36 kuud	7	5

Joobes sõidukijuhtimine

Joobes sõidukijuhtimise eest mõisteti kohtus süüdi 2676 isikut ja õigeks 39 isikut. Süüdimõistetutest 73% karistati vangistusega (sh tingimisi või reaalse vangistus ning vangistuse asendamine üldkasuliku tööga), 27% karistati rahaliselt.

Joobes sõidukijuhtimise eest mõisteti kohtus süüdi 2676 isikut ja õigeks 39 isikut.

³ Kohtuasi nr 1-10-4399

⁴ Kohtuasi nr 1-09-745

Mõistetud vangistuse keskmine kestus (mediaan) oli 3 kuud; vangistus kestusega enam kui üks aasta mõisteti vaid ühele protsendile vangistusega karistatutest. Raha-line karistus jäi vahemikku 79–4078 eurot (1239–63 800 krooni; mediaan 767 eurot ehk 12 000 krooni; aritmeetiline keskmine 862 eurot ehk 13 482 eurot). Üldkasuliku töö puhul määrati töökohustuseks 54–1446 tundi (mediaan 180 tundi).

Väärteo eest liiklusseaduse § 74¹⁹ lg 2 alusel (veres 0,50–1,49 promilli) 2010. aastal määratud trahvide aritmeetiline keskmine oli 723 eurot (11 309 krooni).

1.2.3. Kuriteod, mis registreeriti esimest korda

Karistusseadustikus on 87 kuriteokoosseisu, mida selle kehtivusaja jooksul ei ole registreeritud. Neist ligi kaks viiendiku moodustavad inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased ning riigivastased kuriteod. Esimest korda registreeriti kuritegu kaheksas kuriteoliigis, neist kolmel juhul on tegu uue kuriteokoosseisuga, mis jõustusid 2009. aasta lõpul või 2010. aasta jooksul.

Tabel 10. Esimest korda registreeritud kuriteod

KarS	Kuriteoliik	Kuritegusid
§ 090	Genotsiid	2
§ 157 ²	Teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine	55
§ 177 ¹	Alaealise kasutamine erootilise teose valmistamisel	4
§ 178 ¹	Seksuaalse eesmärgiga kokkulepe lapsealisesega kohtumiseks	1
§ 323 ¹	Saladuse hoidmise kohustuse rikkumine	1
§ 331 ¹	Kohtulahendi täitmata jätmise	1
§ 396	Rahapesu kahtlusest mitteteatamine ja ebaõigete andmete esitamine	1
§ 427	Rahvusvahelise õhusõidu eeskirjade rikkumine	1

Saladuse hoidmise kohustuse rikkumine seisneb kinnises kohtumenetluses teata-vaks saanud menetlusandmete avaldamises või kohtumäärusega kohaldatud saladuse hoidmise kohustuse rikkumises.

Kohtulahendi täitmata jätmisi registreeriti üks, samuti registreeriti üks rahapesuga seotud valeandmete esitamise kuritegu. Valeandmete esitamine rahapesu andmebüroole on karistatav, kui isikut on sama teo eest karistatud väärtteokorras.

Rahvusvahelise õhusõidu eeskirjade rikkumise kuritegu registreeriti 2010. aastal piloodi tõttu, kes lendas gürokopteriga ilma lennuloata Kärda lennuväljalt Rootsi (Kivi, 2010).

Alaealise vastu suunatud KarS-i §-de 177¹ ja 178¹ kuritegude registreerimispraktikat on täpsemalt kirjeldatud peatükis 3.4.1.

Identiteedivargus

Kõige enam registreeriti esimest korda teise isiku identiteedi ebaseadusliku kasutamise (KarS-i § 157²) ehk identiteedivarguse juhtumeid.⁵

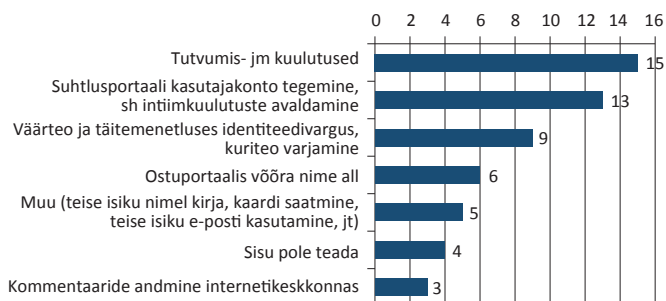
⁵ Identiteedivarguse kuriteokoosseis jõustus karistusseadustikus 15.11.2009.

Kõige enam registreeriti nn uutest kuritegudest identiteedivargusi.

Neid registreeriti 55. Identiteedivargusena käsitletakse üldjuhul kuritegusid, mil kellegi isikuandmeid kasutatakse tema nõusolekuta ning luuakse sel moel isikust vale ettekujutus.

Tüüpiline identiteedivargus seisneb valekonto loomises suhtlus- ja kuulutusteportaalis (nt orkut.com, rate.ee, iha.ee, armuliin.com jt). Esines ka juhtumeid, mil teise inimese nimel avaldati intiimteenuse pakkumise kuulutusi. Enamasti on intiimteenuste pakkumise kuulutused suunatud meestele, kurjategijad on selleks kasutanud oma tuttavate naiste identiteeti ilma nende nõusolekuta. Mitmel korral püüti pääseda võõra nime all esinedes süütevastutusest või täitemenetluse kohustuse täitmisest.

Tüüpiline identiteedivargus seisneb valekonto loomises suhtlus- ja kuulutusteportaalis (nt orkut.com, rate.ee, iha.ee, armuliin.com jt).

Joonis 8. Identiteedivargused kuriteo sisu järgi

Näited identiteedivargustest

Isik müüs internetikeskkonnas telefone, kuid kasutas raha väljapetmiseks kolmanda isiku kontot, mille paroolid oli tuttavalt välja petnud. Isik sai peale identiteedivarguste süüdistuse ka rahapesukuritegudes. Kohus mõistis karistuseks kolm aastat reaalset vangistust. Tšiviilhagi korras tuleb kannatanutele kokku tasuda 3320 eurot (51 931 krooni).⁶

Ühel juhul oli tegu kasutajakonto registreerimisega võrgukeskkonnas, kus ilmus kuulutus, et naine soovib leida meestuttavat vanuses 18–30 aastat eesmärgiga ükskaks korda seksida ning saada endale sponsor. Kasutajakontole oli lisatud naisterahva pilt.

Paaril juhul avaldati www.soo.ee keskkonnas müügikuulutused politseiteenistujate kontaktidega. Müügiks pakuti lõhkeaineid, detonaatoreid ja kanepitaimi.

Üks 2010. aastal identiteedivarguses süüdi mõistetud isik andis politseile oma venna isikuandmed, kes mõisteti seetõttu süüdi mootorsõiduki juhtimises joobeisundis.

Paaril juhul avaldati www.soo.ee keskkonnas müügikuulutused politseiteenistujate kontaktidega. Müügiks pakuti lõhkeaineid, detonaatoreid ja kanepitaimi.

⁶ Kohtuasi nr 1-10-13819

2010. aasta registreeritud identiteedivargustest tuvastati kahtlustatavana 34 isikut, sh viis alaealist. Kohtusse saadeti 10 identiteedivarguse juhtumit ja 15 kuriteos lõpetati menetlus avaliku menetlushuvi puudumise tõttu. Teise isiku identiteedi ebaseadusliku kasutamise eest mõisteti süüdi 5 isikut. Kõik süüdimõistetud olid noored eesti rahvusest 19–33aastased mehed. Kannatanuteks olid enamasti nende tuttavad mehed.

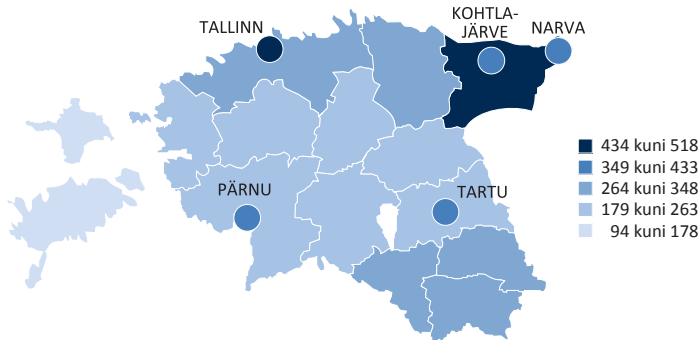
Karistused identiteedivarguse kuritegude eest

Identiteedivarguse kuritegudes mõisteti karistuseks kuni kuus kuud vangistust. Kaks isikut sai karistuseks reaalse vangistuse, peale identiteedivarguse mõisteti nad süüdi ka muudes kuritegudes. Kabe isiku vangistus jäeti tingimisi katseajaga kohaldamata, ühe süüdimõistetud karistus asendati üldkasuliku tööga.

1.3. Kuritegevuse piirkondlik jaotus

Keskmiselt registreeriti Eestis 2010. aastal 10 000 elaniku kohta 361 kuritegu.

Keskmiselt registreeriti Eestis 2010. aastal 10 000 elaniku kohta 361 kuritegu, sellest suurem oli suhtarv Tallinnas, Tartus, Narvas ja mujal Ida-Virumaal peale Kohtla-Järve. 10 000 elaniku kohta registreeriti kõige enam kuritegusid Tallinnas (493 kuritegu 10 000 elaniku kohta), kõige vähem Hiiumaal (102).

Joonis 9. Kuritegude arv 10 000 elaniku kohta maakondades ja suuremates linnades⁷

Suuri muutusi kuritegevuse geograafilises jaotuses 2010. aastal ei toimunud. Maakondades oli kuritegude osakaal 10 000 elaniku kohta kõige kõrgem Harjumaal (458). Seda mõjutavad Tallinnas registreeritud kuriteod. Samal ajal on Harjumaal kuritegude arv 10 000 elaniku kohta aasta-aastalt vähenenud, Ida-Virumaal on see viimasel kolmel aastal aga kasvanud.⁸ Arvestades kuritegude arvu 10 000 elaniku kohta, oli 2010. aastal kõige turvalisem maakond Hiiumaa, sellele järgnesid Saare-

⁷ Kaardil on Harju-, Ida-Viru-, Tartu- ja Pärnumaa linnade kuritegevuse subtilese taseme näitaja arvestatud eraldi maakonna näitajast ehk linnades registreeritud kuriteod ei mõjuta siin muu maakonna kuritegevuse taset.

⁸ Kuritegude arvu kohta 10 000 elaniku kohta viimastel aastatel vt täpsemalt lisast 3.

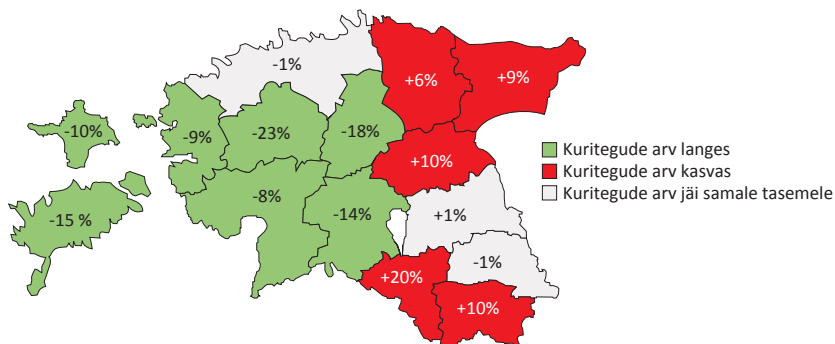
ja Järvamaa. Hiiumaal registreeritud 102 kuritegu 10 000 elaniku kohta on ühtlasi kõige madalam maakondlik näitaja viimase kaheksa aasta jooksul.

Tabel 11. Registreeritud kuritegude arv ning tase maakondades aastatel 2007-2010

	2009	2010	Muutus N	10 000 elaniku kohta
Harjumaa (sh Tallinn)	24313	24105	-208	458
Hiiumaa	113	102	-11	102
Ida-Virumaa	6449	7045	596	418
Jõgevamaa	755	833	78	227
Järvamaa	801	657	-144	182
Läänemaa	775	707	-68	258
Lääne-Virumaa	1916	2029	113	303
Põlvamaa	931	922	-9	298
Pärnumaa	2688	2477	-211	211
Raplamaa	1083	839	-244	229
Saaremaa	582	495	-87	143
Tartumaa	4876	4937	61	329
Valgamaa	901	1080	179	317
Viljandimaa	1187	1023	-164	185
Võrumaa	935	1031	96	274

Kuritegude absoluutarv kasvas 2010. aastal viies, kahanes seitsmes ning jäi samale tasemele kolmes maakonnas. Kuritegude arv vähenes 117 omavalitsuses, kasvas 99s ning jäi võrreldes 2009. aastaga samaks 11 omavalitsuses.

Ühtegi kuritegu ei registreeritud Piirissaare vallas (sama aastal 2008; 2009 registreeriti seal kaks kuritegu). Nii Kihnu kui Vormsi saarel registreeriti 2010. aastal kaks kuritegu.

Joonis 10. Kuritegude arvu muutus (%) maakondades

Maakonnad, kus kuritegevus kasvas

Valga-, Võru- ning Jõgevamaal kasvas kuritegude registreerimine suhteliselt kõige enam.

Valgamaa kuritegude arvu kasvatasid eelkõige varavastased kuriteod. Kelmuste arv kasvas 43 kuriteolt 162-le. Samuti kasvas ligi kolmandiku võrra varguste arv (303-lt 400-le). Suure osa kelmustest pani toime Palupera vallavalitsuse endine sotsiaal-nõunik, kes tänaseks on süüdi mõistetud (vt ka ptk 5.1).⁹

Võrumaal suurenes kuritegude arv eeskätt seoses kelmuste (+54), varguste (+39) ja salakaubaveo (+35) kuritegudega. Enam registreeriti ka joores juhtimise (+32) ja dokumendi võltsimise kuritegusid (+27).

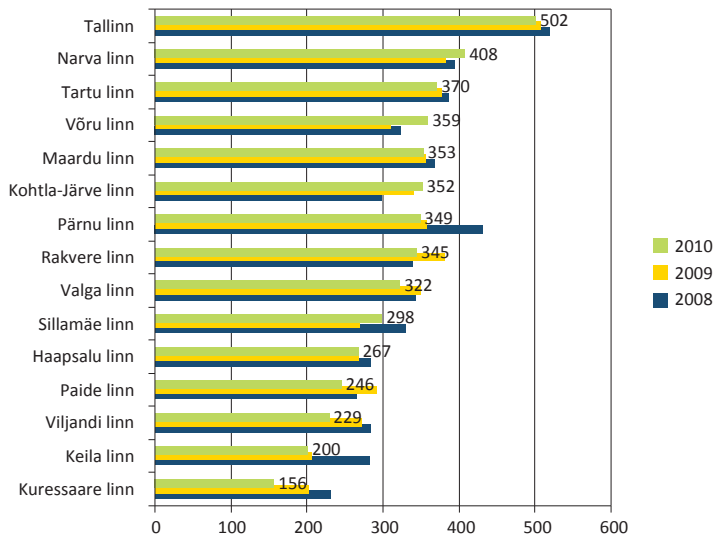
Jõgevamaal registreeriti enam varguseid (+77) ja kehalisi väärkohtlemisi (+17), samal ajal vähenes kelmuste arv 79% (34-lt 7-le kuriteole).

Absoluutarvudes kasvas kuritegude arv enim **Ida-Virumaal** (+596). Nii kehaliste väärkohtlemiste kui ka varguste arv kasvas 19%. Hoolimata varavastaste kuritegude kasvust tervikuna vähenes röövimiste arv 9%.

Raplamaal vähenes kuritegude arv suhteliselt kõige enam (-23%). Kehaliste väärkohtlemiste arv vähenes 30%, varguste arv 20%. Märkimisväärselt vähenes kuritegude arv ka **Järvamaal** (18%): varguste arv vähenes 3%, kehaliste väärkohtlemiste arv 39% vähem kui 2009. aastal.

1.3.1. Kuritegude arv 15 linnas

Kuritegude suhtarv 10 000 elaniku kohta oli kõrgeim Tallinnas (502). Ülejäänud neljas suuremas linnas jäi see 349 ja 408 vahele. Erinevalt 2009. aastast on kuritegude suhtarvu poolest viie suurema hulgas Võru linn, kus pandi aasta jooksul toime 516 kuritegu, mis on 15% (68 kuritegu) võrra enam kui aasta varem. Kuritegevuse kasvu mõjutas varavastaste kuritegude sagenemine 53 juhtumi võrra.

Joonis 11. Registreeritud kuriteod 10 000 elaniku kohta 15 Eesti linnas 2008–2010

⁹ Tartu maakohtu otsus 1-10-12815

Kuritegude arv vähenes viies ning kasvas kolmes linnas (Võru, Sillamäe, Narva). Seitsmes linnas jäi kuritegude arv peagu samale tasemele. 15 linnast kuues muutus kuritegude arv enam kui 50 võrra.

Tabel 12. Kuritegude arvu muutus (%) 15 suuremas linnas võrreldes 2009. aastaga

Kasvas	Jäi peagu samale tasemele	Vähenes
Võru (15%)	Kohtla-Järve (3%)	Valga (-8%)
Sillamäe (11%)	Tallinn (-1%)	Rakvere (-9%)
Narva (6%)	Maardu (-1%)	Paide (-15%)
	Haapsalu (-1%)	Viljandi (-16%)
	Tartu (-1%)	Kuressaare (-23%)
	Keila (-2%)	
	Pärnu (-2)	

1.3.2. Kuritegevus Tallinnas

2010. aastal registreeriti Tallinnas 20 035 kuritegu, mis on 2009. aastaga võrreldes 168 võrra vähem (-1%). Isikuvastaste kuritegude arv Tallinnas jäi samale tasemele, varavastaste kuritegude arv vähenes 2%. Kõige enam vähenes kuriteoliikidest avaliku korra raske rikkumise, kelmuse ning kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamisena, hoidmisena ja turustamisena registreeritud kuritegude arv. Kõige enam kasvas varguste, omavoliliste sissetungide mootorsõiduki joores juhtimiste arv.

Kõige kuritegelikumaks linnaosaks oli kesklinn, seal registreeriti kolmandik (31,9%) Tallinna kuritegudest ning kolmandik (33,9%) vargustest. 10 000 elaniku kohta registreeriti Kesklinna linnaosas 1312 kuritegu. Keskmiselt registreeriti Tallinna linnas 10 000 elaniku kohta 502 kuritegu. Sellest rohkem kuritegusid registreeriti kahes linnaosas – Kesklinna linnaosas ja Kristiines. Erinevalt teistest linnaosadest, on nii Kesklinna kui ka Kristiine linnaosades varguste arv 10 000 elaniku kohta oluliselt kõrgem (vastavalt 837 ja 340 kuritegu 10 000 elaniku kohta). Kõige vähem kuritegusid 10 000 elaniku kohta registreeriti Nõmme (250) ning Haabersti (262) linnaosades. Röövimistest ja kehalistest väärkohtlemistest moodustas kesklinn umbes neljandiku. Lasnamäel registreeriti ligi kolmandik kogu Tallinna röövimistest (29%) ning kehalistest väärkohtlemistest (32%).

2010. aastal registreeriti Tallinnas 20 035 kuritegu.

Kõige kuritegelikumaks linnaosaks oli kesklinn, seal registreeriti kolmandik (31,9%) Tallinna kuritegudest ning kolmandik (33,9%) vargustest. 10 000 elaniku kohta registreeriti Kesklinna linnaosas 1312 kuritegu.

Tabel 13. Kuritegude arv ning suhtarv 10 000 elaniku kohta Tallinna linnaosades

	Kuriteod kokku			Vargus		Röövimine		Kehaline väärkohtlemine	
	N	10 000 elaniku kohta	% Tallinnas registreeritud kuritegudest	N	10 000 elaniku kohta	N	10 000 elaniku kohta	N	10 000 elaniku kohta
Tallinna linn	20035	502	100,0%	11996	300	308	8	1 572	39
Kesklinn	6382	1312	31,9%	4070	837	81	17	389	80
Kristiine	1495	509	7,5%	1000	340	17	6	68	23
Põhja-Tallinn	2632	470	13,1%	1455	260	67	12	244	44
Lasnamäe	4225	370	21,1%	2436	213	92	8	508	44
Pirita	506	334	2,5%	306	202	3	2	47	31
Mustamäe	2037	318	10,2%	1264	197	30	5	150	23
Haabersti	1075	262	5,4%	742	181	8	2	72	18
Nõmme	954	250	4,8%	546	143	8	2	72	19

Kuritegude absoluutarv kasvas viies ning vähenes kolmes Tallinna linnaosas.¹⁰ Kõige enam kasvas see Lasnamäel (+280) ja vähenes Põhja-Tallinnas (-160). Varguste arv kasvas kõige rohkem Lasnamäel ja Kesklinnas, vähenes Nõmme, Põhja-Tallinna ja Kristiine linnaosas. Isikuvastaste kuritegude arv muutus kõikides linnaosades 50 piires.

Tabel 14. Kuritegude arvu muutus Tallinna linnaosades võrreldes 2009. aastaga

Linnaosa	Kuriteod kokku		Varavastased kuriteod		Vargused		Isikuvastased kuriteod	
	Muutus N	Muutus %	Muutus N	Muutus %	Muutus N	Muutus %	Muutus N	Muutus %
Lasnamäe	280	7%	175	7%	252	12%	34	6%
Kesklinn	113	2%	95	2%	261	7%	0	0%
Mustamäe	105	5%	91	7%	59	5%	21	13%
Pirita	57	13%	21	6%	4	1%	21	49%
Haabersti	13	1%	18	2%	27	4%	-24	-21%
Kristiine	-36	-2%	-49	-4%	-57	-5%	-3	-3%
Nõmme	-157	-14%	-174	-21%	-150	-22%	31	42%
Põhja-Tallinn	-160	-6%	-198	-10%	-113	-7%	-47	-14%
TALLINN KOKKU	-168	-1%	-312	-2%	149	1%	6	0%

1.4. Organiseeritud kuritegevus. Laulasmaa prioriteetid¹¹

Käesolev peatükk sisaldab ülevaadet Laulasmaa organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse prioriteetide¹² täitmisest. Organiseeritud kurjategijate hulka loetakse narko-

¹⁰ Kuritegude arvu muutusest Tallinna linnaosades vaata ka lisast 5

¹¹ Peatüki koostamisel on kasutatud peaprokurör Norman Aasa ettekannet 25.01.2011. a toimunud pressikonverentsil justiitsministeeriumis, kus tutvustati 2010. aasta kuritegevuse statistikat. Autor avaldab tänu ka maksu- ja tolliameti uurijatele, kes andsid infot maksukuritegude eripära kohta.

¹² <http://www.just.ee/26990> (15.02.2011)

grupeeringuid, inimkaubanduse grupeeringuid ning kõrgetasemelisi korrupsiooni- ja majanduskurjategijaid. Allpool on selgitatud, kuidas õiguskaitse eristab organiseeritud kuritegevust muust kuritegevusest.

Selle kogumiku teistest peatükkidest eristub sinne statistika selle poolest, et peatükk kajastab neid isikuid ja grupe, kes on kohtu ette jõudnud süüdistatuna organiseeritud kuritegudes – andmed pärinevad riigiprokuratuurilt. Teistes peatükkides räägitakse valdavalt kuritegudest (mitte isikutest) ning seda hetkest, mil kuritegu on registreeritud. Organiseeritud kuritegevuse puhul peetakse arvet süüdistuse esitamise järgi: selleks loetakse süüdistusakti koostamist või kokkuleppemenetluses kokkuleppe sõlmimist 2010. aasta jooksul. Grupiks loetakse kolme või enam isikut ning osavõtjaid. Samas osavõtja mõiste on üsna kitsas, näiteks tänavadiileri tabamist organiseeritud kuritegevuse statistikas ei kajastata. Grupile süüdistuse esitamine tähendab süüdistuse esitamist ka grupi liidritele, see tähendab, et õiguskaitse loeb edukaks vaid selliseid organiseeritud kuritegude menetlusi, kus tabada on suudetud grupi juht.

2010. aastal vähenes võrreldes 2009. aastaga organiseeritud kuritegudes kohtusse saadetud kuritegelike gruppide arv, ent süüdistuse saanud isikute arv kasvas. Rohkem on küll kohtusse saadetud piiriülese inimkaubanduse juhtumeid (2010. a 3 gruppi, 2009. a 0), kuid samas on senisest vähem piiriülese narkokuritegude süüdistusi (2010. a 4, 2009. a 10). (Vt tabel 15)

Organiseeritud kuritegevuse puhul peetakse arvet süüdistuse esitamise järgi: selleks loetakse süüdistusakti koostamist või kokkuleppemenetluses kokkuleppe sõlmimist 2010. aasta jooksul.

Tabel 15. Organiseeritud kuritegevusega seotud isikute ja gruppide kohtusse saatmine, 2006–2010

	Grupe					Isikuid				
	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Narkokuritegevus	20	26	40	15	13	81	118	204	56	63
Piiriülene narkokuritegevus	14	5	9	10	4	52	18	64	30	32
Inimkaubandus	9	6	4	2	1	53	65	17	4	16
Piiriülene inimkaubandus	4	1	1	0	3	19	1	1	0	7
Rahapesu	4	3	9	19	16	8	11	19	62	94
Raske korrupsioon	7	9	14	11	5	119	51	44	57	24
Kuritegelik ühendus	0	5	3	4	9	0	48	16	28	56
Majanduskuritegevus kahjuga üle 10 mln	0	6	9	7	11	0	15	64	43	50

Riigiprokuratuuri andmed

Organiseeritud narkokuritegevuseks loetakse KarS-i §-de 183–189 ja 392 kuritegusid, mis seisnevad narkootiliste ainete ja nende lähteainete tootmises, nende levitamise korraldamises või suuremahulises transiidis ja nende tegevuste rahastamises. Sellistes narkokuritegudes esitati 2010. aastal süüdistus kokku 17 grupile, kellest 4 tegutses rahvusvaheliselt. Neilt arestiti või konfiskeeriti kokku vara u 383 000 euro ulatuses (u 6 mln krooni).

Näiteid organiseeritud narkokuritegudest

Narvas tegutses narkokurjategijate grupp, kes tegeles suuremahulise salakaubaveoga üle Eesti-Vene piiri ja kellel olid tihedad kontaktid Peterburi jõukudega. Kokku vahendati vähemalt 38 kg amfetamiini ja 15 kg hašišit jm. Prokuratuuri hinnangul mõjutas grupi kohtu alla andmine oluliselt Ida-Virumaa narkoturgu.

Rahvusvahelise narkovahendusega tegelnud grupp värvas Eestist narkokullereid ning organiseeris ja kontrollis heroini salakaubavedu Türgist Itaaliasse ja Kreekasse, Aserbaidžaanist Itaaliasse. Itaalias ja Kreekas peeti rahvusvahelise narkooperatsiooni käigus kinni neli isikut, Eestis kümme isikut. Tegutsemise omapäraks oli, et organisaator Eestis värvas kulleriteks vanemaid paare, et nad tekitaksid tollitöötajates vähem kahtlusi. Kulleritelt võeti ära Kreekas ja Itaalias kokku 16,5 kg heroini.

Raskeks inimkaubitsemiseks loetakse KarS-i §-des 133, 134, 139, 140, 173, 175, 176 ja 268¹ sätestatud kuritegusid, samuti varavastaseid kuritegusid (eelkõige § 209) teatud tingimustel (nt pettuslik tööjõu kasutamine jms). Inimkaubanduses on paaril viimasel aastal uueks tendentsiks olnud Eesti kasutamine sõja- ja konfliktipiirkonna transiitmaana Skandinaaviasse. 2010. aastal anti kohtu alla ja mõisteti süüdi kaks Läti kodanike rühma, kes organiseerisid afgaanide transiiti Venemaalt läbi Läti ja Eesti Soome. Nad peeti kinni Eestis, ent kriminaalmenetluses osalesid nii Eesti, Läti kui Soome õiguskaitseametnikud. Kaks rühma anti kohtu alla prostitutsiooni vahendamise eest, ühel juhul toimetas grupp isikuid Saksamaale naist raha eest intiimteenuseid osutama, teisel juhul oli tegu Tallinnas prostitutsiooni vahendamisele spetsialiseerunud grupiga.

Kuritegeliku ühenduse puhul peab vähemalt kolmele grupi liikmele olema esitatud süüdistus KarS-i §-de 255 ja 256 järgi. Kui 2009. aastal sai sellise süüdistuse 28 inimest, siis 2010. aastal kaks korda rohkem: 56 inimest. Kuritegeliku ühenduse kuriteod on olemuselt erinevad, mõnel juhul on tegu salaalkoholiga kaubitsemisega, teisel juhul kütusepetturitega, kolmandal juhul sõidukite varastamisega. Näiteks

esitati süüdistus Leedust ja Lätist pärit isikute grupile, mis oli spetsialiseerunud autovargastele Lõuna-Eestis. Isikud tulid Eestisse üheks ööks, varastasid auto ja kadusid saateautoga kiiruga Eestist. Teisel juhul oli spetsialiseerunud Toyota Land Cruiserite varastamisele, Tallinnast varastati kokku 20 sõidukit, mille Läti kodanikud viisid edasi Lätti turustamiseks. Kahju tekitati üle 703 tuhande euro (u 11 miljonit krooni).

Kuritegeliku ühenduse kuriteod on olemuselt erinevad, mõnel juhul on tegu salaalkoholiga kaubitsemisega, teisel juhul kütusepetturitega, kolmandal juhul sõidukite varastamisega.

Raskete korruptsioonikuritegude eest kohtusse saadetud gruppide ja isikute arv on võrreldes varasemaga vähenenud: näiteks 2009. aastal esitati süüdistus 57 isikule, aga 2010. aastal 24-le. Rasket korruptsiooni määratletakse näiteks ametiisiku positsiooni ja tema tegevusest tuleneva kahju kaudu (üldjuhul üle 1278 euro ehk üle 20 000 krooni). Kohtuniku, prokurööri ja kõrgema uurimisametniku ametialast kuritegu loetakse raskeks korruptsiooniks sõltumata käibe või korruptiivse tulu suuruselt. 2010. aasta jääb ajalukku, kuna kohtu alla anti kolm kohtunikku. Raskematest korruptsioo-

niasjadest võib veel nimetada mereväes töötanud ametiisikute ja laevaremondifirmade altkäemakse ning paari omavalitsuse korruptsioonikuritegu, ent täpsemalt on korruptsioonikuritegusid analüüsitud peatükis 5.1.

Rasketeks majanduskuritegudeks peetakse selliseid majanduskuritegusid, millega on saadud ebaseaduslikku tulu või tekitatud kahju või mille käive on vähemalt 639 116 eurot (10 miljonit krooni). Selliste kuritegude eest esitati süüdistus 11 grupile ja 50 isikule. Suurema osa nendest moodustavad maksupettused, kus kahjud ulatuvad üle 2 miljoni euro (üle 30 miljoni krooni). Ent raskete majanduskuritegude hulka loetakse ka suure kahjuga keskkonnakuriteod, näiteks esitati süüdistus ettevõttele, kes Läänemaal Kurevere karjääris kaevandas loata dolokivi, tekitades sellega kahju üle 730 000 euro (üle 11 miljoni krooni).

Maksukuriteod, eelkõige kütuse käibemaksupettused on olnud organiseeritud kuritegevuse sissetulek majanduslikult rasketel aegadel, mil kinnisvara- ja ehitusturg oli varjusurmas. Nimelt kasutati sageli raskustesse sattunud ehitus- ja muud ettevõtteid maksupettusteks. Tüüpilises skeemis osteti raskustesse sattunud ettevõtte, mille uued omanikud ajasid korda vajalikud paberid ja alustasid tegevust kütusemüüjana; maksu- ja tolliametile jäeti esitamata maksudeklaratsioonid või jäeti deklareeritud käibemaks riigile tasumata. Põhjus, miks otsiti ettevõtteid, millel oleks juba käibemaksukohuslase number, seisnes selles, et uuel ettevõttel on keerulisem seda numbrit saada, kuna maksuhaldur võis ettevõtte tegevuse vastu täpsemat huvi tundma hakata. Kuna käibemaks tuleb deklareerida vaid üks kord kuus, suutsid kurjategijaid teha tehingud kiiresti ja seejärel kaduda.

Tüüpilises skeemis osteti raskustesse sattunud ettevõtte, mille uued omanikud ajasid korda vajalikud paberid ja alustasid tegevust kütusemüüjatena.

Maksupettused on levinud ka metsa ja metalli valdkonnas, kus kauba müüjateks on enamjaolt eraisikud. Eraisiku ja kokkuostja vahele luuakse varifirma, sest vastasel juhul, kui kokkuostja näitaks seotust eraisikuga, ei saaks ta maha arvestada 20% sisendkäibemaksu. Samuti tellivad äriühingud fiktiivseid arveid, kuigi arvel märgitud teenust või kaupa ei ole soetatud. Selliste fiktiivsete arvete mõte on saada võimalus raha ettevõttest välja kantida, et seda kasutada näiteks ümbrikupalkade maksmiseks. Samuti teevad ettevõtted näilisi tehinguid uute äriühingutega, mille tulemusena tekib tegevust alustanud firmal õigus küsida riigilt tagasi enam makstud käibemaks. Maksu- ja tolliameti hinnangul tekitati 2009. aastal maksupettustega kahju riigile kokku ligi 480 miljonit eurot (7,5 miljardit krooni) (2010. aasta kahju ei ole veel kogumiku ilmumise ajaks hinnatud). Sellest kõige suurem kahju tekitati käibemaksuga u 227 miljonit eurot, järgnes sotsiaalmaks 95 miljonit eurot, tulumaks 81 miljonit eurot ja aktsiisid 75 miljonit eurot.¹³

¹³ Maksupettuste info põhineb maksu- ja tolliameti edastatud andmetel.

KURITEGUDE LAHENDAMINE

- Kuritegude lahendamise määr oli 2010. aastal 48,5%, seega jäi võrreldes 2009. aastaga samale tasemele.
- Kohtueelses menetluses on tagaotsitavaid isikuid ligi 500.
- Prokuratuur saatis 2010. aastal kohtusse arutamiseks 8952 kriminaalasja koos 11 082 süüdistatavaga 19 536 kuriteos.
- Viie aasta jooksul vähenes esimest korda prokuratuuri ja kohtu antud jälituslubade arv.
- Vähemalt üks jälitusluba on väljastatud 5% kohtulahendini jõudnud kriminaal-asjades. Märksa suurem on jälitustegevuse maht näiteks korrupsioonikuritegude puhul.
- Lepitusmenetluste arv on alates selle rakendamisest 2007. aastal tublisti kasvanud. 2007. aastal lõpetati kriminaalmenetlus leppimise tõttu 28 menetluses, 2010. aastal juba 319-s.
- Avaliku menetlushuvi puudumise ja vähese süü tõttu lõpetati menetlus 3384 isiku suhtes. 52% isikutest said lõpetamisel lisakohustuseks tasuda riigi tuludesse kindel summa, 46% üldkasuliku töö kohustuse.
- Kohus tagastas prokuratuurile kriminaalasja materjalid 523 korral, s.o 6% kõikidest kohtusse saadetud kriminaal-asjadest. 34% tagastatud kriminaal-asjadest oli saadetud kohtusse kokkuleppemenetluses.
- 2010. aastal mõisteti 7789 kohtuotsusega süüdi 9131 isikut.
- Menetlusaeg kohtus on kõige pikem üldmenetluses (433 päeva) ja kõige lühem käskmenetluses (24).
- 2010. aastal konfiskeeriti üle ühe miljoni euro kuritegeliku tuluna saadud raha.
- Lähenediskeelu tõkendit on alates 2006. aastast kuni 2010. aasta lõpuni kohaldatud ligi 80 korda.

2. KURITEGUDE LAHENDAMINE

Urvo Klopets (2.1, 2.2), Jako Salla (2.1, 2.2), Kaire Tamm (2.1, 2.2)

2008. aasta kuritegevuse ülevaates (Kuritegevus Eestis 2008, 2009) kirjeldati kohtueelse menetluse kulgu, samuti kohtustatistikat ja karistuspraktikat. Kuna seni kajastatud andmed annavad vaid väga üldise ülevaate kriminaalmenetluse arvudest, siis siin püütakse avada teemasid, mis on kuritegevuse kontrollimisel tähtsad, kuid ei ole leidnud väärilist kajastust varasemates ülevaadetes. Et kõik kriminaalmenetluse tahud ülevaatesse ei mahu, esitatakse järgmised teemad: jälitustegevus, kriminaaltulu konfiskeerimine, kriminaalmenetluse lõpetamisel isikutele seatud kohustused, kriminaaltoimiku tagastamine prokuratuurile.

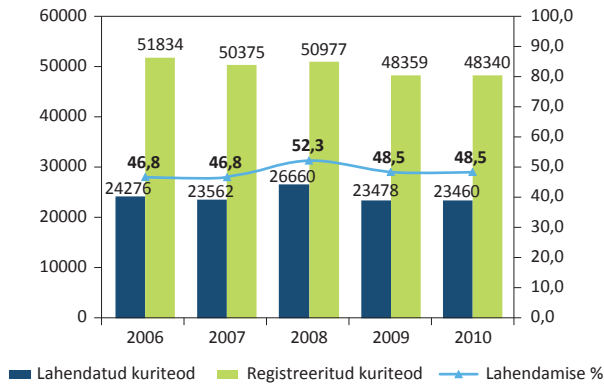
2.1. Kuritegude lahendamine kohtueelses menetluses

2010. aastal lahendati kohtueelses menetluses 23 460 kuritegu¹⁴, võrreldes 2009. aastaga jäi lahendatud kuritegude arv samale tasemele. Ligikaudu sama palju suudeti aastaga kuritegusid lahendada ka 2006. ja 2007. aastal, erandiks oli 2008. aasta, kui lahendati kümnendiku võrra rohkem kuritegusid.

Kuritegude lahendamise määr on näitaja, mille puhul arvutatakse lahendatud kuritegude osakaal samal perioodil registreeritud kuritegudest. Lahendamise määr 2010. aastal oli 48,5%, s.t kohtueelses menetluses lahendatakse iga kahe registreeritud kuriteo kohta üks kuritegu ehk pooled kuriteod jäävad lahendamata või leitakse menetlusega, et tegu ei olnudki kuriteoga.

Lahendamise määr püsis 2010. aastal samal tasemel nagu 2009. aastal, kuid oli peagu sama lahendatud kuritegude arvu juures kõrgem 2006. ja 2007. aasta näitajast. See on tingitud registreeritud kuritegude arvust neil aastatel: kui 2009. aastal registreeriti 2010. aastaga võrreldes peagu sama palju kuritegusid, siis varem oli registreeritud kuritegude arv suurem.

¹⁴ Lahendamaks loetakse kuriteod, mille menetus on aasta jooksul otstarbekusest lõpetatud (KrMS-i §-de 201–205 alusel) või mille prokuratuur on aasta jooksul kohtusse saatnud (kuriteod, mis aasta jooksul lahendatakse, võivad olla registreeritud ka varem).

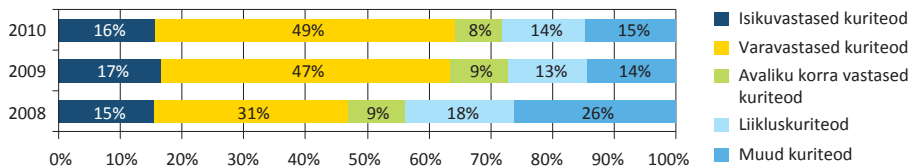
Joonis 12. Lahendatud ja registreeritud kuritegude arv, kuritegude lahendamise määr

Kuritegude lahendamise määr pole kuriteoliigiti ühtlane. Peamised erinevused tulenevad sellest, kas tegu on peitkuriteoga või mitte. Peitkuritegude erinevus seisneb omakorda selles, kas kuriteo registreerimine eeldab juba osalt kuriteo avastamist (näiteks valgekraekuritegude puhul on tihti registreerimise ajal kuriteo võimalik toimepanija juba teada ning olemas ka tõendid, mis võimaldavad kuritegu lahendada) või on tegu juhtumiga, kus uurimisasutused saavad reageerida juba toimepandud sündmustele (nt korterivargused, röövimised).

Iga kolmas kuritegu, mis kohtueelses menetluses lahendatakse, on vargus.

Peitkuritegude hulka ei arvestada juhtumeid, milles kuriteo toimepanija on kohe teada või lihtsalt tuvastatav: nt perevägivallajuhtumid ja joores sõidukijuhtimine. Nende kuritegude lahendamise määr on tavaliselt kõrge ning need kuriteod mõjutavad tavaliselt ka kõige enam kuritegude lahendamise üldmäära, lisaks tuleneb nende kuritegude registreerimissagedus ja seega ka lahendatud kuritegude arv tihti politsei tegevuse aktiivsusest. Näiteks kui politsei püüab aktiivselt tabada joores juhte, siis suureneb registreeritud ja lahendatud juhtumite arv ning ka kuritegude lahendamise üldmäär.

Lahendatud kuritegude seas on kõige enam varavastaseid kuritegusid, mis moodustasid 2010. aastal peagu poole lahendatud kuritegudest. Varavastaste kuritegude seas domineerisid vargused, mille osakaal lahendatud varavastastest kuritegudest oli 70% ning kõikidest lahendatud kuritegudest 34%. See tähendab, et iga kolmas kuritegu, mille uurimisasutused ja prokuratuur lahendavad, on vargus.

Joonis 13. Lahendatud kuritegude struktuur 2008–2010

Varavastaste kuritegude osa lahendatud kuritegudest ning kogu lahendatud kuritegude struktuur olid 2010. aastal sarnased 2009. aastaga. Varavastaste kuritegude järel lahendati kõige enam isikuvastaseid (2010: 16%) ja liikluskuritegusid (14%). Avaliku korra raskete rikkumiste osa oli 8% ning kõigi ülejäänud kuritegude osa 15%. Viimaste seas moodustasid suurima osa rahvatervise vastased ehk valdavalt narkokuriteod.

Viimase kahe aasta lahendatud kuritegude struktuur erineb aga märgatavalt 2008. aasta struktuurist, kui varavastaste kuritegude osakaal oli palju väiksem (31%) ning muude kuritegude ja liikluskuritegude osa oli suurem. Varguste osakaalu on alates 2009. aastast tõstnud seadusemuudatus, millega kriminaliseeriti n-ö süsteemne pisi-vargus. Neid kuritegusid menetleti varem väärtegudena ning kuna valdavalt on tegu poevargustega, kus isik tabatakse juba kuriteokatselt, siis on ka nende kuritegude lahendamise määr kõrge.

Liikluskuritegude osakaal ja arv vähenes märkimisväärselt joores juhtide arvel. Muude kuritegude osas mängisid rolli narkokuritegude ja avaliku usalduse vastaste kuritegude avastamise vähenemine, samuti nende juhtumite vähenemine, milles isik hoidis kõrvale karistuse kandmisest (enamasti juhtumid, kus kohus oli isikult võtnud varem lisakaristusena juhtimisõiguse, kuid ta tabati uuesti roolist).

Lahendatud varguste arv kasvas võrreldes 2009. aastaga 12%, 7990 kuriteoni, samuti kasvas kuritegude lahendamise määr varguste puhul 31,6%-ni. 2008. aastal oli see näitaja märksa madalam, kuna varguste hulgas on kasvanud selliste juhtumite osa, mille asjaolud on juba menetluse alustamisel selged ja võimalik toimepanija teada.¹⁵

Jooresjuhtimise kõrge lahendamismäär (viimasel kolmel aastal vahemikus 93–110%¹⁶) on tingitud sellest, et selliste kuritegude puhul tabatakse toimepanija enamasti teolt. Kehalise väärkohtlemise kui enim levinud vägivallakuritegude arvu lahendamise määr 2010. aastal (66%) oli sarnane 2008. aasta näitajaga (65%). 2009. aasta lahendamise määra kasvu tingis nende kuritegude registreerimise järsk vähenemine sel aastal.

Tabel 16. Lahendatud kuritegude arv ja lahendamise määr 2008–2010 enim lahendatud kuritegudes

	Lahendatud kuritegude arv			Kuritegude lahendamise määr		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Vargus	5236	7154	7990	23,3%	29,9%	31,6%
Mootorsõiduki ja trammi juhtimine joores seisundis	4598	2924	3068	110,0%	95,1%	92,9%
Kehaline väärkohtlemine	3370	3143	2867	65,1%	69,6%	66,4%
Kelmus	1459	1475	1364	65,7%	70,3%	67,5%
Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	948	785	748	82,9%	99,5%	107,0%
Omapooline sissetung	839	760	673	40,5%	31,9%	26,0%
Avaliku korra raske rikkumine	1074	842	603	63,6%	81,0%	77,8%
Salakaubavedu	99	150	520	87,6%	36,6%	104,2%
Omastamine	467	582	441	57,1%	64,5%	58,4%
Arvutikelmus	78	407	392	21,3%	86,6%	102,9%

¹⁵ Täpsem info on peatükis 4.

¹⁶ Kuritegude lahendamise määr üle 100% tähendab seda, et prokuratuur saatis aasta jooksul kohtusse rohkem juhtumeid kui registreeriti.

Kõrge lahendamise määr ilmneb ka narkokuritegude ja salakaubaveo juhtumite puhul, olles samuti tingitud sellest, et nende kuritegude puhul on tihti kurjategija menetlejale juba teada ehk tabatakse teolt. Lahendamise määr on aga madal näiteks omavolilise sissetungi puhul: 2010. aastal 26%. Seni on nende kuritegude lahendamismäär vähenenud ja kuritegude registreerimissagedus samal ajal tõusnud.

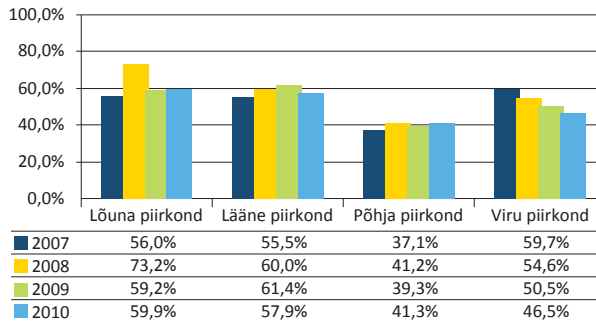
Kuritegude lahendamine piirkondade kaupa

Lahendatud kuritegude arv ja määr ei erine ainult kuriteoliigiti, vaid ka piirkonniti. See tähendab, et kui ühes õiguskaitsepiirkonnas lahendatakse 70% kuritegudest, siis mujal võib lahendamise määr ulatuda vaid 40%-ni. Kuigi kuritegude lahendamine

Kuritegude lahendamise määr on nagu ikka kõrgeim Lõuna piirkonnas ja madalaim Põhja piirkonnas.

sõltub suurel määral politsei ja prokuratuuri töö tulemuslikkusest, mõjutavad neid näitajaid ka teised asjaolud, näiteks menetlusressurs, mida on võimalik teatud kriminaalrajade menetlemiseks kulutada, ja ka kuritegevuse struktuur. Kui piirkonnas pannakse suhteliselt rohkem toime peitkuritegusid (näiteks vargusi), siis on ka lahendamise määr samaväärselt ressursikulu juures väiksem.

Kuritegude lahendamise määr oli 2010. aastal kõige kõrgem Lõuna piirkonnas (60%), peagu sama kõrge oli määr ka Lääne piirkonnas (58%). Viru piirkonnas oli lahendamise määr viimase nelja aasta madalaim (46,5%). Tuleb aga arvestada, et võrreldes 2009. aastaga ei muutunud seal piirkonnas oluliselt lahendatud kuritegude arv, vaid kasvas registreeritud kuritegude arv. Madalaim oli Põhja piirkonna lahendamise määr (41,3%).

Joonis 14. Kuritegude lahendamise määrad piirkondades 2007–2010

Lahendatud kuriteod moodustavad vaid osa kõikidest kuritegudest, mille kohta kohtueelses menetluses lahendeid tehakse. Menetlus lõpetatakse neis kriminaalrajades, kus on selgunud, et kriminaalmenetluseks puudub alus (nt tegu ei olnud kuriteoga, arvatav toimepanija on surnud, kuritegu on aegunud), või kus pole mõistliku aja jooksul kuriteo toimepanijat välja selgitatud.

2.1.1. Menetluse lõpetamine

Põhjusel, et kuriteo toimepanijat pole välja selgitatud, lõpetati 2010. aastal menetlus 13 296 kuriteos (KrMS-i § 200¹ alusel). Võrreldes 2009. aastaga on seda 10% enam ning võrreldes 2008. aastaga 17% vähem. Madala lahendamismäära, kuid kõrge üldise esinemissageduse tõttu domineerivad nende avastamata jäänud kuritegude seas vargused (74%): põhjusel, et kuriteo toimepanijat pole välja selgitatud, lõpetati aastaga 9888 varguse menetlus. Lisaks vargustele jääb avastamata ka palju omavolilisi sissetunge (7% lõpetamistest).

Kõige rohkem muutus 2009. aastaga võrreldes nende kriminaalasjade arv, kus menetlus lõpetati leppimise tõttu. Lepitusmenetluste arv on 2008. aastast igal aastal oluliselt kasvanud.

Võrreldes 2009. aastaga oli rohkem ka neid menetlusi, mis lõpetati kriminaalmenetluse aluse puudumise tõttu. Menetlusi lõpetati vähem aga karistuse ebaotstarbekuse ning alaealiste komisjoni saatmiste tõttu. Viimaste puhul peegeldab sarnast trendi alaealiste komisjonis arutatud asjade vähenemine 2010. aastal ning ka alaealiste kurjategijate arvu vähenemine.

Kriminaalmenetluse lõpetamine leppimise tõttu

2007. aasta veebruaris tekkis võimalus lõpetada kriminaalmenetlus leppimise tõttu, mis on üks menetluse otstarbekusest lõpetamise viise. 2010. aastal valminud lepitusmenetluse analüüs (Klopets & Tamm, 2010) käsitleb lepitusmenetluse praktikat 2007. aastast. Käesolev alapeatükk põhineb lepitusmenetluse analüüsil, mida on täiendatud 2010. aasta andmetega.

Lepitusmenetlust saab kohaldada osapoolte nõusolekul teise astme kuritegude puhul, kui kuriteo asjaolud on selged ja avalik menetlushuvi puudub, sealjuures on mitmete kuritegude puhul lepitusmenetluse kohaldamine välistatud.¹⁷ Lisaks on lepitusmenetlus välistatud surmaga lõppevate ning täisealise poolt alaealise vastu toime pandud kuritegude korral. Kahtlustatavat või süüdistatavat ja kannatanut saab lepitada nii kohtueelses kui kohtumenetluses.

Lepitusmenetlust on kasutatud aina enam: kui 2007. aastal lõpetati kriminaalmenetlus sel moel 28, siis 2010. aastal juba 319 juhul. Tasapisi on kasvanud ka selle menetlusliigi osakaal kõikidest kriminaalmenetluse otstarbekuse põhimõttel lõpetamistest (KrMS-i §-d 201–205): kui 2008. aastal oli selliste menetluste osakaal 2%, siis 2010. aastal 11%.

Lepitusse suunatud kuritegudes kahtlustatavatest olid 90% mehed ja 10% naised (nii jagunevad kahtlustatavad ka kõikides kuritegudes); kümnendikus menetlustes leppis kannatanu mitme kahtlustatavaga. Lepitusmenetlusse saadetud kriminaal-asjades domineerivad vägivallajuhtumid (üle 90%), perevägivalla osakaal kõikidest menetlustest oli ligi 60%.

Lepitusmenetlust on kasutatud aina enam: kui 2007. aastal lõpetati kriminaalmenetlus sel moel 28, siis 2010. aastal juba 319 juhul.

¹⁷ KrMS-i § 2031 lg 1 kohaselt on lepitusmenetluse kohaldamine välistatud nt KarS-i §-des 122, 133, 134, 136, 138, 139, 141–143, 214 ja 263 nimetatud kuritegudes ning inimsusevastastes ja rahvusvahelise julgeoleku vastastes, riigivastastes, ametialastes, üldohtrikes ja õigusemõistmise vastastes kuritegudes.

Kokkulepped lepivad kahtlustatav/süüdistatav ja kannatanu kokku kahjude heastamises. 84% kokkulepetest olid viisakuskohustused (vabandamine, vägivallast hoidumise keeld, viisakas ja lugupidav käitumine). 27% oli rahalise kohustuse täitmise, kõige suuremaks kohustuseks oli korteri ostmise kannatanule. 11% kohustus tegema reaaltoiminguid kannatanu heaks (nt puuriida ladumine, korteri remontimine jne). Ravile või teraapiasse suunati 14%. Ühele isikule määrati sageli mitu kohustust (nt kohustus hoiduda vägivallast ja hüvitada kahju).

Kohustuse mittetäitmisel tähtaja jooksul võib prokurör/kohtunik kriminaalmenetluse uuendada, mida on analüüsitud kolme ja poole aastase praktika jooksul tehtud üksikutel kordadel (3% menetlustest). Kuigi uuendatud menetluste osakaal on väike, kuulati 2007–2008. aastal lepituses osalenud kahtlustatavatest ühe aasta jooksul pärast kriminaalmenetluse lõpetamist uues kuriteos kahtlustatavana üle 12% (n = 15).

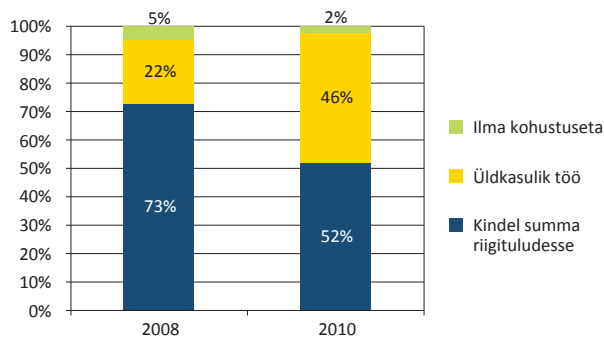
Kriminaalmenetluse lõpetamisel (KrMS-i § 202) isikule seatud kohustused

2010. aastal lõpetas prokuratuur otstarbekuse põhimõttel (KrMS-i §-d 201–205) 3763 kuriteo menetluse. KrMS-i § 202 alusel on võimalik menetlus lõpetada teise astme kuriteos, kui süü ei ole suur ning kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik

98% isikutest said kriminaalmenetluse lõpetamisel lisakohustuse tasuda riigi tuludesse teatud summa või teha ÜKTd.

menetlushuvi. Eeldus on see, et isik on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju ja tasunud kriminaalmenetluse kulud või võtnud endale kohustuse tasuda kulud. Kriminaalmenetluse lõpetamisel võib isikule panna kohustuse maksta kindel summa riigi tuludesse või teha üldkasulikke tööd (ÜKT).

Prokuratuur lõpetas 2010. aastal kriminaalmenetluse KrMS-i § 202 alusel 2693 isiku suhtes ja 2634 kuriteos, mis on 16% kuritegudest ning 18% lõpliku menetlusotsuse saanud isikutest. 98% isikutest said kriminaalmenetluse lõpetamisel lisakohustuse tasuda riigi tuludesse teatud summa või teha ÜKTd. 2% isikutest lisakohustust ei saanud.

Joonis 15. KrMS-i paragrahvi 202 alusel seatud kohustuste osakaal 2008. ja 2010. aastal.

Võrreldes 2008. aastaga (Salla, 2009) on tublisti kasvanud ÜKT osakaal ning selle võrra vähenenud rahalise kohustuse osakaal. Ka nende isikute osakaal on vähenenud, kellele peale menetluskulude ja kahju hüvitamisele (kui neid oli) muid kohustusi ei seatud.

Kui 2008. aastal lõpetati avaliku huvi puudumise tõttu menetlus 3167 kuriteos ja 3384 isiku suhtes, siis 2010. aastal vähenes kuritegude arv 17% ja isikute arv 20%. Üks languse põhjus võib olla asjaolu, et registreeritud vägivallakuritegude arv on alates 2009. aastast vähenenud. Näiteks on kehalise väärkohtlemiste arv kahe aasta jooksul vähenenud 17%. Avaliku menetlushuvi puudumise tõttu lõpetatud kuritegudest olid 2010. aastal 32% kehalised väärkohtlemised (2008. aastal 39%). 2010. aastal lõpetati nimeetatud kuritegudes 500 menetlust vähem.

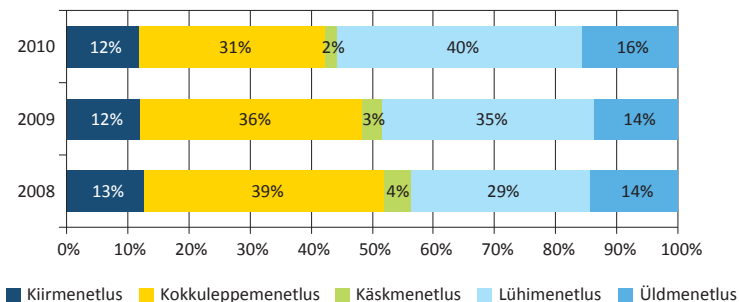
Sarnaselt ÜKT osakaaluga kasvas ka keskmine tundide arv ühe ÜKT tegija kohta võrreldes 2008. aastaga: 50-lt 62-le. Võrreldes 2010. aastaga muutus märkimisväärselt ka rahalise kohustuse suurus: kui 2008. aastal oli see keskmiselt 194,8 eurot (3047 krooni)¹⁸, siis 2010. aastal oli see kasvanud 449,4 euroni (7031,8 krooni).¹⁹

Kui 2008. aastal oli rahalise kohustuse suurus keskmiselt 194,8 eurot (3047 krooni), siis 2010. aastal oli see kasvanud 449,4 euroni (7031,8 krooni).

2.1.2. Kriminaalasja saatmine kohtusse

Prokuratuur saatis 2010. aastal kohtusse arutamiseks 8921 kriminaalasja koos 10 979 süüdistatavaga 19 464 kuriteos (arvud ei sisalda kriminaalasja kohtusse saatmisi psühhiaatrilise sundravi kohaldamiseks). Kohtus arutamiseni jõudnud kuritegude arv aastaga eriti ei muutunud: kuritegusid saadeti kohtusse 1% vähem. Psühhiaatrilise sundravi menetluses saadeti kohtusse 31 inimest 72 kuriteos (2009: 45 inimest 94 kuriteos). Menetluse lõpetamiseks avaliku menetlushuvi puudumise tõttu saatis prokuratuur kohtusse 153 isikut 161 kuriteos.

Kõige enam kuritegusid saatis prokuratuur kohtusse lahendamiseks lühimenetluses (7810; 40%) ja kokkuleppemenetluses (5938; 31%). 16% kuritegudest jõudis kohtusse üldmenetluses (3038), 12% kiirmenetluses (2316) ja 2% käskmenetluses (362). Kiirmenetluses kohtusse saadetud kuritegudest saadeti 52% lahendamiseks lühimenetluse, 44% kokkuleppemenetluse, 4% käskmenetluse ning üksikud kuriteod üldmenetluse sätete järgi.

Joonis 16. Kohtusse saadetud kuritegude menetlusliigiline jaotus 2008–2010

¹⁸ Mediaanväärtus 127,8 eurot (2000 krooni)

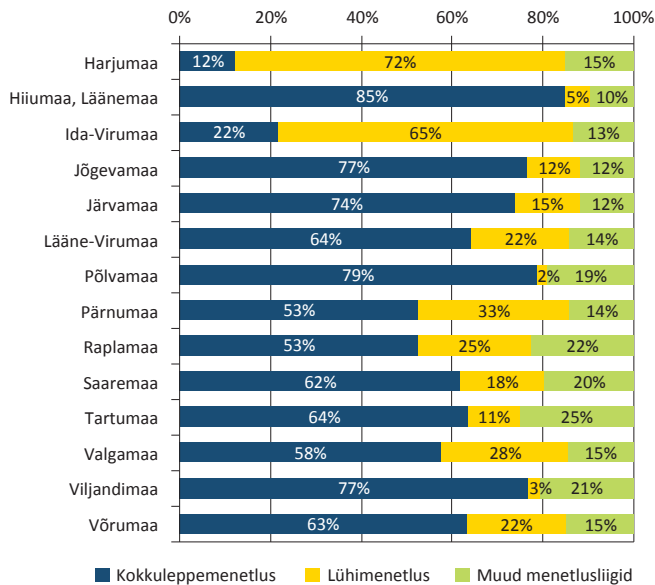
¹⁹ Mediaanväärtus 278 eurot (4350,1 krooni)

Võrreldes kahe varasema aastaga on lühimenetlust kasutatud rohkem: 2008. aastal oli nende osakaal 29%, 2009. aastal 35%. Samal ajal on arvuliselt enim vähenenud kokkuleppemenetluse kasutamine (võrreldes 2009. aastaga saadeti kohtusse kokkuleppemenetluses üle 1200 kuriteo ehk 12% vähem) ja protsentuaalselt käskmenetluse kasutamine (võrreldes 2009. aastaga saadeti käskmenetluses kohtusse 41% vähem kuritegusid). Võrreldes kahe varasema aastaga on mõnevõrra kasvanud üldmenetluses kohtusse jõudnud kuritegude arv ja osakaal.

Kui Lõuna ja Lääne ringkonnaprokuratuuris eelistatakse kriminaalasju saata kohtusse kokkuleppemenetluses, siis Põhja ringkonnaprokuratuuris eelistatakse lühimenetlust.

Prokuratuuri menetluspraktika kohtumenetluse liikide valikul on piirkonniti mõnevõrra erinev. Kui Lõuna ja Lääne ringkonnaprokuratuuris eelistatakse kriminaalasju saata kohtusse kokkuleppemenetluses, siis Põhja ringkonnaprokuratuuris eelistatakse lühimenetlust.

Menetluspraktika erineb ka maakonniti. Näiteks Lääne ringkonnaprokuratuuri Haapsalu osakonna prokurörid, kes menetlevad Hiiumaa ja Läänemaa kriminaalasju, saadavad 85% kuritegudest kohtusse kokkuleppemenetluses, samal ajal kui mujal levinuima menetlusliigi – lühimenetluse – osakaal on vaid 5%. Vastupidi on asi Harjumaal, kus kokkuleppemenetluse osa on Eesti väikseim (12%) ja lühimenetluse osa suurim (72%). Kõige ühtlasem on menetlusliikide jaotus Pärnu-, Valga- ja Raplamaal, kus siiski domineerib kokkuleppemenetlus.

Joonis 17. 2010. aastal kohtusse saadetud kuritegude menetlusliigiline jaotus maakonniti

2.1.3. Kriminaaltoimiku tagastamine prokuratuuri

Kohus saab kriminaalasja arutada mitmes eri menetlusliigis. **Üldmenetlus** on klassikaline võistlev menetlus, kus osapooled (prokuratuur, kaitsja ja süüdistatav) esitavad oma tõendid ja kohtuistungil küsitletakse tunnistajaid, kannatanuid, süüdistatavat, eksperte jt. Peale selle tuntakse lihtmenetlusi, mille puhul kriminaalmenetlus toimub lihtsustatud ja kiirendatud korras. Eristada võib kolme peamist menetlusliiki: kokkuleppemenetlus, lühimenetlus ja käskmenetlus. Lisaks eelnimetatud kolmele tuntakse kriminaalmenetluses kiirmenetlust.

Kokkuleppemenetluse korral sõlmivad prokurör, kahtlustatav või süüdistatav ja kaitsja kokkuleppe. Seda menetlusliiki kohaldatakse, kui nimetatud osalised jõuavad kokkuleppele kuriteo kvalifikatsioonis, kahju suuruses, karistuse liigis ja määras. Kokkuleppemenetlust ei saa kohaldada esimese astme kuriteole, mil karistusseadustik näeb kergeima karistusena ette vähemalt neli aastat vangistust. Kokkuleppemenetluse sõlmimise eeldus on kannatanu nõusolek. Asja arutatakse sõlmitud kokkuleppe ja kriminaaltoimiku materjalide alusel. Kohus võib kriminaalasja tagastada prokuratuurile, kui ei nõustu kuriteo kvalifikatsiooni, tsiviilhagi suuruse, karistuse liigi või määraga, samuti muudel seaduses sätestatud juhtudel.

Ka **lühimenetluse** eesmärk on asi kiiremini lahendada: asja arutatakse kriminaaltoimiku põhjal tunnistajaid ja eksperte kohtusse kutsumata. Erinevalt kokkuleppemenetlusest ei sõlmita karistuses kokkulepet, kuid lühimenetluses vähendab kohus süüdistatavale mõistetavat karistust ühe kolmandiku võrra. Lühimenetlust kohaldatakse süüdistatava või kahtlustatava taotlusel ja prokuratuuri nõusolekul.

Käskmenetlust võib kasutada juhul, kui prokurör peab võimalikuks kohaldada rahalist karistust põhikaristusena ja kuriteo asjaolud on selged. Selle menetlusliigi valik ei eelda kokkulepet kahtlustatavaga. Käskmenetluses esitab prokurör kohtule ka ettepaneku karistuse liigi ja määra kohta. Kui kohtunik ei nõustu süüdistuse tõendatuse või ettepanekuga mõista süüdistatavale rahaline karistus prokuröri taotletud määras, tagastatakse kriminaaltoimik prokuratuuri.

Kiirmenetluses esitab prokurör 48 tunni jooksul pärast isiku kinnipidamist või vahetult pärast kuriteo toimepanemisele järgnenud ülekuulamist kohtule taotluse menetleda kriminaalasja kiirmenetluses. Kohtumenetlus kiirmenetluses toimub üld-, lühi-, kokkuleppe- või käskmenetluse sätteid järgides.

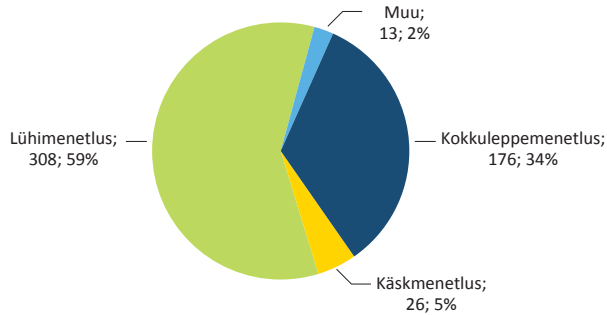
Tagastatud kokkulepped

2010. aastal oli meedias teravalt arutelu all küsimus sellest, kas prokuratuurile pole mitte antud liialt suurt rolli karistuste mõistmisel (Berendson, 2010). Siin antakse ülevaade nendest asjadest, kus osalised on sõlminud kokkuleppe, kuid see on ühel või teisel põhjusel kohtust tagasi saadetud. Samuti selgitatakse kohtu rolli kokkuleppemenetluse arutamisel.

Kohus tagastas 2010. aastal prokuratuurile kriminaalasja materjalid 523 korda, mis moodustab 5,8% kohtusse saadetud kriminaalasjadest. 2010. aastal saadeti kohtusse 8952 kriminaalasja. Kriminaalasja

Kohus tagastas 2010. aastal prokuratuurile kriminaalasja materjalid 523 korda, mis moodustab 5,8% kohtusse saadetud kriminaalasjadest.

materjalid tagastati enamjaolt lühimenetluses (59% tagastamisest). Kokkuleppemenetluses tagastati materjalid kolmandikul juhtudest. Peale käskmenetluse tagastati materjalid ka muudes asjades: näiteks üldmenetluses või oli tegu asjaga, mil menetlus uuendati ja saadeti tagasi prokuratuuri.

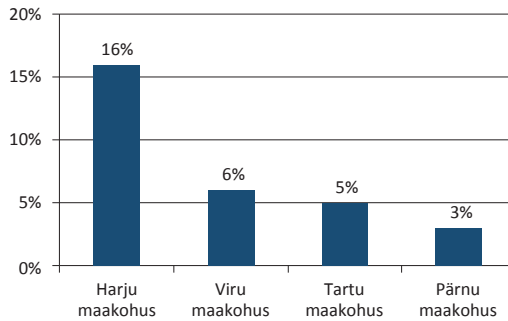
Joonis 18. Tagastatud kriminaalasjade arv ning osakaal menetlusliigi alusel (kõikidest tagastamistest)

Kriminaalasjades, kus prokurör oli kaitsja ning kahtlustatava/süüdistatavaga sõlminud kokkuleppe, tagastas kohus 2010. aastal kriminaaltoimiku prokuratuuri 176 korral.

Kui prokuratuur, kaitsja või süüdistatav kokkuleppega ei nõustu, siis kokkuleppemenetlust ei kohaldata ja kriminaaltoimik tagastatakse prokuratuurile. Kohus tagastab kriminaaltoimiku prokuratuurile ka siis, kui ta ei nõustu kuriteo kvalifikatsiooniga, tsiviilhagi suurusega või karistuse liigi või määraga. Kohus kontrollib ka seda, kas tegu, milles isikut süüdistatakse, leidis aset; kas süüdistatav on süüdi kuriteo toimepanemises jm.

Kokkuleppest loobus 55 menetluses vähemalt üks süüdistatav, prokurör 45 menetluses, 5 menetluse puhul loobusid nii prokurör kui ka süüdistatav. Veel ei kinnitanud mingil põhjusel kokkulepet kohus (nendel juhtumitel prokurör ega süüdistatav kokkuleppest loobunud ei olnud) 71 menetluses (40% tagastatud kriminaaltoimikutest kokkuleppemenetluses).

Kokkuleppemenetluses tagastati kriminaalasu kõige enam Harju maakohtust (16% kohtusse saadetud kriminaalasjadest), kõige vähem Pärnu maakohtust (3%).

Joonis 19. Kohtusse saadetud kokkulepete tagastamise osakaal

Kokkuleppest loobumised prokuröri ja süüdistatava poolt olid peamiselt tingitud uue kuriteo toimepanemisest ning vajadusest kriminaalasjad ühendada. Alati ei olnud teada, miks süüdistatav kokkuleppest loobus. Asjades, kus loobumise põhjus oli teada, põhjendati seda näiteks liiga raske karistusega, süü eitamisega, liiga suure tsiviilhagiga ja vajadusega kriminaalasjad ühendada. Ühel juhul põhjendas süüdistatav loobumist tervislikuga seisundiga, mis ei võimalda teha ÜKTd. Samasugusel põhjusel loobus ühel korral kokkuleppest ka prokurör.

Oli mitu põhjust, miks kohus tagastas kriminaalasja materjalid, ilma et prokurör või süüdistatav oleks kokkuleppest loobunud. Enam kui pooltes asjades ei nõustunud kohus ühel või teisel põhjusel kokkulepitud karistusega: nt oli moodustamata liitkaristus, puudusid allkirjad kokkuleppel. Mitmel juhul oli ebaselge tsiviilhagi suurus, kuriteo toimumise aeg, kvalifikatsioon jne. Ka puudulikud või vigased andmed (karistusandmed vigased, kinnipidamise aeg arvestamata, asitõendite suhtes seisukoht võtmata) olid kokkuleppe tagastamise põhjuseks. Kokkulepe tagastati ka seetõttu, et isikule süüks pandud kuriteod olid kohtuistungis ajaks osaliselt aegunud.

Taotletud karistused, mis olid liiga ranged

Kohus tagastas neljal juhul kokkuleppe prokuratuuri, sest ei nõustunud kokkulepitud karistuse raskusega. Neist kahel juhul ütles kohus otsesõnu, et karistus ei vasta kuriteo raskusele.

Kohus põhjendas tagastamist sellega, et kokkulepitud karistuse määr kahe isiku puhul (tingimisi vangistus) ei ole põhjendatud, sest isikud on varem kriminaalkorras karistamata. Seetõttu ei saa kohtu hinnangul rääkida ka süüdistatavate pikaajasest kuritegelikust käitumisest, mis tooks kaasa miinimumist märksa kõrgema karistuse.

Teisel juhul pani isik kuriteo toime küll katseajal, kuid kohtu hinnangul ei olnud isiku suhtes, keda kriminaalkorras karistatakse teist korda, põhjendatud kohaldada kõige rangemat karistusliiki. Kohtumääruse kohaselt oli isikule võimalik mõista ka kergem karistus, s.o üldkasulik töö kolmekuulise reaalse vangistuse asemel. Süüdistatav oli 80% ulatuses töövõimetu.

Kohus tagastas neljal juhul kokkuleppe prokuratuuri, sest ei nõustunud kokkulepitud karistuse raskusega.

Kabel juhul oli tegu alaealistega.

Ühel juhul oli kokku lepitud kuuekuulises vangistuses, mis jäetakse tingimisi katseajaga kohaldamata. Kohtu hinnangul on varem kriminaalkorras karistamata isikule otstarbekam kohaldada alaealiste mõjutusvahendeid vastavalt KarS-i §-le 87.

Teise alaealise puhul sooviti kohaldada karistusest vabastamist KarS-i § 87 järgi. Kohtu hinnangul on alaealistele kohaldatavad eripreventiivsed eesmärgid saavutatavad ka ilma kohtus süüdi mõistmata.

Taotletud karistused, mis olid liiga leebed

Liiga leebe karistusena on siinkohal arvestatud ka neid juhtumeid, mil kohtu hinnangul ei ole põhjendatud isikut tingimisi vabastada või karistada rahaliselt.

Kohus tagastas üle 20 kriminaalasja, kuna pidas karistust liiga leebeks.

Mitmel juhul ei pidanud kohus otstarbekaks rahalist karistust, mida süüdistatav ei suudaks täita või ei täidaks see oma eesmärki (nt isikut on karistatud mitu korda). Samuti märkis kohus mitmel juhul, et karistuse asendamine üldkasuliku tööga ei ole võimalik, kui isik

pani kuriteo toime, olles vabastatud vanglast enne tähtaega.

Kuigi kohus pidas karistust paljudel juhtudel liiga leebeks, ei tähenda see, et asja uuesti kohtusse saates saanuks isik karmima karistuse. Nii esines juhtumeid, mil sama karistuse liigi ja määraga karistuse kinnitas teine kohtunik, karistus oli mõnes muus menetlusliigis ka leebem. Mitmel juhul ei ole asjas veel otsust tehtud (näiteks on prokurör saatnud asja kohtusse üldmenetluses). Kuid oli ka selliseid kriminaal-asju, mil uues kokkuleppes oli karistus raskem.

Kohus tagastas üle 20 kriminaalasja, kuna pidas karistust liiga leebeks.

Kriminaalmenetlused, mis pärast kokkuleppe tagastamist lõpetati

Kuue tagastatud kokkuleppe puhul lõpetas prokuratuur hiljem kriminaalmenetluse. Kahes juhtumis kohaldati lepitusmenetlust, kokkuleppest loobus mõlemal korral süüdistatav (vt ka punkti „Kriminaalmenetluse lõpetamine leppimise tõttu“). Üks menetlus lõpetati alaealise asjas KrMS-i § 201 alusel ning kahtlustatav saadeti alaealiste komisjoni. Üks menetlus lõpetati karistuse ebaotstarbekuse tõttu KrMS-i § 203 alusel, s.t selle kuriteo eest mõistetav karistus oleks tühine võrreldes teise kuriteo eest mõistetud või eeldatavalt mõistetava karistusega.

Kaks menetlust lõpetati kriminaalmenetluse aluse puudumise tõttu. Kui ühel juhul oli piiratud isiku süüdivus, siis teisel juhul oli puudulik kuriteo omistamine isikule.

Isik oli süüdistatav KarS-i § 329 alusel: karistuse kandmisest kõrvalehoidumine. Süüdistus seisnes selles, et isik juhtis mootorsõidukit pärast seda, kui kohus oli temalt ära võtnud juhtimisõiguse. Kuna ta juhtis mootorsõidukit samal päeval, kui talle kohtuotsus saadeti, ei saanud kohus pidada tuvastatuks, et isik oli kohtuotsusest teadlik. Seetõttu tagastas kohus toimiku prokuratuurile. Prokuratuur lõpetas menetluse kriminaalmenetluse aluse puudumise tõttu.

2.1.4. Riigiprokuratuuri tulemused kohtueelses menetluses

Riigiprokuratuuri prokuröride poolt kohtusse saadetud isikute ja kuritegude arv kasvas. Kui 2008. aastal saatis riigiprokuratuur kohtusse 165 isikut 145 kuriteos, siis 2009. aastal 203 isikut 257 kuriteos. 2010. aastal jõudis kohtusse 248 isikut 313 kuriteos, neist enamik üldmenetluses – nagu ka varasematel aastatel.

Riigiprokurörid saatsid 2010. aastal kohtusse 164 isikut üldmenetluses, 79 kokkuleppemenetluses ja 5 isikut lühimenetluses. Oportuniteedi printsiibil taotleti kohtus üheksa isiku menetluse lõpetamist, ise lõpetasid riigiprokurörid avaliku menetluse puudumise tõttu menetluse 34 isiku suhtes; karistuse ebaotstarbekuse tõttu ja seoses kuriteo avastamisel saadud abiga lõpetati menetlus kolme isiku suhtes.

Keskmiselt saadavad riigiprokurörid kohtusse ühe kriminaalasja kahe kuu jooksul – see on vähem kui ringkonnaprokuröride puhul ning on seletatav kriminaalajade keerukuse ja üldmenetluste suurema mahuga menetluste hulgas.

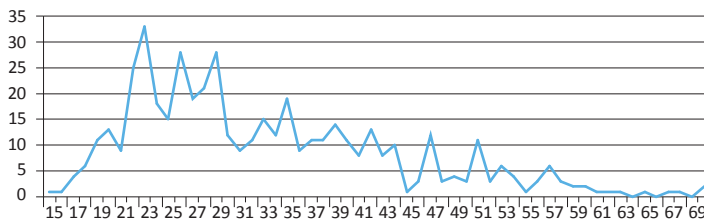
2.1.5. Tagaotsitavad isikud kohtueelses menetluses

2011. aasta veebruari seisuga oli kohtueelses menetluses olevates kriminaalajades tagaotsitavaid isikuid 480.²⁰ Neist enamikku (57%) hakati taga otsima 2010. aastal, 2009. aastast tagaotsitavaid oli 36%, ülejäänud on tagaotsitavad juba varasemast ajast.

Eesti õiguskaitseasutused otsisid kriminaalmenetluse eesmärgil taga 15 riigi kodanikke. Tagaotsitavate seas oli kõige enam Eesti kodakondsusega inimesi (61%), kodakondsuseta isikuid oli 9%, Vene kodakondsusega isikuid 7% ja Läti kodakondsusega isikuid 2%.²¹ Üks-kaks tagaotsitavat oli sellistest riikidest nagu Norra, Prantsusmaa, Türgi, Hiina ja Vietnam.

Tagaotsitavate seas on peale Eesti kodanike ka inimesi Norrast Vietnamini.

Naiste osa tagaotsitavate hulgas on 12%, see on lähedane naiste osakaalule kurjategijate seas. Alaealised moodustasid tagaotsitavatest 1%: taga otsiti üht 15-, üht 16- ja nelja 17aastast isikut. Kõige enam oli tagaotsitavaid 20–30aastaste noorte hulgas, tagaotsitava keskmine vanus oli 33 aastat.

Joonis 20. Tagaotsitavate isikute arv vanuse järgi (tagaotsitavaks kuulutamise seisuga)

²⁰ Tagaotsitavate arv vastab unikaalsete isikute arvule. Üht isikut otsiti taga kolmes kriminaalajas, kaheksat isikut kahe kriminaalajas.

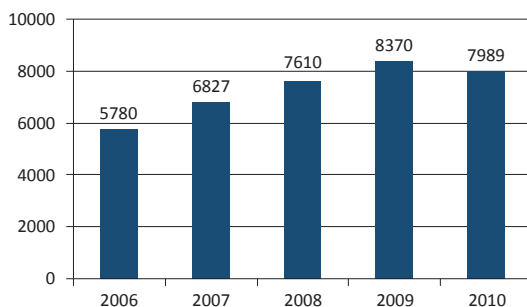
²¹ 18% isikutel oli kodakondsus andmebaasi märkimata; valdavalt enamikul neist olid aga venepärased nimed, mistõttu võib eeldada, et tegu on eelkõige kodakondsuseta või Vene kodakondsusega isikutega.

Tagaotsimiste arv on viimastel aastatel olnud suhteliselt stabiilne, jäädes vahemikku 330–410 tagaotsimismäärust aastas. 2010. aastal kuulutati tagaotsitavaks 391 inimest. 2010. aastal oli enamik tagaotsitavaid (hinnanguliselt 56%) pannud toime varavastaseid kuritegusid. Peagu viiendikku (hinnanguliselt 19%) otsiti taga seoses isikuvastaste kuritegudega. Muude kuritegude seas leitud narkokuritegusid, avaliku rahu vastaseid kuritegusid jm.

2.1.6. Jälitustegevus

Õiguskaitseasutused on viimasel kolmel aastal andnud kriminaalmenetluses välja keskmiselt 8000 jälitustoimingu luba, tegelik toimingute arv pole aga teada, sest kõik load ei pruugi jõuda nõ realiseerimiseni ning teiseks saab loa raames jälitustoimingut kahe kuu jooksul korrata.²²

Jälituslubade arv kasvas 2006.–2009. aastani, suurim kasv oli 2007. aastal, kui neid anti välja 18% enam kui aasta varem. 2010. aastal vähenes lubade arv võrreldes 2009. aastaga 5%, kuid jäi siiski suuremaks kui aastatel 2006–2008.

Joonis 21. Jälitustoiminguteks antud lubade koguarv

Prokuratuuri ja kohtu antud jälituslubade arvu suhe on püsitud läbi aastate stabiilne. Kohtute antavate lubade privaatsusriive on suurem²³ ning need on viimasel viiel aastal moodustanud 13–15% kõikidest kriminaalmenetluses antud lubadest.

Viimase kolme aasta statistika näitab, et enim kasutatakse kriminaalmenetluses kõneeristust (52% kõigist jälituslubadest), omanikupäringut (17%), varjatud jälgimist (13%) ja telefoni pealtkuulamist (11%). Muud toiminguliike (nt posti läbivaatus, matkimine jms) on kasutatud märksa harvem ning need moodustavad jälitustoimingute mahust 7%.

Jälitustegevuse maht kriminaalasjades

Jälitustegevusega avastatakse eelkõige raskemaid peitkuritegusid. Jälitustoimingu kasutamise tingimiseks on see, et tegu on esimese astme kuriteoga või tahtlikult toime-

²² *Detailsemad ülevaated jälitustegevusest on kättesaadavad võrgukodus: <http://www.just.ee/kriminaalmenetlus>. Käesolev ülevaade kordab osaliselt juba justiitsministeeriumi 2010. aasta jälitustegevuse ülevaate andmeid, kuid olulise erinevusena olid käesoleva ülevaate jaoks kasutada ka 2010. aasta tervikandmed.*

²³ *Kobus annab loa järgmisteks jälitustoiminguteks: posti- ja telegraafisaadetise varjatud läbivaatus, pealtkuulamine, kuriteo matkimine.*

pandud teise astme kuriteoga, mille eest on ette nähtud kuni kolm aastat vangistust, ning selle kuriteo avastamine muude menetlustoimingutega on välistatud või oluliselt raskendatud. Jälitusluba antakse kaheks kuuks ja seda on võimalik ka pikendada.

Hindamaks jälitustegevuse mahtu kriminaal-asjades, on analüüsitud 2009. aastal kohtus lahendi saanud kriminaal-asjade andmeid ning vaadatud kriminaal-asjade kattuvust kohtulahendite ja jälituslubade andmebaasis. Igas kahekümnendas kohtulahendini jõudnud kriminaal-asjas kasutati jälitustegevust.

Igas kahekümnendas kohtulahendini jõudnud kriminaal-asjas kasutati jälitustegevust.

2009. aastal kohtus lahendi saanud kriminaal-asjades 5% puhul oli prokuratuur või kohus andnud kohtueelses menetluses jälitusloa ehk lahendatud kriminaal-asjadest on igas kahekümnendas asjas kasutatud jälitustegevust. Kuid tuleb arvestada, et siin on sees ka kergemad kuriteod, kus jälitustegevust teha ei tohigi.

Jälitustegevust võimaldavate kuriteoliikide analüüs näitas, et nende kuritegude puhul kasutatakse jälitustegevust märksa enam. Näiteks narkokuritegude uurimisel oli jälitustegevust tehtud vähemalt igas kolmandas kriminaal-asjas, röövimiste puhul igas neljandas. 2009. aastal sai kohtus lahendi 14 pistise ja altkäemaksu juhtumit, neist üheteistkümnes oli tehtud jälitustoiminguid, peagu sama suhe oli ka prostitutsiooni vahendamise juhtumite puhul, kus jälitusluba oli neljal kriminaal-asjal kuuest.

Tabel 17. Jälitusloaga kriminaal-asjade maht 2009. aasta kohtulahenditest

	2009. aastal lahendi saanud kohtuasjad	Kohtuasjad, kus oli antud jälitusluba	Jälitusloaga kohtuasjade osakaal
Kõik	8644	394	5%
Tapmine ja mõrv	66	15	23%
Suures koguses narkootikumide ebaseaduslik käitlemine	259	94	36%
Röövimine	298	78	26%
Pistise ja altkäemaksu kuriteod	14	11	79%
Ebaseadusliku tegevuse võimaldamine ja prostitutsiooni vahendamine	6	4	67%
Keelatud või eriluba nõudva kauba salakaubavedu	30	11	37%
Rahapesu	11	4	36%

Kohtu antud jälitusload

Kohus rahuldab 2010. aastal täielikult või osaliselt 1169 prokuratuuri jälitusloa taotlust (taotlusi kokku 1279). Võrreldes 2009. aastaga kasvas lubade arv 6%. Enamik kohtu antud jälituslubasid on seotud pealtkuulamisega (76% telefoni pealtkuulamine, 17% muu pealtkuulamine). Load kuriteo matkimiseks moodustavad 6%, posti läbivaatuse ja asendamise lubade osa on alla 1%.

Telefoni pealtkuulamise taotluste ja lubade arv on viimasel kolmel aastal püsinud stabiilne: üle 800 loa aastas. Taotluste arv, mida kohus on keeldunud rahuldama, on stabiilselt püsinud 1–2% vahel. Muude pealtkuulamiste arv on 2009. ja 2010. aastal kasvanud (48%; 173-lt 256-ni) ning sellest tingituna kasvaski ka kohtu väljastatud jälituslubade üldarv.

Tabel 18. Väljastatud jälitusload aastail 2006–2010

Jälitustoimingu liik	2006	2007	2008	2009	2010
Posti läbivaatus	20	4	6	5	6
Posti asendamine	0	0	2	4	2
Telefoni pealtkuulamine	566	702	859	847	843
Muu pealtkuulamine	139	129	150	173	256
Matkimine	67	59	66	76	62
Kohtu load kokku	792	894	1083	1105	1169
Varjatud jälgimine	666	881	996	1119	991
Objekti varjatud vaatlus	57	116	120	156	211
Objekti varjatud asendamine	38	98	92	120	135
Kõneeristus	3287	3810	4171	4441	3934
Omanikupäring	940	1027	1148	1422	1533
Politseiagent	0	1	0	7	16
Prokuratuuri load kokku	4988	5933	6527	7265	6820
Kõik kokku	5780	6827	7610	8370	7989

Prokuratuuri antud jälitusload

Prokuratuuri väljastatud jälituslubade arv vähenes 2010. aastal võrreldes 2008. aastaga 6%. Kokku väljastas prokuratuur aastaga loa 6820 jälitustoiminguks.

Prokuratuur on viimasel kolmel aastal andnud kõige enam lube kõneeristuste (61%), omanikupäringute (20%) ja varjatud jälgimise (15%) toiminguteks. Objekti varjatud vaatlus ning asendamine moodustavad kokku 4% lubadest.

- Kõneeristusteks antud lubade arv kasvas märgatavalt 2006. aastal, 2010. aasta oli esimene aasta, kus toiminguks antud lubade arv vähenes: lube anti 3934.
- 2010. aastal oli omanikupäringuid (1533) üle poole rohkem kui 2006. aastal.
- Varjatud jälgimise lubade arv vähenes 2010. aastal 2008. aasta tasemele, prokuratuur väljastas aastaga 991 luba.
- Objekti varjatud vaatlus ja asendamine on saagenud: selleks anti 2010. aastal 211 luba (+32% võrreldes 2009. aastaga), objekti varjatud asendamiseks 135 luba (+12,5%).
- 2010. aastal aktiveerus märgatavalt ka politseiagendi kasutamine kriminaalmenetluses. Kui 2006. ja 2008. aastal seda meetodit ei kasutatud ning 2007. aastal kasutati vaid korra, siis 2009. aastal anti politseiagendi kasutamiseks 7 ja 2010. aastal juba 16 luba.

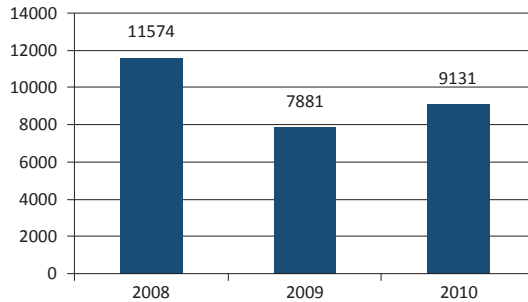
2.2. Kriminaalkohtumenetlus

2010. aastal mõisteti kriminaalkorras süüdi 9131 isikut.

2010. aastal mõisteti kriminaalkorras süüdi 9131 isikut 7789 otsuses (sh isikud, kes mõisteti aasta jooksul süüdi mitu korda), mis oli 16% enam kui 2009. aastal ja 21% vähem kui 2008. aastal.²⁴ Suurem süüdimõistvate

²⁴ Süüdimõistetute arv kajastab isikuid, kelle suhtes perioodi jooksul jõustus süüdimõistev kohtuotsus, seega ei ole esimese astme kohtu otsus tehtud alati sama aasta jooksul.

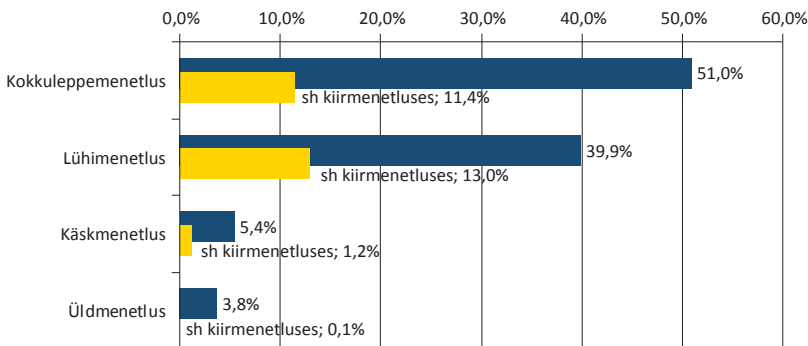
otsuste arv 2008. aastal on põhjendatav suurema registreeritud kuritegude arvuga 2007. ja 2008. aastal ning lahendatud kuritegude arvuga 2008. aastal. Õigeks mõisteti isikud 180 süüdistuspunkti järgi.²⁵

Joonis 22. Süüdimõistetud isikute arv 2008–2010

Kõige enam süüdimõistvaid kohtuotsuseid tehti kokkuleppemenetluses (51%), üldmenetluse otsuseid oli kõige vähem (3,8%). Isikute arvestuses oli menetlusliigiline jaotus sarnane.

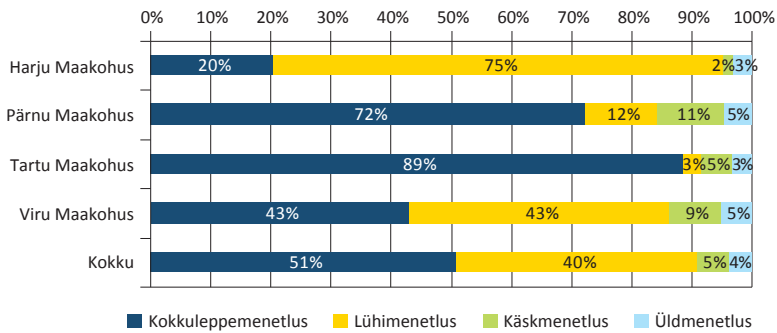
Kõige enam süüdimõistvaid kohtuotsuseid tehti kokkuleppemenetluses (51%), üldmenetluse otsuseid oli kõige vähem (3,8%).

Joonis 23. Süüdimõistvate kohtuotsuste osakaal menetlusliigiti

Kuigi kõigist menetlustest on kokkuleppemenetlusi üle poole, erineb see piirkonniti suuresti. Üldmenetluses tehtud süüdimõistvate lahendite osakaal jääb kõikides piirkondades vahemikku 3–5%. Suurim erinevus ilmneb kokkuleppemenetluse ja lühimenetluse osakaalus. Kui Tartu maakohtus lahendatakse kokkuleppemenetluses 89% kriminaalajadest, siis Harju maakohtus vaid 20%. Seevastu tehti Harju maakohtu otsustest 75% lühimenetluses. Viru maakohtu lahendid jagunevad kokkuleppe- ja ning lühimenetluse vahel võrdselt, samuti on Viru maakohtu lahendite osakaal kõige sarnasem Eesti keskmisega. Käskmenetlus, kus karistuseks saab mõista vaid rahalise karistuse, on enam levinud Pärnu ja Viru maakohtus: vastavalt 11% ja 9% lahenditest.

²⁵ Õigeksmõistmine mõne KarS-i süüdistuspunkti järgi ei tähenda, et isik mõistetakse õigeks kõikides kuritegudes.

Joonis 24. Süüdimõistvad kohtuotsused menetlusliigiti kohtute kaupa

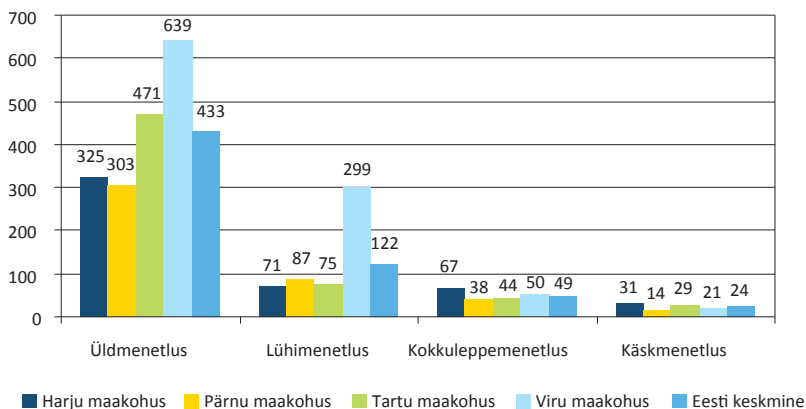
Kõikidest süüdimõistvatest lahenditest 39% tehti Harju maakohus, 27% Tartu maakohus. Pärnu ja Viru maakohutute lahendite osakaal oli peagu võrdne (vastavalt 16% ja 18%).

Menetlusaeg kohtus

Nagu varemgi on aasta jooksul lahendatud kriminaalasjade keskmine menetlusaeg kõige pikem üldmenetluses, ehkki see on maakohutute piirkonniti väga erinev. Kui Harju ja Pärnu maakohus kestab üldmenetlus keskmiselt umbes 300 päeva, siis Viru

maakohus kaks korda kauem. Ka Tartu maakohu keskmine menetlusaeg üldmenetluses on poolteist korda pikem Harju ja Pärnu maakohu menetlusajast. Sama tendents ilmneb ka lühimenetluses, kus keskmine menetlusaeg on Viru maakohus ülejäänud kolme maakohutuga võrreldes üle kolme korda pikem. Kokkuleppemenetluse ja käskmenetluse asjades on menetlusajad võrdsemad.

Kui Harju ja Pärnu maakohus kestab üldmenetlus keskmiselt umbes 300 päeva, siis Viru maakohus kaks korda kauem.

Joonis 25. Keskmine kohtumenetluse kestus (päevades)

2010. aastal lahendatud kriminaalasjade keskmine menetlusaeg võrreldes 2009. aastaga on menetlusliigiti liikunud eri suundades. Kõige olulisemana võib esile tuua Viru maakohtu, kus menetlusaeg pikenes kõikides menetlusliikides. Seejuures võib kõige negatiivsemana rõhutada lühimenetluse aja ligi 60%-list pikenedust. Ligi kolmandiku võrra pikenes ka Tartu maakohu üldmenetluse aeg. Mõlema maakohu menetlusaegade pikenedust on osaliselt põhjendatav ametist lahkunud kohtunike arvuga (sh nii pensionile läinud kui süüdi mõistetud kohtunikud).

Positiivne on Harju maakohu üldmenetluse aja lühenedust: Harju maakohus lahendas kolmandiku kõikidest üldmenetluse asjadest 2010. aastal. Veelgi rohkem lühenedust üldmenetlused Pärnu maakohus.

Tabel 19. Kohtumenetluse kestuse muutus võrreldes 2009. aastaga

Kohus	Menetluspäevade muut võrreldes 2009. a (päevades ja %)							
	üldmenetluses		lühimenetluses		kokkuleppemenetluses		käskmenetluses	
Harju maakohus	-47	-12,6%	-11	-13,4%	4	6,3%	10	47,6%
Pärnu maakohus	-116	-27,7%	9	11,5%	-6	-13,6%	-21	-60,0%
Tartu maakohus	109	30,1%	-28	-27,2%	3	7,3%	3	11,5%
Viru maakohus	136	27,0%	112	59,9%	2	4,2%	3	16,7%

2.2.1. Kriminaaltulu konfiskeerimine

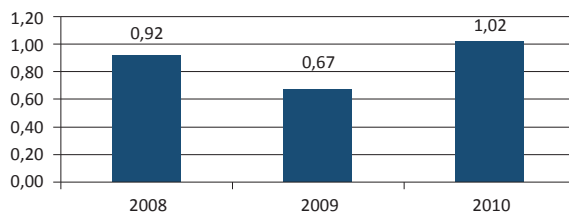
Alates 1. veebruarist 2007 saab konfiskeerida süüteo saadud vara ka juhul, kui see kuulub kolmandale isikule ja on omandatud täielikult või olulises osas kuriteo toimepanija arvel või muul viisil turuhinnast märksa soodsamalt. Veel olulisem on võimalus rakendada vara laiendatud konfiskeerimist. Nii saab vara konfiskeerida juhul, kui kuriteo olemuse, isiku legaalse sissetuleku ja varandusliku olukorra ning elatusaseme erinevuse või muu põhjuse tõttu on alust arvata, et vara on saadud kuriteo tulemusena. Laiendatud konfiskeerimist saab kohaldada vaid konkreetsetes kuritegudes ja juhul, kui isik mõistetakse selles kuriteos süüdi ning karistatakse üle kolmeaastase või eluaegse vangistusega. Sestap võib väita, et kolmanda isiku vara ja laiendatud konfiskeerimine on kuritegevuse kontrollimise tähtis vahend. Kurjategijat ei ähvarda enam üksnes karistus, vaid ka reaalne oht jääda ilma oma kuritegelikul teel omandatud varast. Käesolevas alapeatükis toodud andmed 2009. aastal konfiskeeritud vara kohta pärinevad justiitsministeeriumis 2010. aastal tehtud analüüsist (Klopets, 2010), 2008. aasta andmed on üldistatult kajastatud 2008. aasta kuritegevuse ülevaates (Klopets jt, 2009).

Konfiskeeritud vara kogus on olnud üsna erinev.²⁶ Kolme viimase aasta (2008–2010) võrdluses konfiskeeriti kõige enam vara 2010. aastal. 2008. aastal

2010. aastal konfiskeeriti üle ühe miljoni euro kuritegelikku tulu.

²⁶ Tuleb arvestada asjaoluga, et andmed ei ole üks übele võrreldavad. Kui 2008. ja 2009. aasta andmed sisaldavad vaid kuritegeliku tulu konfiskeerimist, siis 2010. aasta andmetes on arvesse võetud ka sellised konfiskeerimised, kus konfiskeeriti raba kuriteo toimepanemise vahendi või vabetu objektina. Samuti muudab võrdluse keerulisemaks see, et konfiskeeritud esemete puhul ei ole käesolevas andmestikus arvestatud vara väärtust (autod, kinnistud jm). Andmete võrdlemisel tuleb arvestada ka sellega, et 2008. ja 2009. aastate puhul on tegu perioodi jooksul tehtud labenditega; 2010. aastal arvestati perioodi jooksul jõustunud labendeid.

konfiskeeriti raha 918 626,9 eurot (14,37 mln krooni). 2009. aastal konfiskeeriti raha 668 673,3 eurot (10,46 mln) (Klopets, 2010). Kui 2009. aastal konfiskeeritud raha hulk vähenes, siis 2010. aastal toimus oluline kasv: konfiskeeriti 1 024 153 eurot (16 mln krooni). Veel konfiskeeriti väärtpaberikonto, mille väärtus oli 338 546,4 eurot; 5 kinnisaşa, 14 autot, mootorpaat, haagis, 2 mootorratast jm.²⁷

Joonis 26. Konfiskeeritud raha 2008–2010 (mln eurot)

Võrreldes 2009. aastaga on konfiskeeritud varade maht küll suurem, kuid erinevalt varasemast on arvestatud ka selliseid konfiskeerimisi, mil konfiskeeriti raha vahendi või vahetu objektina (s.o mitte tingimata KarS-i § 83¹ või § 83² alusel).

Võrreldes 2009. aastaga kasvas märkimisväärselt majanduskuritegude osa konfiskeerimistes, narkokuritegude osa kahanes.

Tabel 20. Konfiskeerimised kuriteoliikide kaupa 2009. ja 2010. aastal

Kuriteoliik	Konfiskeeritud summa 2009 (eurot)	Osakaal 2009 (%)	Konfiskeeritud summa 2010 (eurot)	Osakaal 2010 (%)
Narkokuriteod	222 348	33%	215 760	21%
Majandusalased kuriteod ²⁸	128 380	19%	493 505	48%
Kuritegelik ühendus	122 657	18%	201 519	20%
Ametialased kuriteod	43 440	6%	33 709	3%
Muud kuriteod	151 848	23%	79 659	8%

Vara laiendatud konfiskeerimist kohaldati 2010. aastal 196 758 euro ulatuses, mis on 2009. aastaga võrreldes 2,3 korda enam.

2.2.2. Lähemiskeelu kasutamine kriminaalmenetluses

Üks kaitseabinõu, mida kasutatakse sagedasti perevägivallajuhtumites, on lähemiskeeld. 2010. aastal kohaldati kriminaalmenetluses kannatanu eraelu ja muude isikuõiguste kaitseks lähemiskeeldu vähemalt 31 korda: kriminaalmenetluse ajaks 10 ajutist lähemiskeeldu ja pärast kriminaalmenetlust isiku süüdimõistmisel 21 lähemis-

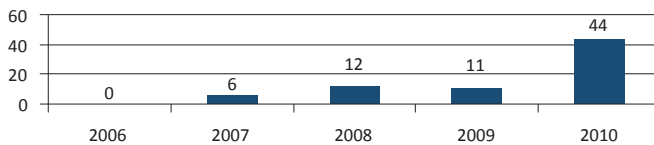
²⁷ Konfiskeerimist on alates 2010. aasta andmetest arvestatud kohtulabendi jõustumise kuupäeva järgi. 2008. ja 2009. aasta andmed on arvestatud kohtulabendi kuupäeva järgi. Seetõttu on 2010. aasta andmetes osaliselt ka kattuvusi 2009. aasta andmetega (14 kriminaalasjas, milles konfiskeeriti 12 983 eurot, 2 mootorratast ja automakid).

²⁸ Kuritegeliku ühendusega seotud kriminaalasjades oli samuti tegu majanduskuritegudega, kuid need on arvestatud eraldi ega kajastu majanduskuritegude all. Majanduskuritegude all ei kajastu ka KarS-i § 392 kuriteod, sest olid seotud narkokuritegudega.

keeldu. Võrreldes 2009. aastaga on lähenemiskeeldu kasutamine kriminaalmenetluses sagenenud peagu kaks ja pool korda. Alates 2006. aasta keskpaigast, kui loodi võimalus kohaldada lähenemiskeeldu, kuni 2010. aasta lõpuni on seda kasutatud ligi 80 korda. 2010. aastal määrati lähenemiskeeld valdavalt (ligi 90% juhtudel) kehalises väärkohtlemises ja ähvardamises, kahel juhul ka tapmise katses ja ühel juhul seksuaalkuriteos kahtlustatavale ja/või süüdistatavale.

Lähenemiskeeldu rikkumisena käsitletakse nii kriminaalmenetluses kui tsiviilkohtumenetluses määratud lähenemiskeeldu või muu isikuõiguse kaitse abinõu rikkumist, mis on toime pandud korduvalt või millega põhjustati oht isiku elule, tervisele või varale. Ilmselt rikutakse lähenemiskeeldu tegelikult sagedamini, kuid esimene rikkumine ei ole kriminaalkorras karistatav (kui puudub oht elule, tervisele või varale). 2010. aastal registreeriti 44 lähenemiskeeldu rikkumist, mida on neli korda rohkem kui 2009. aastal. Juhtumite arvu kasvu võib olla mõjutanud nii lähenemiskeeldu aktiivsem kasutamine kriminaalmenetluses kui ka ajutise lähenemiskeeldu rikkumise kriminaliseerimine (jõustus 2009. aasta detsembris). Ajutise lähenemiskeeldu rikkumised moodustasid 2010. aastal poole (22) kõikidest lähenemiskeeldu rikkumistest, veidi vähem kui pooltel juhtudel (20) rikuti kriminaalkohtu otsusega ja kahel juhul tsiviilkohtumenetluses määratud lähenemiskeeldu.

Joonis 27. Registreeritud lähenemiskeeldu rikkumiste arv, 2006–2010

2010. aastal registreeritud lähenemiskeeldu rikkumistest ligi 90% pani toime kaks isikut: üks rikkus lähenemiskeeldu viis ja teine lausa 34 korda, sealjuures 19 korda kriminaalmenetluse ajaks määratud ajutist lähenemiskeeldu ja 15 korda kriminaalkohtuotsusega isiku süüdimõistmisel määratud lähenemiskeeldu. Viie isiku puhul registreeriti lähenemiskeeldu rikkumine ühel korral. Seega rikkus 2010. aastal seitse isikut kokku kaheksat lähenemiskeeldu.

Valdavalt (36; 82%) seisnes lähenemiskeeldu rikkumine kannatanuga elektrooniliste vahendite kaudu suhtlemises: telefonikõned, tekstisõnumid (ühel juhul sai kannatanu viie kuu jooksul ligi 400 sõnumit), MSN ja Skype (2009. aastal oli selliseid rikkumisi üheteistkümnest neli). Teistel juhtudel rikuti lähenemiskeeldu ka füüsiliselt, nt viibiti kannatanu elukohas, töökoha läheduses või otsiti kannatanuga vahetut kontakti.

2010. aastal saadeti lähenemiskeeldu rikkumise eest kohtusse kaheksa isikut; jõustunud kohtuotsuste järgi mõisteti lähenemiskeeldu rikkumises süüdi seitse isikut: üks naine ja kuus meest. Ühel juhul määrati lähenemiskeeldu rikkumise eest liitkaristusena rahaline karistus ligi 40 000 krooni, kahele isikule mõisteti vangistus, mis asendati üldkasuliku tööga, ning neljale isikule liitkaristusena reaalne vanglakaristus alates kaheksast kuust kuni kümne kuuni.

Lähenemiskeeldu rikkumine on seisnenud enamasti kannatanule helistamises või katses suhelda arvuti teel.

VÄGIVALLAKURITEGEVUS

- 2010. aastal registreeriti 6979 vägivallakuritegu, mida on 8,1% vähem kui 2009. aastal.
- 2009. aastaga võrreldes vähenes kõige enam avaliku korra raskete rikkumiste arv (-265), mis võib olla seotud menetluspraktika muutumisega.
- Enim suurenes võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku vastu suunatud vägivallajuhtumite arv (37%).
- Tapmisi ja mõrvu registreeriti 84, nende kuritegude tagajärjel hukkus 50 inimest.
- 2010. aastal vähenes täisealiste vastu toime pandud seksuaalkuritegude arv võrreldes 2009. aastaga veidi üle kümnendiku; lapsohvritega seksuaalkuritegude arv jäi samaks.
- 2010. aastal saadeti kohtumenetlusse ja mõisteti süüdi nelja kuritegeliku grupi liikmed, kellest pooled toimetasid illegaalselt isikuid üle piiride ja pooled tegelesid prostitutsioonile kaasaitamisega.

3. VÄGIVALLAKURITEGEVUS

Anu Leps (3.5), Jako Salla (3.2), Laidi Surva (3.1, 3.3), Kaire Tamm (3.4)

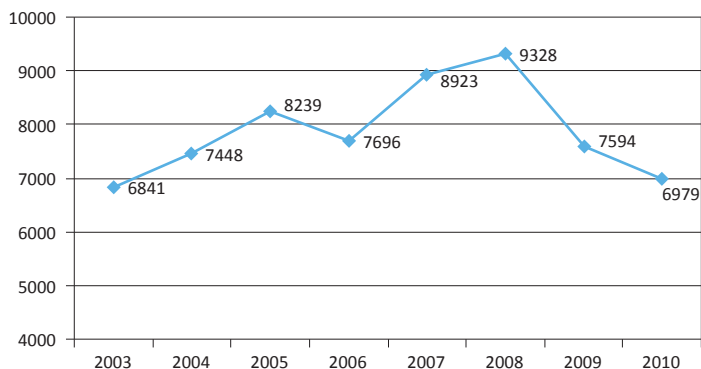
3.1. Ülevaade vägivallakuritegudest

Vägivallakuritegude hulka loetakse karistusseadustiku isikuvastased kuriteod (v.a KarS-i §-d 137–140 ja 148–150), sh elu- ja tervisevastased või neid ohustavad süüteod, raseduse ebaseaduslik katkestamine, inimloote ebaseaduslik kohtlemine, vabadusvastased süüteod ning seksuaalse enesemääramise vastased süüteod. Samuti loetakse vägivallakuritegude hulka röövimine (KarS-i § 200), avaliku korra raske rikkumine (KarS-i § 263) ning vägivald võimuesindaja või muu avalikku korda kaitsva isiku suhtes (KarS-i § 274). Röövimisi käsitletakse täpsemalt varavastaseid kuritegusid käsitlevas peatükis.

2010. aastal registreeriti 6979 vägivallakuritegu, mida on 8,1% vähem kui eelnenud aastal. Vägivallakuriteod moodustasid registreeritud kuritegudest 14,4% (2009. aastal 16%).

Vägivallakuriteod näitavad jätkuvat langustrendi, asetudes registreerimistaseme järgi peagu 2003. aasta tasemele.

Vägivallakuriteod näitavad jätkuvat langustrendi, asetudes registreerimistaseme järgi peagu 2003. aasta tasemele.

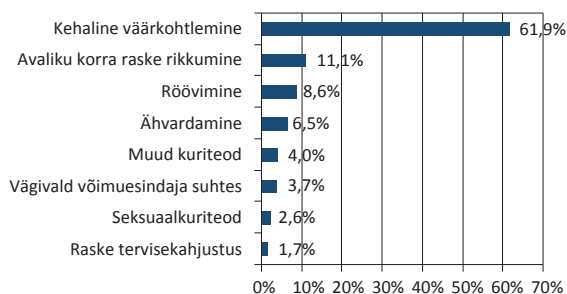

Joonis 28. Registreeritud vägivallakuritegude arv 2003–2010

Vägivallakuritegude arvu ja trende tõlgendades tuleb arvestada sellega, et vaid väike osa vägivallajuhtumitest jõuab politseini. Viimase Eesti ohvriuuringu põhjal on tõdetud, et kõige vähem infot jõuab politseini vägivallaga ja vägivalla ähvardusel toime pandud kuritegude kohta (19% röövimise ja 23% kallaletungide ja ähvarduste ohvritest andsid sellest politseile teada), enim aga antakse teada autovargustest (88% ohvritest). Viimaste puhul on politseile teatamine tihti eeldus saada kindlustushüvitist. Peamise mitteteatamise põhjusena on vägivallaohvrid esile toonud, et juhtum polnud nende arvates teatamiseks küllalt tõsine (65% vastanuist), aga oli ka neid,

kes leidsid juhtumile mõne muu lahenduse (18%) või jätsid politseile teatamata, sest kartsid kättemaksu (8%). (Rannama & Salla, 2010)

Suurima osa vägivallakuritegudest moodustasid kehalised väärkohtlemised (4320 kuritegu; 61,9%), järgnesid avaliku korra rasked rikkumised (775; 11,1%), röövimised (599; 8,6%) ja ähvardamised (451; 6,5%). Raske tervisekahjustuse tekitamise kuritegusid oli kokku 116 (1,7% kõigist vägivallakuritegudest), sh registreeriti tapmisi ja mõrvu vastavalt 62 ja 22.

Joonis 29. Vägivallakuritegude osakaal kuriteoliikide järgi²⁹

2009. aastaga võrreldes vähenes absoluutarvudes kõige enam avaliku korra raskete rikkumiste (-265; -25,5%), kehaliste väärkohtlemiste (-198; -4,4%), röövimiste (-127; -17,5%), vägistamiste (-43; 34,7%) ning sugulise kire vägivaldse rahuldamise juhtumite arv (-27; -33,8%). Viimane neist oli 2009. ja 2008. aasta võrdluses enim sagenenud vägivallakuritegude liik (49 juhtumilt 80-le, andes kasvaks 36%).

Avaliku korra raske rikkumine ja kehaline väärkohtlemine

Kehaline väärkohtlemine seisneb teise isiku tervise kahjustamises, mis hõlmab endas nii löömist, peksmist kui ka muud valu tekitamist. Seega kuuluvad kehalise väärkohtlemise alla üldjuhul ka näiteks perevägivald ja koolivägivald juhtumid.

Naabrite konfliktid

Kehalist väärkohtlemist esines ka naabrite suhtluses. Nt tekkis füüsiline konflikt parkimise pärast: inimene oli parkinud kohale, mille naaber oli lumest puhastanud. Füüsiliseks konfliktiks kasvas üle ka näiteks naabri palve tagada öörahv. Ka korteriühistu koosolekul püüti maja haldamise küsimusi arutada käsikäbmluse ja muuks otstarbeks ettenähtud vahendite abil (aiatööriistad, harjavars jms).

Kehalise väärkohtlemise juhtumite seas moodustavad märkimisväärse osa (28%) perevägivaldajuhtumid. Neist suurem osa on seotud partnerite vägivaldaga, kus ohvriks on nii abikaasad/elukaaslased kui ka endised partnerid (mõlemal juhul enamasti naised). Teine suur rühm ohvrite seas on lapsed, kelle vastu kasutavad kasuvanemad vägivalda sagedamini kui bioloogilised vanemad. Kõigil neil juhtudel

²⁹ Joonisel on seksuaalkuritegude all kajastatud KarS-i §-id 141-146.

on vägivaldsete tavaliselt mees. Analüüs näitab, et naised kasutavad abivahendina sagedamini mõnd eset, sh terariistad, pudelid, aga on ka juhtumeid, kus ohvri pihta heidetakse televiisor või visatakse kannuga tulist vett.

Sotsiaalse võrdõiguslikkuse monitooringust selgus, et üldjuhul ei karda ei naised ega mehed langeda pere- või tööelus vägivalda ohvriks. Muret tekitavad hoiakud partneri füüsilisse korralekutsumisse: seda pooldab 6% inimestest. Teisalt ei tundu eestimaalastele enam täieliku tabuna sekkuda vägivaldsesse peretülisse. Peagu kahe kolmandiku inimeste arvates peaksid pealtnägijad sekkuma, et vägivaldne peretüli lõpetada. (Sotsiaalministeeriumi toimetised, 2010)

Naabrite tüldes ja korteriühistute koosolekutel esineb vaidlemise ja arutelu kõrval ka käsikämlust ja löömist.

On suhte lõpetamisest tingitud juhtumeid, kus väljakolimise ajal tekib lahkuminevatel partneritel vägivaldne konflikt. Ka on tülküsimuseks laste hooldusõigus, seda nii lõppeva kui ka juba lõppenud suhte puhul.

Vanemate või vanavanemate vastu suunatud vägivald pannakse enamasti toime alkoholijoobes, põhjuseks peamiselt raha. Paljudel juhtudel on vägivald korduv, kusjuures vägivaldsete näitab oma võimu nii kodustele kui ka tuttavatele ja võõrastele. Laste vastu suunatud vägivalda puhul esineb nii ähvardusi kui ka reaalseid ründeid, kõige sagedamini kasutatakse selleks püksirihma.

Ema vägivald tütre vastu

Lasteabitelefoni nõustaja informeeris politseid, et abitelefoni helistas 13aastane tütarlaps ja teatas, et oli saanud koolis halva hinde, mille eest ema teda kodus pikalt ja julmalt peksis, sh oli tal juustest kinni võtnud, peaga vastu lauda tagunud ning seejärel löönud käega pea ja kõhu piirkonda. Et vägivaldlast pääseda, põgenes tüdruk kodust ning otsis varju tühjak jäänud majas. Kõju ei ole ta nõus mingil tingimusel minema, kuna kardab uut vägivaldset ema.

Avaliku korra raske rikkumise puhul rikutakse avalikus kohas teiste isikute rahu või avalikku korda. Kuriteona registreeritakse avaliku korra rikkumine, mis on toime pandud vägivaldaga, grupi poolt, vastuhakkamisega avaliku korda kaitsvale isikule või relva vm relvana kasutatava esemega ähvardades. Seega on rahu või avalikku korda rikkuv vägivaldsete käsitletav avaliku korra raske rikkumisena. Avaliku korra raske rikkumisena käsitletakse ka pommiähvardusi.

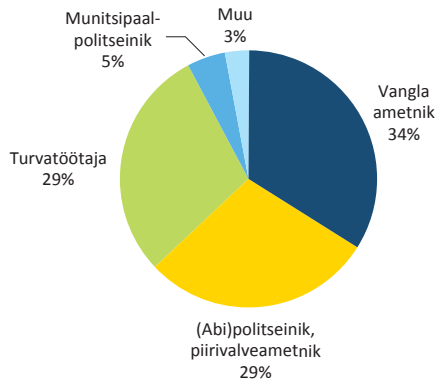
Avaliku korra raskete rikkumiste (KarS-i § 263) registreeritud juhtude vähenemine on teatud määral tingitud riigikohtu lahendist (RKKK 21.09.2010 otsus nr 3-1-1-60-10), millega täpsustati avaliku korra raske rikkumise tunnuseid. Riigikohtu selgitas, et isikuteks, kelle rahu rikutakse, ei saa olla politseinikud või turvatöötajad, kuivõrd üks nende tööülesandeid ongi lahendada konfliktsituatsioonid. Riigikohtu otsuse järgi võib avaliku korra rikkumise intensiivsus erineda konflikti toimumiskoha järgi. Riigikohtu hinnangul peab avaliku õigusrahu rikkumine ööklubis olema intensiivsem kui mitmes muus avalikus kohas. Seetõttu võivad varem avaliku korra raske rikkumisena registreeritud kuriteod olla edaspidi registreeritud kehalise väärkohtlemisena.

Vägivald võimuesindaja vastu

2010. aastal suurenes enim võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku vastu suunatud vägivaldajuhtumite arv (70 juhtumit rohkem; kasv 37,2%), mis omakorda aasta varem näitas 24%-list langust tunamullusega võrreldes. Kokku registreeriti 258 kuritegu.

2010. aastal kasutati kõige enam vägivalda vanglaametnike vastu (34% juhtumitest); järgnesid vägivaldajuhtumid (abi)politseinike ja piirivalveametnike (29%), turvatöötajate (29%) ja munitsipaalpolitseinike (5%) vastu. 2009. aastal kasutati vägivalda peamiselt (abi)politseinike ja piirivalveametnike vastu (40%); järgnesid ründed turvatöötajate (32%) ja vanglatöötajate (23%) vastu. Vanglaametnike osakaalu suurenemine on tingitud praktika ühtlustamisest vägivaldajuhtumite käsitlemisel vanglas ja väljaspool kinnipidamisasutust. Seega ei ole vägivaldajuhtumite arv suurenenud, küll aga registreeritakse need nüüd kuritegudena.

Vanglaametnikke ähvardati neile kehavigastuste tekitamise ja nende elu ohtu seadmisega, esines ka füüsilist vägivalda. Politseiametnike ründamine leidis tihti aset väljakutsele reageerimisel või isiku kinnipidamisel. Nende vastu kasutati füüsilist vägivalda, ähvardati, hammustati ja ässitati kallale koeri. Turvatöötajaid ründasid peamiselt meelelahutusasutuste külastad või kauplusevarguselt tabatud isikud. Munitsipaalpolitseinike vastu tarvitati vägivalda eelkõige pileti kontrollimisel ühistranspordis.

Joonis 30. Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes

3.1.1. Piirkondlik jaotus

Registreeritud vägivaldakuritegude arvu poolest kuuluvad esiviisikusse Harjumaa (3183 juhtumit, 46% kõigist vägivaldakuritegudest), Ida-Virumaa (1181; 17%), Tartu- (626; 9%), Pärnu- (365; 5%) ja Lääne-Virumaa (346; 5%). Teistes maakondades oli osakaal 3% või vähem. Nagu eelmistel aastatel oli vägivaldakuritegude osa väikseim Hiiumaal (14 juhtumit; 0,2%).

Enim kasvas registreeritud vägivaldajuhtude arv Ida-Virumaal, kuid Sillamäel registreeriti 10% vähem vägivaldakuritegusid. Suurt langust näitasid Hiiumaa (-44%) ja Järvamaa (-36%).

Tabel 21. Registreeritud vägivallakuritegude arv ja muutus maakondades, 2009–2010

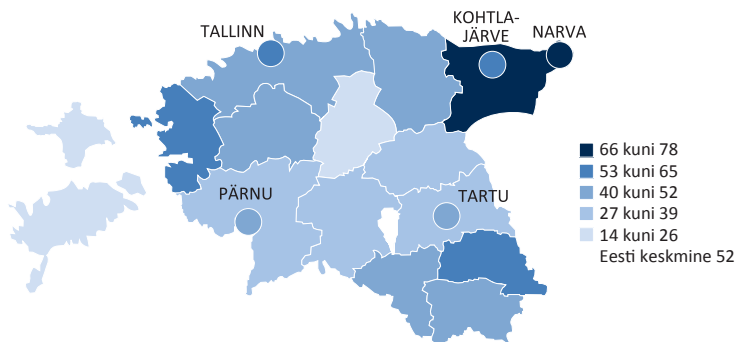
	2009	2010	Muutus	Muutus %
Harjumaa	3391	3183	-208	-6%
Hiiumaa	25	14	-11	-44%
Ida-Virumaa	1101	1181	80	7%
Jõgevamaa	125	135	10	8%
Järvamaa	135	87	-48	-36%
Läänemaa	186	146	-40	-22%
Lääne-Virumaa	346	312	-34	-10%
Põlvamaa	204	166	-38	-19%
Pärnumaa	423	365	-58	-14%
Raplamaa	247	173	-74	-30%
Saaremaa	103	73	-30	-29%
Tartumaa	664	626	-38	-6%
Valgamaa	206	166	-40	-19%
Viljandimaa	245	190	-55	-22%
Võrumaa	191	159	-32	-17%
Kokku*	7594	6976	-615	-8%

* 2009. aastal registreeriti kaks ja 2010. aastal kolm määratlemata piirkonnaga vägivallakuritegu

Kuna vähenesid levinuimad vägivallakuriteod (kehaline väärkohtlemine, avaliku korra raske rikkumine ja röövimine), siis on veidi kahanenud ka vägivallakuritegude arv 10 000 elaniku kohta: 2010. aastal registreeriti 10 000 elaniku kohta 52 (2009. aastal 57, aasta enne seda 70).

10 000 elaniku kohta registreeriti enim vägivallakuritegusid Ida-Virumaal, sh Kohtla-Järvel 61 ja Narvas 73 kuritegu 10 000 elaniku kohta, ülejäänud Ida-Virumaal oli sama näitaja isegi kõrgem: 74 kuritegu 10 000 elaniku kohta. Neile järgnes Tallinn 65 kuriteoga 10 000 elaniku kohta. Võrdluseks, 2009. aastal registreeriti enim kuritegusid Tallinnas, Narvas ja Läänemaal.

Kõige vähem vägivallakuritegusid 10 000 elaniku kohta registreeriti juba mitmendat aastat järjest Hiiumaal (14), Saaremaal (21) ja Järvamaal (24).

Joonis 31. Vägivallakuritegude tase 10 000 elaniku kohta 2010. aastal maakondades ja suuremates linnades

3.2. Tapmine

Viimase Eurostati kuritegevuse ülevaate (Statistics in Focus, 2010) kohaselt on Eesti koos Leeduga tapmist suhtarvult 100 000 elaniku kohta Euroopa liidu riikide seas kõrgeimatel kohtadel (2008. aasta andmed). Kui Eestis pandi selle ülevaate kohaselt toime aastas 6,6 tapmist 100 000 elaniku kohta, siis enamiku liikmesriikide vastav näitaja jäi ühe ja kahe tapmise vahele.

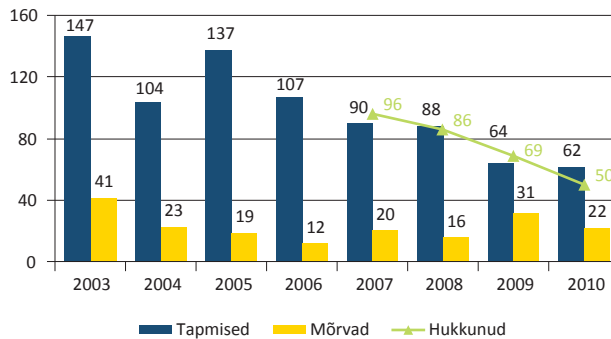
Erinevalt varasematest aastatest ei registreeritud 2010. aastal mitme ohvriga tapmisi.

Kuigi see näitaja paistab endiselt negatiivselt silma, on trendi iseloomustanud küllaltki järjepidev langus. Ka 2010. aastal jätkus tapmist ja mõrvade³⁰ arvu vähenemine kiires tempos.

Tapmise või mõrvana registreeritud kuriteod hõlmavad peale lõpuleviidud kuritegude veel kuriteokatseid ja harvadel juhtudel ka kuriteo ettevalmistamise või kuriteole kihutamise juhtumeid. Seetõttu on hukkunuid märksa vähem kui kuritegusid. Tuleb arvestada ka sellega, et ühe kuriteo tagajärjel võib hukkuda mitu inimest, kuid 2010. aastal selliseid juhtumeid ei olnud.

2010. aastal registreeriti kokku 84 tapmist või mõrva (2009. aastal 95), sealhulgas 14 kuriteokatset, millest üks oli mõrvakatse ja 13 tapmiskatset. Võrreldes 2009. aastaga vähenes eelkõige registreeritud mõrvade arv (31-lt 22-ni), kuid samas oli mõrvu ikkagi enam kui aastatel 2005–2008, mil aastaga registreeriti 12–20 mõrva-juhtumit.

Nagu 2009. aastal domineerisid ka 2010. aastal mõrvade hulgas need kuriteod, mis olid toime pandud piinaval ja julmal viisil (KarS-i § 114 lg 1) või seotud röövimisega. 2010. aastal toime pandud mõrvadest pälvis enim tähelepanu septembris toimunud topeltmõrv Tartumaal, kus kahtlustatav tungis järjest sisse kahte tallu ning tappis seal röövimise eesmärgil eakad naised.

Joonis 32. Registreeritud tapmised ja mõrvad ning nende kuritegude tagajärjel hukkunute arv

³⁰ Mõrvaks võib lihtsustatult nimetada tapmist, mis on toime pandud raskendavatel asjaoludel, nt julmal viisil või mitme inimese suhtes. Tapmise koosseis on määratletud KarS-i §-s 113, mõrva koosseis §-s 114. Käesolevas peatükis käsitletakse mõlemaid kuriteolike üldnimetaja „tapmine“ all, välja arvatud kohtades, kus mõrvad on selgelt eristatud.

Aastaga hukkus tapmistele ja mõrvade tagajärjel 50 inimest – see on neljandiku võrra vähem kui 2009. aastal ja peaaegu kaks korda vähem kui 2007. aastal. Kuna tegu on esialgsete andmetega, tuleks arvestada, et tegelik vägivalla tagajärjel hukkunute arv võib sellest mõnevõrra erineda: näiteks selgub aeg-ajalt menetluses, et algul tapetuks peetud inimene sai surma enesetapu või haigushoo tõttu, samuti on vägivaldse surma põhjust keeruline välistada olukordades, kus näiteks metsast avastatakse inimese luustik.

Alaealisi ohvreid (vt ka alapeatükki 3.2.2. Lapse tapmine) oli tapetute hulgas 2010. aastal üks (2009. a mitte ühtegi): Lasnamäe korterist leiti vägivallatundemärkidega 16aastase tüdruku surnukeha. Juhtumeid, kus kuritegude toimepanijate seas oli alaealisi, avastati 2010. aastal esialgsetel andmetel kaks. Ühel juhul osales 17aastane noormees grupis täisealise mehega ohvri elukohas toime pandud röövmõrvas, teisel juhul kahtlustatakse alaealist neiu joomistulile järgnenud olmetapmises, kus ohvriks oli täisealine mees.

Nagu varem moodustasid ka 2010. aastal valdava enamiku tapmistele tagajärjel hukkunutest mehed (80%). Kuid rahvuste arvestuses on olukord aasta-aastalt muutunud: vene rahvusest hukkunute ülesindatus väheneb ning eestlastest ja venelastest hukkunute arv ühtlustub. 2010. aastal olid teadaoleva rahvusega ohvritest pooled eestlased, pooled venelased.

Tapmise toime pannud isikute kohta Eestis on leitud järgmist (Salla jt, 2011):

- meeste osakaal toimepanijate hulgas on suurem kui ohvrite hulgas (94% süüdimõistetutest on mehed);
- tapjate keskmine vanus on 35 aastat;
- tapjate hulgas moodustasid enamiku venelased (58%);
- tapmisjuhtumitest on meestevahelised 69%; juhtumeid, kus mees tapab naise, on 23% (muude juhtumite osakaal 8%);
- 75% tapmistele puhul on toimepanija ning ohvri rahvus sama.

Nagu varem pandi kõige enam tapmisi toime olmetüüvides, enamasti peksmise ja külmrelvaga ründe teel. Tulirelvaga tapmisi oli 2010. aastal 5 (2009:4), kuriteoaktseid 3 (2009:4). Tulirelvadest kasutati nii käsituli relvi kui ka jahipüsse.

Nagu varem pandi kõige enam tapmisi toime olmetüüvides.

3.2.1. Piirkondlik jaotus

Tapmisi (koos katsetega) registreeriti 2010. aastal kõikides maakondades peale Järvamaa, kus ka 2009. aastal polnud ühtegi juhtumit. Enamikus maakondades registreeritaksegi aastas üksikud tapmised, üle kümne tapmise registreeritakse maakondades, kus ka elanike arv on suur: Harju-, Tartu- ja Ida-Virumaal. Peamine muutus tapmistele geograafilises jaotuses seisnes 2010. aastal Ida-Virumaal toime pandud tapmistele arvu märkimisväärses vähenemises 25 kuriteolt 14 kuriteoni. Tapmistele tagajärjel hukkunute arv vähenes Ida-Virumaal aastaga 21-lt 13-ni.

Peale Eestis registreeritud kuritegude menetlevad Eesti õiguskaitseasutused ka kriminaalasja Eesti kodaniku tapmises, mis pandi toime juunis Lätis Valkas arvatava eesmärgiga varjata eelnenud ööl Valgas toime pandud tapmist.

Tabel 22. Eestis toime pandud tapmised ja mõrvad (koos katsetega) 2008–2010 maakondades

	2008	2009	2010
Eesti kokku	104	95	84
Harjumaa	39	39	35
Sh Tallinn	29	29	27
Hiiumaa	0	0	1
Ida-Virumaa	23	25	14
Jõgevamaa	3	3	2
Järvamaa	2	0	0
Läänemaa	0	1	3
Lääne-Virumaa	4	5	4
Põlvamaa	2	2	1
Pärnumaa	6	4	4
Raplamaa	0	1	1
Saaremaa	2	0	1
Tartumaa	15	12	11
Valgamaa	2	0	3
Viljandimaa	3	1	2
Võrumaa	1	1	1
Määratlemata või muu riik	2	1	1

3.2.2. Lapse tapmine

Omaette teema tapmiste seas on lapse tapmine, mida pole varem kriminaalstatistikas eraldi käsitletud, kuid mille puhul üks juhtum sai 2010. aastal meedias palju tähelepanu (Delfi, 2010). See kuriteoliik on karistusseadustikus piiritletud juhtumitega, mille paneb toime ema sündiva või vastsündinud lapse vastu (KarS-i § 116). Karistumäär sellise teo eest on madalam kui tapmise või mõrva puhul üldiselt: kuni viis aastat vangistust. See on tingitud asjaolust, et sünnitus võib tekitada naisel erilise emotsionaalse pingeseisundi, milles on piiratud nii võime oma tegevusest aru saada kui ka seda juhtida (Sootak ja Pikamäe, 2004).

Lapse tapmise juhtumite seas eristatakse seitset tüüpi (Wilkey jt 1982 raamatus Brookman, 2005) :

- vastsündinu tapmine (*neonaticide*) – enamasti kuni 24 tunni jooksul peale sünnitust,
- imiku tapmine (*infanticide*) – alla aasta vanuse lapse tapmine,
- eutanaasia – näiteks raske puudega sündinud lapse tapmine,
- füüsiline ärakasutamine/rünne,
- mahajätmine – tapmine hooletusse jätmise tõttu,
- tapmine koos suitsiidiga – juhtum, kus näiteks vanem soovib endalt elu võtta ning tapab seejuures ka lapse,
- tapmine seksuaalründe raames.

Nimetatud tapmistüüpidest vastab lapse tapmise kuriteokoosseisule kõige täpsemini vastsündinu tapmine, kuigi võib esineda ka n-õ segatüüpe. Suurema elanikkonnaga riikides, kus lapse tapmise juhtumeid esineb rohkem, on lapsevastaseid raskeid vägivallakuritegusid rohkem uuritud. Näiteks Suurbritannia uuringud on näidanud, et alla 16aastased tapmisohvrid moodustavad tapetutest 14%, kusjuures nendest

omakorda umbes kolmandik olid alla üheaastased. Andmetest järeldati, et tapmiskordade arv laste seas neli korda suurem kui üksikõik millises teises vanuses.

Suurbritannias on pooled tapmisohvrid toimepanijate endi lapsed ning kui arvesse võtta ka kasulapsed, siis kasvab lapssohvrite osakaal 60 protsendini. Oma laste tapjate hulgas on rohkem naisi; mehed tapavad enam võõraid lapsi.

Lapse tapmise juhtumeid registreeritakse Eestis keskmiselt üks aastat. See on võrreldav naaberriikidega: ka Soomes, Lätis ja Leedus avastatakse 1–2 juhtumit aastat. Samas tuleb kindlasti arvestada võimalusega, et kõik vastsündinu tapmised ei saa politseile teatavaks, eriti juhul, kui ema tervis sünnituse tagajärjel ohtu ei satu. Eesti menetluspraktika näitab, et mitmed juhtumid on avalikuks saanud just seetõttu, et ema on pöördunud pärast sünnitust ja lapse tapmist oma tervise tõttu haiglasse (nt pole pärast sünnitust lõppenud verejooks), kus arstid on tuvastanud võimaliku varasema raseduse ja sünnitustegevuse.

Tabel 23. Lapse tapmise juhtumite registreerimine 2004–2010

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
KarS-i § 116 Lapse tapmine	0	1	0	2	1	1	1

Lapse tapmise kuritegude arv on viimase sajandi jooksul Eestis, nagu ilmselt ka mujal, märkimisväärselt vähenenud. Näiteks ilmneb statistikast, et 1920ndatel küündis lapse tapmist arv Eestis saja juhtumini aastat (Susi, 1926) ning 1960ndatel moodustasid lapse tapmised kuni kümnendiku kohtus lahendi saanud tapmise kriminaalajadest (Raudsalu, 1970).

Ilmselt on need kuriteod vähenenud mitmel põhjusel, sealhulgas näiteks rasestumisvastaste vahendite levik ja lihtne kättesaadavus, samuti paremad võimalused teha legaalselt aborti ja selle ohutus ning ka kultuurinormide muutumine.

Uuringutes on leitud, et vastsündinu tapnud emad pole tavaliselt psüühilise häirega. Küll aga on tihti tegu noorte üksikute naistega, kes on isiksusena passiivsed, pole valmis abi otsima ning sünnituse korral tapavad vastsündinu ilma tegu ette kavatsemata. Sageli eitavad nad kaua oma rasedust ega räägi sellest ka teistele. Kui kuritegu on toime pandud, ei püüa nad seda iga hinna eest varjata, vaid käituvad pigem juhuslikult ja hetketunde ajal (Brookman, 2005).

Eelkirjeldatud omadused ilmnevad ka Eesti viimaste aastate juhtumites³¹:

- Kõik lapse tapnud emad olid noored naised, vanuses 18–22. Neist kaks õppisid teo toimepanemise ajal gümnaasiumis.
- Viiest juhtumist nelja puhul sünnitas naine lapse üksinda kodus, ühel juhul oli sünnituse juures ka sünnitaja ema, kes vastsündinu pärast sünnitust ilmselt tappis ning surnukeha ära peitis (kuritegu ei lahendatud, kuna sünnitaja ema suri varsti peale menetluse alustamist ja vastsündinut ei leitud).
- Kahel juhul tappis ema lapse sihipärase tegevusega, ühel juhul tegevusetusega ja ühel juhul suri vastsündinu mõni tund peale vigastuste tekitamist haiglas.

³¹ Vt näidet 1999. aastast: <http://www.ohutuleht.ee/index.aspx?id=82501>.

Viie viimase nelja aasta menetlusest on 2011. aasta alguse seisuga menetluses veel üks kriminaalasi, üks menetlus lõpetati, kuna teo võimalik toimepanija suri ning üks menetlus lõpetati, kuna prokurör leidis, et teo toimepanija oli tapmishetkel süüdimatu.

Karistusseadustik võimaldab lapse tapmise eest määrata kuni viis aastat vangistust. Kaks kohtulahendi saanud juhtumit lahendati kokkuleppemenetluses, kumbki naine ei pidanud vangi minema: ühel juhul määrati tingimisi karistus katseajaga 18 kuud koos käitumiskontrolli kohustusega, teisel juhul kolm aastat tingimisi vangistust ilma käitumiskontrollita. Sovetiajal võimaldas kriminaalkodeks määrata sama teo eest kuni nelja-aastase vabadusekaotuse. 1970. aastal avaldatud analüüsi (Raudsalu, 1970) kohaselt karistati täpselt määratlemata ajavahemikul lapse tapmise eest üheksat naist, neist üht tingimisi ja kaheksat reaalse vangistusega. Viimase pikkused olid: 1 aasta (3 süüdimõistetut), 2 aastat (4 süüdimõistetut) ja 3 aastat (1 süüdimõistetut). Seega: kuigi võimalik karistuse maksimummäär on aasta võrra kasvanud, on realne kohtupraktika muutunud leebemaks.

3.3. Muud rasked elu- ja tervisevastased süüteod

Tapmiste ja mõrvade kõrval kuuluvad raskete isikuvastaste vägivallakuritegude hulka surma põhjustamine ettevaatamatusest (KarS-i § 117), raske tervisekahjustuse tekitamine nii tahtlikult (KarS-i § 118) kui ka ettevaatamatusest (KarS-i § 119). Ettevaatamatuseks loetakse kergemeelsust ja hooletust. Esimesel juhul inimene küll teab, mis võib järgneda, ent tähelepanematus või kohusetundetus tõttu loodab tagajärgi vältida. Teisel juhul on tegu olukorraga, kus inimene ei ole tagajärgede võimalikkusest teadlik, kuid oleks seda tähelepaneliku ja kohusetundliku suhtumise korral pidanud ette nägema. Näiteks lüües alkoholihoobes kannatanut jõuga, mis põhjustas tema kukkumise peaga vastu asfaldi, pidi süüdlane ette nägema surma saabumise võimalust (Sootak ja Pikamäe, 2004).

Tabel 24. Surma põhjustamine ettevaatamatusest (KarS-i § 117), raske tervisekahjustuse tekitamine (KarS-i § 118) ja raske tervisekahjustuse tekitamine ettevaatamatusest (KarS-i § 119)

	2006	2007	2008	2009	2010
§ 117	124	140	106	85	80
§ 118	141	145	140	106	103
§ 119	19	15	20	16	13
Kokku	284	300	266	207	196

Raske tervisekahjustuse tekitamine (ettevaatamatusest)

2010. aastal registreeritud kuritegude statistika näitab, et eluruumis leiab aset 34% raske tervisekahjustuse (sh ettevaatamatusest) kuritegudest. Kannatanuks ja ründajaks on enamasti mehed (80%). Kümnendik raske tervisekahjustuse tekitamise juhtumest toimus olukorras, kus süüdlane, ohver või mõlemad olid ilmses alkoholihoobes.

Elukaaslaste vägivald

Elukaaslane tungis naisele kallale, mispeale naine haaras noa ning lõi sellega meest rindkere piirkonda. Sünnimus leidis aset nende elukohas, mõlemad olid alkoholijoobes.

Raske tervisekahjustuse tekitamisena registreeriti kolm juhtumit, kus katuseservalt kukkunud jääpurikas tekitas kannatanule suuri vigastusi. Lisaks oli kaks lumerõngarajal (snowtubing) juhtunud õnnetust, kus õigest varustusest ja rajareeglite järgimisest hoolimata sõitis rajalt välja vastu puud alaealine tütarlaps ja keskealine naisterahvas. Mõlemal diagnoositi rasked kehavigastused.

Paljud laste surmajuhtumid on seotud vanemate või hoolitsejate hooletusega.

2010. aastal mõisteti KarS-i §118 ja §119 järgi süüdi vastavalt 63 ja 7 isikut. Enamasti mõisteti neile karistuseks vangistus (sh tingimisi vangistus ja vangistuse asendamine ÜKTga). KarS-i §118 järgi oli keskmiseks määratud karistuseks 4 aastat ja 4 kuud, KarS-i § 119 järgi 8 kuud. Kahele isikule määrati ettevaatamatuses tervisekahjustuse tekitamise eest rahaline karistus: ühel juhul 3372 ja teisel 639 eurot (vastavalt 52 750 ja 10 000 krooni).

44 juhul ei pööratud mõistetud karistust täielikult või osaliselt täitmisele, tingimusel, et süüdimõistetud ei pane kohtu määratud katseajal toime uut tahtlikku kuritegu (keskmine katseaeg 3 aastat). 24 juhul allutati süüdimõistetud käitumiskontrollile KarS-i §75 nõuete järgi. Ühel juhul määrati süüdimõistetule Eestisse sissesõidukeeld kümneks aastaks pärast vanglast vabanemist.

Surma põhjustamine ettevaatamatuses

Juhtumid, kus tulekahju tagajärjel hukkub inimene, registreeritakse surma põhjustamisena ettevaatamatuses. Tulekahjude osa ettevaatamatu surma põhjustamise juhtumitest oli 11%. Ühe kuriteona registreeriti ka juhtumid, mil hukkunuid oli enam kui üks. Ettevaatamatu surma põhjustamisena registreeritakse ka juhtumid, mil surma põhjus ei ole esialgu selge. Selliseid juhtumeid oli 10% kõigest KarS-i § 117 juhtumest. Tihti peale leiab hukkunu kodus pereliige.

Ettevaatamatuses põhjustatud surmajuhtumite seas oli umbes kümnendik juhtumeid lastega, sh väikelaste uppumised vannis või koduõue tiigis. Ühel juhtumil toimetati mürgistusega haiglasse kolmeaastane poiss, kes kogemata oli joonud nn korgijooki.

2010. aastal mõisteti KarS-i §117 järgi süüdi viis isikut, keda karistati vangistusega (keskmiselt 1 aasta ja 4 kuud). Neljal juhul ei pööratud vangistust kohe täitmisele, vaid määrati tingimisi katseaeg keskmiselt 2,75 aastat. Neist omakorda kolm süüdimõistetud allutati käitumiskontrollile, kohaldades KarS-i §-st 75 toodud nõudeid.

Kriminaalmenetlus KarS-i paragrahvide 117–119 kuritegudes

Süüdimõistetuid iseloomustavad järgmised näitajad:

- keskmine vanus teo toimepaneku hetkel oli 37 aastat, kohtuotsuse tegemisel 38 aastat;
- 75 süüdimõistetust 61 oli mehed, 47 Eesti kodakondsusega, 22 kodakondsuseta ja 6 Vene Föderatsiooni kodanikud;

- 33 süüdimõistetut oli alg- või põhi- või madalama haridusega, 40 süüdimõistetut oli kesk- või keskeriharidusega ning 2 inimest kõrgharidusega;
- 48 süüdimõistetut emakeel oli vene keel, 27 inimesel eesti keel;
- 49 süüdimõistetut olid töötud, 17 tööga hõivatud, 6 inimest pensionil või töövõimetuspensionil, kaks süüdimõistetut õppisid;
- 36 süüdimõistetut oli varem kriminaalkorras karistatud, neist 21 kolm või enam korda (kõige rohkem 13–14 korda). Väärteo- ja kriminaalkorras oli karistamata 19 süüdimõistetut, ülejäänud oli varem saanud karistuse väärteo eest, enamik korduvalt.

Süüdimõistetutelt nõuti kohtuotsusega menetluskulu keskmiselt 1321 eurot (20 667 krooni), sh ekspertiisitasu, sundraha, kaitsja poolt kohtueelses ja kohtulikus menetluses osutatud õigusabi ja kriminaalasja toimiku materjalidest koopiategemise eest. 17 juhul määrati süüdimõistetule kohustus maksta kannatanule valuraha, keskmiselt 643 eurot (10 060 krooni).

60 kohtuotsuses oli kannatanuid üks, 15 juhul oli ohvreid kaks või enam. 87% ohvreist oli meessoost. Kolmandikul juhtudest oli ohvriks pereliige, neist enam kui pooled elukaaslased või abikaasad. Päris võõraste vahel leidis sündmus aset kahel juhul 75st, seega võib öelda, et suurem osa KarS-i §-de 117–119 alla mahtuvatest juhtumitest leiab aset tuttavate, sh sõprade või pereliikmete vahel. Enam kui pooltel juhtudel oli süüdimõistetut alkoholihoobes, kahel kolmandikul juhtudel kasutas ründaja vigastuste tekitamiseks kuni.

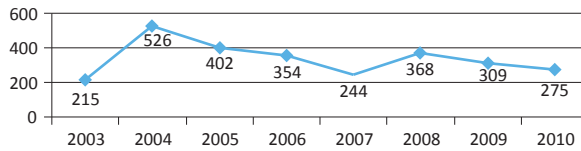
Menetlus kriminaalasja alustamisest kuni kohtuotsuseni kestis keskmiselt aasta ja kaks kuud (asja algusest kohtuotsuse jõustumiseni aasta ja kolm kuud). Kohtuprotsess – süüdistusakti jõudmisest kohtusse kuni otsuseni – kestis keskmiselt kuus kuud (kuni otsuse jõustumiseni kaheksa kuud).

3.4. Seksuaalkuriteod

2010. aastal registreeriti Eestis 275 seksuaalkuritegu, mis võrreldes 2009. aastaga on 34 võrra vähem (-11%). Seksuaalkuritegude kui peitkuritegude esinemine on tõenäoliselt sagedasem, kui näitab kriminaalstatistika. Parema ülevaate seksuaalvägivalla levikust annavad ohvriuuringud, kuigi ka siin tuleb silmas pidada, et tegu on ohvrile väga delikaatse teemaga ja sellest võib olla raske rääkida (Bra, 2009). 2009. aasta ohvriuuringus uuriti elanike kogemusi seksuaalse ahistamisega: sellega oli kokku puutunud 4,4% inimestest, sh füüsilise ahistamisega 2% ja mittefüüsilise ahistamisega 3,6%. Ahistamise ohvriks langesid rohkem noored ja naised, soolised erinevused olid väiksemad füüsilise ahistamise ohvriks langemisel (Salla & Surva, 2010). Nende andmete tõlgendamisel tuleks aga tähele panna, et seksuaalse ahistamisena

voidakse käsitleda väga erineva olemusega käitumisviise ning selle tajumine ohtlikuna on väga individuaalne (Markina & Tamm, 2010).

2010. aastal vähenes täisealiste vastu toime pandud seksuaalkuritegude arv võrreldes 2009. aastaga veidi üle kümnendiku; lapsohvritega seksuaalkuritegude arv jäi samale tasemele.

Joonis 33. Registreeritud seksuaalkuritegude arv

2010. aastal registreeriti kõige sagedamini vägistamist (81; 29%), lasteporno valmistamist ja selle võimaldamist (76; 28%) ning sugulise kire vägivaldset rahuldamist (53; 19%). Vähem registreeriti sugulise kire rahuldamist lapsealisesega (28; 10%) ja lapsealise seksuaalset ahvatlemist (13; 5%); teiste seksuaalkuritegude registreerimine oli veel harvem.

Absoluutarvudes vähenes võrreldes 2009. aastaga enim vägistamiste arv (-43; 35%), mis langes viimase kaheksa aasta madalaimale tasemele, ja sugulise kire vägivaldset rahuldamiste arv (-27; 34%). Märkimisväärselt ehk peagu kolm korda on aastaga kasvanud lasteporno valmistamise ja selle võimaldamise juhtumite registreerimine (+49; 182%).

Seksuaalkuritegudest veidi enam kui pooled registreeriti Harjumaal (54%), millest omakorda 86% Tallinnas, märksa vähem registreeriti seksuaalkuritegusid teistes maakondades – Ida-Virumaal 8%, Tartumaal 7% ja teistes piirkondades 5% või vähem. Ühtegi seksuaalkuritegu ei registreeritud Põlvamaal ja üks seksuaalkuritegu registreeriti kahes maakonnas. Seksuaalkuritegude oluliselt suuremat arvu Tallinnas mõjutavad ennekõike lasteporno juhtumid: 76st registreeritud lasteporno valmistamise juhtumist pandi Tallinnas toime 60, millest enamik avastati paari edukaka rahvusvahelise ühisoperatsiooniga. Kui seni oli alaealiste väärkohtlemisele spetsialiseerunud menetlejad vaid Põhja Prefektuuris, siis alates 2010. aastast on niisugused üksused loodud kõikides prefektuurides. Seetõttu võib lähiaastatel eeldada selliste juhtumite avastamise kasvu ka teistes piirkondades.

3.4.1. Laste vastu toime pandud seksuaalkuriteod

2010. aastal registreeriti 204 alaealisesvastast seksuaalkuritegu, mis on nelja juhtumi võrra rohkem kui 2009. aastal. Seega on seksuaalkuritegude arvu vähenemine 2010. aastal toimunud täisealiste ohvritega seksuaalkuritegude arvu languse tõttu – 109-lt 73-le juhtumile.

Kui viimastel aastatel on laste vastu toime pandud seksuaalkuritegudes domineerinud vägistamised ja sugulise kire vägivaldne rahuldamine (nt 2009. aastal kokku ligi 50%), siis 2010. aastal registreeriti sugulise kire vägivaldset rahuldamist ligi 10 võrra rohkem kui vägistamist ning suurem osa seksuaalkuritegudest (41%) olid pornograafiasüüteod.

Tabel 25. Alaealiste vastu toime pandud seksuaalkuriteod

Kuriteoliik (KarS-i paragrahv)	2006	2007	2008	2009	2010
Vägistamine (§ 141 lg 2 p 1)	57	41	67	49	27
Sugulise kire vägivaldne rahuldamine (§ 142 lg 2 p 1)	41	24	35	49	38
Suguühendusele sundimine (§ 143 lg 2 p 1)	2	4	4	1	0
Sugulise kire rahuldamisele sundimine (§ 143 ¹ lg 2 p 1)	0	4	12	5	2
Suguühendus järeltulijaga (§ 144)	0	2	3	2	1
Suguühendus lapseealisega (§ 145)	30	10	11	14	11
Sugulise kire rahuldamine lapseealisega (§ 146)	62	23	28	25	28
Alaealisega seotud prostitutsioonisüüteod (§-d 175–176)	2	5	15	7	1
Alaealise kasutamine pornograafilise teose valmistamisel (§ 177)	10	4	4	1	2
Alaealise kasutamine erootilise teose valmistamisel (§ 177 ¹)					4
Lasteporno valmistamine ja selle võimaldamine (§ 178)	29	22	52	27	76
Seksuaalse eesmärgiga kokkulepe lapseealisega kohtumiseks (§ 178 ¹)					1
Lapseealise seksuaalne ahvatlemine (§ 179)	11	10	29	20	13
Kokku	244	149	260	200	204

Selgitus: Hallil taustal on vastaval aastal veel mitte kehtinud kuriteoliigid.

Pornograafiasüütegudest enamiku moodustasid lasteporno valmistamise ja selle võimaldamise juhtumid, kaks juhtumit olid seotud lapse kasutamisega pornograafilise teose valmistamiseks, neli juhtumit lapse kasutamisega erootilise teose valmistamiseks ja ühel juhul sõlmiti seksuaalsel eesmärgil kokkulepe lapseealisega kohtumiseks (nn lapsepeibutamine). Viimased kaks sätestati eraldi kuriteona 2010. aasta kevadel. Lapsepeibutamise puhul oli tegu Ida-Virumaal registreeritud juhtumiga, kus mees leppis seksuaalsel eesmärgil telefoni ja Skype'i teel kokku kohtumise kahe alla 14aastase poisiga.

Pornograafiasüütegudest pandi enamik toime e-vahenditega. Ligi kahel kolmandikul juhtudel laeti internetti üles või jagati internetis pornograafilisi pilte lastest. Ühel juhul oli poole aasta jooksul internetti üles laetud või levitatud üle 500 video- või pildifaili ligi 1000 korral.

Uuringud viitavad, et interneti levikuga seoses on ka lapsed ise hakanud pornograafiaga sagedamini kokku puutuma. Hiljutine uuring „EU Kids Online“ (Livingstone jt, 2011) näitas, et laste puhul on võrgukeskkonnas üheks sagedasemaks riskiks seksipiltide nägemine ja seksisõnumite saatmine. 14% 9–16aastastest Euroopa lastest on viimase 12 kuu jooksul näinud võrgukeskkonnas pilte, mis on „selgelt seksuaalse alatooniga ja kujutavad näiteks paljaid või seksivaid inimesi“. Eesti lapsed on seksipiltide nägemises Euroopas eesotsas: 30% oli viimase 12 kuu jooksul veebikeskkonda külastades seksipilte näinud, 39% oli näinud seksipilte nii internetis kui TVs, filmina, videona. Nende näitajate poolest sarnaneb Eesti Põhja-Euroopaga (Taani, Soome, Rootsi) ja Tšehhi, Sloveenia ning Leeduga. Arvestada tuleb, et riigiti erines veebikeskkonna kui allika osatähtsus seksipiltide nägemisel. Näiteks Saksamaa, Iirimaa, Portugali, Inglismaa lapsed nägid seksipilte sagedamini teistes elektroonilise meedia kanalites.

Kui 15% 11–16aastastest Euroopa lastest on viimase 12 kuu jooksul saanud isikult isikule jagatavaid „seksisõnumeid või -pilte“, siis Eesti lastest on seda kogenud 21% - sellega on Eesti kolmandal kohal. (Livingstone jt, 2011)

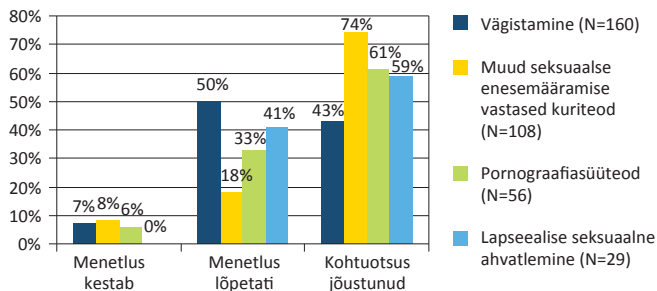
3.4.2. Menetlus- ja karistuspraktika

2010. aastal lõpetati kriminaalmenetlus 95 seksuaalkuriteos (44 seksuaalkuriteos kahtlustatava isiku suhtes); kohtusse saadeti 120 isikut 159 kuriteoga.

Seksuaalkuritegude uurimise teeb sageli keerukaks tõendite vähesus ja teema delikaatsus kannatanule. Kui osa seksuaalkuritegusid jääb arvatavasti politseile teadmata, siis süüdimõistmiseni jõuavad registreeritud juhtumitest veidi enam kui pooled. Et saada seksuaalkuritegude menetluspraktikast parem ülevaade, on allpool kirjeldatud 2008. aastal registreeritud seksuaalkuritegude menetluse seis kahe aasta pärast ehk 2011. aasta algul.

2008. aastal registreeritud seksuaalkuritegudest on 2011. aasta alguse seisuga kriminaalmenetlus veel pooleli 6%, lõpetatud 37% ja kohtuotsus jõustunud 57% juhul. Kolmveerand lõpetamistest toimus kriminaalmenetlust välistava asjaolu tõttu; 16% juhtudel kuriteo toime pannud isiku tuvastamata tõttu, 6% juhtudel materjali edastamisega alaealiste komisjoni. Alaealiste komisjoni saadetud juhtumite puhul oli tegu lapsealise seksuaalse ahvatlemisega alaealise poolt. Näiteks kirjutas alaealine ühes tutvumisportaalil kümneaastastele tüdrukutele seksuaalse sisuga kirju, kus tegi ebatensuurseid väljendeid kasutades pidevalt ettepanekuid astuda nendega suguuhtesse.

Kuriteoliikide võrdluses ilmneb, et seksuaalkuritegudest sagedamini lõpetatakse kriminaalmenetlusi vägistamise ja lapsealise seksuaalse ahvatlemise kahtluse puhul: vägistamistest lõpetatakse menetlus lausa iga teise registreeritud kuriteo puhul.

Joonis 34. 2008. aastal registreeritud seksuaalkuritegude menetlemise seis 2011. aasta alguses

2010. aastal mõisteti seksuaalkuritegudes süüdi 61 ja õigeks kolm isikut. Süüdimõistetud olid peamiselt mehed, alaealisega seotud prostitutsioonisüüteo eest mõisteti süüdi ka kolm naist. Vanim 2010. aastal seksuaalkuriteos süüdimõistetud oli 75- ja noorim 16aastane.

Isikutest, kes muu hulgas mõisteti süüdi ka seksuaalkuriteos, said ligi pooled (27) raskema karistuse vägistamise eest, 24 muude seksuaalse enesemääramise vastaste kuritegude, kaks pornograafiasüüteo, üks lapsealise seksuaalse ahvatlemise ja

seitse muu kuriteo (sh viis alaealisega seotud prostitutsioonisüüteo) eest. 70% pani seksuaalkuriteo toime lapse vastu.

Ligi pooltel juhtudel mõisteti isikule karistus kokkuleppemenetluses, ligi kolmandikul lühimenetluses ja veidi enam kui viiendikul üldmenetluses.

Vägistamises jm seksuaalse enesemääramise vastastes kuritegudes süüdimõistetutest pooltele määrati reaalne vanglakaristus alates aastast kuni üheksa aastani (sh ka liitkaristused) ja veidi enam kui kolmandikule tingimisi vanglakaristus. Pornograafiakuritegudes süüdimõistetutele määrati keskmiselt 15 kuud vangistust tingimisi katseajaga pooleteisest kuni kolme aastani. Alaealisega seotud prostitutsioonisüüte- gudes süüdimõistetutest kolme vangistust ei pööratud osaliselt täitmisele, ühel juhul asendati aastane vangistus 730 tunni üldkasuliku tööga ja ühele mõisteti rahaline karistus summas 1598 eurot (25 000 krooni).

3.5. Inimkaubandus

Inimkaubandus³² on ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastase konventsiooni lisaprotokoll järgi tegevus, mille eesmärk on eksploateerida teist inimest kaubitseja enda poolt või võimaldada seda teistel (United Nations Trafficking Protocol, 2000). Eksploateerimisega kaasneb julm kohtlemine, sotsiaalselt kaitsetute isikute kuritarvitamine ja petmine ning vägivalda, ähvarduse, võlaorjuse ja sunnimeetodite rakendamine (Vägivalda vähendamise ..., 2010).

Eesti karistusseadustik ei määratle inimkaubanduse kuritegusid erikoosseisuna, sellealaseid kuritegusid (nt orjastamine, prostitutsioonile kaasaaitamine, vabaduse võtmine seadusliku aluseta) käsitletakse mitmes peatükis. Tuleb ka arvestada, et need kuriteod ei ole alati seotud inimkaubandusega.

Kuigi 2010. aastal registreeriti 158 kuritegu, millest osa võib olla seotud inimkaubandusega, siis otseselt inimkaubandusega oli tegu hinnanguliselt kümnendikul juhtudel.

Käesolevas peatükis tuuakse lühidalt välja orjastamise, ebaseaduslikult välismaa- laste üle piiri toimetamise ja seadusliku aluseta vabaduse võtmise juhtumid.

3.5.1. Orjastamine

Viimase kaheksa aasta jooksul on Eestis registreeritud 15 orjastamise juhtumit, igal aastal 1–2 juhtumit. Orjastamise puhul võib kõige sagedamini olla tegu inimkaubandusega.

2010. aastal registreeriti orjastamisena üks juhtum, kus noorele eesti naisele lubati kunagise sõbranna kaudu ettekandjana tööd Hollandis. Naise sõnul võeti kohale jõudes reisidokumendid ära, teda hoiti ühes korteris kinni ja sunniti abielluma Türki kodani-

³² RT II 2004, 7, 23. Protokollid definitsioon artikli 3 järgi: a) inimkaubandus tähendab isiku eksploateerimiseks tema värbamist, vedamist, üleandmist, majutamist või vastuvõtmist, inimröövi toimepanemise või muul viisil jõu kasutamise või sellega ähvardamise, petmise, võimu kuritarvitamise või isiku abitu seisundi ärakasutamise või teist isikut kontrollitava isiku nõuoleku saavutamiseks makse tegemise või vastuvõtmise või muu hüvise pakkumise või vastuvõtmise või muu kuritarvituse teel. Eksploateerimisena käsitletakse ka teise isiku prostitueerimisele sundimist või muul viisil seksuaalset ärakasutamist, sunniviisilist tööd või teenistust, orjuses või sama laadi seisundis pidamist või elundi sunniviisilist eemaldamist.

kuga. Kui ta keeldus, lukustati ta korterisse, kus tema vastu kasutati füüsilist ja psüühilist vägivalda, kuni tal õnnestus põgeneda ja naasta Eestisse. Põgenemist soosis see, et naine võttis ühendust „Pealtnägija“ meeskonnaga, kelle abil algatati naise tagasitoomine. Juhtumit kajastati „Pealtnägija“ saadetes 10. novembril 2010 ja 26. jaanuaril 2011. (ERR, 2011a)

Pärast neiu Eestisse toimetamist algatati kriminaalmenetlus ning menetluse käigus selgus, et fiktiivabielu vahendamine ja sõlmimine toimus neiu soovil ning selle eest lubati Eesti neiuale raha kuni 3195 EUR (50 000 krooni) (Postimees, 2011).

3.5.2. Seadusliku aluseta vabaduse võtmine

Enamasti ei ole seadusliku aluseta vabaduse võtmise juhtumite puhul tegu inimkaubanduse kuritegudega. Sageli piiratakse tuttava inimese liikumisvabadust, tihti olmetülide ja kakluste käigus. Ohvrite vastu kasutatakse vägivalda, neid ähvardatakse, lisaks hoitakse kinni nende või võõra isiku eluruumis, kuuris või mõnes muus kõrvalhoones ning sõidutatakse kinnihoituna ringi auto tagaistmel või pagasiruumis. 2010. aastal esines juhtumeid, kus ohver viidi metsa, seoti puu külge kinni ja jäeti sinna.

Näited inimkaubandusele kõige lähedasematest juhtumitest

Ühel juhul sunniti alaealisi varastama; kui nad keeldusid, seoti neil silmad kinni ja paigutati mõneks ajaks mahajäetud majja; teisel juhul sõidutati kaks meesterahvast vägivalda kasutades (tõmmati kilekott pähe ja kasutati füüsilist vägivalda) metsa. Mõlemal juhul küll ähvardati isikuid, kuid kokkuvõttes kannatanud pealesunnitult ellu ei viinud.

3.5.3. Prostitutsioonile kaasaaitamine

2010. aastal registreeritud prostitutsioonile kaasaaitamise kuritegude (15) puhul oli tegu juhtumitega, kus isikud andsid kasutada ruumi (peamiselt korteri) intiimteenuste osutamiseks, võrgukeskkonnas avaldati intiim- ja eskortteenuste³³ kuulutusid ning vahendati tüdrukuid prostituutideks välismaale või kaugsõidujuhtidele. Kõigist 15st prostitutsioonile kaasaaitamise kuriteost 13 registreeriti Tallinnas. Tartu- ja Ida-Virumaal registreeriti üks selline kuritegu.

3.5.4. Kohtueelne menetlus, kurjategijad ja karistused

2010. aastal anti kohtu alla neli kuritegelikku gruppi, kaks neist olid seotud prostitutsiooni vahendamisega ja kaks isikute illegaalse üle piiri toimetamisega (täpsemalt ptk 1.4).

³³ Silmas on peetud võimalust tellida endale mees- või naissoost mees- või naissoost üritusele minekuks vms; eskortteenus võib, kuid ei pruugi sisaldada prostitutsiooni.

Orjastamises mõisteti süüdi neli isikut ja neid karistati 1–3,5 aastase vangistusega. Üks isik sai karistuseks reaalse vangistuse, kolmele mõisteti tingimisi vangistus 1–4,5 aastase katseajaga. Kõigis orjastamisjuhtumites oli tegu prostitutsiooni vahendamisega sunni ja vägivalda abil. Naiste vastu tarvitati vägivalda ja neid ähvardati vägivalda ja grupiviisilise vahekorraga. Kannatanuteks olid ka alaealised.

Kõigis orjastamisjuhtumites oli tegu prostitutsiooni vahendamisega sunni ja vägivalda abil.

Näide prostitutsiooni vahendamisest

Kümnele isikule mõisteti kuni 2 aastat ja 7 kuud vangistust tingimisi aadressil Tedre 3 asunud bordellis prostitutsioonile kaasaaitamise eest. Vahendajateks olid neljakümne- dates eluaastates mehed, kes täitsid bordellipidamises mitmesuguseid töid: nt uksehoidja, baarmen-administraator, autojuht ja tegevjuhid. Tavaliselt organiseerisid tüdrukutele ja taksojuhtidele maksmist ning klientidelt raha võtmist baarmenid-administraatorid. Enamik karistatud isikuid tegutses asutuses ühe aasta jooksul ning vahendas vähemalt kaheksa naise prostitutsiooni.³⁴

Prostitutsioonile kaasaaitamises mõisteti 2010. aastal süüdi 26 isikut³⁵, üks süüdis- tatab mõisteti õigeks. Süüdi mõisteti 9 naist ja 17 meest.

3.5.5. Inimkaubanduse ohvrid

Inimkaubanduse ohvreid aitab Eestis kaks rehabilitatsiooniteenuseid pakkuvat keskust: Eluliini ATOLL keskus ning Ida-Virumaa naiste tugikeskus-varjupaik; infot pakub ka inimkaubanduse ennetamise nõustamistelefon.

2010. aastal tuvastati 57 inimkaubanduse ohvrit ja inimkaubanduse nõustamistele- foni kaudu aidati ligi 700 inimest.

Aastatel 2004–2010 on saanud inimkaubanduse ennetamise nõustamistelefonilt³⁶ abi 2841 inimest (sh inimkaubanduse ohvreid). 2007. aastast on helistajate arv pidevalt suurenenud, 2010. aastal on kõnede arv eelneva aastaga võrreldes sarnane, suurenenud vaid nelja kõne võrra (639 vs 643) (Living For Tomorrow, 2010).

Nõuandetelefonile helistavad enamasti vene keelt kõnelevad inimesed Tallinnast, neist pooled mehed ja pooled naised. Telefonile helis- tavad ka eri asutuste esindajad, sh ajakirjanikud, konsulid, politseinikud, noorsootöö- taja jt ametnikud. Palju helistatakse tööga seotud küsimustes, samuti info saamiseks ning tööandja tausta ja toimimise õiguslike aluste väljaselgitamiseks. Välismaale tööle minekuga seotud küsimusi esitanud helistajatest on palju neid, kellele pole tähtis, mis tööd teha. Enamasti otsitakse lihttööd, järgnevad ehitus- ja sotsiaaltöö soovid.

³⁴ Kohtuasi nr 1–07–8975

³⁵ Kolm neist mõisteti süüdi ka orjastamises.

³⁶ Number on 660 7320.

Peamised riigid, mille kohta infot küsitakse ja kuhu suunduda soovitakse, olid 2010. aastal Suurbritannia, Soome ja teised ELi liikmesriigid.

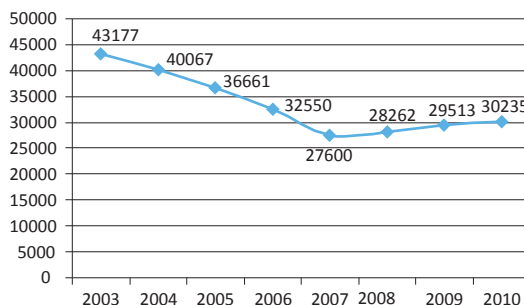
VARAVASTASED KURITEOD

- Varavastastest kuritegudest 84% moodustasid vargused, 8% kelmused ja 8% muud kuriteod.
- Vargustest 22% pandi toime kauplustest, 19% sõidukitest ja 13% eluruumidest.
- Varguste arv suurenes 2009. aastaga võrreldes 6%, eeskätt kauplusevarguste sagenemise tõttu.
- Sõidukite varguseid ja omavolilise kasutamise juhtumeid oli 7% vähem kui 2009. aastal
- Röövimiste arv vähenes 17%. Kasiinoröövide arv on järsult vähenenud: 2008. aastal oli neid 23, 2009. aastal 9 ning 2010. aastal üks.
- Kelmuste arv vähenes 6%. Kõige enam vähenes arvutikelmuste arv, suurenes aga soodustuskelmuste arv.
- Sagenes elektrienergia ebaseadusliku kasutamise juhtumite registreerimine.

4. VARAVASTASED KURITEOD

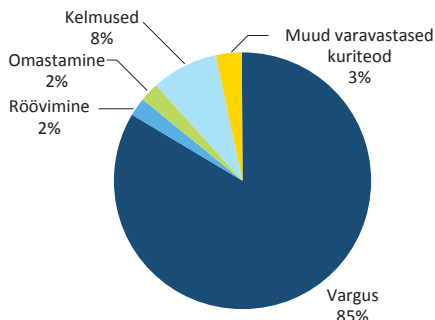
Andri Ahven

2010. aastal registreeriti 30 235 varavastast kuritegu, mis moodustas 63% kuritegude üldarvust. Võrreldes 2009. aastaga kasvas varavastaste kuritegude arv 722 võrra ehk 2%³⁷.

Joonis 35. Registreeritud varavastaste kuritegude arv 2003–2010

2010. aastal moodustasid suurima osa varavastastest kuritegudest vargused, mida registreeriti 25 253 (84% varavastastest kuritegudest), järgnesid kelmused³⁸ (2472; 8%), omastamine (755; 2%) ja röövimine (599; 2%). Varavastaste kuritegude liigilises struktuuris pole viimastel aastatel olulisi muutusi toimunud.

Joonis 36. Levinumate varavastaste kuritegude arv ja osakaal kõigest varavastastest kuritegudest

Varavastaste kuritegude lahendamise määr oli 38%. Kohtusse saadeti 6469 isikut, keda süüdistati 9912 varavastase kuriteo toimepanemises. Otstarbekuse kaalutlustel lõpetati menetlus 1412 isiku suhtes, keda kahtlustati 1091 kuriteo toimepanemises.

³⁷ Samal ajal kasvas väikese kahjuga (kuni 1000 krooni ehk 63,9 eurot) varavastaste väärtegade (KarS-i § 218) arv 25%; neist valdava osa moodustasid pisivargused kauplustest.

³⁸ Arvestatud on kõiki kelmuse liike: KarS-i paragrahvivid 209–213.

4.1. Piirkondlik jaotus

Harjumaal registreeriti 54% kõigist varavastastest kuritegudest Eestis (16 236). Järgnesid Ida-Virumaa (3954; 13%), Tartumaa (3168; 10%) ja Pärnumaa (1516; 5%).

Harjumaal registreeriti 54% kõigist varavastastest kuritegudest.

Suurtest linnadest registreeriti varavastaseid kuritegusid kõige enam Tallinnas (13 762); märksa väiksema kuritegude arvuga järgnesid Tartu (2540), Narva (1283) ja Kohtla-Järve (1010). Kõigist samas maakonnas registreeritud varavastastest kuritegudest moodustas Tallinna osa 85%, Tartu 80%, Pärnu 64%,

Narva 32% ja Kohtla-Järve 26%.

Eestis registreeriti 10 000 elaniku kohta keskmiselt 226 varavastast kuritegu. 10 000 elaniku kohta oli neid kõige rohkem Harjumaal (308), järgnesid Ida-Virumaa (234), Tartu- (211) ja Lääne-Virumaa (191).

Elanike arvult kümne suurema linna seas oli kuritegevuse tase kõrgeim Tallinnas (345); järgnesid Tartu (246), Kohtla-Järve (227), Rakvere (223) ja Pärnu (219). Valdadest oli tase kõige kõrgem Tallinnaga piirnevates Viimsi (387) ja Harku (374) vallas.

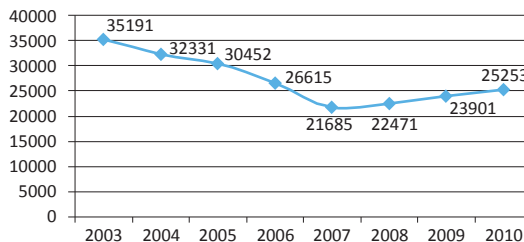
4.2. Vargus

Vargus on aastaid olnud kõige levinum kuritegu Eestis. 2010. aastal registreeriti 25 253 vargust, mis on 1352 võrra (5,7%) rohkem kui 2009. aastal. Võrreldes 2009. aastaga varastati rohkem kauplustest (10%) ja eluruumidest (6%) ning vähem sõidukitest (-2%). Süstemaatiliste varguste arv kasvas 12% (434 võrra), sealjuures Lõuna piirkonnas 23%.

Võrreldes 2009. aastaga varastati rohkem kauplustest (10%) ja eluruumidest (6%) ning vähem sõidukitest (-2%).

60% vargustest pandi toime raskendavatel asjaoludel (KarS-i § 199 lg 2), millest kõige sagedamini esines kuriteo toimepanemist sissetungimisega (39% kõigist vargustest³⁹). Sageli olid olemuselt vargused või varguse katsed ka omavolilise sissetungimisena kvalifitseeritud kuriteod (KarS-i § 266)⁴⁰: sel viisil kvalifitseeriti näiteks

juhtumid, kus tungiti suletud ruumi, territooriumile või sõidukisse ning varastati esemeid väärtuses alla 1000 krooni; sellega võis kaasneda ukse või akna lõhkumine.

Joonis 37. Registreeritud varguste arv

³⁹ Arvestatud on kõiki vargusi, mille kvalifikatsioon sisaldus KarS-i § 199 lg 2 p 8.

⁴⁰ Omavolilisi sissetunge registreeriti kokku 2592.

Varguste osa kuritegude seas suurenes võrreldes 2009. aastaga kolme protsendipunkti võrra, 52%-ni. Süstemaatilisi vargusi registreeriti 2010. aastal 4029 (16% kõigist vargustest).

Varguste lahendamise määr oli 32%. Kohtus mõisteti süüdi 2607 vargustes kohtu alla antud isikut, 20 isikut mõisteti õigeks. Menetlus lõpetati otstarbekuse kaalutlustel 1007 isiku suhtes. Süüdimõistetutest 84% karistati reaalse või tingimisi vangistusega, 9% puhul asendati vangistus üldkasuliku tööga ning 7% karistati rahaliselt.

4.2.1. Varguste toimepaneku koht⁴¹

Vargusi kaubandusettevõttest registreeriti 5420 (10% rohkem kui 2009. aastal), mis moodustas 22% kõigist vargustest (2009. aastal 21%). Kõige sagedamini varastati või püüti varastada alkoholi, kosmeetikat, toitu, rõivaid, mobiiltelefone (peamiselt näidiseksemplare), arvuteid ja muid elektroonikaseadmeid. Korduvalt varastati kaupluste klientidelt rahakott või mobiiltelefon (enamasti oli tegu taskuvargusega). Kauplustöötajatelt varastati mitmel korral laual või riiulil olnud mobiiltelefon.

Vargused kauplustest Euroopa riikides

Inglismaal asuv jaekaubanduse uurimiskeskus korraldab igal aastal rahvusvahelisi uurimuid, et hinnata poevarguste ulatust ja olemust. Balti riike käsitletakse ühe rühmana.

Poevargustega tekitatud kahju moodustas 2010. aastal Euroopas keskmiselt 1,29% kaubakäibest, mis oli lähedane 2009. aasta tasemega (1,30%). Balti riikides oli sama näitaja 2010. aastal 1,40%, mis oli veidi madalam kui 2009. aastal (1,44%). Balti riigid olid vargustega tekitatud kahju osakaalult Euroopas vaadeldud 23 riigi või riikide rühma seas Venemaa ja Türgi järel 3.–4. kohal koos Tšehhiga; järgnesid Ungari, Belgia, Luksemburg, Slovakkia, Prantsusmaa.

Varguste ja kadudega tekitatud kahjust oli 2010. aastal Euroopas keskmiselt 47,8% põhjustatud kaupluseküstajate toime pandud vargustest, 29,8% kauplustöötajate toime pandud vargustest ning 5,7% varustajate või partnerite pettustest ja kauba mittetarnimisest; 16,7% oli tingitud kaupluse töökorraldusest, vale hinnaga müügist jm kaupluse tööga seotud vigadest.

(The Global Retail Theft Barometer (2009 ja 2010))

Varastamine eluruumist⁴² vähenes aastatel 2005–2009, kuid see trend peatus eelmisel aastal. 2010. aastal registreeriti 3196 juhtumit (13% vargustest; sama 2009. aastal), mis on 6% rohkem kui 2009. aastal. Niisuguste varguste arv kasvas märgatavalt Ida (27%) ja Lõuna piirkonnas (18%), jäi samale tasemele Lääne piirkonnas ning vähenes Põhja piirkonnas (-9%). Lõuna-Eestis oli rida juhtumeid, kus kuriteos kahtlustatakse välisriigist tulnud isikuid (Lõuna prefektuur, 2011). Põhja piirkonnas võib varguste vähenemise üks põhjus olla mitme niisuguseid varguseid toime pannud isiku tabamine ja vangimõistmine viimastel aastatel (Põhja prefektuur, 2011).

⁴¹ Andmed põhinevad politsei- ja piirivalveameti statistikal.

⁴² Korter, suvila, eramu, talumaja jms; välja arvatud nende juurde kuuluv territoorium ja abiruumid (koridor, kelder, kuur, garaaž jms).

Eluruumidest varastati eeskätt sülearvuteid, sularaha ja pangakaarte, mobiiltelefone, kuld- ja hõbeesemeid ning muid ehteid, fotoaparaate, audio- ja videoseadmeid (sh telerid), kodutehnikat, rõivaid, tööriistu, alkoholi, jalgrattaid – asju, mida on kerge müüa kokkuostjatele või turgudel. Real juhtudel oli varastaja kannatanu sugulane, külaline või juhututtav, kes varastas sageli ühise alkoholitarvitamise ajal

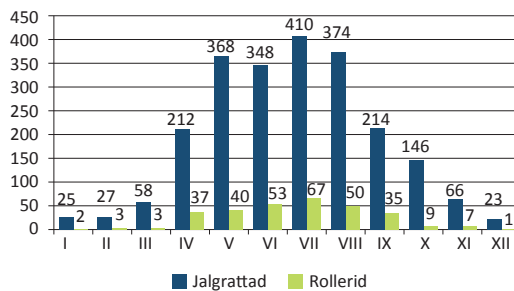
Eluruumidest varastati eeskätt sülearvuteid, sularaha ja pangakaarte, mobiiltelefone, kuld- ja hõbeesemeid ning muid ehteid, fotoaparaate, audio- ja videoseadmeid (sh telerid), kodutehnikat, rõivaid, tööriistu, alkoholi, jalgrattaid – asju, mida on kerge müüa kokkuostjatele või turgudel.

või selle järel. Varas võis siseneda ka lukustamata ukse või lahtise akna kaudu; kokku moodustasid niisugused juhtumid vähemalt 10% kõigist eluruumidest toime pandud vargustest.⁴³ Maal varastavad enamasti tundmatud isikud sissemurdmise teel, sh sageli suvilatest ja talumajadest, kus keegi alaliselt ei ela.

Sõidukitest toime pandud varguste arv ja osakaal on pärast 2007. aastat (5579; 19% vargustest) vähenenud 3680-le (15%) 2010. aastal. Tänaval seisvatest autodest või nende küljest varastati GPS-seadmeid, audio-seadmeid ja CD-plaate, käekotte, sülearvuteid, fotoaparaate jm esemeid; velgi, autoosi, tööriistu ja muid autotarvikuid. Esines juhtumeid, kus vargust hõlbustas lukustamata uks või aken.⁴⁴ Peamiselt veoautode kütusepaagist varastati diiselkütust. Lõuna-Eestis varas-

tasid autoosi mitmel puhul väljastpoolt Eestit tulnud isikud.

Jalgrattavargusi registreeriti 2322, mis moodustas 9% kõigist vargustest (sama 2009. aastal). Ligikaudu pooltel juhtudel varastati jalgratas elamust (valdavalt koridorist, keldrist või muust hoiukohast), muust hoonest või kuurist; ülejäänud vargused pandi toime väljaspool hooneid. Rollerivargused (317) moodustasid kõikidest vargustest veidi üle ühe protsendi ning nende arv vähenes 2009. aastaga võrreldes kümnendiku võrra. Esines juhtumeid, kus korraga varastati mitu jalgratast või rollerit (nt garaazist). Jalgrataste ja rollerite vargusi oli kõige enam suvel.

Joonis 38. 2010. aastal toime pandud jalgratta- ja rollerivarguste arv kuude kaupa

⁴³ Nt Lõuna piirkonnas moodustasid niisugused juhtumid neljandiku neist vargustest eluruumidest, mille toimepanemise viis on teada (Lõuna prefektuur, 2011).

⁴⁴ Ainuüksi Lõuna piirkonnas registreeriti niisuguseid juhtumeid 25 (samas).

Tanklates pandi toime 505 vargust, mis on 9% vähem kui 2009. aastal. Enamasti oli tegu kütuse tankimisega ilma selle eest tasumata.

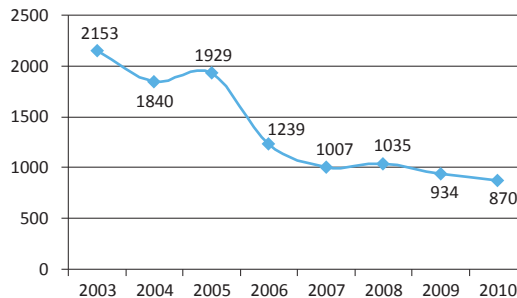
Metallivargusi oli 2010. aastal 2,5 korda rohkem, mis politsei hinnangul oli eeskätt tingitud vanametalli kokkuostuhinna tõusust (Ida prefektuur, 2011). 2010. aastal registreeriti 982 metallivargust, mis oli 590 võrra enam kui 2009. aastal. Kasv oli suurim Lõuna piirkonnas (4,4 korda); järgnesid Lääne (3,4 korda), Põhja (2,4 korda) ja Ida piirkond (2,1 korda). Metallivarguste registreerimine kasvas järsult kevadel, kuna lumerohkel talvel oli raske neid kuritegusid teha; samuti külastasid siis paljud kannatanud üle pika aja oma suvekodu ja märkasid vargust. Lõuna-Eestis varastasid ka Lätist tulnud isikud. Varastati mitmesuguseid töökorras ja vanu esemeid (jalarestid, kaevukaaned, tööriistad, elektrimootorid, raudteeseadmed, vanad põllutöömasinad, anumad, torud) ning side- ja elektri-kaableid. Varastatud kaup realiseeritakse kokkuostupunktides. Esemed, mille õigus-pärast päritolu tuleb müüjal dokumentaalselt tõendada (nt kaevukaaned, juhtmed ja kaablid), müüakse ebaseaduslikele kokkuostjatele või viiakse Lätisse.

Tanklates pandi toime 505 vargust. Enamasti oli tegu kütuse tankimisega ilma selle eest tasumata.

4.2.2. Sõidukivargused ja sõiduki omavoliline kasutamine

Sõidukite vargused moodustasid 2010. aastal 2% kõigist vargustest. Politsei- ja piirivalveameti andmetel registreeriti sõidukivargusi ja sõiduki omavolilise kasutamise juhtumeid 2010. aastal 870, mis on 7% vähem kui 2009. aastal (934).

Sõidukite vargused moodustasid 2010. aastal 2% kõigist vargustest.

Joonis 39. Registreeritud sõidukivarguste ja omavolilise kasutamise juhtumid (PPA andmeil)

Sõiduauto varastati või võeti omavoliliselt kasutamiseks 2008. aastal 542, 2009. aastal 551 ning 2010. aastal 536.

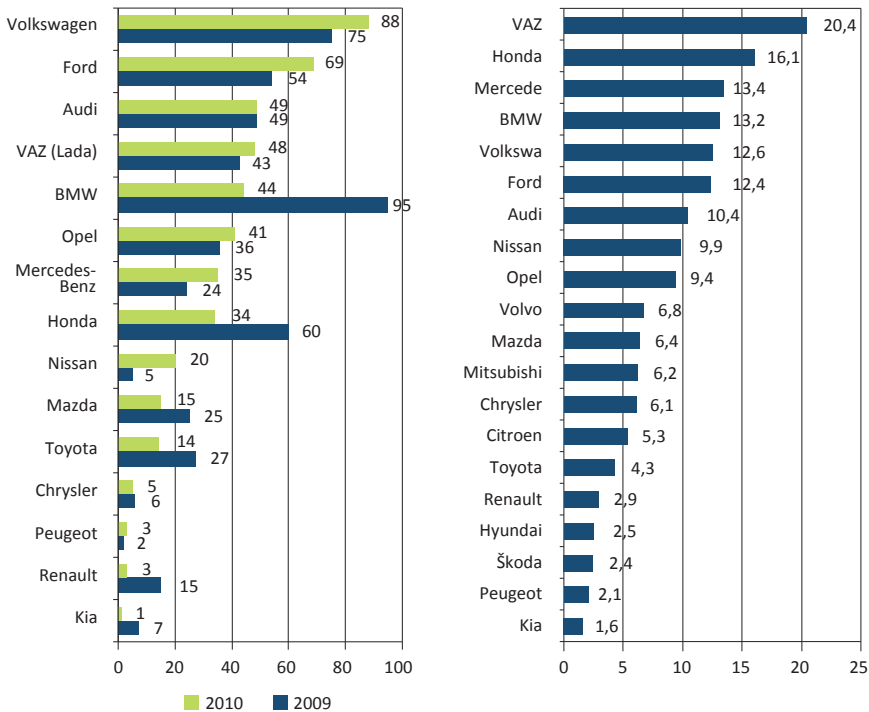
Margi järgi olid 2010. aastal esikohal Volkswagen, Ford ja Audi. Võrreldes 2009. aastaga vähenes absoluutselt kõige enam BMW (95-lt 44-le) ja Honda (60-lt 34-le) varastamine või

Varastatud autodest olid margi järgi esikohal Volkswagen, Ford ja Audi.

omavoliline kasutamine; kõige rohkem kasvas see näitaja Fordi (54-lt 69-le), Nissani (5-lt 20-le) ja Volkswageni (75-lt 88-le) puhul.

Eestis arvel olevate sõiduautode arvu (Maanteeamet, 2010) arvestades olid enam levinud automarkidest kõige rohkem ohustatud VAZ (20 juhtumit 10 000 arvel oleva seda marki sõiduauto kohta), Honda (16), Mercedes-Benz (13) ja BMW (13), järgnesid Volkswagen, Ford, Audi, Nissan jt. Väike oli kurjategijate huvi Kia, Peugeot', Škoda ja Hyundai vastu.

Mitmel puhul võttis auto võtmed ja sõitis sellega omavoliliselt ringi autoomaniku poeg, muu sugulane või tuttav.

Joonis 40. Sõiduautode varguste ja omavolilise kasutamise juhtumite koguarv 2009. ja 2010. aastal (politsei- ja piirivalveameti andmeil)⁴⁵

Joonis 41. Sõiduautode varguste ja omavolilise kasutamise juhtumite arv 2010. aastal 10 000 arvel oleva sama marki sõiduauto kohta (PPA andmeil)

4.2.3. Piirkondlik jaotus

Varguse kui kõige massilisema kuriteoliigi levik mõjutab tublisti kuritegevuse levikupilti tervikuna. 56% vargustest pandi toime Harjumaal (14 175), 13% Ida-Virumaal (3201), 10% Tartumaal (2548), 4% Pärnumaal (1123), 4% Lääne-Virumaal (1098).

⁴⁵ Põhineb esialgsel andmel, sisaldades ka mõnd juhtumit, mis ei osutunud kuriteoks (nt sõiduki seaduspärane teisaldamine).

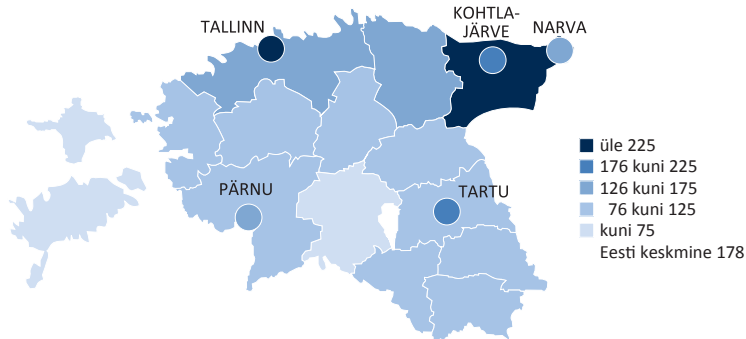
Võrreldes 2009. aastaga kasvas varguste arv suhteliselt kõige enam Valga- (32%), Põlva- (31%) ja Lääne-Virumaal (30%); Viljandimaal vähenes varguste arv 25% ja Raplamaal 20%.

Süsteemaatilisi vargusi pannakse toime peamiselt kauplustes, nende arv kasvas Lõuna (23%), Viru (20%) ja Põhja piirkonnas (12%), kuid vähenes Lääne piirkonnas (-21%).

Kõigist samas maakonnas registreeritud vargustest moodustas Tallinna osakaal 85%, Tartu 79%, Pärnu 61%, Narva 29% ja Kohtla-Järve 25%.

Eestis registreeriti 10 000 elaniku kohta keskmiselt 188 vargust. Maakonniti oli see suurim Harjumaal (269), Ida-Virumaal (190) ja Tartumaal (170); järgnesid Lääne-Viru-, Pärnu-, Valga-, Lääne- ja Raplamaa. Kümne suurema linna seas oli see näitaja suurim Tallinnas (300), järgnesid Tartu (196), Rakvere (188), Kohtla-Järve (183), Sillamäe (157) ja Pärnu (156).

Valdadest ületas varguste arv Eesti keskmist oluliselt Tallinna lähistel: Viimsi (356), Harku (353) ja Rae (312), kus on palju varastatud eramajadest, suvilatest ja ehitusplatsidelt (tööriistad, ehitusmaterjalid, jalgrattad, elektroonikaseadmed jm). Rannalähedastes piirkondades varastatakse sageli autodesse jäetud esemeid (käekotte, rahakotte, dokumente, pangakaarte, võtmeid, sülearvuteid, fotoaparate jm).

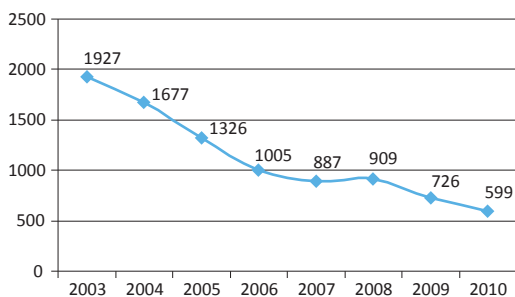

Joonis 42. Varguste arv 10 000 elaniku kohta maakondades ja suuremates linnades⁴⁶

4.3. Röövimine

Röövimisi registreeriti 2010. aastal 599, mis on 127 võrra (17%) vähem kui 2009. aastal. Röövimised moodustasid 2010. aastal 1,2% registreeritud kuritegudest.

⁴⁶ Kaardil on Harju-, Ida-Viru-, Tartu- ja Pärnumaa linnade kuritegevuse suhtelise taseme näitaja arvestatud eraldi maakonna näitajast ebk linnades registreeritud kuriteod ei mõjuta siin muu maakonna kuritegevuse taset.

Joonis 43. Registreeritud röövivate arv 2003–2010

Enamik röövivate on toime pandud tänaval või muus avalikus kohas.

Enamik röövivate on toime pandud tänaval või muus avalikus kohas. 15% röövivatest pandi toime relva kasutamisega ja 6% nägu varjates (maski, salli, mütsi, kapuutsi jms abil). Relvastatud röövivate vähemalt 45% pandi toime noaga ähvardades ning kolmandik tulirelvaga või selletaolise esemega ähvardades. Ülejäänud

juhtudel kasutati relvana muud teravat eset või löögivahendit. Grupis pandi toime 40% kõigist röövivatest.

Kasiinoröövivate arv on pärast 2008. aastat (siis registreeriti 23 kuritegu) järsult vähenenud: 2009. aastal registreeriti neid üheksa ning 2010. aastal vaid üks juhtum Pärnus.

Röövivate arvus pole kuude kaupa selget seoonsust ning enamasti jäi ühes kuus toime pandud röövivate arv vahemikku 40–60.

Röövivatest saadeti kohtusse 404 isikut 334 kuriteoga, lahendamise määr oli 59% (2009. a 63%).

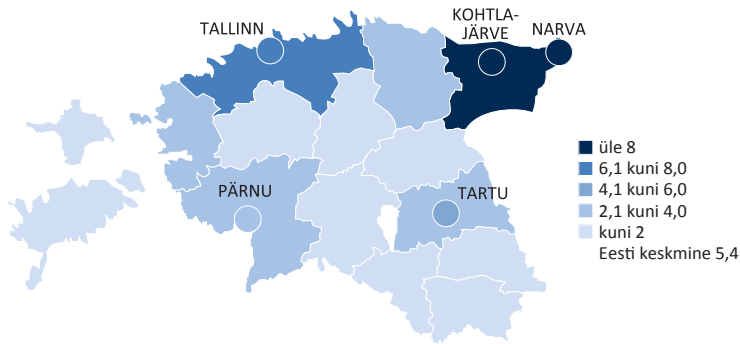
Grupis pandi toime 40% kõigist röövivatest.

Röövivate eest mõisteti süüdi 293 isikut, kolm isikut mõisteti õigeks. Põhiliseks karistuseks oli reaalne või tingimisi vangistus, kahel isikul asendati vangistus üldkasuliku tööga. Mõlemad üldkasulikule tööle

suunatud isikud panid kuriteo toime grupis ja aitasid röövivate esemeid ära viia, kuid ei kasutanud kannatanu vastu füüsilist vägivalda.

4.3.1. Piirkondlik jaotus

Harjumaal registreeriti 55% (327) kõigist seda liiki kuritegudest Eestis, järgnes Ida-Virumaa 23%-ga (136). Eestis registreeriti 10 000 elaniku kohta keskmiselt neli röövivate. Röövivate arv 10 000 elaniku kohta oli kõige kõrgem Ida-Virumaal (8) ja Harjumaal (6), järgnes Tartumaa (4); teistes maakondades jäi see näitaja Eesti keskmisest madalamaks. Linnadest oli näitaja suurim Narvas (9), Kohtla-Järvel (8), Tallinnas (8), Sillamäel (7) ja Maardus (7).

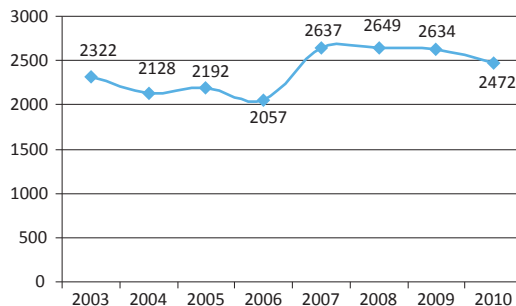
Joonis 44. Röövimiste arv 10 000 elaniku kohta maakondades ja suuremates linnades⁴⁷

Kõigist samas maakonnas registreeritud röövimistest toimus Tallinnas 94%, Tartus 81%, Pärnus 60%, Narvas 42% ja Kohtla-Järvel 27%.

4.4. Kelmus

Käesolevas peatükis vaadeldakse kelmusena kõiki karistusseadustiku §-de 209–213 alusel registreeritud kuritegusid. Viimastel aastatel on saagenenud küberkelmused (vt lähemalt peatükk 6), mis võidakse registreerida n-ö tavakelmuse (§ 209) või arvutikelmusena (§ 213).

Kelmusi registreeriti 2010. aastal 2472, mis on 162 kuritegu vähem kui 2009. aastal. Kelmuste üldarv on viimastel aastatel püsinud samas suurusjärgus. § 209 alusel registreeriti 2021 kelmust; arvutikelmusi registreeriti 381, kindlustuskelmusi 56, soodustuskelmusi 14 ning investeerimiskelmusi ei registreeritud. Võrreldes 2009. aastaga vähenes kõige enam arvutikelmuste arv (-103) ja tavakelmuste arv (76), kasvas aga soodustuskelmuste arv (+13).

Joonis 45. Registreeritud kelmuste arv

⁴⁷ Kaardil on Harju-, Ida-Viru-, Tartu- ja Pärnumaa linnade kuritegevuse suhtelise taseme näitaja arvestatud eraldi maakonna näitajast ehk linnades registreeritud kuriteod ei mõjuta siin muu maakonna kuritegevuse taset.

Kelmused hõlmavad sageli suurt arvu sarnaseid üksikjuhtumeid, kus üks ja sama kurjategija või kurjategijate grupp kasutab olemuselt sarnast pettuseskeemi mitu korda. Arvuti abil toime pandud kelmuste kõrval on tüüpilised juhtumid lepingute sõlmimine varastatud dokumentidega (nt mobiiltelefoni või digi-TV seadmete hankimiseks ja kasutamiseks) ning arvete võltsimine (nt teiselt ettevõttelt raha väljapetmiseks). Mõnel juhul on ohvriks langenud hulk inimesi, kes ei ole saanud ettevõtte lubatud teenust või kaupa (nt turismireis, mööbel). Esines ka juhtumeid, kus enda kohta valeandmeid esitades renditi auto ning seda ei tagastatud.

Kurjategija või kurjategijate grupp kasutab olemuselt sarnast pettuseskeemi mitu korda.

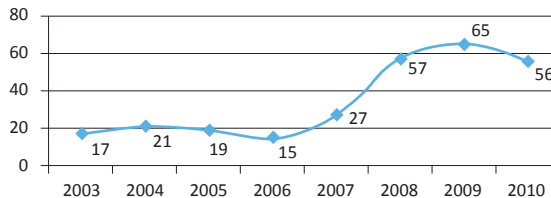
Harjumaal registreeriti 41% (1011) kõigist seda liiki kuritegudest Eestis. Tartumaal registreeriti 15% (361), Pärnumaal 10% (259) ja Ida-Virumaal 10% (248) kelmustest.

Erinevat liiki kelmustes saadeti 2010. aastal kohtusse 635 isikut 1505 kuriteoga, kuritegude lahendamise määr oli 74%. Süüdi mõisteti 376 kohtu alla antud isikut, kolm isikut mõisteti õigeks. Otstarbekusest lõpetati menetlus 106 isiku suhtes.

Süüdimõistetutest 90% karistati reaalse või tingimisi vangistusega (või asendati vangistus üldkasuliku tööga), 10% karistati rahaliselt.

4.4.1. Kindlustuskelmus

Kindlustuskelmus on juhtum, kus kindlustusandjale luuakse teadvalt ebaõige ettekujutus kindlustatavast objektist või isikust, sellega seotud riskidest või kahju tekkimise asjaoludest, eesmärgiga saada kindlustushüvitist või saada seda õiglasest määrast enam. Niisuguste juhtumite arv kasvas aastatel 2007–2009, kuid 2010. aastal vähenes veidi.

Joonis 46. Registreeritud kindlustuskelmuste arv

Enamik kindlustuskelmustest (39) seisnesid katses lavastada liiklusõnnetus või moonutada liiklusõnnetuse asjaolusid, et selle abil välja petta kindlustushüvitist. Muudel juhtudel oli tegu tahtliku väärinfoga sõidukile tekitatud vigastuste kohta, sõiduki varguse või sõiduki osade varguse lavastamisega, muu varguse lavastamisega (nt korterist).

Enamik kindlustuskelmustest (39) seisnesid katses lavastada liiklusõnnetus või moonutada liiklusõnnetuse asjaolusid, et selle abil välja petta kindlustushüvitist.

Harjumaal registreeriti 46% (26) kõigist seda liiki kuritegudest Eestis. Tartumaal registreeriti kaheksa juhtumit, Lääne-Virumaal viis juhtumit ja Ida-Virumaal neli juhtumit.

2010. aastal anti kindlustuskelmustes kohtu alla 25 inimest, süüdi mõisteti samuti 25 isikut. Otstarbekusest lõpetati 50 isiku menetlus.

Süüdimõistetutest 16 isikut karistati rahaliselt ja üheksat reaalse või tingimisi vangistusega.

Eesti kindlustusseltside liidu andmed kindlustuskelmustest

Eesti kindlustusseltside liidu (EKL) andmetel tuvastati Eestis 2010. aastal ligi 350 kindlustuskelmust, millest 40% puudutas sõidukikindlustust, 31% liikluskindlustust, 15% muu vara kindlustust, 5% õnnetusjuhtumi- või elukindlustust, 5% vastutuskindlustust (v.a liikluskindlustus) ning 4% elukindlustust. Kelmusi õnnestus tõkestada umbes 2 miljoni euro ulatuses, mis moodustas ligi 1,5 protsenti kogu kindlustushüvitiste summast.

63% kelmustest oli seotud lavastatud ja/või tahtlikult esile kutsutud juhtumiga, 16% hüvitamisest keeldumise (või regressinõude esitamise) aluste varjamisega, 8% kindlustuslepingu sõlmimisel valeandmete esitamisega, 5% kahjusumma teadliku suurendamisega, 5% kindlustuskatte puudumise varjamisega ning 3% muude asjaoludega.

Kelmustes deklareeritud kahjusumma jäi 29% juhtudel alla 10 000 krooni ning ligi kolmel neljandikul juhtudel alla 100 000 krooni.

Lavastatud liiklusõnnetustega seotud kindlustuspettusi panevad sageli toime mõne-liikmelised grupid, kus kokkuleppel sõidetakse korraga puruks kaks autot. Mõnikord aga tellitakse niisugune „teenus“ sellele spetsialiseerunud isikutelt. Tavaliselt üritavad kindlustusfirmat petta majanduslikult raskesse seisu sattunud inimesed. Viimastel aastatel on lisandunud organiseeritud kindlustushüvitiste väljapetmise tegevaid grappe, kes on kuritegusid toime pannud korduvalt.

EKL-i andmetel sagesid majanduskriisi ajal ka juhtumid, kus realiseerimata jäänud vara hävitati ning kahjusid üritati katta kindlustuskelmuse abil.

Allikad: Eesti kindlustusseltside liit (28.02.2011); Olmaru, J. (03.02.2011) Postimees

4.4.2. Soodustuskelmus

Soodustuskelmused (§ 210) on suunatud avalike rahaliste ja muude vahendite vastu (Sootak, 2009). 2010. aastal registreeriti 14 soodustuskelmust, 2009. aastal vaid üks. Enamikul juhtudel (10) peteti põllumajanduse registrite ja informatsiooni ametit (PRIA), kahel juhul töötukassat, ühel juhul ettevõtluse arendamise sihtasutust (EAS) ning ühel juhul erametsakeskust. PRIA-lt peteti välja pindalatoetust, investeringutoetust jms. Välja üritati petta kalalaeva utiliseerimistoetust, veiselauda rekonstrueerimistoetust valeandmeid esitades jm.

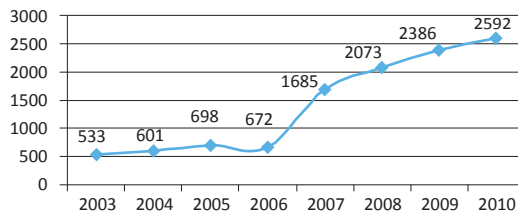
4.5. Omavoliline sissetung

Omavoliline sissetung on KarS-i § 266 kohaselt valdaja tahte vastaselt võõrasse hoonesse, ruumi, sõidukisse või piirdega alale tungimine. Niisuguseid kuritegusid käsitletakse karistusseadustikus avaliku rahu vastaste süütegude peatükis. Suur osa

neist on olemuselt vargused, kus varastatud esemete väärtus on väike (alla 1000 krooni), kuid sissetungimise tõttu kvalifitseeritakse juhtum kuriteona. Sissetungiga võib kaasneda varaline kahju ka sel juhul, kui midagi ei varastata, näiteks lõhutakse uks või aken. Seetõttu käsitletakse neid juhtumeid siin koos varavastaste kuritegudega. Kui varastatud esemete väärtus on üle tuhande krooni, registreeritakse kuritegu vargusena, mis on toime pandud sissetungimisega (KarS-i § 199 lg 2 p 8).

Omavolilisi sissetunge registreeriti 2010. aastal 2592, mis on 206 võrra (9%) rohkem kui 2009. aastal. Omavolilised sissetungid moodustasid 2009. aastal 5% registreeritud kuritegude üldarvust. 16% neist pandi toime raskendavatel asjaoludel (KarS-i § 266 lg 2 ja lg 3).

Peamiseks teguriks omavoliliste sissetungide registreerimise kasvus võib pidada 2007. aasta märtsis jõustunud seadusemuudatust, mille kohaselt väheväärtusliku asja varguse puhul ei arvestatud sissetungimist edaspidi raskendava asjaoluna ning niisugust juhtumit ei saanud § 199 alusel enam kuriteona kvalifitseerida. Seetõttu hakati sissetungimisega toime pandud vargusi (väheväärtusliku vara vastu) registreerima omavolilise sissetungina, mille puhul ei ole tähtsust varastatud esemete väärtusel.

Joonis 47. Registreeritud omavoliliste sissetungide arv

Omavoliline sissetung on kõige sagedamini seotud vargusega elumajast, korterist, abiruumidest (kelder, kuur, garaaž) või nende juurde kuuluvalt kinniselt territooriumilt. Rohkesti on olnud sissemurdmise autosse, kust on varastatud esemeid või on autot lihtsalt lõhutud. Sissetungimisega (nt ukse või akna lõhkumisega) tekitatud kahju on sageli suurem kui varastatud esemete (nt autodokumentid, pangakaardid, võtmed) väärtus⁴⁸ või polegi midagi võetud. Paljudel juhtudel on sissetungi järel esemeid lõhutud ilma midagi ära viimata.

Vähem omavolilisi sissetunge on toime pandud hoone või ruumi valdaja juuresolekul temast füüsilise jõuga möödudes või tema suhtes vägivalda rakendades. Sissetungimise põhjuseks on olnud näiteks: soov midagi varastada, sissetungija on olnud alkoholijoobes, tegu on olnud tüli või kättemaksuga. Sageli on sissetungija ja kannatanu olnud tuttavad.

53% omavolilistest sissetungidest pandi toime Harjumaal (1378), 14% Ida-Virumaal (361), 6% Lääne-Virumaal (147), 5% Tartumaal (128).

Kohtusse saadeti 574 isikut 527 kuriteoga, kuritegude lahendamise määr oli 26%. Omavolilises sissetungis mõisteti süüdi 371 kohtu alla antud isikut, kolm isikut mõisteti õigeks. Otstarbekusest lõpetati menetlus 309 isiku suhtes.

Süüdimõistetutest 96% karistati reaalse või tingimisi vangistusega (sh vangistuse asendamine ÜKTga), 10% karistati rahaliselt.

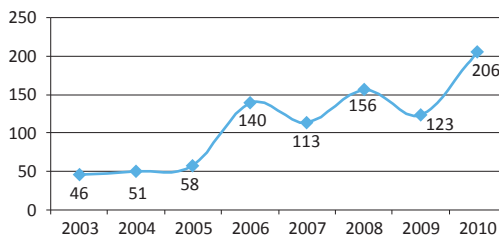
⁴⁸ Kui varastatud esemete väärtus ületab 1000 krooni, registreeritakse juhtum üldjuhul vargusena § 199 lg 2 alusel.

4.6. Elektrienergia, maagaasi ja soojusenergia ebaseaduslik kasutamine

KarS-i § 216 järgi on kriminaalkorras karistatav elektrienergia, maagaasi või soojusenergia ebaseadusliku kasutamine võrku ebaseadusliku lülitumise teel. Kõik KarS-i § 216 alusel registreeritud kuriteod seisnesid elektrienergia tarbimises elektrivõrku ebaseadusliku lülitumise teel. Valdava enamiku juhtumite puhul oli tegu elektrivoolu toomisega korterisse, kuid korduvalt esines ebaseaduslikku voolutarbimist ka eramutes, taludes ja suvilates.

2010. aastal registreeriti 206 niisugust kuritegu, mis oli 83 võrra (67%) enam kui 2009. aastal ning ühtlasi viimase kaheksa aasta kõige kõrgem tase.

Elektrienergia ebaseaduslik kasutamine seisnes valdavalt elektrivoolu toomises korterisse, korduvalt esines ebaseaduslikku voolutarbimist ka eramutes, taludes ja suvilates.

Joonis 48. Registreeritud elektrienergia, maagaasi või soojusenergia ebaseadusliku kasutamise kuriteod

Registreeriti ka juhtumeid, kus üks ja sama isik oli korduvalt elektriarvesti plommi rikkunud ning juhtmed uuesti ebaseaduslikult ühendanud. Rekordiks oli juhtum Tallinnas: üks isik pani aastatel 2005–2010 toime 21 niisugust ühe kuritegu (neist 18 enne 2010. aastat) – seega on mitme aasta jooksul toime pandud korduvate juhtumite ühekorruga registreerimine mõjutanud ka statistikat.⁴⁹ Ilmselt ei ole kasv juhtumite arvu tingitud kuritegude hüppelisest kasvust, vaid asjaolust, et võrguettevõtjad püüavad tekitatud kahju saada esmalt kätte tsiviilkorras.

47% kuritegudest pandi toime Harjumaal (96),⁵⁰ 20% Ida-Virumaal (42), 15% Lääne-Virumaal (30), 5% Tartumaal (128).

Kohtusse saadeti 58 isikut 62 kuriteoga, kuritegude lahendamise määr oli 57%. Niisugustes kuritegudes mõisteti süüdi 56 kohtu alla antud isikut, üks isik mõisteti õigeks. Otstarbekusest lõpetati prokuratuuris menetlus 13 isiku suhtes.

Süüdimõistetutest 34 isikut karistati reaalse või tingimisi vangistusega, 10 isikut karistati rahaliselt ning kaheksa isiku vangistus asendati üldkasuliku tööga.

⁴⁹ Juhtumitest politseile korraga teatamise põhjuseks on sageli asjaolu, et esmalt püüab teenusepakkuja ebaseaduslikult tarbitud elektrienergia eest tasu kätte saada ilma politseile teatamata.

⁵⁰ 2009. aastal registreeriti Harjumaal 40 kuritegu (33% kuritegudest Eestis) ning juhtumite arvu ja osakaalu tuntav kasv 2010. aastal on tingitud mõne isiku poolt mitme aasta jooksul toime pandud korduvate kuritegude registreerimisest 2010. aastal.

VALGEKRAEKURITEGEVUS

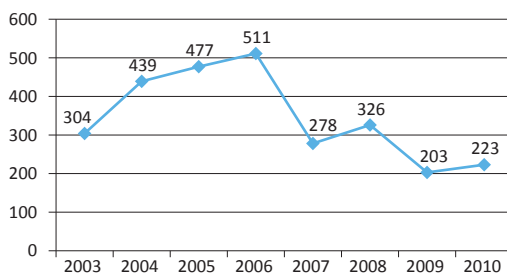
- Korruptsioonikuritegude arv on vähenenud (kokku registreeriti 223), kõige enam korruptsioonikuritegusid registreeriti omavalit-sustes (kokku 36).
- Mitmed korruptsioonikuriteod puudutasid ka juriidilisi isikuid (kokku 32), valdavalt oli tegu kaubandus-teenindussektori ette-võtetega.
- 2010. aastal registreeriti 1137 majanduskuritegu, mis on 15% enam kui aasta varem.
- Majanduskuritegudes mõisteti süüdi 330 füüsilist ja kuus juriidi-list isikut. Juriidilistele isikutele mõistetud rahalised karistused ulatusid enam kui 127 000 euroni.
- Pankrotikuritegusid registreeriti peagu poole rohkem kui eelmisel aastal (kokku 141), millest suur osa on seotud ehitusettevõtetega (40).
- Konkurentsikuritegusid registreeriti võrreldes varasemaga samuti oluliselt rohkem (kokku 16) ning need puudutasid nii võimalikku kokkuleppimist leiva ja piima hinnas, turvafirmade turujaotust kui ka muid valdkondi.
- Salakaubaveo ja keelatud kauba ebaseadusliku sisse- ja väljaveo kuriteod moodustavad 63% kõikidest majanduskuritegudest.

5. VALGEKRAEKURITEGEVUS

Urvo Klopets (5.2), Mari-Liis Sööt (5.1, 5.2)

5.1. Korruptsioonikuriteod

2010. aastal registreeriti 223 korruptsioonikuritegu⁵¹, mis on 10% rohkem kui 2009. aastal, ent võrreldes 2008. aastaga 32%

Joonis 49. Registreeritud korruptsioonikuritegude arv

Kõige suurema osa korruptsioonikuritegudest moodustavad altkäemaksu andmine (41%) ja altkäemaksu võtmine (14%). Palju on olnud ka võimuliialduse juhtumeid (18%), ent nagu juba eelmistes aastaraamatutes selgitatud, ei käsitleta neid klassikaliste korruptsioonikuritegudena.

Olulisi muutusi korruptsioonikuritegude registreerimises võrreldes 2009. aastaga ei toimunud, mõnevõrra rohkem registreeriti altkäemaksu vahendamist (+9 kuritegu), altkäemaksu andmist (+22) ja riigihangete teostamise nõuete rikkumist (+5). Rohkem registreeriti ka mõjuvõimuga kauplemist (kokku 4) ja toimingupiirangu rikkumist (kokku 10), kusjuures esimene jõustus 2006. aastal ja teine 2007. aastal. Vähem registreeriti pistise andmist (-7). Kuna mitmed need kuriteod sisaldavad samu inimesi ja sündmusi (nt korduv altkäemaksu vahendamine sama isiku poolt), ei saa neist arvudest teha järeldusi korruptsiooni taseme kohta. Selleks annab parema võimaluse korruptsiooniuuring (Sööt ja Vajakas, 2010a) ning ohvriuuring (Sööt ja Vajakas, 2010b), mille tulemused justiitsministeerium 2010. aastal avaldas. Mõlemad uuringud näitavad, et korruptsiooni on võrreldes varasemaga vähem – vähemalt nende inimeste arv, kes korruptsiooniga on isiklikult kokku puutunud. See võib tunduda üllatavana, kuna ajakirjandus kajastab siiski üsna palju korruptsioonijuhtumeid.⁵²

Korruptsiooniuuringust selgus, et 4% Eesti elanikest ja 3% ettevõtjatest on viimasel aastal meelega maksnud. 2006. aastal olid need näitajad 8% ja 12% (Sööt ja Vajakas, 2010a: 37–50). Sageli puututakse kokku aga märksa pehmemate

⁵¹ Paragrahv 201 lg 2 p 3 – omastamine ametiisiku poolt; 209 lg 2 p 11 – kelmus ametiisiku poolt; 289–3002 – pistise ja altkäemaksu kuriteod, mõjuvõimuga kauplemine, riigihangete teostamise nõuete rikkumine, toimingupiirangu rikkumine jne

⁵² Kahjuks ei ole autorile teada ühtegi uurimistööd, mis annaks vastuse korruptsiooni kajastamise sageduse kohta meedias aastate kaupa, ning väide põhineb vaid autori oletustel. MTÜ Korruptsioonivaba Eesti on koondanud vastava valdkonna uudiseid: <http://www.transparency.ee/cm/taxonomy/term/8> (15.02.2011).

Kõige suurema osa korruptsioonikuritegudest moodustavad altkäemaksu andmine (41%) ja altkäemaksu võtmine (14%).

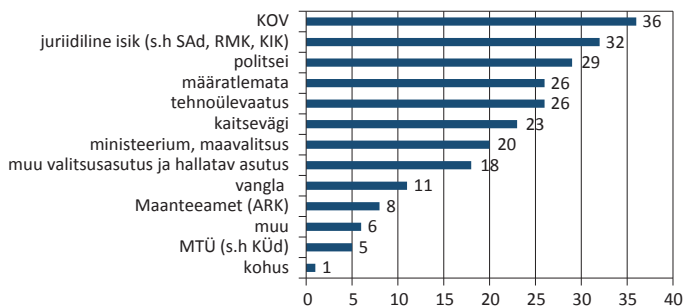
korruptsioonivormidega, näiteks kasutatakse tutvusi asjaajamise kiirendamiseks, viiakse kingitusi, tehakse mõni vastuteene (nn käsi peseb kätt), saadakse siseinfot jne. Selliste eri liiki n-õ pehmete korruptsioonivormidega oli 2010. aastal kokku puutunud 11% elanikest ja 19% ettevõtjatest. 2006. aastal olid vastavad näitajad 14% ja 20% (Ibid.). Sellist laadi juhtumid aga reeglina kuritegevuse statistikkasse ei jõua.

Karistustest

Korruptsioonikuritegudes anti kohtu alla kokku 140 isikut, kellest 44-le esitati süüdistus mitme korruptsioonikuriteo paragrahvi järgi. Kõige enam anti kohtu alla isikuid süüdistatuna altkäemaksus (§ 298): kokku 71 isikut. Süüdi tunnistati korruptsioonikuritegudes 60 füüsilist isikut, osa neist samuti mitmes kuriteos, ja neli juriidilist isikut, õigeks mõisteti neli füüsilist ja kaks juriidilist isikut. Kõige enam oli süüdimõistetuid altkäemaksu andmises (25), aga ka altkäemaksu võtmises (15) ja altkäemaksu vahenduses (12). Teiste kuritegude puhul jäid arvud alla 10. Rahaline karistus määrati 13 isikule ja vangistus 51 isikule.

5.1.1. Korruptsioonikuriteod valdkonniti

Korruptsioonikuritegusid registreeriti enim omavalitsustes (36), eraõiguslikes juriidilistes isikutes (34) ja politseis (29). Kuna arvud sisaldavad ka usalduse kuritarvitamist (§ 2172) ja võimuliialdust (§ 291), siis tõstab viimane politsei juhtumite arvu kõrgeks. 2009. aastal registreeriti enim korruptsioonijuhtumeid seoses politsei, omavalitsuste ja tehnöulevaatusega (Sööt, 2010: 56–57). Samas kajastab joonis 50 ka neid kuritegusid, mida ei pannud toime vastava institutsiooni esindajad: näiteks puudutab maanteeametit (endist ARKi) kaheksa kuritegu, ent neist viis on seotud eraisikutega, mitte ARKi töötajatega.

Joonis 50. Korruptsioonikuritegude esinemine valdkonniti 2010. aastal (registreeritud kuritegude arv)⁵³

⁵³ Joonis sisaldab ka usalduse kuritarvitamise (§ 2172) ja võimuliialduse (§ 291) kuritegusid.

Kohtunike korruptsioonist

2010. a registreeriti üks kohtuniku korruptsioonikuritegu: 6391 euro suuruse (100 000 krooni) altkäemaksu vastu võtnud Mihhail Komtsatnikov mõisteti süüdi 2010. aastal. 2009. aasta kogumikus on välja toodud Eesti kohtunike korruptsioonikuriteod alates 2003. aastast (Sööt, 2010: 61), ent viimase kogumiku ilmumise ajaks ei olnud veel süüdi mõistetud Tartu maakohtu Võru kohtumaja kohtunikku Vambola Ollit. Olli mõisteti 2010. aastal süüdi, kuna ta abistas kahes väärteomenetluses oma tuttavaid ning tegi nende kasuks ebaseaduslikke kohtulabendeid, saades selle eest ühelt tüttavalt vastutasuks ka altkäemaksu. Talle määrati karistuseks osaliselt reaalne vangistus (Kaitsepolitseiamet, 2010). Kokku on Eestis korruptsioonikuritegudes süüdi mõistetud viis kohtunikku.

Allpool peatutakse põgusalt korruptsioonist enim puudutatud valdkondadel. Esmalt on analüüsitud erasektori korruptsiooni ning seejärel vaadatud avaliku sektori korruptsiooni vastavalt selle esinemissagedusele.

Juriidilised isikud

2010. aastal registreeriti 32 juriidilise eraõigusliku isiku korruptsioonikuritegu ning lisaks viis mittetulundusühingu (MTÜ) korruptsioonikuritegu, neist kaks korteriühistuga (KÜ) seotud.

MTÜde juhtumid on kas usalduse kuritarvitamised (3) või omastamised (2). Ehkki MTÜ juht pole ametiisik karistusseadustiku mõttes, on need juhtumid siiski käesolevas kogumikus hõlmatud, et analüüsida ka MTÜdega seotud korruptsiooni. Usaldust kuritarvitades on juhatuse liikmed võtnud kas juhatuse nõusolekuta laenu või sõlminud muid lepinguid kahjulikel tingimustel. Korteriühistu juhtumises omastas kinnisvarahooldaja 4996 eurot (78 172 krooni) ühistu raha, jättes lubatud katuseremondi tegemata. Omastamise teine juhtum sai 2010. aastal ka kohtus süüdimõistva lahendi ning pälvis meedias tähelepanu.

MTÜ raha väärkasutamine

MTÜ juht kasutas aastatel 2008–2010 MTÜ rahalisi vahendeid kütuse ostmiseks ning isiklike kaupade ja teenuste eest tasumiseks. Samuti lasi ta tasuda korteriarveid, milles elas tema tütar, kuigi korter oli vormistatud varjupaigana. Sellega tekitas ta MTÜle kahju üle 25 000 euro (396 140 krooni). Lisaks oli ta omastanud teise isiku tööriistu: libvimismasinaid ja trelle. MTÜ juhile määrati tingimisi karistus.⁵⁴

Kaheksa kuritegu olid seotud n-ö avalikes huvides tegutsevate äriühingute (nt munitsipaaltegevustega), sihtasutustega, neist kolm altkäemaksu andmise ja võtmisega. Kolm kuritegu registreeriti keskkonnasutustes: keskkonnainvesteeringute keskuses (KIK) ja riigimetsa majandamise keskuses (RMK). KIKi puhul

Kaheksa kuritegu olid seotud n-ö avalikes huvides tegutsevate äriühingute (nt munitsipaaltegevustega), sihtasutustega.

⁵⁴ Kohtuasi nr 1-10-9712

eelistati arvutite hankel kindlaid ettevõtteid ning RMK aitas ettevõtetel jagada riigihankeid puiduveo teenuste tellimisel.

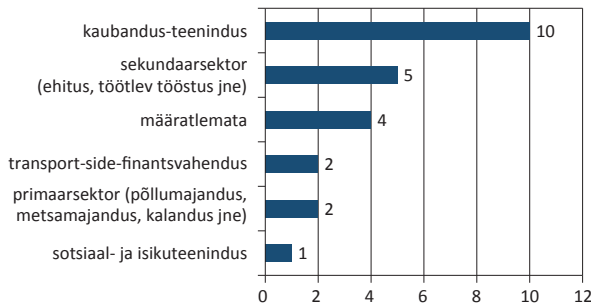
Jättes kõrvale MTÜd ja mainitud keskkonnaasutused (RMK ja KIK), oli äriühingute korruptsioonijuhtumite näol enamasti tegu kas omastamise (7) või usalduse kuritarvitamisega (8). Viis kuritegu olid turvatöötajate võimuliialduse juhtumid.

Klientide ülemeelitamine

Ühes usalduse kuritarvitamise juhtumis esitas ettevõtte juhatuse liige pankrotiavalduse osaühingu pankrotimenetluse alustamiseks. Samal ajal saatis ka klientidele kirju, milles teavitab neid osaühingu kehvast majanduslikust seisust ning pakkus neile välja vahetada teenusepakkujat ehk hakata osaühingu ammuse koostööpartneri kliendiks, mille tulemusena osaühing kaotas ligi 50 pikaajalist klienti.

24 juriidilisest isikust, keda kahtlustati mõnes korruptsioonikuriteos, oli 10 kaubandus-teenindussektorist, järgnes sekundaarsektor – ehitus, töötlev tööstus jms.

Kui korruptsiooniuringust selgus, et altkäemaksuga on rohkem kokku puutunud kaubandus- ja teenindussektori ettevõtjad ning muu korruptsiooniga sotsiaalsed ja isikuteeninduse ettevõtjad, siis ka kuritegevuse statistika näitab, et 24 juriidilisest isikust, keda kahtlustati mõnes korruptsioonikuriteos,⁵⁵ oli 10 kaubandus-teenindussektorist, järgnes sekundaarsektor – ehitus, töötlev tööstus jms (5 juhtumit).

Joonis 51. Korruptsioonikuritegude registreerimine ettevõtlussektorites (registreeritud kuritegude arv)⁵⁶

Omavalitsused

Korruptsiooniuringu järgi on üsna väike osa Eesti elanikest ja ettevõtjatest kokku puutunud meelega küsimuse või andmisega omavalitsustes. 3% Eesti elanikest tunnistas 2010. aastal, et neilt on omavalitsustega suheldes küsitud altkäemaksu raha, kingituse või vastuteene näol (2006. a oli see näitaja 7%). 3% ettevõtjatest väitis, et nende ettevõtte on pidanud viimase aasta jooksul omavalitsusasutusele peale maksuma,

⁵⁵ Välja on jäetud võimuliialduse juhtumid (5), RMK (1) ja KIK (2), seega jäi valimisse 24 eraõiguslikku juriidilist isikut.

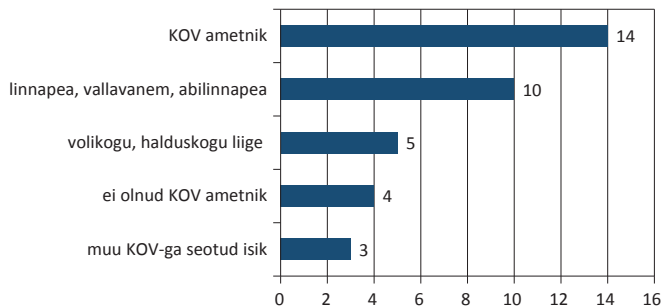
⁵⁶ Tegevusalad põhinevad Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatoril (EMTLAK), andmed on saadud äriregistrist.

tegema kingituse või vastuteene. Elanike seas on see määr üsna väike võrreldes nt tehnöülevaatusega, mille puhul tunnistas 11% elanikest altkäemaksu küsimist. Ettevõtjate seas aga moodustasid omavalitsused peamise altkäemaksu maksmise koht, ehkki üldiselt arvavad Eesti ettevõtjad, et korruptsioon on rohkem levinud riigi ja ettevõtte vahel kui omavalitsuse ja ettevõtte vahel. (Sööt ja Vajakas, 2010: 32; 41–45)

2010. aastal registreeriti 36 omavalitsuste korruptsioonikuritegu, nendest 14 juhul oli kahtlustatav mõni omavalitsuse ametnik, näiteks sotsiaalnõunik või ehitusnõunik. 14st ametniku kuriteost olid viis Palupera valla sotsiaalnõuniku kelmused, mis toimusid juba 2008. aastal. Sotsiaalnõunik oli laenanud oma hoolealustelt raha ja võtnud nende nimel SMS-laene. 2010. aastal jõustus süüdimõistev kohtuotsus⁵⁷, millega talle määrati kaks aastat ja kaheksa kuud vangistust tingimisi koos kohustusega tasuda väljapetud summad.

Kümne korruptsioonikuriteo puhul oli kahtlustatavaks omavalitsuse juht, viiel juhul volikogu liige. Nelja juhtumi puhul ei olnud tegu omavalitsusametnikuga, vaid näiteks altkäemaksu pakkujaga, st eraisikuga; muid oli kolm (nt koolidirektor vms) (Joonis 52). 11 omavalitsuse kuritegu olid seotud altkäemaksu ja pistisega, 6 olid toimingupiirangu rikkumised, neist 5 seotud ühe omavalitsuse linnapeaga, kes tellis erinevaid teenuseid ning töid enda osalusega osauhingult. Ülejäänud omavalitsuste korruptsioonikuriteod olid omastamised (4), kelmused (5), usalduse kuritarvitamised (3), teisi kuritegusid esines vähem (2 või vähem). Kõige rohkem korruptsioonikuritegusid registreeriti Narvas (6), Tallinnas, Rakveres ja Paluperas (kõigis 5).

Joonis 52. Omavalitsustes registreeritud korruptsioonikuritegude arv 2010. aastal

Politsei

Politsei korruptsioonikuritegusid registreeriti 29, mille põhiosa moodustasid võimuliialdused. Võimuliialduse puhul (kokku 40 kuritegu) on tavaliselt tegu politseinike või turvatöötajate vägivalda kasutamisega: 2010. aastal registreeriti 20 sellist kuritegu, kus võimuliialdajaks oli politseinik, peale nende oli üks abipolitseinik ja kaks munit-sipaalpolitseinikku. Viiel juhul oli võimuliialdajaks turvamees, kolmel juhul vanga-laametnik, kahel juhul maksu- ja tolliametnik ning ülejäänud juhtudel ei selgunud statistikast, keda võimuliialdajaks peeti. Nagu juba varem teada, lõpetatakse suur osa sellistest juhtumitest kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemisel (Sööt, 2010):

⁵⁷ Kohtuasi nr 1-10-12815

2010. aastal 63st kohtusse saadetud ja lõpetatud kuriteost lõpetati 41 kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemisel. 2010. aastal mõisteti maakohtutes süüdi kolm võimulihalduses süüdistatud isikut.

Ülejäänud politsei korrupsioonikuriteod olid altkäemaksu- ja pistisekuriteod (8), registreeriti ka üks omastamine.

Sõidukite tehnoülevaatus

Korrupsiooniuuringu järgi on inimeste kokkupuude altkäemaksu ja pistisega kõige sagedasem tehnoülevaatusel: 11% elanikelt ja 5% ettevõtjatelt on raha, kingitust või vastuteenet soovitud tehnoülevaatusel (Sööt ja Vajakas, 2010a). Kui 2009. aasta statistikat ilmestas 117 ülevaatuspunktide pistise- ja altkäemaksujuhtumit, siis 2010. aastal oli neid 26. Peamiselt oli tegu ühe osauhingu Kohtla-Järvel (23) ja Jõhvis (2) tegutseva tehnoülevaatuspunktiga, kus keelatud hüve saajaks ja vahendajaks olid sageli samad inimesed. Kahel eelnenud aastal olid juhtumid seotud ühtede ja samade Tartu ja Tallinna ülevaatuspunktidega. Fiktiivse ülevaatuses hind ulatus 22,4 eurost 76,7 euroni (350–1200 krooni).

Kaitsevägi

Kaitseväge korrupsioonikuritegusid registreeriti 23, neist 22 altkäemaksu ja pistise andmist ja võtmist mereväs. Kuritegusid panid toime mereväe mereväebaasi remondi- ja hooldusteenistuse laevaremondisektsiooni ülem ja relvastussektsiooni ülem. Nad said laevaremondifirmade esindajatelt kokku 33 234 eurot (520 000 krooni) altkäemaksu, esimene neist tegutses peamiselt vahendajana, luues ettevõttele mereväelaevade remont- ja hooldustööde riigihangetel konkurentsieelseid (Kaitsepolitsei, 2010). Nad mõisteti kuritegudes süüdi 2010. aastal, samuti mõisteti süüdi isikud, kes neile altkäemaksu ja pistist olid maksnud. Laevaremondisektsiooni ülem ehk meelega vahendaja sai ka reaalse vangistuse kaks kuud ja kümme päeva, ülejäänud vangistus jäi tingimisi kohaldamata; relvastussektsiooni ülemale määrati tingimisi vangistus.⁵⁸

Kaitseväge korrupsioonikuriteod (täpsemalt registreeriti küll vaid üks kuritegu 2010. aastal) puudutasid kaitseväge peastaabi meditsiinitarvikute eest vastutava ohvitseri pistise- ja altkäemaksu võtmist. Ohvitser võttis 10 226 eurot pistist ja altkäemaksu (160 000 krooni) meditsiinitehnika müügiga tegeleva äriühingu esindajalt, et tunnistada edukaks nende pakkumine kaitseväge meditsiinitarvikute ja -seadmete ostmise hankes (Kaitsepolitsei, 2010). Ohvitser mõisteti kuritegudes süüdi ning realselt sai ta kaks kuud šokivangistust, ülejäänud tingimisi, samuti mõisteti süüdi pistise/alktäemaksu andja, kes pääses tingimisi vangistusega, olles varem siiski viibinud vahi all.⁵⁹

Ministeeriumid, maavalitsused ja teised valitsusasutused

Ministeeriumide ja maavalitsustega seoses registreeriti 20 korrupsioonikuritegu, neist 13 altkäemaksu- ja pistisekuriteod. Kümnel juhul oli tegu haridus- ja teadus-

⁵⁸ Kohtuasi nr 1-10-176

⁵⁹ Kohtuasi nr 1-11-249

ministeeriumi IT-hangetega. Kolm juhtumit oli seotud keskkonnaministeeriumiga, kus ametnik võttis ettevõtetelt meelega ja aitas vastutasuks korraldada nende lepingute kooskõlastamist. Ülejäänud juhtumid puudutasid kaitse- (1), sotsiaal- (1), majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi (4) ning üht maavalitsust (1). Viimase puhul oli tegu võltsimisega.

Registreeriti ka 11 vanglaga seotud korruptsioonikuritegu, nende hulgas nii altkäemaksu kuritegusid (7), omastamine (1) kui ka võimulialdus (3).

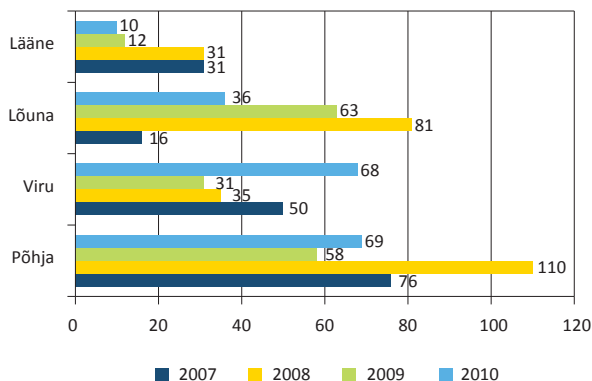
Maanteeameti (ARK) korruptsioonikuritegusid registreeriti kaheksa, neist üks puudutas auto registreerimist, kolm registreerimiseelset ülevaatus ja neli juhilubasid. Kolme juhtumi puhul oli tegu ARKi töötajatega, ülejäänute puhul altkäemaksu vahendamise või andmisega ARKi töötajale. ARKi töötajate juhtumid pandi toime juba varem kui 2010. aastal: näiteks Maardu ARKi büroo juhi korduvad meelega võtmised 2008. aastal, mille tulemusena registreeriti Eestis mitmeid varastatud sõidukeid. Teisel juhul registreeris Narva ARKi töötaja võltsitud dokumentide alusel auto ja kolmandal juhul tegutses Jõhvi ARK töötaja fiktiivsete juhilubade väljaandjana koos mitmete teiste isikutega.

Teistes valitsusasutustes puudutasid korruptsioonijuhtumid peamiselt riiklikku järelevalvet (6) ja riigihankeid (5).

5.1.2. Piirkondade võrdlus

Nelja õiguskaitsipiirkonna statistika võrdlus alates 2007. aastast näitab, et korruptsioonikuritegusid registreeritakse enim Põhja piirkonnas (nelja aasta jooksul 313), järgnevad peagu kahekordse erinevusega Lõuna ja Viru piirkond. Lääne piirkonnas registreeritakse kõige vähem korruptsioonikuritegusid: neljal aastal kokku 84, mis on veidi rohkem kui näiteks Põhja piirkonnas 2010. aastal. (Joonis 53) Samas tuleb piirkondi võrreldes tähele panna, et kuna korruptsioonikuritegude arvud on väga väikesed, siis üksikute kuritegude registreerimissagedus mõjutab statistikat oluliselt. Näiteks mõjutavad 2010. aasta Viru piirkonna statistikat altkäemaksu- ja pistisekuriteod ühes tehnoulevaatuspunktis, sama võib öelda ka Lõuna piirkonna kohta 2009. aastal. Seega võib Põhja piirkonna korruptsioonijuhtumite suurem registreerimissagedus tuleneda nii menetluse erinevusest kui ka sellest, et Tallinnasse ja selle ümbrusesse on koondunud rohkem äritegevust ja avalikke institutsioone. Korruptsiooniuuringu kohaselt olid 2009. aastal inimesed korruptsiooniga enim kokku puutunud Tallinnas, ettevõtjad Põhja- ja Lääne-Eestis (Sööt ja Vajakas, 2010: 44–49).

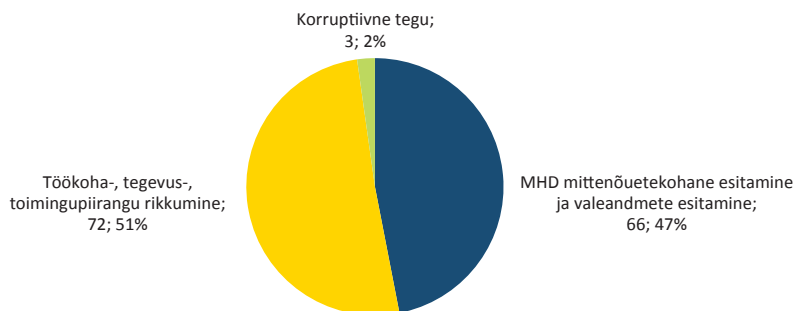
Korruptsioonikuritegusid registreeritakse enim Põhja piirkonnas.

Joonis 53. Korruptsioonikuritegude registreerimine piirkondades (joonisel ei kajastu võimalialdused (§291))⁶⁰

5.1.3. Korruptsioonivastase seaduse rikkumised

Korruptsioonivastase seaduse (KVS) rikkumine on väärtegu, võimalik on eksida nii töökoha-, tegevus- ja toimingupiirangute, majanduslike huvide deklaratsioonide (MHD) esitamise kui ka muude reeglite vastu. 2010. aastal registreeriti 141 KVS-i rikkumist, millest enamuse (51%) moodustasid töökoha-, tegevus- ja toimingupiirangute rikkumised ning MHDde mittenõuetekohane ja valeandmete esitamine (47%) (joonis 54).

Joonis 54. Korruptsioonivastase seaduse rikkumised, 2010 (väärteguade arv)

Töökoha-, tegevus- ja toimingupiirangute rikkumised võib jagada aktiivseteks ja passiivseteks väärteguadeks, millest viimased moodustavad põhiosa: 54% huvide konflikti väärteguadest (41 juhtumit).⁶¹ Need on väärteod, kus rikutakse keeldu

⁶⁰ Samuti on teatud arv kuritegusid, mille piirkond on jäänud määratlemata.

⁶¹ Piirangute rikkumised ja korruptiivne tegu on arvestatud 100% (= 75 juhtumit).

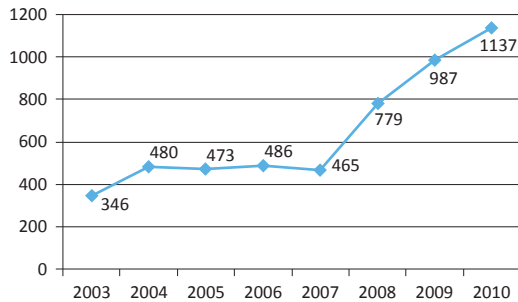
olla äriühingu juhtorgani liige (KVS-i § 19 lg 2 p 2): sageli kuulatakse kas ühe või mitme ettevõtte juhatusse. Aktiivsetest väärtegudest suurema osa (30%; 23 juhtumit) moodustavad huvide konflikti juhtumid (KVS-i § 25 lg 1), kus ametiisikud osalevad otsuse tegemises, mis mõjutavad tema enda või tema lähedase majandushuve (nt lähetusraha määramine iseendale, volikogu liikme osalemine otsuses, millega otsustatakse temaga seotud ettevõtte või MTÜde üle) või tellivad teenuseid iseendaga seotud ettevõtetelt. Samuti esines üksikuid tehinguid iseendaga (KVS-i § 24 lg 1). Oli ka juhtumeid, kus järelevalvaja ning järelevalvatav olid üks ja sama isik (KVS-i § 19 lg 2 p 5).

Karistuseks määrati 36 juhul suuline hoiatus ning 65 juhul rahatrahv. Kokku määrati KVS-i rikkumiste eest 2010. aastal rahatrahvi 6093,34 eurot (95 339,98 krooni).

Töökoha-, tegevus- ja toimingupiirangute rikkumised võib jagada aktiivseteks ja passiivseteks väärtegudeks, millest viimased moodustavad põhiosa: 54% huvide konflikti väärtegudest.

5.2. Majanduskuriteod

2010. aastal registreeriti 1137 majanduskuritegu, mis on 15% enam kui aasta varem. Võrreldes 2008. aastaga kasvas kuritegude arv 46%. Kuritegude arvu kasvu põhjuseks oli salakaubaveo ning keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseadusliku sisse- ja väljaveo kasv, mis moodustab majanduskuritegudest 63%.

Joonis 55. Registreeritud majanduskuriteod 2003–2010

2010. aastal kasvas nagu varemgi kõige enam maksukuritegude arv. Suurem kasv leidis aset ka pankroti- ja täitemenetlusalastes kuritegudes. Kõige enam vähenes rahapesukuritegude arv.

Tabel 26. Majanduskuritegede arv ja muutus

	2007	2008	2009	2010	Muutus N	Muutus %
Ebaseaduslik majandustegevus	100	123	74	96	22	30%
Äriühingutega seotud kuriteod	26	20	40	55	15	38%
Pankroti- ja täitemenetlusalasid kuriteod	20	37	85	141	56	66%
Maksualased kuriteod	269	461	640	762	122	19%
Rahapesualased kuriteod	49	131	134	65	-69	-51%
Kuriteod väärtpaperiringluses	1	1	6	2	-4	-67%
Konkurentsi- ja täitemenetlusalasid kuriteod	0	5	8	16	8	100%
Erakonnaalased kuriteod	0	1	0	0	0	0%
Kokku	465	779	987	1137	150	15%

Maksu- ja tolliameti andmetel peeti 2010. aastal salakaupa ja ebaseaduslikus käitlemises olnud aktsiisikaupa kinni 2,7 miljoni euro (43 miljoni krooni) väärtuses. Kokku tuvastati tasumata makse 17,6 miljoni euro (276 miljoni krooni) ulatuses. (Maksu- ja tolliamet, 2011)

2010. aastal saadeti kohtusse 773 majanduskuritegu, mis on ligi kaks korda enam võrreldes 2009. aastaga. Prokuratuur lõpetas 274 kuriteo menetluse (neist 108 avaliku menetlushuvi puudumise tõttu). Kohtusse saadetud kuritegudest 68% olid salakaubaveod või keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslik sisse- ja väljavedu.

Majanduskuritegudes mõisteti süüdi 330 füüsilist ja 6 juriidilist isikut. 63% isikutest mõisteti (muu hulgas) süüdi salakaubaveos või keelatud kauba sisse- ja väljaveos.

Neli juriidilist isikut mõisteti süüdi maksude maksmisest kõrvalehoidumises suures ulatuses, üks isik alkoholi ebaseaduslikus tootmises ning üks isik konkurentsi kahjustava kokkuleppe sõlmimise eest (vt täpsemalt ptk 5.2.3). Kõikidele isikutele mõisteti rahaline karistus 12 782 eurot (200 000 krooni) kuni 127 823 eurot (2 000

000 krooni). Rahalist karistust ei pööratud alati täitmisele: nt 2 miljoni krooni suurune rahaline karistus jäeti täielikult täitmisele pööramata kolmeaastase katseajaga.

Majanduskuritegudes mõisteti süüdi 330 füüsilist ja 6 juriidilist isikut.

5.2.1. Salakauba ning keelatud ja eriluba nõudva kauba vedu

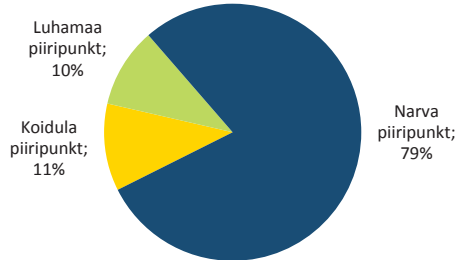
Kuigi salakaubavedu ei saa lugeda valgekraekuriteoks, moodustavad need majanduskuritegude seas sedavõrd suure osa (63%), et siin on neil siiski põgusalt peatunud. Täpsemalt vaadatakse kaht kuritegu: salakaubavedu (§ 391) ning keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslikku sisse- ja väljavedu (§ 392). Viimast registreeriti võrreldes 2009. aastaga 21% enam. Salakaubaveo juhtumite arv kasvas 22% võrra.

Tabel 27. Salakauba- ning keelatud kauba veo kuriteod

§	Kuriteoliik	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
§ 391	Salakaubavedu	5	108	47	83	83	113	410	499
§ 392	Keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslik sisse- ja väljavedu	16	36	45	59	101	250	181	219

Salakaubavedu

Salakaubavedu registreeriti kolmes piiripunktis (Luhamaa, Narva ja Koidula piiripunktid). Võrreldes Koidula ja Luhamaaga oli Narva piiripunktis juhtumite arv märksa suurem.

Joonis 56. Piiri ületamise koht salakaubavedudes

Nagu 2009. aastal oli ka 2010. aastal peamine salakaubaartikkel sigaretid. Salakaubaveo organiseerimist ja salasigarettidega kaubitsemist käsitleti 2011. aasta alguses ka saates Pealtnägija (ERR, 2011b). Salakaubavedu kasvas järsult pärast 1. juulil 2009 jõustunud seadusemuudatust, millega vähenes maksuvabalt Eestisse (väljastpoolt Euroopa Ühenduse tolliterritooriumi) toodavate sigarettide kogus 200-lt 40-le.

Maksu- ja tolliameti (MTA) töötajad avastasid 2010. aasta jooksul suures koguses salakaupa ja ebaseaduslikus käibes olnud aktsiisikaupu⁶²: 9,8 miljonit sigaretti, 11 676 liitrit absoluutalkoholi ning 115 kg narkootilisi aineid. MTA andmetel jäeti sellega tasumata makse 80,3 miljoni euro ulatuses (1,25 miljardit krooni). (Maksu- ja tolliamet, 2011)

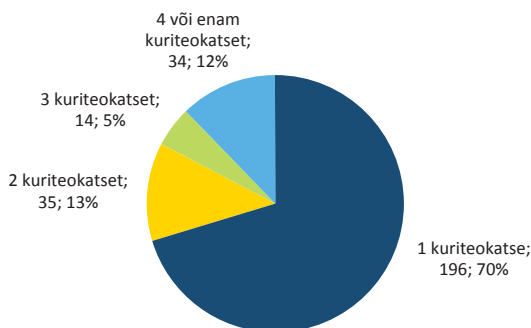
Salakaubaveol on naiste osakaal suurem kui kuritegudes tervikuna (10%). Registreeritud juhtumitest 80% panid toime mehed ja 20% naised.

Tuvastatud kahtlustatavaga salakaubavedu (n = 496) püüdis toime panna 280 isikut. Võrreldes 2009. aastaga on kasvanud nende isikute osakaal, kes panid aasta jooksul toime neli või enam kuriteokatset (2009. aastal 6%; 2010. aastal 12%). Asjaolu, et isikud püüavad korduvalt kaupa üle piiri tuua, viitab sellele, et salasigarettide järele on nõudlus ja sellega saab raha teenida. Ühe kuriteokatse toime pannud isikute osakaal jäi enam-vähem samale tasemele.

Salakaubaveo puhul on naiste osakaal (20%) suurem kui kuritegudes tervikuna (10%).

Võrreldes 2009. aastaga on kasvanud nende isikute osakaal, kes panid aasta jooksul toime neli või enam kuriteokatset (2009. aastal 6%; 2010. aastal 12%).

⁶² Avastatud sala- ja aktsiisikaup ei kajasta kitsalt piiril avastatud koguseid, mis registreeritakse salakaubaveona KarS-i § 391 alusel.

Joonis 57. Salakaupa vedanud isikute kuriteokatsete arv aasta jooksul

Mitu katset toimepannud isikutest ($n = 83$) 12 püüdsid aasta jooksul sigarette üle piiri toimetada erinevates piiripunktides.

Salakaubaveos mõistis kohus 2010. aastal süüdi 134 isikut (sh aasta jooksul mitu korda süüdi mõistetud isikud). Neli isikut mõisteti aasta jooksul süüdi kaks korda. 73% süüdimõistetutest sai karistuseks vangistuse: neist 58% juhtudest asendati vangistus üldkasuliku tööga ning 41% jäeti vangistus tingimisi kohaldamata. Reaalne ühekuuline vangistus mõisteti ühele isikule. Ülejäänud isikuid (27%) karistati rahalise karistusega.

Peale narkootikumide ja ravimite püüti üle piiri vedada ka relvi (nt elektrišokirelvad, revolver, püstolid, kuulipilduja) ja relva osi (ka laskemoon, padrunisalved).

Keelatud ja eriluba nõudva kauba sisse- ja väljavedu

Keelatud ja eriluba nõudva kauba vedu on mitmekeisem kui salakaubavedu. Kui 2009. aastal püüti 86% juhtumite puhul üle piiri toimetada narkootikume või (narkootilisi) ravimeid, siis 2010. aastal oli selleks osakaaluks 78%. Peale narkootikumide ja ravimite

püüti üle piiri vedada ka relvi (nt elektrišokirelvad, revolver, püstolid, kuulipilduja) ja relva osi (ka laskemoon, padrunisalved). 2010. aastal püüti mitu korda üle piiri vedada ka autoakusid.

5.2.2. Pankrotikuriteod

Pankrotikuriteod (KarS-i järgi pankroti- ja täitemenetluselased süüteod) jagunevad kolmeks: maksejõuetuse põhjustamine (§ 384), vara varjamine pankroti- ja täitemenetluses (§ 385) ning pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmine (§ 385¹). Neid kuritegusid registreeriti 2010. aastal 141, mis on peagu neli korda rohkem kui 2008. aastal (37) ning peagu poole rohkem kui 2009. aastal (85). Valdava osa neist moodustavad õigeks ajaks pankrotiavalduse esitamata jätmised (§ 385¹: 99).

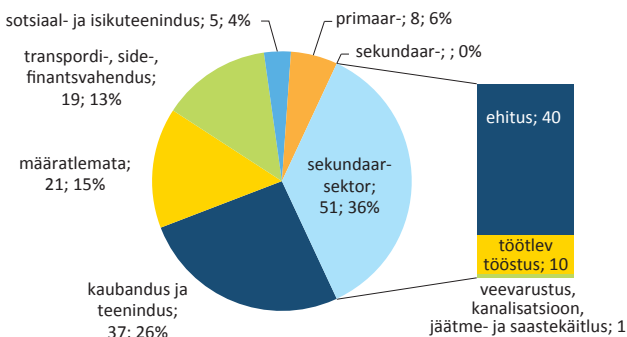

Tabel 28. Kohtusse esitatud pankrotiavalduste arv ja pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmise kuriteod

	2008	2009	2010
Kohtutesse laekunud pankrotiavalduste arv	995	1826	1635
Pankrotikuriteod (§ 384–385 ¹)	37	85	141

Kõige enam pankrotikuritegusid on seotud ehitusettevõtetega (40). Üle poole vähem pankrotikuritegusid on seotud hulgi- ja jaekaubandusega (17), veonduse ja laondusega (15) ning töötleva tööstusega (10). Ülejäänud tegevusalade juhtumeid oli vähem. Majandussektoritest oli kõige enam pankrotte sekundaarsektoris, kuhu ehituse kõrval kuuluvad veel mäetööstus, töötlev tööstus, veevarustus jms (joonis 56). Nagu 2002–2007. aasta majandusbuum nii mõjutas ka majanduslangus kõige enam ehitusvaldkonda. Statistikaameti andmetel lubati 2007. aastal kasutusse 7073 uut eluruumi, mis oli viimaste aastate rekord, ning jahenev majandus mõjutas ehitusvaldkonda otseselt: 2008. aastal valmis 5300 eluruumi. (Smirnova ja Sinisaar, 2009) Ehitusmahuindeks oli 2009. aasta lõpus 81 punkti (2007. a viimases kvartalis 145,5).⁶³

Kõige enam pankrotikuritegusid on seotud ehitusettevõtetega (40). Üle poole vähem pankrotikuritegusid on seotud hulgi- ja jaekaubandusega (17), veonduse ja laondusega (15) ning töötleva tööstusega (10).

Joonis 58. Pankrotikuriteod sektorite ja tegevusvaldkondade kaupa 2010⁶⁴

Kui vaadata pankrotikuritegusid eraldi, siis oli ehitusvaldkonnas enim (8) ka maksejõuetuse põhjustajaid (§ 384), järgnesid hulgi- ja jaekaubandus (4) ning põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük (4). Selle kuriteokoosseisu mõte on kaitsta võlausaldajaid pankrotivara vähenemise eest (Sarv, 2009: 941). Tüüpiline näide on juhtum, mil juhatuse liikmed on teinud majanduslikult kahjulikke tehinguid ja sellega põhjutanud ettevõtete pankroti (võtnud firma kontolt sularaha või kandnud teisele kontole; ostnud seadmeid jms).

⁶³ Statistikaameti andmed: <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp> (15.02.2011)

⁶⁴ Tegevusalad põhinevad Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatoril (EMTAK), andmed on saadud äriregistrist.

Kahjulikud tehingud

Harju maakohtu määrusega kuulutati välja osaühingu pankrot, millega seoses vandead-diitor analüüsis, kuidas hangiti osaühingule vajalikku tooret ja tasuti arveid. Selgus, et juhatuse liige sõlmis kasutatud oli hankelepinguid liiga kõrge hinnaga ning kalkuleerimata, kas sellise hinnaga on võimalik kasumlikult toota ja võlausaldajatele võlgu maksta, tekitades võlausaldajatele kahju. Ostes kasutatud oli nii kallilt, ei olnud võimalik katta ümbertöötlemise ja turustamise kulusid, mis põhjustas osaühingu pankroti.

Võrreldes teiste pankrotikuritegedega registreeriti vähem (10) vara varjamise kuritegusid pankroti- ja täitemenetluses (§ 385). Neid kuritegusid iseloomustab enamasti see, et pankrotti läinud firma juhid keelduvad pankrotihaldurile vara andmast ja varjavad vara. Nagu mainitud, moodustavad suurima osa pankrotikuritegedest pankrotiavalduse esitamata jätmised (§ 3851), millest enamik juhtumeid on seotud ehitus-(30), veondus- ja laondus-(11) ning hulgi- ja jaekaubandusettevõtetega (10). Kuritegu seisneb liiga hilises pankrotiavalduse esitamises või selle esitamata jätmises. Äriseadstiku § 180 lg 51 sätestab, et kui osaühing on maksejõuetu ning maksejõuetus ei ole tema majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine, peab juhatus esitama kohtule osaühingu pankrotiavalduse viivitamata, kuid mitte hiljem kui 20 päeva möödumisel maksejõuetuse ilmnemisest. Üks kuulsamaid pankrotte 2010. aastal, mis mõjutas väga paljude võlausaldajate huve, oli TopToursi pankrott, kus ettevõtte juhid ei esitanud pankrotiavaldust, mille tõttu jäi reisist ilma palju puhkuseriisi ostnud kliente. Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmise eest mõisteti 2010. aastal kohtus süüdi kuus inimest, kellest neljale määrati vangistus ja kahele rahaline karistus. Teistest pankrotikuritegedest tehti üks süüdimõistev kohtuotsus vaid vara varjamise kuriteos, rohkem kohtuotsuseid pankrotikuritegedes 2010. aastal ei tehtud.

5.2.3. Konkurentsikuriteod

Riigi kasvav tähelepanu konkurentsikuritegude menetlemisele alates 2008. aastast kajastub otseselt kuritegevuse statistikas. Kui 2008. aastal registreeriti viis konkurentsikuritegu (§ 400), siis 2010. aastal 16. Teisi konkurentsikuritegusid (§-d 399, 401–402) ei registreeritud.

Viis konkurentsikuritegu oli seotud riigihangetega. Näiteks leppisid vee- ja kanalisatsiooniettevõtted kokku omavalitsuse riigihankel osalemises: ühe ettevõtte võidu nimel lubasid teised kaks esitada kõrgema hinnapakkumise. Teisel juhul leppisid kaks ettevõtet kokku riigimaanteede defektide inventeerimistöde jagamises. Kaks juhtumit puudutas turvafirmasid. Tarbijatele kahjulikke hinnakokkuleppeid sõlmiti ka jaekaubanduses. Näiteks leppis ehitustarvetega tegelev osaühing tarnijatega kokku kauba jaemüügihinna ja muude kauplemistingimuste kehtestamises. Konkurentsikuritegusid kajastati ka ajakirjanduses.

Näiteks leppisid mitu turvafirmat kokku, et üksteise kliente üle ei lööda,⁶⁵ samuti

Viis konkurentsikuritegu oli seotud riigihangetega.

⁶⁵ Vt ka Postimees <http://www.e24.ee/?id=215397> (15.02.2011)

kajastati võimalikku leiva hinna kokkuleppimist⁶⁶ ning piima hinna üheaegset tõstmist poekettides⁶⁷.

Konkurentsikuritegudes mõisteti 2010. aastal kohtus süüdi kaks ja õigeks kolm isikut.

Vanade rehvide kogumise tingimused

Süüdi mõisteti näiteks MTÜ Eesti Rehviliit, kelle juht sõlmis 55 kirjalikku konkurentsi kahjustavat kokkulepet rehviettevõtjate, transpordi- ja heakorrafirmadega. Näiteks sõlmis ta vanade rehvide veoks ja kogumiseks lepingud ettevõtjatega, kes teatud ettevõtete rehve ei tohtinud soetada. MTÜle määrati karistuseks 200 000 krooni, millest 80 000 pidi kobe maksma ning ülejäänut ei pöörata täitmisele, kui MTÜ ei pane kolme aasta jooksul toime uut kuritegu.⁶⁸

⁶⁶ *Vt ka Eesti Päevaleht: <http://www.epl.ee/artikkel/581337> (15.02.2011)*

⁶⁷ *Vt ka <http://www.rup.ee/est/oigus/piimahinna-uurimisega-seoses-korraldas-konkurentsiamet-l-biotsimisi-28.html> (15.02.2011)*

⁶⁸ *Kohtuasi nr 1-10-4332*

KÜBERKURITEGEVUS

- 2010. aastal registreeriti vähemalt 1418 küberkuritegu, neist 1367 pandi toime arvuti abil ja 51 olid suunatud arvuti(süsteemi) vastu.
- Nii-öelda konventsionaalseid kuritegusid sooritatakse aina enam arvuti vahendusel, eelkõige on muutusi näha alaealisevastastes seksuaalkuritegudes, aga ka teistes kuritegudes.
- Sagenenud on kuritegude arv, kus murtakse sisse isikute meilikontodele ja suhtlusportaalidesse.

6. KÜBERKURITEGEVUS

Andri Ahven (6.1.), Mari-Liis Sööt

Arvutikuriteod on käesolevas analüüsis jagatud kaheks: arvuti abil toime pandud ja arvuti(süsteemi)vastasteks kuritegudeks. Esimesed on nii-öelda tavalised kuriteod, mis on toime pandud arvuti või mobiili abil, ning teiste puhul on kuriteo eesmärk rikkuda arvuti või arvutisüsteem. 2010. aastal registreeriti mõlemat tüüpi kuritegusid kokku 1418, neist 1367 arvuti abil toime pandud ja 51 arvuti(süsteemi)vastast kuritegu.

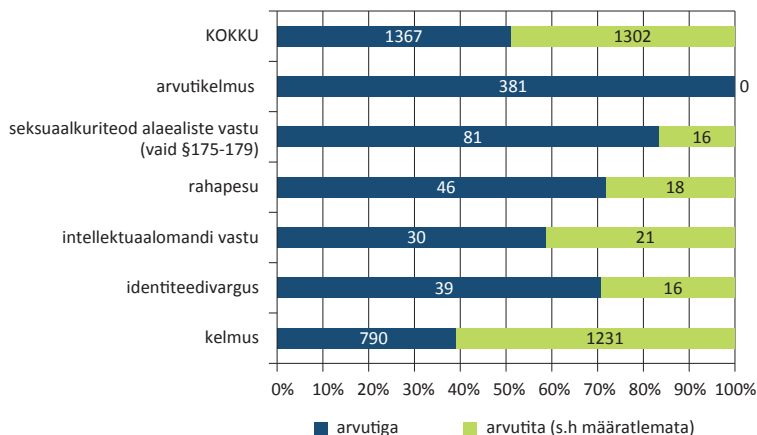
6.1. Arvuti abil toime pandud kuriteod

Arvuti abil toime pandud kuritegudena käsitletakse osa kelmusi: nii arvuti abil toime pandud kelmusi § 209 tähenduses (n-ö tavakelmused) kui ka arvutikelmusi § 213 tähenduses; osa lapsevastaseid seksuaalkuritegusid (§-d 175–179), intellektuaalse omandi vastaseid kuritegusid (§-d 222–225, v.a 2221) ja rahapesu (§ 394). Identiteedivargustel (§ 1572) peatutakse ptk-s 1.2.3.

2010. aastal registreeriti vähemalt 1367 arvuti abil toime pandud kuritegu, ent nagu juba eelmisel aastal sai tõdetud (Rennik ja Sööt, 2010: 71), on arvuti abil toime pandud kuritegusid ilmselt märksa rohkem. Praegune kuritegude valik põhineb eeldusel, et nende puhul kasutatakse kübervahendeid kõige enam. Teisalt kasutatakse ka reas majanduskuritegudes, omastamises jpt kuritegudes kübervahendeid (nt kas või pangapälekandeid), seega on tegu tagasihoidliku hinnanguga arvuti abil toime pandud kuritegude levikule.

Kuna 2009. aastal identiteedivargusi ei analüüsitud, pole 2009. ja 2010. aasta arvude võrdlemine täies ulatuses kohane. Ent kui jätta identiteedivargused välja ning võrrelda täpselt samu kuritegusid (kõik eelmises lõigus toodud), suurenes arvuti abil tehtud kuritegude arv 68 võrra. Kui 2009. aastal moodustasid arvuti abil sooritatud kuriteod kokkuvõttes 45% mainitud kuritegudest (v.a. identiteedivargused), siis 2010. aastal juba 50%. Statistika näitab, et n-ö tavakuritegusid sooritatakse aina enam arvuti vahendusel. Kui lisada ka identiteedivargused, siis 2010. aastal pandi 51% kõikidest analüüsitud kuritegudest toime arvuti abil.

Statistika näitab, et n-ö tava-kuritegusid sooritatakse aina enam arvuti vahendusel. 2010. aastal pandi 51% kõikidest analüüsitud kuritegudest toime arvuti abil.

Joonis 59. Arvuti abil toime pandud kuriteod 2010. aastal

6.1.1. Küberkelmused

Kui arvutikelmuste (§ 213) puhul saab kõik kuriteod lugeda küberkelmuseks, siis tavakelmuste (§ 209) puhul tuleb selleks iga juhtumit eraldi vaadelda. Kelmusi (§ 209) registreeriti 2010. aastal 2021, millest küberkelmused moodustasid 39%.

Vaadates küberkelmuse tervikuna (nii § 209 kui § 213), moodustavad valdava osa neist – 44%– kiirlaenukelmused⁶⁹. Järgnevad oksjoni- ja ostukeskkonna kelmused (26%) ning pangakaardikelmused (14%). Ka 2009. aastal oli järjestus sama, ent 2010. aastaks oli veidi vähenenud pangaülekannetega seotud pettuste osakaal (2009. a – 10% ja 2010. a – 7%).

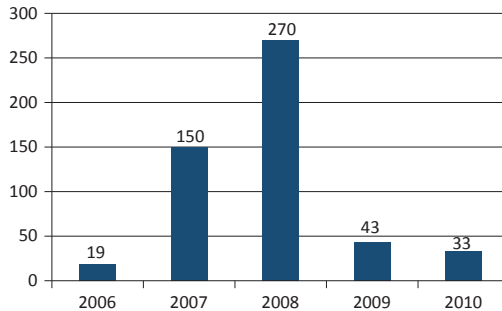
Tabel 29. Küberkelmused, 2010

	§ 209	§ 213	KOKKU	Protsent küberkelmusest
Kiirlaen	412	103	515	44
Oksjoni- ja ostukeskkond	302	2	304	26
Pangakaardid	48	114	162	14
Pangaülekanded	6	78	84	7
Mobiil (sms ja kõned)	0	66	66	6
Muu, määratlemata	22	18	40	3
sh tööpakkumine	15			
Kokku	790	381	1171	100

Kiirlaenukelmuse puhul on valdavalt tegu 2007.–2008. a toime pandud kelmustega (82%), mis on registreeritud kuriteona hiljem. Laen taotleti teise isiku nimele tema isikuandmeid ja pangaparoole kasutades, raha laekudes kanti see enda kontole või

⁶⁹ Kiirlaenukelmuse all peetakse silmas kiirlaenu võtmist elektroonilisi kanaleid kasutades, s.t lisaks SMS laenudele sisaldab ka internetipanga kaudu hangitud laenusid.

võeti sularahas välja. Esines juhtumeid, kus inimeste teadmatust ära kasutades palus kelm laekunud raha kontoomanikul endal välja võtta ja talle anda. Kiirlaenupetiste ohvriteks on olnud valdavalt inimesed, kes ei ole osanud internetipanga riskidele piisavalt tähelepanu pöörata või on petiseid ülearu usaldanud. Näiteid on ka ühiskasutusõigusega arvete ärakasutamisest: laen võeti teise inimese nimel tema teadmata. Kiirlaenupettuste arv vähenes järsult pärast seda, kui 2009. aastal karmistati nende andmise tingimusi (esmakordsel laenu taotlemisel tuli hakata isikusamasust tuvastama laenukontoris). Samuti võis mõju olla elanike teadlikkuse kasvul.

Joonis 60. 2010. aastal registreeritud kiirlaenukelmuste jagunemine toimepanemise aja järgi

Üle poole **ostu ja müügiiga seotud pettustest** pandi toime www.okidoki.ee keskkonnas; www.osta.ee kaudu ohvriks langenuid oli üle kolme korra vähem. Teiste müügiportaalide või foorumite osakaal oli väike. Peagu kolmandik ostusoovidest puudutas mobiiltelefone; sageli telliti ka sülearvuteid, mängukonsoole, fotoaparate, riideid; üheksal juhul sooviti osta kuldketi. Võõrast kasutajanime kasutades on osaletud sõiduauto oksjonil, mille välja ostmata jätmise tõi kaasa suure trahvi konto tegelikule omanikule. Mitmeid ostu- ja müügiiga seotud pettusi panid toime ka alaealised (43), enamik neist samuti Okidoki.ee keskkonnas, kus peteti välja mobiiltelefone, arvuteid jms. Täpsemalt on alaealiste küberkelmustest räägitud peatükis 6.1.2.

Üle poole ostu ja müügiiga seotud pettustest pandi toime www.okidoki.ee keskkonnas.

Varastatud pangakaartidega võeti välja sularaha, telliti internetist kaupa või maksti teenuste eest jm. Kuritegu püüti toime panna võimalikult kiiresti pärast pangakaardi enda valdusse saamist. Esines juhtumeid, kus kaardiomanik oli viibinud lõbustusasutuses ja avastas hommikul, et tema arvelt oli tehtud kümnete tuhandete kroonide eest makseid, ehkki kaardiomanik polnud enda teada neid teinud. Muude pangaulekannete puhul on enamasti olnud tegu pangaparoolide varguse või kaotamise järel toimunud ülekannetega kelmade poolt.

Mobiiltelefonidega⁷⁰ toime pandud kelmuste puhul on kas varastatud telefoniga või SIM-kaardiga helistatud eritariifsetele numbritele, saadetud sõnumeid ja laetud Rate.ee keskkonnas raha oma kontole.

⁷⁰ See ei hõlma esindustes valedokumentidega tehtud liitumislepinguid ja nende järel teenustekasutust.

Raha väljapetmiseks välismaale tööle minna soovijatel avaldati internetis fiktiivseid tööpakkumisi. Töölesoojija pidi enne välismaale minekut tasuma teenustasu, dokumentide vormistamise tasu, söiduraha või üüriraha, mis jäi vahemikku 128–192 eurot (2000–3000 krooni). Kui raha oli Eestis asuvale vahendajale ära makstud, temaga enam ühendust ei saadud.

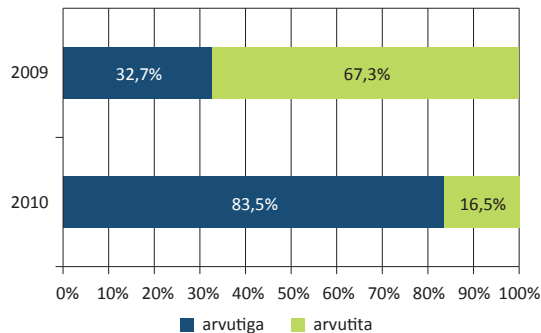
6.1.2. Muud arvuti abil toime pandud kuriteod

Alaealisevastastest seksuaalkuritegudest (§-d 175–179) 84% (81) pandi toime kübervahenditega.⁷¹ Valdava osa moodustasid piltide üleslaadimised interneti:

Kokkuvõttes on suurenenud kübervahenditega toime pandud alaealisevastaste seksuaalkuritegude osakaal.

74% (60), sealhulgas kasutati ka suhtlusvõrgustikke ja -vahendeid nagu MSN, Skype, Facebook, Rate jt (kokku 8). 21% (17) juhtudest hoiti alaealistest tehtud erootilisi pilte lihtsalt oma arvutis või mõnel mälu- kandjal ning neljal juhul mobiiltelefonis. Kokkuvõttes on suurenenud kübervahenditega toime pandud alaealisevastaste seksuaalkuritegude osakaal –2009. aastal

moodustasid need veel 33% küberkuritegudest. Täpsemalt on alaealisevastaseid seksuaalkuritegusid käsitlenud peatükis 3.4.1.

Joonis 61. Arvuti abil toime pandud alaealisevastased seksuaalkuriteod (§ 175–179), 2009 ja 2010

Intellektuaalse omandi vastastest kuritegudest on küberkuritegevusega kõige tõenäolisemalt seotud autoriõiguste rikkumine ja piraatkoopiatega seotud kuriteod (§-d 222-225, v.a 222¹), seetõttu vaadatakse siin vaid neid. Kui 2009. aastal pandi arvuti abil toime 46% sellistest kuritegudest, siis 2010. aastal 59% (30)⁷², seega on ka intellektuaalse omandi vastaste kuritegude puhul küberkuritegude osakaal suurenenud. Valdava osa nendest kuritegudest moodustavad piraatkaupadega kauplemine interneti ostukeskkonnas (Osta.ee, Okidoki.ee jne). Osta.ee portaalis aset leidnud 16 kuriteost puudutas 13 üht ja sama isikut, kes müüs selles keskkonnas piraatfilme „Nu pogodi!“, „Shrek“, „Alice imedemaal“, „Tom Sawyer“, „Lumivalgeke ja seitse põialpoissi“ jpt.

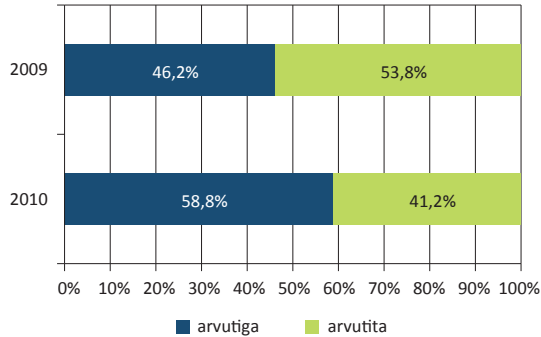
⁷¹ Kokku registreeriti 97 sellist kuritegu.

⁷² Kokku registreeriti 51 sellist kuritegu.

Filmid Torrenti abi

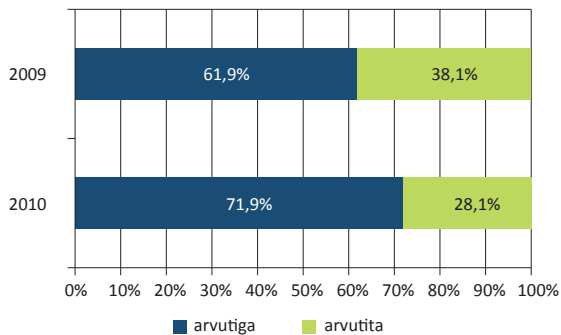
T. V. paigaldas oma kodus lauaarvutisse failivahetusprogrammi Torrent, mille abil poole aasta jooksul salvestas arvuti kõvaketastele heliteoseid ja audiovisuaalseid teoseid ning võimaldas levitamise eesmärgil neid oma arvuti kõvaketastelt alla laadida teistel failivahetusprogrammi kasutajatel. Sama isik korraldas ka filmide müüki Osta.ee keskkonnas.

Joonis 62. Arvuti abil toime pandud intellektuaalomandi vastased kuriteod, 2009 ja 2010

Rahapesu kuritegudest (§ 394) 72% (46)⁷³ oli tehtud pangaülekannetega, nendest omakorda 80% (37) olid välismaksed (peamiselt Saksamaa pankadest). 2009. aastal oli pangaülekannetega seotud rahapesukuritegude osakaal väiksem: 62%. Tüüpilise skeemi järgi laekus Eestis eraisiku kontole rahasumma, mis osal juhtudel võeti laekumise päeval ka kohe välja, osal juhtudel aga arveldusarve blokeeriti, kuna ülekandele järgnes välispanga hoiatus Eesti pangale ülekanded tühistada põhjusel, et tegu on *phishing*'uga (tarkvara abil „õngitsetakse“ internetipanga kasutajate netiparoolid vms).

Rahapesu kuritegudest (§ 394) 72% (46) oli tehtud pangaülekannetega, nendest omakorda 80% (37) olid välismaksed (peamiselt Saksamaa pankadest).

Joonis 63. Arvuti abil toime pandud rahapesu kuriteod 2009 ja 2010

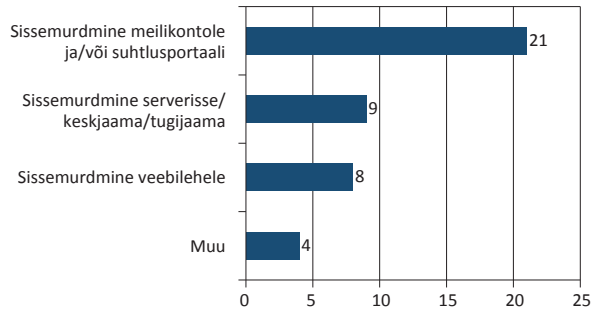
⁷³ Kokku registreeriti 64 sellist kuritegu.

6.2. Arvuti- või arvutisüsteemivastased kuriteod

Arvuti(süsteemi)vastaseid kuritegusid registreeriti 2010. aastal⁷⁴ 51, mis on veidi rohkem kui varem (2008 – 37 ja 2009 – 35). Kasvanud on peamiselt arvutisüsteemi ebaseadusliku kasutamise kuritegude (§ 217) arv (2009 – 20 ja 2010 – 36), aga ka näiteks arvutiandmetesse sekkumise kuritegude (§ 206) arv (2009 – 3 ja 2010 – 6). Kuna nimetatud moodustavad valdava osa arvuti(süsteemi)vastastest kuritegudest, siis peatutakse neil allpool põgusalt. Teiste arvuti(süsteemi)vastaste kuritegude puhul oli tegu ebaseaduslike arvutiprogrammide kasutamisega vms.

Arvutisüsteemi ebaseadusliku kasutamine (§ 217) ja **arvutiandmetesse sekkumine** (§ 206) on väga sarnased kuriteod. Need jagunevad laias laastus kolmeks: 1) paroolide vargused ning nendega võõrastele meili- ja suhtluskontodele sisenemine ning sealt kas e-kirjade saatmine vms; 2) ebaseaduslik sisenemine (ettevõtete) veebilehele ning 3) sissemurdmine serverisse vms.

Meili- ja suhtluskontode seas domineerisid Hotmail, Orkut, Facebook, Rate, Mail, Hot, Odnoklassiki, ent leidis ka üksikuid teisi.

Joonis 64. Arvutisüsteem ebaseadusliku kasutamise kuriteod, 2010

Meili- ja muudele kontodele sisenemise juhtumeid

Isik avastas, et tema elektroonilisse postkasti aadressiga @hotmail.com on sisse murtud ja saadetud tema nimel e-kiri tema aadressiraamatus olevatele kontaktidele. Kirja järgi oli ta Suurbritannias haige sugulase juures, kes vajab 100 000 naela elupäästvaks operatsiooniks, ning kontaktidel paluti ülekannet teha. Kogumiku kirjutamise hetkeks pole selge, kui palju ülekandeid tegelikult tehti.

Jaanuaris 2010 murti sisse interneti oksjonikeskkonda, kus manipuleeriti oksjonist osavõtjatega ja mõjutati sellega oksjonite käiku: loodi varikontosid, kustutati käimasolevaid, tulevase ja lõppenud oksjoneid. Sellega halvati oksjonikeskkond täielikult kolmeks tunniks. Samuti kustutati ja muudeti internetikaubamaja keskkonna administreerimisliidesesse pääsemiseks vajalikke andmeid, millega takistati keskkonna omaniku juurdepääs keskkonnale. Esialgseks kahjuks hinnati 12 782 eurot (200 000 krooni).

⁷⁴ Arvuti või arvutisüsteemivastaste kuritegudena käsitletakse paragrahvide 206–208; 216¹–217¹; 222¹; 284 kuritegusid.

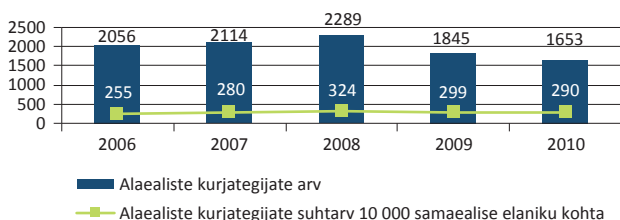
ALAEALISTE KURITEGEVUS

- 2010. aastal registreeriti võrreldes 2009. aastaga 12% vähem alaealiste kuritegusid, alaealiste kurjategijate arv vähenes 10%.
- Alaealiste toime pandud poevargustest registreeriti ligi 70% süstemaatiliste vargustena; sagedamini varastatakse poest alkoholi, riideid ja toiduaineid.
- Alaealiste kelmustest enamik on ostu- ja müügitehingute pettused, millest valdav osa pandi toime võrgukeskkonna kaudu.
- Kui üldiselt domineerivad alaealiste kuritegude puhul varastatud kuriteod, siis koolis toime pandud kuritegude puhul on ülekaalus vägivaldteod.

7. ALAEALISTE KURITEGEVUS

Kaire Tamm, Helen Kereme (7.3.1)

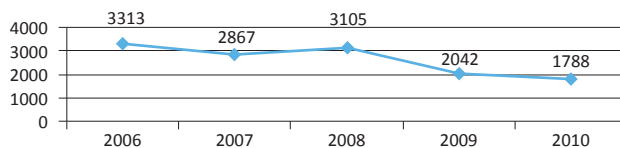
2010. aastal tehti kindlaks 1653 isikut, kes kuriteo ajal olid alaealised ehk 14–17 aastat vanad. Võrreldes 2009. aastaga on alaealisi kurjategijaid ligi 200 võrra ehk 10% vähem. Ka alaealiste kurjategijate suhtarv samaealisest elanikkonnast on kahel viimasel aastal veidi vähenenud: kui 2009. aastal oli 10 000 alaealise kohta 299, siis 2010. aastal 290 alaealist kurjategijat ehk 3% vähem. Seda võib mõjutada ka 14–17aastaste vähenemine elanikkonnas: 2006. aastal ligi 81 000 ja 2010. aastal ligi 57 000.

Joonis 65. Alaealised kurjategijad ja nende suhtarv samaealisest elanikkonnast

2010. aastal registreeriti politsei andmetel 1788 alaealiste kuritegu, mis moodustas 4% kogukuritegevusest. Võrreldes 2009. aastaga panid alaealised kuritegusid toime 254 võrra ehk 12% vähem, mis on ühtlasi viimaste aastate madalaim näitaja. Alaealiste kuritegude arvu langus on olnud märksa kiirem kui kogukuritegevuse puhul: kui alaealiste kuritegude arv on kahe aastaga vähenenud kokku veidi üle 40%, siis kogukuritegevus 5%.

Viie aasta võrdluses on vähenenud alaealiste kurjategijate ja nende kuritegude arv, kuid mõnevõrra suurem on alaealiste kurjategijate suhtarv.

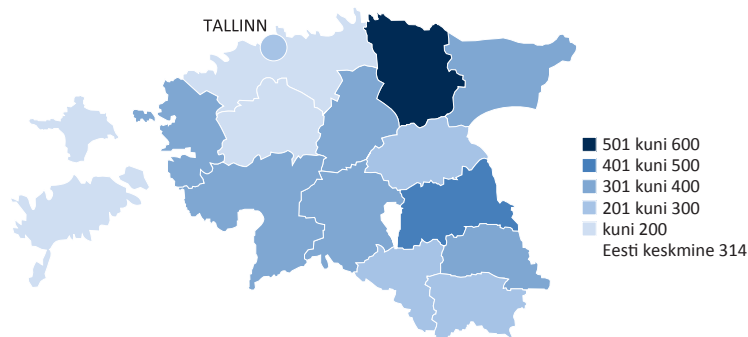

Joonis 66. Alaealiste toime pandud kuritegude arv

Alaealiste kuritegusid registreeriti kõige enam Harjumaal (26%), järgnesid Tartumaa (16%), Ida-Virumaa (13%), Lääne-Virumaa (10%) ja Pärnumaa (9%). Kui kõigist kuritegudest registreeriti Tallinnas 41%, siis alaealiste kuritegudest 21%.

Kui enamikus maakondades alaealiste kuritegude arv vähenes või jäi samale tasemele, siis kolmes maakonnas registreeritud alaealiste kuritegude arv kasvas. Abso-

luutarvudes oli tegu väikese kasvuga, Ida-Virumaal registreeriti 15 kuritegu, Lääne-maal 8 ja väikseima kuritegude arvuga Hiiumaal neli kuritegu rohkem.

Joonis 67. Alaealiste kuritegude arv 10 000 elaniku kohta maakondades ja Tallinnas⁷⁵

Nagu varasematel aastatel domineerivad alaealiste kuritegude seas vargused ja muud varavastased kuriteod, mis moodustasid 2010. aastal alaealiste kuritegudest 48%; järgnesid isikuvastased kuriteod (28%), avaliku rahu (12%) ja avaliku usalduse vastased (7%) ning muud liiki kuriteod (5%).

Enim registreeritud alaealiste kuritegudest on aastaga kõige rohkem vähenenud kelmused (51%), avaliku korra raske rikkumine (-42%), röövimine (-39%), asja omavoliline kasutamine

(-24%) ja narkokuriteod (-21%) ning kasvanud joores juhtimine (+41%).

Kui alaealiste vägivaldakuritegevuse langus on kooskõlas üldise vägivallakuritegude arvu vähenemisega, siis erinevalt varguste üldisest kasvust alaealiste toime pandud varguste arv vähenes.

Tabel 30. Valik enam levinud alaealiste kuritegudest

	2009	2010	Muutus N	muutus %
Alaealiste kuriteod kokku	2042	1788	-254	-12,4%
Vargus	640	624	-16	-2,5%
Kehaline väärkohtlemine	479	482	+3	+0,6%
Avaliku korra raske rikkumine	119	69	-50	-42,0%
Asja omavoliline kasutamine	86	65	-21	-24,4%
Kelmused	136	67	-69	-50,7%
Röövimine	59	36	-23	-39,0%
Narkokuriteod	34	27	-7	-20,6%
Omastamine	33	24	-9	-27,3%
Mootorsõiduki joores juhtimine	17	24	+7	+41,2%

Allikas: politsei- ja piirivalveamet

⁷⁵ Kaardil on Tallinna kuritegevuse subtelse taseme näitaja arvestatud eraldi maakonna näitajast ehk registreeritud kuriteod Tallinnas ei mõjuta siin muu maakonna kuritegevuse taset.

7.1. Alaealiste varavastased kuriteod

7.1.1. Poevargused

Alaealiste toime pandud vargustest on levinuimad poevargused, mis moodustasid 2010. aastal alaealiste vargustest ligi kolmandiku (212; 34%); järgnesid vargused eluruumidest (14%) ja sõidukiga seotud vargused (7%). Siin tuleb aga arvestada, et poevarguselt tabatakse inimene enamasti kuriteokatsel ehk teo toimepanijat tuvastada ja süüd tõendada on lihtsam kui näiteks isiklike asjade varguse puhul. Samuti tuleb silmas pidada, et väheväärtusliku asja ehk alla 64-eurose (1000-kroonise) väärtusega eseme vargus registreeritakse väärteona (KarS-i § 218); kuriteona registreeritakse varavastane süütegu juhul, kui see on toime pandud korduvalt, röövimisega, väljapressimisega, vägivald kasutamise jne.

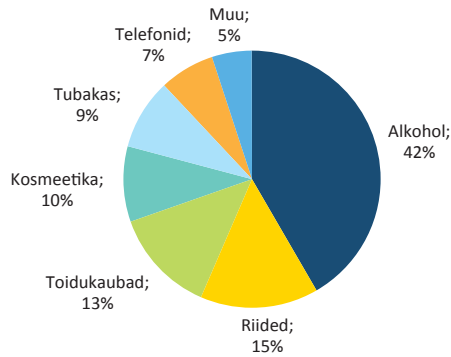
2010. aastal registreeritud alaealiste toime pandud poevarguste arv vähenes aastaga 7%. Kui enamikus maakondades poevarguste arv vähenes või kasvas üksikute kuritegude võrra, siis suurem poevarguste (nagu ka üldine varguste) arvu kasv iseloomustas Tartumaad, kus see kasvas kaks korda. Politsei andmetel oli Tartus ja ka Valgas probleeme alaealiste kampades toime pandud vargustega (Lõuna prefektuur, 2011).

Alaealiste poevarguste suur osakaal selgitab süstemaatiliselt ehk kolmandat korda toime pandud varguste suurt levikut alaealiste seas: kui kõigist vargustest registreeriti süstemaatiliselt vargusi 16%, siis alaealiste puhul oli see näitaja enam kui kaks korda suurem ehk ligi 40%, poevarguste puhul lausa 70%. See tähendab, et väike osa alaealisi paneb toime suure osa vargusi.

Uuringute andmeil varastavad alaealised poest harvem maal ja rohkem linnades, sh pealinnas (Markina & Šahverdov-Žarkovski, 2007). Ka 2010. aastal registreeriti alaealiste poevargusi märksa rohkem Tallinnas ja teistes suuremates linnades ning vähem maapiirkonna valdades. Näiteks Harjumaal registreeritud alaealiste poevargustest pandi enamik (95%) toime pealinnas ja kõigist alaealiste poevargustest ligi 60% viies suuremas linnas. Arvestades jaekaubanduse koondumist kaubanduskeskustesse ja nende levikut pigem linnades, on see igati ootuspärane.

Enamiku vargusi panevad alaealised toime suurtest poodidest või kaubanduskeskustest. Tüüpilise poevarguse puhul üritas alaealine mööduda kassast kauba eest maksmata, paaril juhul asuti kaupa, mille eest polnud veel tasutud, tarvitama juba poes (peamiselt maiustusevargused). Iga neljas alaealiste poevargus pandi toime sissetungimisega, sagedamini väikestes kohtades: valdavalt õhtusel või öisel ajal lõhuti kauplusesse sisenemiseks aknaklaas või ukselekk.

Juhtudel, kus varastatud kaubaartiklid olid välja selgitatud, oli kolm enim varastatud kaubaartiklit alkohol, riided ja toiduained, kusjuures alkoholi varastati peagu iga teise, riideid iga kuuenda ja toiduaineid iga seitsmenda poevarguse puhul. Harvem ehk ligi kümnendikul juhtudel varastasid alaealised kauplusest kosmeetika- ja tubakatooteid ning telefone.

Joonis 68. Tooted, mida alaealised varastasid poest kõige rohkem

Allikas: politsei- ja piirivalveamet

Mida alaealised poest varastavad?

Alkohoolsetest jookidest varastasid alaealised sagedamini kanget alkoholi (viina, konjakit, brändit, likööri), kuid varastati ka lahjat alkoholi (siidrit, õlut). Kuigi suures osas varastasid poest alkoholi poisid, panid arvestatava hulga vargusi toime ka tüdrukud; sugu oli märgitud alla neljandiku kuriteadete puhul. Ligi kahel kolmandikul juhtudel varastati üksikuid alkoholitooteid, mille maksumus kokku jäi umbes 13–20 euro (kahe-kolmesaja krooni) piirisse. Kuid oli ka paar juhtumit, kus varastati korraga mitu pudelit kanget alkoholi, ühel juhul näiteks neli pudelit konjakit ligi 96 euro eest (1500 krooni).

Riietest proovisid alaealised varastada teksaseid, spordirõivaid, pesu jm, mille väärtus oli 6–128 eurot (sajast paari tuhande kroonini). Toiduainetest varastati enamasti korraga üksikuid tooteid: maiustuse (šokolaad, saiake, kommid), paki hakkliha, purgi mett, sibvakasid, mõne karastusjooגי jm, mille väärtus jäi 15 euro piirisse (paarist kuni paarisaja kroonini); harvem üritati korraga varastada kaupa täis toidukorvi väärtusega üle 64 euro (üle 1000 krooni).

Kui toiduaineid varastasid tüdrukud ja poisid peagu võrdselt, siis kosmeetikatoodete vargustes tabati rohkem tüdrukuid.

Harvem esines vargusi, kus varastatud esemete väärtus oli üle 640 euro (10 000 krooni), nt ehete, IT-toodete, sularaha täis kassaaparaadi vargus.

7.1.2. Kelmused

2010. aastal registreeriti alaealiste toime pandud kelmusi kokku 67, sh KarS-i § 209 alusel registreeriti 55 ja § 213 alusel 12 kelmust. Veidi enam kui kaks kolmandikku kelmustest olid kauba või teenuse ostu ja müügiga ning ligi viiendik mobiiltelefoniga seotud pettused, vähem esines pangakaardi ja muid kelmusi (nt lahkuti söögikohast arve eest maksmata).

Ostu- ja müügitheingute pettustest pandi valdav enamik toime võrgukeskkonna kaudu, üksikutel juhtudel otsiti kaubale ostjat ajalehe kaudu või sõlmiti kauba või teenuse saamiseks leping teise isiku isikutunnistust kasutades. Võrgukeskkonnas ostu- ja müügitheingute pettustest ligi kaks kolmandikku pandi toime portaali Okidoki.ee kaudu, teised kümnekonna auto- ja tehnikahuviliste, naiste, noorte jt suhtlusvõrgustike ja foorumite kaudu. Tüüpilised olid juhtumid, kus kauba eest tehti ettemaks, aga kaupa ei saadud või peteti kaup välja, esitades arve tasumise kohta võltsitud maksekorralduse koopia. Väljapetetud summad jäid vahemikku 64–640 eurot (1000 kuni veidi üle 10 000 krooni), sagedamini peteti raha välja seoses mobiiltelefonide (sh nutitelefoni) ja mängukonsoolide, aga ka sülearvutite ostu ja müügi.

Mobiiltelefoniga toime pandud kelmustes telliti varastatud telefoni või SIM-kaardiga mängu, tehti kõnesid eritariifsetele telefoninumbritele, saadeti sõnumeid tasulistele numbritele või peteti kannatanult välja raha laadimine kurjategija kontole.

Populaarses noorte suhtlusvõrgustikus moderaatoriks saamine

2010. aastal registreeriti vähemalt viis juhtumit, kus portaalis Rate.ee moderaatorina esinev alaealine pakkus teistele alaealistele võimalust saada moderaatoriks. Selleks tuli belistada tasulisele raha laadimise numbrile (kõne hind umbes 6 eurot ehk 100 krooni), mida kannatanud ka kümneid kordi tegid. Tegelikult kannatanu moderaatoriks ei saanud, tekitatud kahju – nii enda kui vanemate suured telefoniarved – oli ligi 130 eurot (kuni paar tuhat krooni).

7.2. Koolis toime pandud kuriteod

Alaealiste koolis toime pandud kuritegude seas domineerivad vägivallakuriteod, mis enamikul juhtudel pandi toime kaasõpilase vastu. 2010. aastal registreeritud alaealiste kuritegudest pandi ligi 330 ehk veidi vähem kui viiendik toime laste õppeasutustes⁷⁶ (nt klassiruumis, koridoris, garderoobis) või selle vahetus läheduses (nt koolihoovis).

Esines peamiselt kaht tüüpi juhtumeid: veidi üle 80% olid vägivallakuriteod ja ligi 15% varavastased kuriteod (suures osas vargused). Muid kuritegusid registreeriti koolis üksikuid.

Ka uuringud viitavad vägivalda ja varguste levikule koolilaste ja noorte seas, nt 2006. aastal koges koolivägivalda 24% ja langes isiklike asjade varguse ohvriks 19% 7.–9. klasside õpilastest (Markina & Šahverdov-Žarkovski, 2007). Hiljutine ohvriuurim näitas, et isiklike asjade varguse ohvriks langes 5% ja vägivalda ohvriks 9% 16–26aastastest noortest (Markina & Tamm, 2010). Kui isiklike asjade varguse ohvriks langesid kõige rohkem 16–17aastased (ligi kümnendik), kes sattusid varguse ohvriks sagedamini koolis, siis vägivalda ohvriks langesid suurema tõenäosusega täisealised noored kui alaealised (samas).

Alaealiste koolis toime pandud kuritegude seas domineerivad vägivallakuriteod, mis enamikul juhtudel pandi toime kaasõpilase vastu.

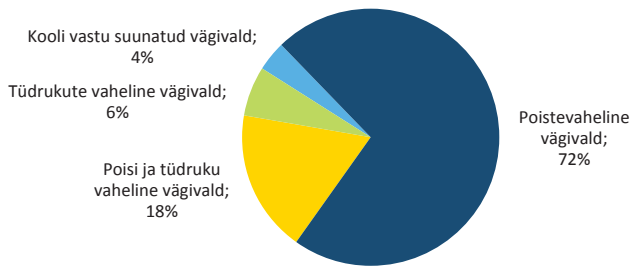
⁷⁶ Laste õppeasutustena arvestati põhikooli, gümnaasiume, kutsekooli ja lastekodusid (1 juhtum).

7.2.1. Vägivallateod

2010. aastal registreeriti koolis toime pandud vägivallakuritegedena ähvardamist, kehalist väärkohtlemist ja avaliku korra rasket rikkumist. Nagu 2008. aastal (Salla, 2010a) registreeriti ka 2010. aastal enamik vägivallajuhtumeid koolis kehalise väärkohtlemisena (üle 80%). Kooli vägivallajuhtumid moodustasid alaealiste vägivallakuritegedest 40% ja kogu vägivallakuritegevusest 4%.

Hiljutine alaealiste vägivallakuritegevuse analüüs (Salla, 2010a) näitas, et alaealiste vägivallajuhtumite registreerimine on üle Eesti väga ebaühtlane ja et politseile teatakse vaid osast koolivägivallajuhtumitest. Selle põhjuseks võib olla nii menetluspraktika ebaühtlus kui ka see, et puuduvad ühtsed kriteeriumid, millisel juhul peaks kool kaasama politsei ja millal pole see vajalik. Uuringud (nt Markina & Šahverdov-Žarkovski, 2007; Ruus jt, 2007) viitavad, et õpilaste hinnangul esineb koolikiusamist kõige rohkem maakoolides ning olukord on parem Tallinnas ja teistes linnakoolides.

Enamik 2010. aastal registreeritud koolivägivallajuhtumeid toimus koolikaaslaste vahel. Sagedamini olid poisid nii väärkohtlejaks kui ka kannatanuks. Ligi viiendikul juhtudel toimus vägivald nii tüdruku kui poisi osavõtul, neist ohvriks olid enamjaolt tüdrukud (enam kui kolmveerandil juhtudel). Tüdrukute kaklusi oli vähem, veelgi harvem esines kooli, sh koolitöötajate vastast vägivalda või ähvardusi.

Joonis 69. Koolivägivalda osapooled

Allikas: politsei- ja piirivalveamet

Tüdrukute seas oli nii vägivallaga ähvardamist, juustest tirimist, küünistamist ja tõuklemist, aga ka üsna jõhkrat vägivalda, kus rusikate ja jalgadega löödi klassioele kõhtu ja näkku.

Iga kaheksas politseisse jõudnud koolivägivallajuhtum pandi toime grupis. Vähe-malt ühel juhul klassikaaslased filmisid teise õpilase peksmist.

Millisest õpilaste vahelisest koolivägivallast politseile teada antakse?

Suur osa koolivägivallajuhtumitest olid kaklused, kus kannatanut krüimustati, tõugati või löödi käe, rusika või jalaga. Harvem kasutati muid esemeid, nagu terava otsaga pliiaats, käärid, raamat, koolikott, üksikutel juhtudel visati koolilauaga jms või oli tegu muu vägivallaga (nt kägistamine). Mitmel juhul esines peale füüsilise ka vaimset vägi-valda (nt ema, teatades juhtunust politseile, räägib ka lapse pidevast kiusamisest koolis).

Õpilase vägivalda ohvriks langes ligi kümme koolitöötajat. Koolitöötaja vastu käitus vägivaldselt nii poisse kui tüdrukuid. Üks poiss muutus agressiivseks ja lõi õpetajat, kui õpetaja sekkus poiste kähmlusse. Pooltel juhtudel oli õpilase vägivalda ohvriks erikooli töötaja.

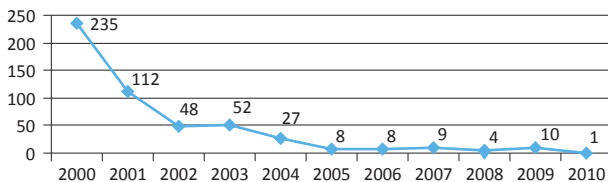
Soomes 2007. ja 2008. aastal toimunud koolitulistamiste tõttu on ka teised Põhja-maad asunud uurima raske vägivalda esinemist koolides. Rootsi kuriteoennetuse nõukogu (Brå, 2010) leidis, et seal on raskete tervisekahjustustega vägivaldajuhtumid harvad ja koolivägivalda tõttu surmaga lõppevaid juhtumeid pole seni olnud.

2010. aastal ei registreeritud ka Eestis ühtegi alaealise koolis toime pandud raske tervisekahjustusega juhtumit. Kuid esines kaklusi, mille tagajärjeks olid luumurrud, verevalumid, rindkere- ja peajaajapõrutused, mistõttu kannatanu vajab kiiret arstiabi.

2010. aastal registreeriti alaealiste poolt koolile tehtud pommi- või tulistamisähvardusi KarS-i § 263 p 3 alusel kaheksal korral. Enamasti ähvardas õpilane kooli telefoni, üksikutel juhtudel e-kirja teel, suuliselt või jättis väidetava lõhkeseadeldise sündmuskohale.

Koolile tehtud pommiähvardused on Eestis viimase kümnekonna aasta jooksul märkimisväärselt vähenenud (nagu ka pommiähvarduste üldarv): kui 2000. aastal teatati päästeameti demineerimiskeskusesse koolidele tehtud 235 pommiähvardusest (Päästeamet, 2009), siis 2009. aastal kümnest ja 2010. aastal ühest juhtumist (Päästeamet, 2011). Võrdluses teiste asutustega saavadki koolid pommiähvardusi kõige enam: 2008.–2009. aasta andmete põhjal tehakse peagu iga kolmas kuriteona registreeritud pommi- või tulistamisähvardus koolile (Justiitsministeerium, 2009b).

Iga kolmas pommiähvardus tehakse koolile; viimase kümne aastaga on koolile tehtud pommiähvarduste arv vähenenud enam kui 200 juhtumi võrra.

Joonis 70. Koolidele tehtud pommiähvardused päästeameti andmetel, 2003–2010

Kuigi koolile tehtud ähvardustele Eestis plahvatust ega tulistamisi ei järgne, ei suhtuta sellesse kui süütusse nalja: ühelegi ähvardusele ei jäeta reageerimata ning ähvardajad tuvastatakse ja neid karistatakse kiiresti. Näiteks 2009. aasta novembris ühes Tartu koolis toimunud tulistamisähvarduse juhtumist mõisteti ähvardaja süüdi vähem kui kaks kuud pärast ähvarduse tegemist ja teda karistati šokivangistusega.

7.2.2. Vargused koolis

Alaealise toime pandud varguse ohvriks koolis langes ligi 70% juhtudel õpilane, 30% juhtudel kuulusid varaste saagiks langenud asjad koolitöötajale või koolile.

40% kuritegedena registreeritud koolivargustest pandi toime nelja suurema linna koolides: Tallinnas, Tartus, Narvas ja Pärnus. Ühtegi vargust ei registreeritud Hiiumaa ja Võrumaa koolides.

Tuleb arvestada, et ohvriuringu andmetel ei ole noored üldiselt varmad isiklike asjade vargusest politseid teavitama ja teatamisaktiivsus on eriti napp alaealiste seas; väärtuslikuma eseme varguse korral teavitatakse politseid siiski sagedamini (Markina & Tamm, 2010).

Mida koolis varastatakse?

Õpilastelt varastati kõige sagedamini mobiiltelefone, mis võeti ära näiteks kooli rõivitusse või kehalise kasvatuse tunnis riietusruumi jäetud riiete taskust, paaril juhul varastati ka rahakott, iPod, sülearvuti, fotoaparaat või hoovis seisnud jalgratas.

Koolile kuuluvatest esemetest langesid alaealiste varaste saagiks arvutid, koolipitsat, koolisööklaskassaaparaat ja toiduained.

Ohvriuring näitas, et noored satuvad sagedamini pisivarguste ohvriks ja noortelt varastatud isiklike esemete mediaanväärtus jäi vahemikku 32–64 eurot (500–1000 krooni) (Markina & Tamm, 2010). Kuriteona registreeritud koolis aset leidnud vargustes, kus tekitatud kahju suurus oli kindlaks tehtud, jäi see vahemikku alates paarist eurost kuni 1300 euronni (paarkümmend kuni paarikümmend tuhat krooni), varastatud esemete mediaanväärtus jäi 128 euro (2000 krooni) piiresse.

7.3. Kokkupuuted õiguskaitseasutustega

Alaealiste kahtlustatavate arvu vähenemise tõttu on vähem ka alaealise kohta tehtud lõplikke menetlusotsuseid. 2010. aastal tegi prokuratuur lõpliku menetlusotsuse 1653 alaealise kohta, mida on võrreldes 2008. aastaga 27% ja 2009. aastaga võrreldes 10% võrra vähem (Justiitsministeerium, 2011).

Lõpliku menetlusotsuse saanud alaealiste juhtumitest 71% puhul kriminaalmenetlus lõpetati, sealjuures neist veidi enam kui kolmandik (35%) saadeti alaealiste komisjoni. 29% alaealistest saadeti süüdistatavana kohtusse, enamik kokkuleppe- või lühimenetluses. Võrreldes 2009. aastaga vähenes 2010. aastal nii kohtusse saadeta- vate kui ka kohtus lahendini jõudnud alaealiste osa.

Registreeritud väärtegude arvu vähenemine on kaasa toonud alaealiste väärteomenetluste arvu languse. Vähenenud on ka alaealistele väärteomenetluses määratud rahatrahvide arv ja kogusumma, nt aastaga vähenes rahatrahvi keskmine summa ligi 6–7 euro (100 krooni) võrra. Alaealistele määrati rahatrahve sagedamini alkohoolse joogi tarbimise eest (alkoholiseaduse § 71 rikkumine) ning tubakatoodete tarvitamise ja omandamise ja omamise eest (tubakaseaduse §-de 47 ja 48 rikkumine). Hoiatustrahve määrati alaealistele sagedamini liiklusnõuete rikkumise eest (liikluseaduse § 34³⁶).

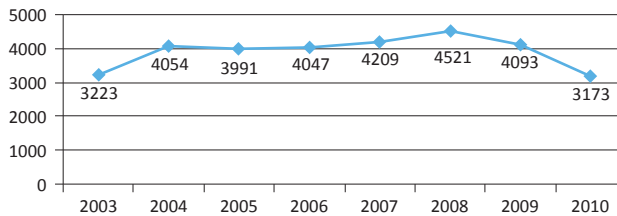
Tabel 31. Alaealistele määratud rahatrahvid

	2009	2010
Määratud rahatrahve alaealistele	18 298	13 893
Alaealistele määratud rahatrahvide summa	606 920 eurot (ligi 9,5 mln krooni)	370 224 eurot (ligi 5,8 mln krooni)

Allikas: politsei- ja piirivalveamet

7.3.1. Alaealiste õigusrikkujatega tegelemine alaealiste komisjonides

Kui aastatel 2006–2008 alaealiste komisjonides toimunud õigusrikkumiste arutelude arv kasvas, siis 2010. aastal oli üle Eesti 3173 arutelu, mis võrreldes 2008. aastaga on peagu kolmandiku ja võrreldes eelmise aastaga veidi üle viiendiku võrra vähem. Kui enamikus maakondades alaealiste õigusrikkumiste arutelude arv vähenes, siis neljas maakonnas see kasvas, sealjuures Põlva- ja Jõgevamaa komisjonides lausa ligi 50%. Võib arvata, et statistiline kasv näitab pigem politsei aktiivsemat reageerimist ja sagedasemat komisjoni suunamist, mitte üldist riskikäitumise kasvu maakonnas.

Joonis 71. Alaealiste komisjonides toimunud õigusrikkumiste arutelud, 2003–2010

2010. aastal komisjoni suunatuist oli 68% poisse ja 32% tüdrukuid ning ligi 60% alla 14 aasta vanad.

2010. aastal saadeti alaealiste komisjoni 2727 alaealist, mis on ligi 750 võrra vähem kui 2009. aastal. Kuigi ka 7–17aastaste arv elanikkonnas on vähenenud, siis märkimisväärselt on aastaga vähenenud komisjoni suunatute osa samaealise elanikkonna seas: kui 2009. aastal suunati 10 000 7–17aastase kohta alaealiste komisjoni 235 noort, siis 2010. aastal 190 ehk viiendiku võrra vähem. Komisjoni suunatute osa samaealise elanikkonna seast on keskmisest märgatavalt suurem Hiiumaal ning väiksem Järva-, Saare- ja Võrumaal.

2010. aastal komisjoni suunatuist oli 68% poisse ja 32% tüdrukuid ning ligi 60% alla 14 aasta vanad.

Tabel 32. Alaealiste komisjoni suunatud alaealise suhtarv samaeliste laste seas maakonnas

Maakond	7–17aastaste laste arv	Komisjoni suunatud laste arv	Suhtarv 10 000 samaelise elaniku kohta
Harjumaa (v.a Tallinn)	14362	260	181
Tallinn	36141	587	162
Hiiumaa	1253	52	415
Ida-Virumaa	16458	416	253
Jõgevamaa	4633	101	218
Järvamaa	4297	51	119
Läänemaa	3255	72	221
Lääne-Virumaa	8243	168	204
Põlvamaa	3740	66	176
Pärnumaa	10075	158	157
Raplamaa	4549	77	169
Saaremaa	4008	48	120
Tartumaa	17237	389	226
Valgamaa	4281	73	171
Viljandimaa	6636	154	232
Võrumaa	4576	55	120

Allikas: ENTK

Nagu varem oli ka 2010. aastal peamiseks alaealiste komisjoni pöördumise põhjuseks noorema kui 14aastase isiku värtegu (41%) ja koolikohustuse mittetäitmine (18%). Kõige enam taotlusi esitas politsei (68%), kusjuures peamine põhjus oli väheväärtusliku asja vargus (40%) ning kolmandikul juhtudel alkoholi- ja tubakaseaduse rikkumine; ligi poolte 14–18aastaste puhul alkoholi- ja tubakaseaduse rikkumised.

Viimasel kümnel aastal on komisjonid määranud mõjutusvahendina kõige rohkem hoiatust, spetsialisti vestlusele saatmist ja ÜKTd; nii oli see ka 2010. aastal (vastavalt 36%, 24% ja 21%). Võrreldes 2009. aastaga hoiatuste osakaal paari protsendipunkti võrra vähenes ning samas suurusjärgus kasvas spetsialisti vestlusele saatmine ja ÜKT. Mõjutusvahendi määramiseni jõuavad alaealiste komisjonid keskmiselt 45 päeva pärast taotluse saamist ehk selleks kulub kaks nädalat rohkem, kui näeb ette alaealise mõjutusvahendite seadus (Sellio, 2010).

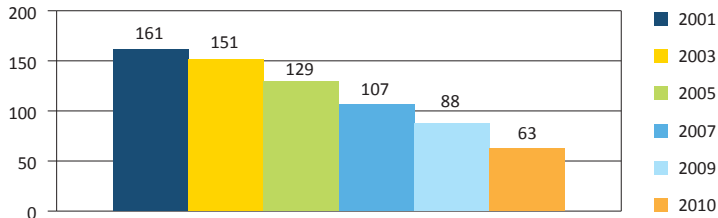
7.3.2. Erikooli suunamise kohtupraktika

Erikooli suunamine on alaealiste komisjoni kõige rangem mõjutusvahend, et ära hoida alaealise edasisi õigusrikkumisi ja sattumist vanglasse. Erikooli satuvad keeruliste sotsiaalsete probleemidega ja raskeid õigusrikkumisi toime pannud noored, kelle seas on enamasti palju korduvkurjategijaid; erikooli õpilaste retsidiivsuse kõrgele tasemele viitab ka hiljutine riigikontrolli audit (Riigikontroll, 2010).

Erikooli suunamise otsused moodustavad komisjonide määratud mõjutusvahenditest väikese osakaalu, 2010. aastal 1,7%. 2000. aastate alguses moodustasid alaealiste komisjonide erikooli

Alaealiste erikooli paigutamine on vähenenud; kohus jätab keskmiselt 20% suunamistaotlustest rahuldamata.

suunamise otsused veel 7–9% kõikidest alaealiste komisjonide otsusega määratud mõjutusvahenditest.

Joonis 72. Alaealiste komisjonide erikooli suunamise otsused ENTK andmetel 2001–2009

Erikooli suunamine toimub kohtu loal ja selleks on kaks võimalust: enamik lapsi satub erikooli alaealiste komisjonide süsteemi kaudu alaealise mõjutusvahendite seaduse § 6 kohaselt, aastas mõned üksikud lapsed (nt 2010. a viis alaealist) kriminaalmenetluse tulemusena KarS-i § 87 alusel, mille järgi alaealise karistusest vabastamisel saab talle kohaldada ühe mõjutusvahendina erikooli suunamist.

2010. aastal jõustunud lahendite alusel taotlesid alaealiste komisjonid maakohtult luba 13 tüdruku ja 40 poisi erikooli suunamiseks. Kõige enam ehk ligi pooled taotlused esitasid Tartu maakohtu tööpiirkonna komisjonid, Harju maakohtu tööpiirkonna komisjonid taotlesid sellist luba lausa kolm korda vähem. Sarnane trend iseloomustas taotlusi 2008. ja 2009. aastal.

Justiitsministeeriumi analüüs (Tamm, 2010) näitas, et maakohtud andsid alaealise erikooli paigutamiseks loa ligi 80% juhtudel, kusjuures rahuldamata jäetud taotluste osakaal erines kohtuti märkimisväärselt. Kui Viru maakohus on kahe ja poole aasta jooksul jätnud rahuldamata üksikud erikooli paigutamise taotlused, siis Harju maakohus peagu iga teise taotluse.

Kohtud jätsid ligi kolmveerandil juhtudel komisjonide tehtud erikooli suunamise taotluse rahuldamata seetõttu, et need ei vastanud seaduses toodud erikooli suunamise eeldustele: komisjonide võimalused kasutada leebemaid mõjutusvahendeid ei olnud ammendatud või kohaldati erikooli suunamist alaealisele, kes polnud süütegu toime pannud. Ligi viiendikul juhtudel leidis kohus, et erikooli suunamine pole otstarbekas, kuna alaealise käitumine on suunamistaotluse menetlemise ajal paranenud.

Kohtuniku luba on peale erikooli paigutamise vaja ka seal viibimise tähtaja pikendamiseks ja lühendamiseks.⁷⁷ Erikoolis viibimise tähtaja pikendamist on taotletud juhul, kui alaealise käitumine pole erikoolis viibimise ajal paranenud, aga ka selleks, et mitte vahetada poole aasta pealt kooli, võimaldades klassi lõpetamist või põhihariduse omandamist erikoolis.

Enne tähtaega vabastamist on taotletud valdavalt kas hariduslikel või tervislikel põhjustel ja 2008–2009. aasta juhtumites keskmiselt 10 kuud pärast erikooli suunamist (kõige varem üks kuu pärast erikooli suunamist).

⁷⁷ KrMS-i § 404 ja § 405

Ligi kolmveerandil juhtudel lahendas maakohus komisjoni taotluse vähem kui kahe nädalaga, sh pooled vähem kui nädalaga.

7.4. Alaealiste kurjategijate retsidiivsus

Hiljutises retsidiivsuuringus (Ahven jt, 2010) käsitleti muu hulgas prokuratuuri poolt alaealiste komisjoni arutamiseks saadetud alaealiste (KrMS-i § 201) ja alaealisena vanglakaristust kandma asunud isikute korduvkuritegevust.

21% alaealistest, kelle asjas menetlus lõpetati ja kes saadeti komisjoni, pani aasta pärast menetluse lõpetamist toime uue kuriteo. See on samas suurusjärgus kui 18–26aastastel.

Retsidiivsuse määr on olnud kõige kõrgem alaealisena vangistatud isikute seas, see väheneb vanuse kasvades. Kahe aasta jooksul pärast vanglast vabanemist pani uue kuriteo toime üle kahe kolmandiku alaealisena vanglakaristust kandma asunud isikutest. Vanuserühmas 18–26 aastat jäi retsidiivsuse määr vahemikku 60–64% ning üle 45aastastest pani kahe aasta jooksul pärast vabanemist uue kuriteo toime vähem kui 45%.

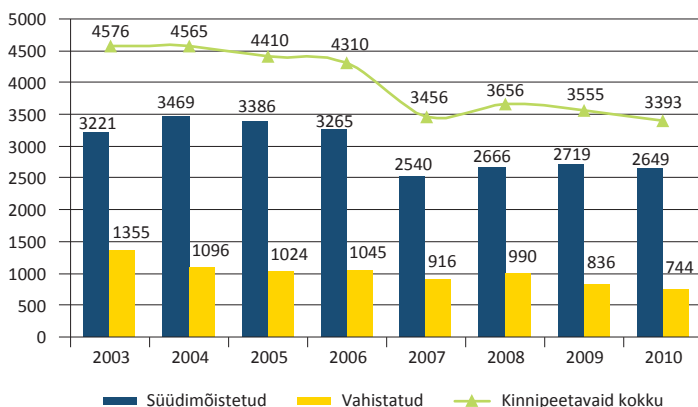
VANGISTUS

- 2010. aasta lõpul oli Eesti vanglates 3393 kinnipeetavat, neist 2649 (78%) kandsid karistust ning 744 (22%) olid vahistatud.
- Vangide arv 100 000 elaniku kohta oli 253, selle näitajaga on Eesti Euroopas 7. ja maailmas 46. kohal.
- Vanglast vabanes aasta jooksul 2150 süüdimõistetut, neist 72% kandsid oma karistuse vanglas lõpuni.
- Naiste osakaal vangide hulgas kasvas 2010. aastal kuue protsendini. Kaheksa aastaga on naiste arv vanglas kasvanud poole suuremaks.
- Vangide koosseis vananeb, kõige enam vähenes võrreldes 2009. aastaga 18–30aastaste vangide arv. Üle 60aastaste vangide arv kasvab järjepidevalt.
- Alaealistest viibis vanglas 20 vahistatut ja 23 süüdimõistetut. Viie aastaga on alaealiste vangide arv vähenenud poole võrra.
- Kõige enam isikuid kandis vanglas karistust tapmise või mõrva eest (527), järgnesid vargad (493).
- 2008. aastal vanglast vabanenutest pani ühe aasta jooksul toime uue kuriteo 44%.

8. VANGISTUS

Andri Ahven, Jako Salla

2010. aasta lõpul oli Eesti vanglates 3393 vangi⁷⁸, neist 2649 süüdimõistetut ja 744 vahistatut. Aasta jooksul vähenes vangide arv vanglates ja arestimajades kokku 176 võrra (5%), sealjuures vähenes süüdimõistetute arv 60 ja vahistatute arv 116 võrra. Kümme aastat tagasi, 2000. aasta lõpus, oli vangide arv Eestis 29% suurem: dekaadiga on süüdimõistetute arv vähenenud 18% ja vahistatute arv 51%.

Joonis 73. Vangide arv (aasta lõpu seisuga, ilma arestimajadeta)

Esimest korda vanglakaristust kandnud vangide osakaal kasvas 33%-ni (2009. a 31%).

2010. aasta lõpul oli Eestis 100 000 elaniku kohta 253 vangi (2009. a lõpul 265).⁷⁹ Londoni ülikooli statistika järgi oli Eesti selle näitajaga maailmas 46. ja Euroopas 7. kohal (vastavalt 216 ning 56 riigi või haldusüksuse hulgas) (World Prison Brief, 2010).⁸⁰ Euroopas on 100 000 elaniku kohta kõige enam vange Venemaal (582), järgnevad Gruusia, Valgevene, Ukraina, Läti ja Leedu. Maailma suuriikidest on 100 000 elaniku kohta kõige rohkem vange USA-s (743), kõige vähem Indias (32). Tuleb aga arvestada, et vangide arv pole üks ühele võrreldav. On leitud, et vangide arvu arvestamise põhimõtted on riigiti erinevad, näiteks ei arvestata osas riikides vanglapopulatsiooni hulka alaealisi ning teatud kategooria vahistatuid (Matthews, 1999).

Eestis oli 2010. aasta lõpul viis vanglat (Tallinna, Viru, Tartu, Murru ja Harku) kokku 3621 kohaga.⁸¹ Seega oli vanglate täituvusprotsent 94%. Suurima kohtade arvuga on Viru vangla, veidi vähem kohti on Tallinna ja Tartu vanglas. Kui kõige

⁷⁸ Andmed ei hõlma arestimajasid, kus viibis 10 süüdimõistetut ja 201 vahistatut. Käesolevas peatükis kasutatakse terminit „vang“ nii süüdimõistetute kui vahistatute tähistamiseks.

⁷⁹ Koos arestimajades viibivate vahistatutega 2010. aasta lõpul 269 (2009. aasta lõpul 282).

⁸⁰ Viimased teadaolevad andmed iga riigi kohta, valdavalt aastatest 2008–2010. Näitaja hõlmab süüdimõistetuid ja vahistatuid.

⁸¹ Jaanuaris 2011 ühendati Harku ja Murru vangla üheks asutuseks: Harku ja Murru vangla.

uuemad Viru (avatud 2008) ja Tartu vangla (avatud 2002) on alates avamisest töötanud maksimumtäituvuse tingimustes, siis vanemates vanglates on täituvus aasta-aastalt vähenenud.

Vanglate täituvus oli 2010. aasta lõpul 94%.

2010. aastal oli oluline muudatus vanemate meesvangide paigutamine seni ainult naistevanglana töötanud Harku vanglasse ning eluosakonna sulgemine Murru vanglas.

Tabel 33. Vangide arv vanglate arvestuses aasta lõpu seisuga

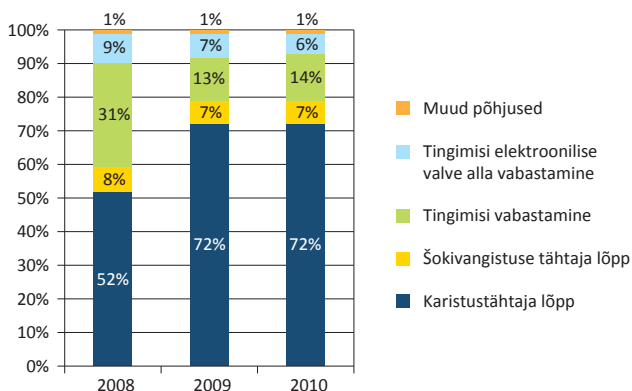
	2008	2009	2010
Harku vangla	114	145	204
Murru vangla	564	538	223
Tallinna vangla	1087	1014	1037
Tartu vangla	921	924	949
Viru vangla	970	934	980

2010. aasta jooksul vabanes vanglast kokku 2152 süüdimõistetut, sealhulgas:

- 1553 isikut karistustähtaja lõppemise tõtu;
- 434 isikut tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamise tõttu (sh elektroonilise valve kohaldamisega 139 isikut);
- 145 isikut osaliselt ärakandmisele mõistetud vangistuse ärakandmise tõttu (nn šokivangistusest);
- 20 isikut muudel põhjustel (sh kuus surma tõttu).

Vabanenute arv vähenes võrreldes 2009. aastaga (2471 vabanenut) 13%, kuid oli 2008. aastal vabanenute arvust (2024) 6% suurem.

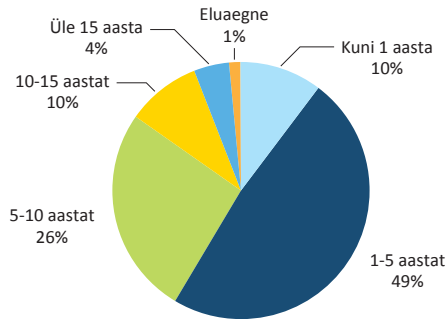
Võrreldes 2009. aastaga jäi vabanenud süüdimõistetute struktuur vabanemise aluse järgi peagu samaks. Suurem muutus toimus 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga, kui märgatavalt vähenes tingimisi vabanenute arv ja kasvas karistuse lõpuni kandnud isikute arv.

Joonis 74. Vanglast vabanenud süüdimõistetute jaotus vabanemise aluse järgi

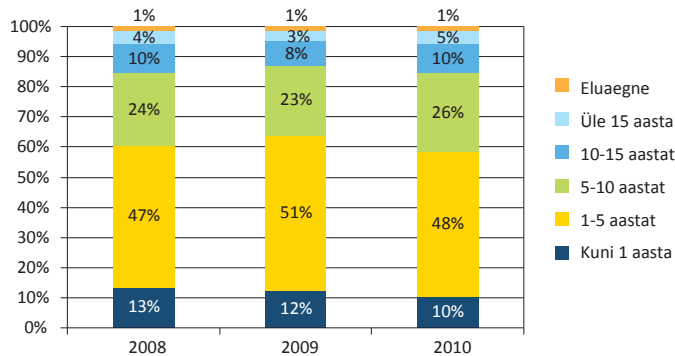
8.1. Vanglakaristuse kestus

Süüdimõistetute seas oli 2010. aasta lõpul nagu varemgi kõige enam neid, kellele kohus oli määranud üks kuni viis aastat vangistust. Alla üheaastast vangistust kandis kümnendik ning üle viieaastast vangistust 41% vangidest. Eluaegseid vange oli 1% süüdimõistetuist. Tuleb arvestada, et kohtu mõistatud vangistuse pikkus ei näita täpselt süüdimõistetute reaalset vanglas viibimise aega, kuna märkimisväärne osa neist vabastatakse enne tähtaega.

Joonis 75. Kohtu määratud karistuse pikkus (süüdimõistetute arv ja osakaal 2010. aasta lõpul)⁸²

Võrreldes kahe varasema aastaga kasvas 2010. aastal 5–10aastast vangistust kandvate isikute osa ning vähenes kuni aastaks vangistatute osakaal. Samas võrreldes 1990ndatega on muutused suuremad: siis oli vanglas kõige enam 5–10 aasta pikkust vangistust kandvaid isikuid (Saar jt, 2002). Eluaegsete kinnipeetavate arv on võrreldes 2001. aastaga kasvanud 31-lt 36-ni (*ibid*).

Joonis 76. Kohtu määratud karistuse pikkuste osakaal 2008–2010

Praegu viibib Eestis vanglates 36 jõustunud kohtuotsusega eluaegse vanglakaristuse saanud isikut. Kõik eluaegsed vangid kannavad karistust tahtliku tapmise eest

⁸² „Kuni 1 aasta“ tähistab karistust kuni 11 kuud ja 30 päeva, „1–5 aastat“ karistust kestusega täpselt üks aasta kuni 4 aastat 11 kuud ja 30 päeva, jne.

raskendavail asjaoludel (KrK § 101) või mõrva eest (KarS-i § 114). Enamik eluaegseid vange (30) on tapnud mitu inimest või püüdnud seda teha. Enamik neist pani tapmise(d) toime alkoholijooobes ja tegutses üksi. Peale tapmise on pooled eluaegsed vangid (18) ka varem pannud toime raskeid vägivallakuritegusid (üliraske kehavigastuse tahtlik tekitamine, vägistamine või röövimine) (Ahven ja Hillep, 2010).

8.2. Vangide iseloomustus

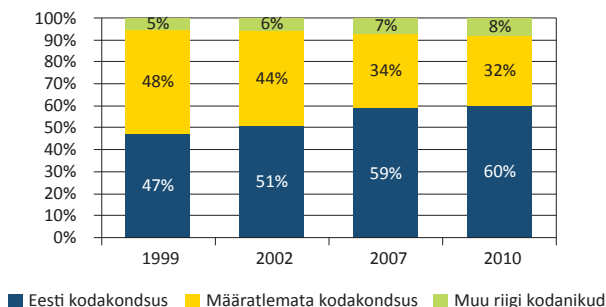
Tüüpiline vang on nagu varemgi Harjumaalt pärit vene rahvusest kolmekümnenndates aastates enne kinnipidamist mittetöötanud Eesti kodakondsusega mees, kes emakeelena kõneleb vene keelt ning on vanglas esimest või teist korda.

Vangidest olid:

- 94% mehed;
- 36% pärit Harju maakonnast;
- 32% 30–39aastased;
- 60% Eesti kodakondsusega;
- 58% vene emakeelega.

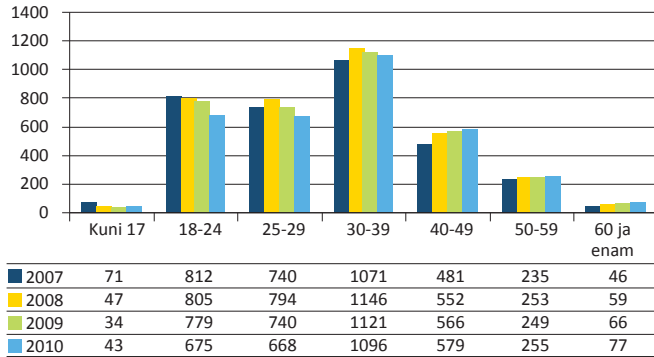
Vangide seas oli 2010. aasta lõpul 3199 (94%) meest ja 194 (6%) naist. Võrreldes 2009. aastaga vähenes mees- ning jäi peagu samaks naisvangide arv, see tõstis viimaste osakaalu kuue protsendini. Võrreldes 2002. aastaga, kui naisvangid moodustasid vangide hulgas 4%, on nende absoluutarv kasvanud aga 50% (2002. aasta lõpus oli naisvange 129).

Võrreldes 2002. aastaga on veidi kasvanud Harjumaalt pärit isikute osakaal (33%-lt 36%-ni) ning on vähenenud idavirumaalaste osakaal (27%-lt 19%-ni). Kasvanud on kodakondsusega ja vähenenud määratlemata kodakondsusega isikute osa. Kui 1999. aastal oli ilma kodakondsuseta isikuid Eesti vanglates 48% ja Eesti kodanikke 47%, siis 2009. aastal oli määratlemata kodakondsusega vange 32% ja Eesti kodanikke 60%. Muude riikide kodanikest vangide arvu osakaal on 11 aastaga kasvanud 5%-lt 8%-ni. Vangide emakeele järgi samaväärset muutust toimunud ei ole: eestikeelsete vangide osakaal püsib juba üle 10 aasta 40 protsendi lähedal. 2009. aasta andmeil (Salla, 2010c) on venekeelsete vangide arv suurem eelkõige vanuserühmas 20–35, alates 30ndate eluaastate lõpust on eesti- ja venekeelsete vangide arv ühtlane.

Joonis 77. Vangide jaotus kodakondsuse järgi

Kõige enam vange oli vanuses 30–39 aastat (1096 isikut). Neile järgnes 18–24aastaste vanuserühm (675 isikut). Vanusjaotuses polnud 2010. aasta jooksul märgatavaid muutusi. Süüdimõistetutest oli täisealisi mehi 2476 ja naisi 150 ning alaealisi 23 (kõik poisid).

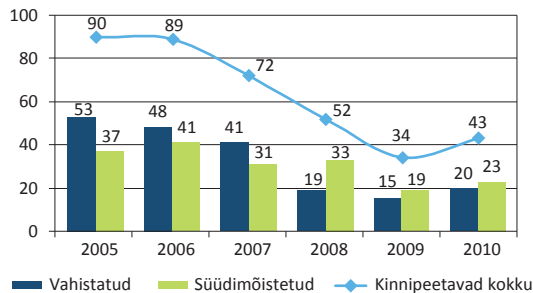

Joonis 78. Vangide arv aasta lõpu seisuga vanuserühmade järgi

Võrdlus varasemate aastatega näitab, et vangide vanuseline koosseis vananeb. Vähenemas on alla 30-aastaste vangide osakaal ning kasvamas kõigi vanemate vanuserühmade osa. Üle 60-aastaste vangide arv on viimasel kolmel aastal püsinud 2% lähedal, samas on selle vanuserühma vangide arv ühtlaselt kasvanud. 2007. aasta lõpul oli üle 60aastaseid vange 46, 2008. aastal 59, 2009. aastal 66 ning 2010. aastal 77.

8.2.1. Alaealised vangid

Kui täisealiste hulgas on vahistatute osakaal süüdimõistetutega võrreldes märksa väiksem, siis alaealiste puhul on olukord teistsugune: mõne aasta eest ületas alaealiste vahistatute arv süüdimõistetute arvu, viimasel kahel aastal on aga need näitajad olnud suhteliselt sarnased.

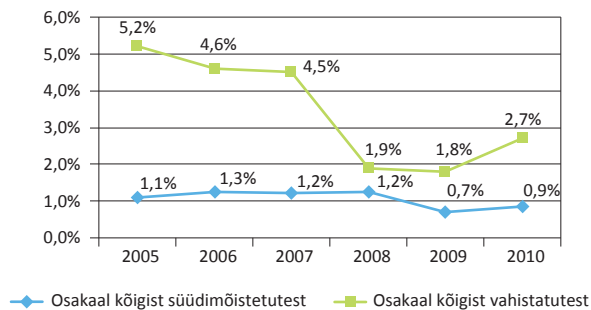

Joonis 79. Alaealiste vahistatute, süüdimõistetute ja kinnipeetavate koguarv aasta lõpul

Alaealiste vangide koguarv on kuue aastaga vähenenud enam kui kaks korda: 90-lt 43-ni. Võrreldes 2009. aastaga alaealiste vangide arv mõnevõrra kasvas: vahistatute seas oli kasv 15-lt 20-ni, süüdimõistetute osas 20-lt 23-ni.

Võrreldes eelmiste aastatega on alaealiste arvu vähenemine olnud märgatavam vahistatute seas. See avaldub eelkõige alaealiste osakaalus: kui alaealiste osa kõigist süüdimõistetutest on viimasel kuuel aastal püsinud suhteliselt väikeses vahemikus (0,7–1,3%), siis alaealiste vahistatute osakaal kahanes 2007. aastal märgatavalt (aastatel 2005–2007 oli see vahemikus 4,5–5,2% ning aastatel 2008–2010 1,8–2,7%).

Pikemas ajaraamis on siiski ka alaealiste süüdimõistetute arv märkimisväärselt vähenenud, näiteks kümme aastat tagasi kandis Eesti vanglates karistust kuus korda rohkem alaealisi kui praegu (01.01.2001: 138 alaealist) (Saar jt, 2002).

Joonis 80. Alaealiste süüdimõistetute ja vahistatute osakaal aasta lõpul

2010. aasta lõpul süüdimõistetuna vanglas viibinud 23 alaealist olid kõik mehed (aasta varem kandis Harku vanglas karistust ka üks 17aastane Eesti rahvusest naine narkokuriteo eest).

14aastaseid süüdimõistetuid ei olnud, 15aastaseid oli 2, 16aastaseid 6 ning 17aastaseid 15. Alaealiste hulgas moodustasid enamiku eestlased (16), venelasi oli 7; kõige enam noori vange oli pärit Lääne-Virumaalt (6), kust pärit vangid on selgelt alaealiste hulgas ülesindatud.

Enamik alaealisi süüdimõistetuid kannab karistust varavastaste kuritegude eest: 10 isikut oli mõistetud süüdi röövimise eest, lisandusid vargused ja omavalilised sissetungid. Leidus ka vägivallakuriteo eest

vangistatuid (nt võimuesindaja vastane vägivald, vägistamine).

2010. aastal vabanes vanglast 30 alaealist⁸³ (neist neli naist ja üheksa mitte-eestlast), nende keskmine karistusaeg oli 6,5 kuud. Alaealiste puhul kasutatakse vähem enne tähtaega vabastamist, valdav enamik alaealisi vabaneb vanglast määratud karistuse ärakandmise tõttu.

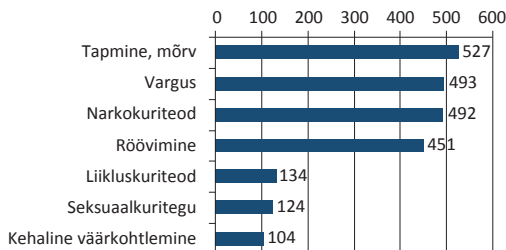
2010. aasta lõpus ei olnud vanglas alaealisi süüdimõistetud naisi.

⁸³ Isik ei olnud vabanemise päevaks saanud 18aastaseks.

8.3. Süüdimõistetud kuriteoliikide kaupa

2010. aasta lõpul kandis vanglates karistust kõige enam tapmise või mõrva toime pannud isikuid (527), järgnesid varguse toime pannud isikud (493). Vanglate statistika ei anna täielikku pilti süüdimõistetute kuritegedest, kuna iga isiku puhul arvestatakse vaid kõige raskemat kuritegu.

Joonis 81. Kõige sagedasemad süüdimõistetute kuriteod

Isikuvastase kuriteo eest süüdi mõistetute arv ja osakaal vanglates viimase aasta jooksul mõnevõrra vähenes: kui 2008. aasta lõpul oli neid 946 (35%), siis 2009. aasta lõpul 889 (33%), 2010. aasta lõpul 853 (32%) – seda eeskätt tänu sellele, et tapmise või mõrva eest karistatud isikuid oli 51 võrra vähem. Seksuaalkuriteo eest karistatud oli 124 (neist 119 vägistamise eest), kehalise väärkohtlemise eest karistatud 104 ja tahtliku raske kehavigastuse eest karistatud 98.

Varavastane kuriteo oli raskeim kuritegu 1046 isikul (39%), sh vargus 493 isikul (30 võrra vähem kui 2009. aasta lõpul). Röövimise eest karistatute arv suurenes aastaga 20 võrra, 451-ni.

Narkokuriteos süüdi mõistetute arv ja osakaal on vanglates viimastel aastatel kasvanud, nüüd moodustavad narkokurjategijad juba peagu viiendiku vangide arvu. Kui 2007. aasta lõpul oli narkokuritegudes süüdimõistetuid 330 (13% süüdimõistetutest), 2008. aasta lõpul 406 (15%) ning 2009. aasta lõpul 483 (18%), siis 2010. aasta lõpul juba 492 (19%). Enamikul juhtudel oli tegu narkootilise või psühhotroopse aine suures koguses vahendamise (KarS-i § 184).

Liikluskuriteo toime pannud süüdimõistetute arv vähenes aastaga 42 võrra, 176-lt (6%) 134 isikuni (5%); neist 163 (93%) kandis karistust mootorsõiduki joobes juhtimise eest.

8.4. Vanglast vabanenute retsidiivsus

Retsidiivsust käsitletakse siin kui isiku kahtlustatavana ülekuulamist pärast vanglast vabanemist.⁸⁴ Retsidiivsust on vaadeldud aastatel 2004–2009 vanglast vabanenute puhul.

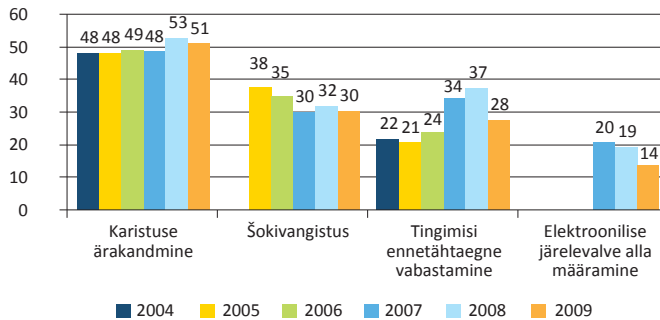
⁸⁴ Andmed uue ülekuulamise kohta saadi kriminaalmenetlusregistrist. Tegemine pole juriidilise hinnanguga: menetlus võidakse hiljem nt tõendite puudumise tõttu lõpetada või võidakse ta kohtus õigeks tunnustada. Retsidiivsuse määr on vanglast vabanemise järel üle kuulatud isikute osakaal kõigist vanglast vabanenud süüdimõistetutest.

2009. aastal vanglast vabanenutest 43% pani aasta jooksul toime uue kuriteo, mis on ühe protsendipunkti võrra vähem kui 2008. aastal vabanenute puhul (44%).

Kogu vaatlusperioodi jooksul on retsidiivsus olnud suurim karistuse lõpuni kandnud isikute seas: aastatel 2004–2007 sel alusel vanglast vabanenutest pani ühe aasta jooksul uue kuriteo toime 48–49%, 2008. aastal vabanenutest 53% ning 2009. aastal vabanenutest 51%.

Tingimisi enne tähtaega vabanenute retsidiivsuse määr jäi aastatel 2004–2006 vahemikku 22–24%, kuid seejärel suurenes ja ulatus 2008. aastal 37%-ni. Ilmselt oli kasvu üheks põhjuseks enne tähtaeg vabastamise korra muutmine, mis tõi kaasa kõrge retsidiivsusriskiga isikute suuremal määral enne tähtaega vabastamise⁸⁵. 2009. aastal langes see näitaja 28%-le.

Šokivangistuse⁸⁶ ära kandnud ja 2009. aastal vabanenud isikute ühe aasta retsidiivsuse määr oli 30%, mis oli lähedane varasemate aastate tasemele. Elektroonilise järelevalve⁸⁷ alla määratud isikute retsidiivsus oli 14%.

Joonis 82. Ühe aasta retsidiivsuse määr vabanemise viisi alusel (2004–2009 vabanenud)

2009. aastal ÜKTle suunatuist sooritas aasta jooksul uue kuriteo 26% (2007. aastal suunatuist 29% ja 2008. aastal suunatuist 27%).

⁸⁵ Alates 2007. aastast pole enne tähtaega vabastamise õiguse tekkel enam tarvis vang'i enda taotlust, vaid materjalid esitatakse kohtule automaatselt.

⁸⁶ Tegem on alates 2005. aastast KarS-i §-de 73 ja 74 alusel kohaldatava karistusega, mille kobaselt peab süüdlane kandma vaid lühikese (enamasti kuni 6kuulise) osa vangistusest ning ülejäänud osas vabastatakse ta tingimisi.

⁸⁷ Elektroonilist järelevalvet kohaldatakse alates 2007. aasta kevadest.

KRIMINAALHOOLDUS

- 2010. aasta lõpul oli kriminaalhoolduse all 7568 isikut.
- Kriminaalhooldusaluste arv vähenes 2010. aastal 11%.
- 3% kriminaalhooldusalustest olid alaealised.
- Positiivselt lõpetas kriminaalhoolduse sõltuvalt kriminaalhoolduse tüübist 68–96% isikutest.

9. KRIMINAALHOOLDUS

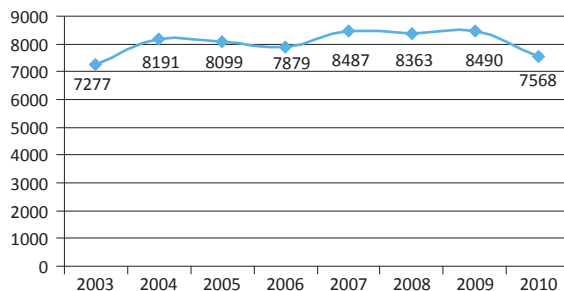
Andri Ahven, Anne Kruusement

Kriminaalhooldus on üks peamisi vangistuse alternatiive, mille kestel valvab kriminaalhooldaja kohtuotsuses märgitud kohustuste täitmise järele, nõustab hooldusalust nende kohustuste täitmisel ning abistab teda ühiskonnaga kohanemisel.

2010. aasta lõpul oli kriminaalhooldusosakondades arvel kokku 7568 isikut, neist

- 66% käitumiskontrollil (KarS-i § 74 lg 1);
- 20% isikud, kelle vangistus oli asendatud ÜKTga (KarS-i § 69) või kelle asjas oli kriminaalmenetlus lõpetatud ja määratud ÜKT (KrMS-i § 202);
- 8% vanglast enne tähtaega vabastatud (KarS-i § 76);
- 5% nn šokivangistusega karistatud, kellele kohus oli mõistnud vanglakaristuse osalise kandmise vanglas ning ülejäänud osas tingimisi vangistuse (KarS-i § 74 lg 2);
- 1%-le oli rakendatud alaealise mõjutusvahendit (KarS-i § 87).

Kriminaalhooldusel oli 2010. aasta lõpul 6893 meest ja 675 naist (10% kõigist isikutest). Kriminaalhooldusaluste arv vähenes aasta jooksul: 2010. aasta lõpul oli arvel 922 isikut vähem kui aasta varem, sealhulgas mehi 852 (11%) võrra ja naisi 70 (9%) võrra vähem.

Joonis 83. Kriminaalhooldusaluste arv aasta lõpul

ÜKT tegijate osakaal kriminaalhooldusaluste seas suurenes 18%-lt 2009. aasta lõpul 20%-le 2010. aasta lõpul. Enne tähtaega vangistusest vabanenute osakaal püsis 8% tasemel.

Kriminaalhoolduses 2010. aasta lõpul arvel olnud 260 alaealisest ligi pooltele (49%) oli määratud käitumiskontroll; 27%-l oli vangistus asendatud ÜKTga või oli kriminaalmenetlus lõpetatud ja määratud ÜKT; 19% alaealistest oli kohus karistusest vabastanud ja määranud mõjutusvahendina käitumiskontrolli. Šokivangistusega karistatud ja vanglast enne tähtaega vabastatuid oli alaealiste seas kokku 5% (12). Võrreldes kõikide kriminaalhooldusalustega oli alaealiste seas märksa rohkem ÜKT tegijaid ja vähem neid, kellele oli määratud käitumiskontroll.

2010. aasta lõpul oli elektroonilise valve all 69 isikut (28 rohkem kui 2009. aasta lõpul).

9.1. Kriminaalhoolduse lõppemise põhjused

2010. aastal lõppes kriminaalhooldus 7900 isikul, mis on 357 võrra rohkem kui aasta varem (7543). Edukalt lõpetas kriminaalhoolduse 80% ja ebaõnnestunult 19% isikutest. Üks protsent kriminaalhooldusalustest (87) suri 2010. aastal; neist kuus enesetapu, kolm tapmise, kolm narkootikumide üledoosi ja üks õnnetusjuhtumi tagajärjel.

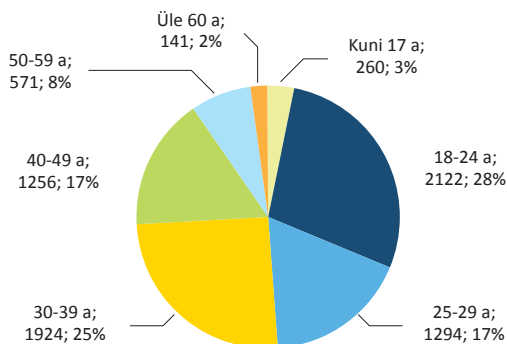
Kõige rohkem oli kriminaalhoolduse edukalt lõpetanute hulgas neid, kellele oli määratud alaealiste mõjutusvahend (96%), ning kõige nõrgemate tulemustega läbisid kriminaalhoolduse šokivangistusega isikud (68%). Sarnane jaotus on ilmnunud ka varem.

Tabel 34. Kriminaalhoolduse lõppemise põhjused 2010. aastal (isikute arv)

	Käitumis- kontroll	Šoki- vangistus	Alaealise mõjutus- vahend	Üld- kasulik töö	Vanglast enne tähtaega vabanenud	KOKKU
Katseaja lõpp / ÜKT sooritatud positiivselt	3176	148	106	2441	446	6317
Katseage lõppenud kokku negatiivselt, sealhulgas:	774	66	4	529	123	1496
- katseage, ÜKT lõpetatud erakorralise ettekandega	250	19	3	386	84	742
- katseage, ÜKT lõpetatud teise kohtuotsusega	524	47	1	143	39	754
Surm	59	4	0	21	3	87
KOKKU	4009	218	110	2991	572	7900

9.2. Kriminaalhooldusaluste iseloomustus

Kriminaalhooldusaluste sotsiaaldemograafiline koosseis pole viimastel aastatel suurt muutunud. Tüüpiline kriminaalhooldusalune on noor või keskealine (vanuses 18–39) Eesti kodakondsusega ja eesti rahvusest töötav põhi- või algharidusega mees. Teda pole varem kriminaalkorras karistatud; tema katseage on keskmiselt 1,5 aastat ning karistus on kõige sagedamini mõistetud varavastase kuriteo eest.

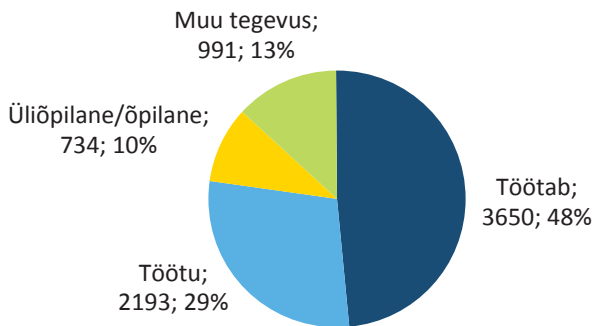

Joonis 84. 2010. aasta lõpul arvel olnud kriminaalhooldusaluste vanus

2010. aastal iseloomustasid kriminaalhooldusaluseid järgmised näitajad:

- 91% olid mehed;
- 28% olid 18–24aastased;
- 63% olid eestlased;
- 39% olid põhiharidusega;
- 35% oli varem karistamata⁸⁸.

Kriminaalhooldusaluste koosseisus ei toimunud märgatavaid muutusi võrreldes 2009. aastaga. Töötajate osa püsis samal tasemel (48%), kuid töötute või tegevusetute isikute osa kahanes veidi (32%-lt 29%-le).

Joonis 85. 2010. aasta lõpul arvel olnud kriminaalhooldusaluste staatus tegevusala järgi

2010. aasta lõpul oli kriminaalhoolduse all 260 alaealist; sealhulgas 207 poissi ja 53 tüdrukut. Vanuses 13–14 aastat oli viis poissi. Alaealisi oli 3% kõikidest hooldusalustest (2009. aastal 4%).

Kohtus süüdi mõistetud hooldusaluste⁸⁹ kuritegude hulgas olid esikohal varavastased kuriteod, mille tõttu määrati kriminaalhooldusele 32% isikutest (2009. aastal 29%). Liikluskuriteo toime pannute osakaal oli 24%. Alaealistest süüdimõistetutest 54% olid karistatud varavastase kuriteo, 18% avaliku rahu rikkumise ja 22% isikuvastase kuriteo eest.

2010. aastal vähenes kriminaalhooldusaluste arv märgatavalt enamikus kuriteoliikides: näiteks liikluskuritegudes 352 võrra (-15%), isikuvastastes kuritegudes 263 võrra (-18%) ja avaliku rahu vastastes kuritegudes 197 võrra (-17%). Arvestatavalt kasvas vaid ametialaste kuritegude ja majanduskuritegude eest kriminaalhooldusel olevate isikute arv (52 võrra, 33%).

⁸⁸ Arvestamata KrMS-i § 202 alusel ÜKTle suunatud, kelle kuritegude koht andmed puuduvad.

⁸⁹ Vt eelmist märkust.

Tabel 35. 2010. aasta lõpul arvel olnud kriminaalhooldusaluste kuriteod (vaid süüdimõistetud; üks isik võis olla toime pannud mitu kuritegu)

	Arv	Osakaal
Varavastased kuriteod	2683	32,2
Liikluskuriteod	1962	23,6
Isikuvastased kuriteod	1184	14,2
Avaliku rahu vastased kuriteod	938	11,3
Narkokuriteod	599	7,2
Õigusemõistmisevastased kuriteod	316	3,8
Kuriteod perekonna ja alaealise vastu	134	1,6
Ametialased ja majanduskuriteod	210	2,5
Muud kuriteod	304	3,6
KOKKU	8330	100,0

Võrreldes vanglas viibivate süüdimõistetutega oli kriminaalhooldusaluste hulgas märksa vähem isikuvastase kuriteo toimepanijaid (vastavalt 32% ja 14%) ning palju rohkem liikluskurjategijaid (vastavalt 5% ja 24%).

Mõnes kuriteoliigis erines selgelt süüdi mõistetud meeste ja naiste osakaal: varavastaseid kuritegusid oli toime pannud meestest 31% ja naistest 45%; liikluskuritegusid meestest 25% ja naistest 9%; narkokuritegusid meestest 7% ja naistest 13%.

KRIMINAALPOLIITIKA ARENGUSUUNAD AASTANI 2018: 2010. aasta täitmise ettekanne

Ülevaade Vabariigi Valitsuse 2010. aasta olulisematest sammudest Riigikogus 09.06.2010 heaks kiidetud kriminaalpoliitika arengusuundade elluviimisel vastavalt arengusuundade punktile 5.

KRIMINAALPOLIITIKA ARENGUSUUNAD AASTANI 2018: 2010. AASTA TÄITMISE ETTEKANNE

Lugupeetud riigikogu liikmed!

Aasta tagasi tegin teile viimase ettekande 2010. aastani kehtinud kriminaalpoliitika arengusuundade kohta. Mullu juunis kiitsite üksmeelselt heaks uued arengusuunad, mis määravad riigi eesmärgid ja tegevused ühiskonna turvalisuse tagamisel järgmiseks kaheksaks aastaks. Täna teid veel kord selle otsuse eest. Loodan siiralt, et Eesti poliitikas jätkub erakondadeülese ja ratsionaalse kriminaalpoliitika traditsioon.

Ühtlasi kasutan võimalust avaldada teile tänu eelnõu 599 vastuvõtmise eest kuu aega tagasi. See väga oodatud seadus kätkeb ulatuslikke ja vajalikke muudatusi kriminaalmenetluse seadustikus. Neist kõige tähtsam aitab tagada mõistlikku kohtumenetluse aega. Loodetavasti ei pea me enam silmi maha lööma Euroopa inimõiguste kohtu lahendite ees, mis räägivad meie kohtuasjade venimisest.

Samas ei saa ma üle ega ümber korruptsioonivastasesest seadusest, mis on juba poolteist aastat jäänud toppama riigikogu põhiseaduskomisjoni. Siit ja sealt on aegajalt kuulda, kuidas on edenenud korruptsioonikuritegude menetlemine. Korralik korruptsioonivastane seadus aitaks huvide konflikti vältimise reeglite ja majanduslike huvide deklareerimise süsteemi kaudu muuta meie avalikku sektorit läbipaistvaks. Julgen öelda, et kuni pole sellist seadust, niikaua pole ka mõtet edusammudest üleliia joovastuda. Ega vist ole lootustki, et see riigikogu enam nimetatud eelnõu menetlema hakkaks, ent soovin selles asjas jõudu uuele riigikogu koosseisule.

Tulles tagasi eelmise aasta ettekande ja järgnenud arutelu juurde, siis ehk mäletate, et rääkisime majandussurutise ja 2009. aastaks ennustatud kuritegevuse kasvu seostest. Kui registreeritud kuritegude arv aastaga hoopis vähenes 5 protsenti, siis vaikisid ka nende hääled, kes ennustasid vägivalda ja rahunemise levikut üle riigi.

2010. aasta kuritegevusnäitajad ei toonud esile midagi põrutavat, registreeritud kuritegude arv püsis 2009. aasta tasemel. Kui aga vaadata kuritegevuse struktuuri, siis tasub tähelepanu pöörata vargustele ja vägivallakuritegudele.

***

Varguste arv kasvas võrreldes 2009. aastaga 6 protsenti. Eelkõige kannatasid seejuures kaupmehed, kelle poekassade juures on vahele jäänud varasemast rohkem pikanäpumehi. Ühe rahvusvahelise uuringu järgi kaotavad kauplused varguste tõttu üle protsendi oma käibest. Sama uuring näitas, et Balti riikides varastavad poetoõtjad töandja tagant Euroopa keskmisest rohkem. Laias laastus iga kolmas euro või vorstijupp, mille kaupmees varguse tõttu kaotab, on läinud töötaja taskusse või köögilauale.

Mis aga puudutab majanduse seisuga ja selle mõju varguste arvule, siis meenutan, et survet võib täheldada nii majanduslanguse kui ka -kasvu tsüklis. Uuringud on kinnitanud, et kui suure tööpuuduse tingimustes varastatakse tõenäolisemalt esmatarbekaupa, siis heaolu kasvades laienevad nii varastamise kui ka kauba realiseerimise

võimalused. Meenutagem kas või paari aasta tagust ehitusbuumi koos ebatavaliselt vilka töäjõu liikumisega: tollal oli rohkesti nii tööriistade ja ehitusmaterjali vargusi kui ka neid, kes varastatud kaupa osta tahtsid.

Erinevalt vargustest üllatas vägivallakuritegude arv 2010. aastal langusega, ning seda nii röövimiste ja tapmistega kui ka kergemate vägivallakuritegude puhul.

Kui info rasketest isikuvastastest kuritegudest jõuab peagu alati politseini ning politsei suudab need kuriteod enamasti ka ruttu lahendada, siis kergemate vigastustega vägivallajuhtumid kahjuks politseini ei jõua. Ma rõhutan: see ei tähenda, et politsei tõrguks sellise kuriteo avaldust menetlusse võtmast või ei raatsiks kulutada kütust, et näiteks peretüli lahendada sõita. Sellised jutud pole muud kui eksitavad müüdid. Viimane ohvriuring näitas, et otsuse politseid mitte kaasata teevad ikkagi inimesed ise. Kahjuks on see tendents negatiivne: kui 2004. aastal jättis politseile vägivallajuhtumist teatamata 72 protsenti ohvritest, siis viimastel andmetel oli selliseid inimesi juba 77 protsenti.

Enamik ohvreid ütleb põhjenduseks, et juhtum ei olnud küllalt tõsine. Kuigi soovi säästa politsei ressursse ei saa kodanikele pahaks panna, kehtib nende juhtumite puhul ikkagi reegel „parem karta kui kahetseda“. Ühelt poolt on politsei ja teised õiguskaitseasutused ellu kutsunud selleks, et kaitsta kodanikke nende eest, kes reegleid rikuvad. Teiselt poolt on kohtute menetluses kogu aeg mõni raske kehavigastuse või isegi surmaga lõppenud vägivallajuhtum, mille toimikumaterjalidest on näha, et kannatanu on politseisse pöördunud liiga hilja.

***

Peatun paari sõnaga ka mõnel karistusseadustiku uuel kuriteoliigil. Kõige enam on uutest kuritegudest politseile laekunud teateid identiteedivarguse kohta. 2010. aastal registreeriti 55 juhtumit, kus oli ebaseaduslikult kasutatud teise isiku identiteeti, kuid ilmselt annavad probleemi tõsidusest aimu alles lähiaastad. Mulluste andmete põhjal võib öelda, et kõige levinum viis teise inimese privaatsust rikkuda on valekonto loomine suhtlemisportaalil. Oli ka juhtumeid, kus teise inimese nimel avaldati intiimteenuse pakkumise kuulutus või püüti pääseda võõra nime all esinedes süüteoavastutusest või täitemenetluse kohustuse täitmisest.

Tähtis muudatus karistusseadustikus jõustus 2010. aasta veebruaris, kui korrastati alaealisevastaste süütegude loendit. Kui varem oli kriminaalkorras karistatav alaealiste kasutamine pornograafilise teose valmistamiseks, siis nüüd juba aastapäevad ka erootilise sisuga teoste puhul ning kuritegu on seegi, kui lapsega üritatakse kohtuda seksuaalsel eesmärgil. Aasta lõpu seisuga on nendes asjades alustatud juba viis kriminaalmenetlust.

***

Siit sobib jätkata uute arengusuundade ühe keskse teemaga, milleks on alaealistega seotud kuritegude ennetamine. Oleme eesmärgiks seadnud eelkõige kuritegude kiire avastamise ja kriminaalmenetluse. See on nii ohvri kui ka toimepanija huvides. Aina enam vaatame laste probleeme tervikuna ning tegutseme avaliku võimu ja vabaühenduste koostöös selle nimel, et koolikeskkond oleks turvaline ja sotsiaalsüsteemis

märgataks laste kasvukeskkonna probleeme võimalikult vara.

Nii kriminaaljustiitsüsteem kui alaealiste komisjonid peavad töötama noortega võimalikult kiiresti. Oleme prokuratuuri ja politseiga selles vallas mitu aastat vaeva näinud ning tulemused on ka näha: 2010. aastal oli alaealiste kriminaalasjade kohtueelne menetlus üle kahe korra lühem kui veel 2008. aastal, olles vähenenud 172-lt 81 päevani. Samuti võib rõõmustada selle üle, et menetluskiiruse piirkondlikud erinevused on peagu kadunud.

2010. aastal analüüsis haridus- ja teadusministeerium esimest korda seda, kui kiiresti töötavad alaealiste komisjonid ehk kui kaua läheb aega hetkest, mil õigusrikkumise materjalid jõuavad komisjoni, kuni komisjoni koosolekuni sel teemal. Kui alaealiste mõjutusvahendite seaduse järgi on komisjonil selleks 30 päeva, siis viimaste aastate keskmine näitaja on 45 päeva, mis tähendab, et tihti ei suudeta seaduse nõudest kinni pidada. Kuna kriminaalpoliitika arengusuundades on seatud eesmärgiks jõuda üldjuhul asja arutamiseni 14 päevaga, siis jääb üle vaid kolleegidele jõudu soovida.

Kui pidada silmas, et alaealine elanikkond väheneb, siis on praegu väga head eeldused tegelda laste ja noorte probleemidega sügavuti ja neile kiiresti reageerida. Mõneti avaldub see nii koolihüljajate kui ka alaealiste kurjategijate arvu languses. Näiteks oli viimaseid mullu võrreldes 2009. aastaga kümnendiku võrra vähem.

***

Vangide arvust. Aastaga vähenes kinnipeetavate arv meie vanglates 4 protsenti, aasta alguse seisuga oli süüdimõistetuid 2667 ja vahistatud 750. Pannes nüüd selle languse pikemale ajateljele, näeme, et viimasel neljal aastal ei ole suurt muutust toimunud; murdepunkt oli aastal 2007, kui vangide arv vähenes viiendiku võrra.

Vangide arv ei vähene nii kiiresti, kui me soovime. Samas tuleb tõdeda, et kohus kaalub vanglakaristuse määramist hoolega ning ka prokurörid ei nõua reaalselt vangistust kergesti. Vaid kolmandik meie vangidest kannab vanglakaristust esimest korda – see tähendab, et enamik vange on tõepoolest märkimisväärse retsidiivsusega kurjategijad.

Ometi ei arva ma, et võimalused vangide arvu vähendada on ammendatud. Kui seni oleme peatahelepanu pööranud neile, kes vabanevad vangistusest enne tähtaega, siis uus eesmärk on leida viise, kuidas aidata kohaneda eluga vabaduses neil, kes kannavad oma karistuse vanglas lõpuni. Muide, just nende puhul on retsidiivid sagedasemad. Igal juhul kavatseme korduvkuritegevuse vähendamise nimel koos Eesti kirikute nõukoguga luua vanglast vabanenutele tugiisikute süsteemi.

***

Käesoleva aasta alguses liitsime kulude kokkuhoiu eesmärgil Harku ja Murru vangla. Neist viimasel töötab peale avavangla osakonna veel vaid üks eluosakond, mille sulgeme järgmise aasta lõpuks. Justiitsministeeriumi eesmärk pole aga vähendada ainult süüdimõistetute arvu, vaid soovime alandada vangide üldarvu ka vahistatute arvel.

Siin aitavad meid seadusemuudatused, mille te võtsite vastu mullu juunis ning mis jõustusid käesoleva aasta algul. Jutt on võimalusest kasutada laiemalt elektroonilist

valvet: nimelt saab nüüd vahi all olla ka koduseinte vahel, kui on täidetud vajalikud tingimused. Muide, selles asjas võisime veenduda, et meie vahistatud tunnevad vähemalt mõnd seadust päris hästi: niipea kui seadus oli jõustunud, sai kohus ka esimese taotluse kohaldada elektroonilist valvet vahistatule. Tõsi, kriminaalhooldaja ettepanekul lükati see tagasi, sest vahistatu elukohta omanik ei andnud selleks luba.

***

Nagu hästi teada, on piiride avanemine Euroopas pannud liikvele ka kurjategijad. Meie õnneks on Eesti import selles valdkonnas olnud kardetust väiksem. Meenutan, et avaliku arvamuse uuringute järgi kartsid inimesed enne Eesti liitumist Euroopa Liiduga kõige rohkem rahvusvahelist kuritegevust. Ent kuritegevuse ekspordiga oleme kahjuks küll silma paistnud.

Euroliidu laienemine pani ka vanad liikmesmaad kuritegevuse kasvu kartma ning nagu andmed näitavad, oli nende hirmul märksa enam alust. Näiteks Soome on koos tublide Eesti ehitus- ja muude töömeestega saanud kaasa hulga ka selliseid tegelasi, kes on tegevusalaks valinud näiteks vargused autodest või ladude tühendamise, et varastatud kaup siis Eestis või mujal edasi müüa. See on väga kahetsus- ja häbi-väärne. Vargamine ei märgista ainult kurjategijat, vaid määrab meid kõiki.

Sestap on rahvusvaheline koostöö nii kuritegude lahendamisel, ohvrite kaitsmisel kui ka karistuste täideviimisel väga tähtis. Kui kurjategijatele on piirid valla, siis nad peavad arvestama, et ka riigid võitlevad kuritegevusega aina enam ühistel alusel. Toon paar näidet. Soomes on riigieelarve läbirääkimised sama pingelised kui Eestis. Detsembris kirjutas põhjanaabrite meedia Soome rahandusministeeriumi etteheidetest sealsele justiitsministeeriumile, et see pole kupatanud pooltsadat Eesti kodanikust vangki kodumaale karistust kandma.

Tahan öelda, et kuigi riikide koostöö selles vallas pole veel nii kiire, kui vaja, on see ometi järjest tihedam ning aina enam vange saadetakse kodumaa vanglatesse. Seega ootame oma nii-öelda kadunud talente Viru ja Tartu vangla müüride vahele.

Võib-olla tekib teil küsimus, kas me ikka peaksime neid siia tagasi tahtma. Peame küll. Ühelt poolt on meie kurjategijad meie ühiskonna vastutada hoolimata sellest, kus nad oma kuriteod toime on pannud. See on riikide kokkulepe ning me peame andma kõik, et seda täita. Teiseks, kui mõtelda, kuidas on parem mõjutada inimest kuritegudeta toime tulema ning millistest vahenditest siin abi on – näiteks pere tugi –, siis edulootused on kindlasti paremad kodumaal. Meie vanglate euroopalik sotsiaaltöö ja kriminaalhooldus aitavad kurjategijaid üha paremini taasühiskonnastada.

***

Teine tähtis osa rahvusvahelises koostöös, millega tegelenud oleme, on ohvrite kaitsmine. Eesti on viimastel aastatel aktiivselt seisnud selle eest, et kasutusele võetaks Euroopa lähenemiskeeld. Asjakohane Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv on juba vastuvõtmise järgus. See kokkulepe peab inimesele, kelle kaitseks on ühes liikmesriigis määratud lähenemiskeeld, tagama samasuguse kaitse terves Euroopa Liidus.

Füüsilise ja psüühilise vägivalda ja ahistamise eest kaitsvat lähenemiskeeldu on

Eestis rakendatud nii tsiviilkohtu kaudu kui ka kriminaalmenetluse raames. Ma loodan, et lähiaastatel leiab see meede ühiskonna teadmises kindlama koha ning tänu sellele suudab riik plevägivalla ohvreid paremini kaitsta.

***

Riigikogu menetluses on teinegi tähtis ohvriteemaline eelnõu, mis võiks aidata ära hoida väga erinevaid kuritegusid: alates poevargustest, mida panevad toime oma töötajad, lõpetades lapsevastaste seksuaalkuritegudega.

Räägin nimelt eelnõust, mis käsitleb karistusregistri ületoomist justiitsministeeriumi haldusalasse. Mis siis muutub, kui seadus vastu võetakse? Kuna kohtulahenditele pääseb internetis vabalt ligi, siis pole põhjust piirata karistusregistri kättesaadavust sel moel, nagu seda näeb ette praegune seadus. Teisisõnu: seaduse jõustudes saab iga inimene oma karistusandmetele tasuta ja igal hetkel ligi, samuti võib ta sellise ligipääsu autoriseerida näiteks tulevasele tööandjale. Mõne euro eest saab vaadata ka näiteks minu andmeid karistusregistris. Aga minust on aus teile ütelda, et see oleks mahavisatud raha, ning päringu tegija peab teadma, et seaduse järgi näeb igauks selle inimese andmeid, kes on tema kohta päringu teinud. Selline andmete avalikustamise korraldus ei too kaasa kellegi õiguste rikkumist, eriti kui arvestada, et näiteks aegunud ja alaealiste kohta tehtud karistusotsustele on ette nähtud ka teatud piirangud.

Ja sellelgi seadusemuudatusel on rahvusvaheline tahk, kui Euroopa riigid hakkavad vahetama karistusandmeid – nii et kui Eesti kodanik teeb kurja Portugalis, siis kajastuvad need andmed meiegi registris.

***

Karistustemaatikaga on seotud ka riigivastutuse seadus, mis valitsusest mullu riigikogusse jõudis. Sellega liidetakse praegune riigivastutuse seadus ja isikule alusetu vabaduse võtmisega tekitatud kahju hüvitamise seadus. Nii tekib õiguslik korraldus, millele tuginedes saab lahendada õigusvastase vabaduse võtmisega seotud kahju hüvitamise nõudeid – näiteks kui inimene paigutatakse alusetult psühhiaatriaiglasse.

Kui praegu saab hüvitist vaid juhul, kui vabaduse võtmise otsustanud kohtunik pani toime kuriteo, siis edaspidi saaks hüvitist sellise piirava tingimusega. Muutuvad ka hüvitise arvutamise reeglid: arvestatakse kahjukannataja tegelikku sissetulekut ega mõõdetata näiteks õigeks mõistetud vahistatuid ühe puuga, olenemata sellest, kas inimene enne vahistamist töötas või mitte. Samuti loob eelnõu aluse, millele tuginedes saab hüvitada sellist süüteomenetluses õiguspäraselt tekitatud kahju, mida on tinginud näiteks vara arestimine või elukohast lahkumise keeld.

Riigikogu põhiseaduskomisjon on vaieldnud ka justiitsministeeriumi algatatud prokuratuuriseaduse muudatuste üle, mis peaks täpsustama ja rõhutama prokuratuuri institutsioonilist sõltumatust. Näen siin eeskätt kaht tähtsat tahku. Esiteks peaprokuröri aruandluskohustus põhiseaduskomisjoni ees – nagu see on sätestatud näiteks andmekaitse inspeksiooni puhul. See on tähtis eelkõige kannatanute, süüdistatavate ja teiste menetlusosaliste põhivabaduste ja -õiguste aspektist. Teiseks soovime pikendada prokuröride distsiplinaarsüütegude aegumistähtaega ühelt aastalt kolmeni.

Prokuratuuriseaduse muudatustes pean oluliseks ka prokuröri abi rolli laiendamist. Muudatuse tagajärjel on neil õigus täita prokuröri ülesandeid võistleva menetluse kriminaalasjade kohtulikus menetluses sellises ulatuses, milleks on teda volitanud kõrgemalseisev prokurör. See aitab kindlasti kiirendada kriminaalmenetlust ning kasvatada prokuröri abide kogemusepagasit.

***

Paar sõna kohtuekspertiisi instituudist, mis asus hiljuti tööle uues hoones. 2010. aasta märtsis andis riigikogu instituudile õiguse teha tasulisi uuringuid eraisikutele ja äriühingutele. Seega võib igauks teist seaduses ette nähtud hinnakirja alusel tellida instituudist ekspertiise. Võite kindlad olla, et neid teevad maailmatasemel eksperdid tipptehnoloogia abil.

Kümne kuuga sõlmis instituut 174 tasulise uuringu lepingut, millest enamik – 151 – olid DNA-ekspertiisid, keemiaekspertiise oli 20 ning kohtuarstlikke ja dokumentiekspertiise kumbagi üks. Selline maht vastab igati meie ootustele.

Lähiaastail püüavad justiitsministeerium ja instituut koolituste ja muude tegevuste abil soodustada ekspertiiside laialdasemat rakendamist kriminaalmenetluses, et kasutataks täiel määral neid võimalusi, mida ekspertiisiteadus kuritegude avastamiseks pakub.

Austatud riigikogu liikmed! Olen siiani rääkinud sellest, mis on juba tehtud, kuid kindlasti tuleb lühidalt ära märkida ka üks tähtis pooleliolev asi. Nimelt alustas justiitsministeerium koos õigusteadlastega meie karistusõiguse ülevaatamist. Eesmärgiks on terviklik ja selge ning ultima ratio põhimõttele alluv süütegude süsteem. Oleme tööga alles alguses, kuid loodame, et riigikogu järgmine koosseis saab siin juba oma panuse anda.

***

Lõpuks räägin veel eelmisel aastal valminud ohvriuuringu. Esmalt tasub peatuda elanike turvatundel ehk näitajal, mis peegeldab väga hästi kriminaalpoliitika tulemuslikkust, kuna selles peituvad nii inimeste reaalsed kokkupuuted kuritegevusega kui ka ebamäärased hirmud.

Turvatunde hindamiseks küsitakse inimestelt, kui julgelt nad tunnevad end üksi pimedal kodutänaval. Näiteks 1993. aastal tundis end ebakindlalt iga teine inimene – meenutage, milline olukord tollal Eestis valitses. Viimase uuringu järgi oli selliseid inimesi 28 protsenti, mis on üsna samasugune näitaja kui Saksamaal ja Austraalias. Niisiis võime järeldada, et meie inimesed tunnevad end oma riigis turvaliselt.

Kui juba teistega võrdlemiseks läks, siis olgu öeldud, et Eestit eristab teistest riikidest see, et meeste ja naiste kindlustunne on võrdne. Tavaliselt on naiste hirmud pimedal tänaval märksa suuremad. Igal juhul on mul hea meel, et saame teistest positiivselt erineda.

Ärevaks teeb aga see, et turvatunnet ei jagu üle riigi ühtlaselt. Endiselt on Ida-Virumaa see Eesti osa, kus muutused on aeglasemad ning kuhu ka riik peab rohkem panustama. Näiteks üle poole Kohtla-Järve elanikest tundis end kodutänaval ebakindlalt ning sealsed elanikud hindasid teistega võrreldes märksa kehvemalt ka õiguskaitseasutuste võimet tagada avalikku korda. Kui politsei tööd avaliku korra

tagamisel hindas heaks 54 protsenti kohtlajärvelastest, siis näiteks Pärnus oli see protsent 72. See on väikese riigi kohta liiga suur vahe.

Teine ilmekas tahk ohvriuuringu on inimeste suhtumine karistustesse. Pangem nüüd hästi tähele: ehkki avalikkuses üritatakse puhuti luua muljet, justkui eelistavad meie inimesed karme karistusi ja usuvad, et kurjategijat parandab kõige paremini vangla, siis uuringutulemused näitavad, et Eesti rahvas on ratsionaalne ja väärib ka ratsionaalselt kriminaalpoliitikat, mis väldib ülekriminaliseerimist.

Ohvriuuringu küsiti, millise karistuse määraks vastaja 21-aastasele mehele, kes on teist korda murdvarguses süüdi tunnistatud. Variandid olid: üldkasulik töö, vangistus, tingimisi vangistus, rahaline karistus, muu. Mõelge nüüd palun oma eelistus ning saate kohe võrrelda, mil määral te rahvast oma vaadetes esindate ... Nimelt 57 protsenti Eesti elanikest on töösuku ning määraks noormehe üldkasulikule tööle, 23 protsenti eelistab vangistust, 10 protsenti tingimisi vangistust, 9 protsenti rahalist karistust. Kui peaksite tahtma end veel rahvaga võrrelda, siis võib öelda, et vanglakaristust eelistavad pigem linnaelanikud ja mitte-eestlased. Kui olete pärit Lõuna-Eestist, peate tõenäoliselt mõttekamaks üldkasulikku tööd. Kui võrrelda end muu maailmaga, siis teadke, et vanglakaristust näevad parima lahendusena mehhiklased ning halvimana soomlased ja šveitslased.

***

Head riigikogu liikmed, tänan teid veel kord töö eest, mida olete teinud euroopaliku kriminaalpoliitika arendamise nimel. See tasub end aina paremini ära.

CRIME IN ESTONIA IN 2010: SUMMARY

- In 2010, 48 340 criminal offences were registered which is 0.04% less than in 2009.
- The percentage of criminal offences in the first degree has decreased and forms 3.8% from all registered criminal offences.
- Compared with 2009, the number of criminal offences increased in 87 and decreased in 112 types of criminal offences.
- The number of larcenies increased the most (by 1352 criminal offences). The number of criminal offences decreased the most in case of evasion of service of sentence, aggravated breach of public order and physical abuse.
- The absolute number of criminal offences increased in five counties, decreased in seven counties and remained on the same level in three counties. The number of criminal offences increased the most in the Valga County (+20%).
- Compared with 2009, the number of criminal groups sent to court for organized crime decreased in 2010 but the number of prosecuted persons increased.
- During the last few years, using Estonia for the transit of refugees from military and conflict areas to Scandinavia has been a new trend in trafficking in persons.
- Tax frauds form the majority of aggravated economic offences in which case the damages amount to more than 2 million euros (over 30 million kroons).

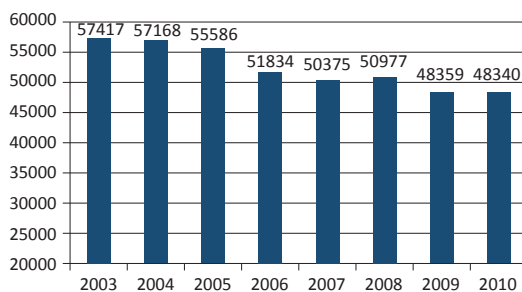
1. CRIME IN ESTONIA IN 2010: SUMMARY

Andri Ahven (1.2), Urvo Klopets (1.1, 1.2, 1.3.), Jako Salla (1.2), Mari-Liis Sööt (1.4)

1.1. Overall crime rate

In 2010, 48 340 criminal offences were registered which is the lowest indicator of the last eight years. Compared with 2009, the number of criminal offences remained on the same level: 19 criminal offences less or -0.04% were registered.

In 2010, 48 340 criminal offences were registered which is the lowest indicator of the last eight years.

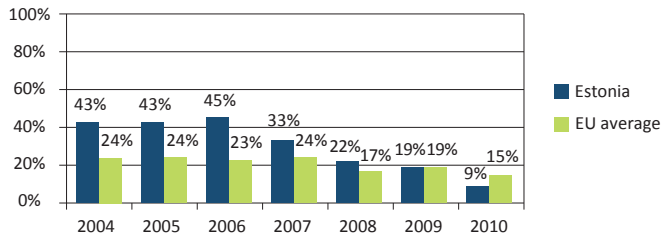

Figure 1. Total number of registered criminal offences in 2003–2010

The percentage of criminal offences in the first degree is also the smallest of the last eight years. When in 2003 they formed 6.3% of the total number of criminal offences, then in 2010 the relevant indicator was 3.8%. The percentage change can be largely substantiated by the decreased registration of aggravated drug offences.

Although no great changes occurred in the crime rate in comparison with 2009, the Estonian people's concern about crime (among other possible concerns) has considerably decreased. When in autumn 2009, 19% of the Estonian population considered crime as the main concern that the country is facing, then by the end of 2010 only 9% of the population thought so which is the lowest indicator of the last seven years.¹ In 2010, unemployment and price increase was considered as the biggest concern in Estonia (Standard Eurobarometer 74, 2011). The concern about crime has probably remained in the background because other problems have emerged during the last two years which concern directly the quality of life of many people.

¹ Data are based on the Eurobarometer Survey which is carried out twice a year. In Estonia the survey has been carried out since 2004. People are asked in the survey to evaluate what are the two main concerns that the country is currently facing. Eurobarometer homepage in English: http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm.

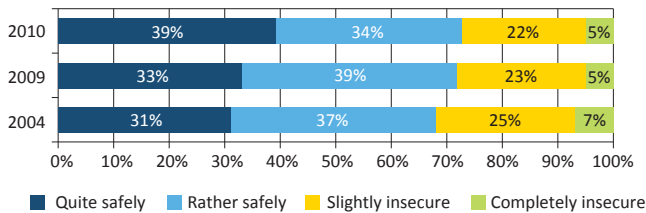

Figure 2. The proportion of people who consider crime as the main problem that the country is facing (Data of the autumn Eurobarometer poll).

The 2009 Crime Victim Survey (Salla, 2010b) pointed out that when in 1993 only every second Estonian person felt safe walking alone on his/her neighbourhood street after dark; in 2009, 72% did. In terms of comparison with the West European countries the Estonian indicator is on the average level.

By the end of 2010, the percentage of people feeling safe increased even more (up to 73 per cent), whereas the increase was considerable first of all among those who feel completely safe on their home street; when in 2009 31% felt safe then 39% did in 2010. The percentage of people feeling completely insecure has not changed much – 7% in 2004 and 5% in 2010.

Men, younger people and Estonians feel safer compared with other population groups. However, there are more pensioners, people with lower income and people living in Tallinn or East- Viru County among people who feel very insecure.

Figure 3. The percentage of population by reply to the question “How safe do you feel walking alone in your neighbourhood after dark?”

1.2. Changes in the structure of crime

In 2010, the offences against property formed 62.5% from the overall crime, followed by the offences against the person (11.1%), offences against public peace (8.6%) and traffic offences (7.2%). Offences against public trust formed 2.9% from all criminal offences. The proportion of offences against property has continued to grow during the last three years and is more or less on the same level as in 2006.

In 2010, the offences against property formed 62.5% from the overall crime.

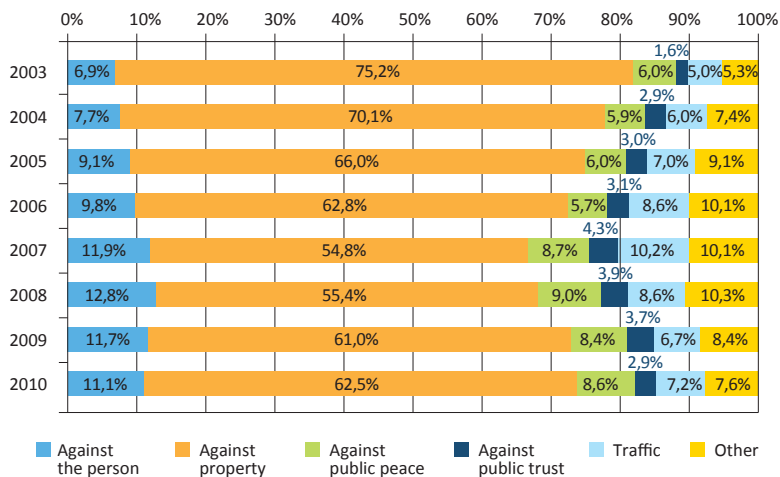
Table 1. The percentage of offences against property from all criminal offences in 2003-2010

Year	Number of offences against property	Percentage of offences against property (%)
2003	43 177	75,2%
2004	40 067	70,1%
2005	36 661	66,0%
2006	32 550	62,8%
2007	27 600	54,8%
2008	28 262	55,4%
2009	29 513	61,0%
2010	30 235	62,5%

Compared with 2009, the structure of crime has not changed considerably. The proportion of offences against the person and public trust has decreased to some extent. In addition to the increase of offences against property, the number of offences against public peace and traffic offences has also somewhat increased.

Compared with 2009, the structure of crime has not changed considerably.

The number of offences against the person has continued to decrease since 2009.

Figure 4. Structure of crime in 2003-2010

The number of offences against the person decreased both in 2009 and 2010. The number of offences related to physical abuse, rape and satisfaction of sexual desire by violence has mainly decreased.

In case of offences against public trust the decrease has been influenced mainly by the offences related to the use of counterfeit documents, seals or blank document forms; the destruction, damaging, theft or concealment of documents, seals or stamps and fraudulent use of important identity documents.

Table 2. Registered criminal offences by chapters of the Penal Code and the change compared with 2008

Chapter of the Penal Code	2009	2010	Change N	Change %
Crimes against humanity and international security	1	2	1	100,0%
Offences against the person	5676	5377	-299	-5,3%
Offences against political and civic rights	27	86	59	218,5%
Offences against family and minors	431	375	-56	-13,0%
Offences against public health	1060	923	-137	-12,9%
Offences against property	29 513	30 235	722	2,4%
Offences against intellectual property	38	70	32	84,2%
Offences against the State	16	6	-10	-62,5%
Offences against public peace	4068	4162	94	2,3%
Offences related to office	172	196	24	14,0%
Offences against administration of justice	886	537	-349	-39,4%
Offences against the public trust	1810	1415	-395	-21,8%
Offences against environment	21	27	6	28,6%
Economic offences	987	1137	150	15,2%
Offences dangerous to public	384	319	-65	-16,9%
Traffic offences	3246	3465	219	6,7%
Offences relating to service in Defence Forces	23	8	-15	-65,2%

1.2.1. Criminal offences the number of which decreased

In 2010, the number of registered criminal offences decreased in 112 types of criminal offences compared with 2009. In 2009, the relevant indicator was 126 and 107 in 2008.

Table 3. Criminal offence in which case the number of offences decreased the most (more than by 50 offences)

Penal Code	Type of criminal offence	2009	2010	Change N	Change %
§ 329	Evasion of service of sentence	556	230	-326	-59%
§ 263	Aggravated breach of public order	1040	775	-265	-25%
§ 121	Physical abuse	4518	4320	-198	-4%
§ 345	Use of counterfeit documents, seals or blank document forms	465	284	-181	-39%
§ 202	Acquisition, storage or marketing of property received through commission of criminal offence	399	248	-151	-38%
§ 201	Embezzlement	903	755	-148	-16%
§ 200	Robbery	726	599	-127	-17%
§ 334	Use of counterfeit payment means or securities	494	387	-107	-22%
§ 169	Violation of obligation to provide maintenance to child	341	248	-93	-27%
§ 184	Unlawful handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances	789	699	-90	-11%
§ 213	Computer-related fraud	470	381	-89	-19%
§ 209	Fraud	2097	2021	-76	-4%

Penal Code	Type of criminal offence	2009	2010	Change N	Change %
§ 203	Injuring or destruction of thing	249	179	-70	-28%
§ 394	Money laundering	134	64	-70	-52%
§ 349	Fraudulent use of important identity documents	353	286	-67	-19%
§ 418	Unlawful handling of firearms or essential components thereof or ammunition	201	137	-64	-32%

Compared with 2009, the highest decrease was evident in case of evasion of service of sentence.

Evasion of service of sentence

A typical case of evasion of service of sentence is a case in which the right to drive has been withdrawn from a person by a court judgment as a supplementary punishment and the person has been apprehended once again driving a vehicle. Driving a vehicle without the right to drive is punishable pursuant to the criminal procedure when the right has been withdrawn by a court judgement. As in 2009, the number of criminal offences related to driving a vehicle while intoxicated decreased by one thousand incidents, the number of those persons from whom the right to drive was withdrawn by a court judgment was probably also smaller.

Compared with 2009, the highest decrease was evident in case of evasion of service of sentence.

Use of counterfeit documents, seals or blank document forms

In 2010, 284 incidents related to the use of counterfeit documents, seals or blank document forms (§ 345) were registered; the number of these offences decreased by 39% compared with 2009. The decrease was most notable in the Southern District. The number of offences continued to increase only in the Northern District.

Table 4. Registered criminal offences pursuant to § 345 of the Penal Code in 2008–2010

	2008	2009	2010	Change compared with 2009 (N)	Change compared with 2009 (%)
Northern	353	126	141	15	12%
Southern	97	258	85	-173	-67%
Western	34	41	33	-8	-20%
Viru	49	37	24	-13	-35%

Offences referred to in § 345 of the Penal Code are often registered together with other criminal offences (e.g. frauds). The statistics of last three years show a large variation in the number of offences (primarily in the Northern and Southern Districts) and the offences are first of all related to individual criminal cases in which people are suspected of many counterfeiting episodes. Although compared with 2009, the number of these criminal offences decreased in the Southern District, it still continues to be on the 2008 level.

Fraudulent use of important identity documents

The number of incidents related to fraudulent use of important identity document (Penal Code § 349) decreased by nearly one fifth (-67 offences). All in all, 286 criminal offences were registered. In case of at least 42% of these offences, a person submitted another person's document in order to get into a nightclub. These persons were not always minors. Although in 2010, the number of criminal offences decreased significantly, yet a higher decrease in this type of criminal offence is expected in 2011. In its judgement No. 3-1-1-71-10 the Supreme Court was of an opinion that § 349 of the Penal Code does not cover the incidents where another person's document is submitted in order to get into a nightclub. With a criminal offence a person has to acquire some right or has to be released from some obligation. According to the Supreme Court, submitting another person's document in order to get into a nightclub does not grant a right to enter a nightclub and therefore cannot be deemed to be a criminal offence. In 2010, proceedings were terminated in 66 criminal offences due to circumstances precluding criminal proceedings.

Drug offences

In 2010, 901 drug offences (Penal Code §§ 183-190) were registered, the majority (78%) being the cases of unlawful handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances (Penal Code § 184). In 2010, the number of drug offences was the smallest during the term of validity of the Penal Code; the registration level of these criminal offences was the closest to the 2003 level when 979 incidents were registered.

In 2010, the number of drug offences was the smallest during the term of validity of the Penal Code.

Compared with 2003 and 2004, unlawful handling of small quantities of narcotic drug (Penal Code § 183) has clearly decreased; when in 2003, 470 such incidents were

registered, more than three times less incidents (138) were registered in 2010. Year 2008 was the peak of registering the offences related to unlawful handling of large quantities of narcotic drugs (Penal Code § 184) when 1143 such criminal offences were registered. In 2009, the registration of these criminal offences decreased by one third and in 2010 additionally by one-tenth: 699 criminal offences were registered in 2010.

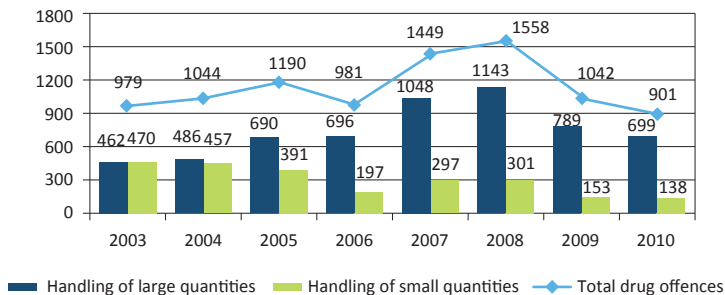

Figure 5. Registered drug offences

The registration level of drug offences depends directly from the performance and priority setting of investigative bodies. For example, the Northern Prefecture 2010 analysis (Northern Prefecture, 2011) points out that while in 2008 and 2009 the police work focused on finding out the persons involved in handling of large quantities of narcotic drugs (i.e. less attention was paid to people selling drugs on the streets), the drugs were sold on streets more actively and the number of citizen complaints increased. However, the readjustment of priorities in 2010 brought along an increased number of offences provided for in § 183 of the Penal Code in the Northern District.

A considerable variation in the number of offences related to large quantities of narcotic drugs in recent years has evidently been influenced primarily by changes in the registration practice of drug incidents. For example, the Eastern Prefecture 2010 analysis (Eastern Prefecture, 2011) points out that it has been started to register drug offences as intermittent offences due to which the number of registered episodes has decreased. This means that the incidents, which were earlier registered as several criminal offences, are considered as one intermittent offence.

In 2010, the quantities of narcotic drug have become smaller which, on the one hand, has been evidently caused by the dealers being cautious (in case of being caught with drugs, they want to avoid criminal punishment for aggravated criminal offence) and, on the other hand, problems with putting together money for buying narcotic drugs (Southern Prefecture, 2011; Eastern Prefecture, 2011).

In 2010, the detection of main narcotic drugs decreased in comparison with the earlier period. The only exception being the quantity of cocaine discovered in 2010; the increase was caused by a record drug shipment sent from Venezuela to Estonia which was confiscated by the Tax and Customs Board in October 2010 (Tax and Customs Board, 2010). Without this confiscation, the quantity of discovered narcotic drugs would have decreased in case of cocaine as well.

A considerable variation in the number of offences related to large quantities of narcotic drugs in recent years has evidently been influenced primarily by changes in the registration practice of drug incidents.

Table 5. Confiscated quantities of narcotic substances in grams

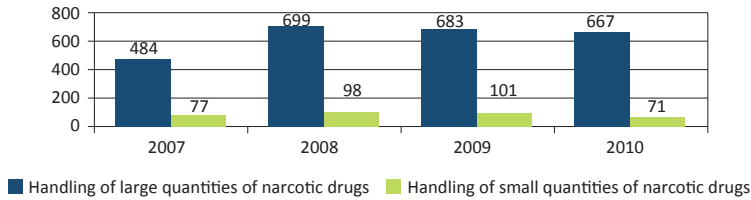
Substance	2008	2009	2010
Cannabis and its products	96258	43891	40279
Amphetamine, ecstasy and related substances	66689	59983	49019
Fentanyl	969	1916	560
Cocaine	3574	5024	217717
GHB	7487	25072	16109

Source: Estonian Forensic Science Institute

In 2010, the Estonian Forensic Science Institute made over 1200 expert examinations of narcotic drugs or psychotropic substances in case of 16% of which the proceedings were conducted by the Tax and Customs Board and in case of 84% by the police authorities. Due to the above-mentioned cocaine quantity the quantity of narcotic drugs discovered by the Tax and Customs Board formed 60% of all narcotic

drugs discovered in the country in 2010, without it the proportion of the Tax and Customs Board would have been 23%.

While the number of drug offences and the quantities of discovered narcotic drugs have decreased, the number of apprehended criminal offenders has continued to be stable during the last three years. The number of persons accused of illegal handling of large quantities of narcotic increased significantly in 2008 and has continued to be stable for the last three years: 667-699 persons have been sent to court. However, the number of persons accused of illegal handling of small quantities of narcotic increased up to 101 persons in 2009 but decreased down to 71 persons in 2010.

Figure 6. Person sent to court accused of drug offences

In 2010, the court convicted 52 persons pursuant to § 183 of the Penal Code (95 in 2009), 408 persons pursuant to § 184 of the Penal Code (461 in 2009) and 43 persons in other criminal offences (Penal Code §§ 185-189) (47 in 2009). The majority of persons who have committed drug offences are convicted by way of settlement proceedings and for the majority of offenders the conviction means actual imprisonment. 87% of the convicted offenders were men and 13% women; the average age of convicted offenders at the time of making the judgement was 31 years.

1.2.2. Criminal offences which number increased

Compared with 2009, the number of criminal offences increased in 87 types of criminal offences (in 2009, the number of criminal offences increased in 74 types of criminal offences compared with 2008). The number of larcenies increased the most.

Table 6. Criminal offences which number increased the most (by more than 20 offences)

Penal Code	Type of criminal offence	2009	2010	Change N	Change %
§ 199	Larceny	23 901	25 253	1 352	6%
§ 424	Driving while intoxicated	3 076	3 304	228	7%
§ 266	Illegal entry	2 386	2 592	206	9%
§ 275	Defamation or insult of representative of state authority or other person protecting public order	161	284	123	76%
§ 391	Illicit traffic	410	499	89	22%
§ 216	Unlawful use of electricity, natural gas or thermal energy	123	206	83	68%
§ 274	Violence against representative of state authority or other person protecting public order	188	258	70	37%
§ 157 ²	Illegal use of another person's identity		55	55	
§ 178	Manufacture of works involving child pornography or making child pornography available	27	76	49	182%
§ 385 ¹	Failure to perform obligation to submit petition in bankruptcy	59	99	40	68%
§ 392	Illicit import and export of prohibited goods or goods requiring a special permit	181	219	38	21%
§ 331 ²	Violation of restriction order	11	44	33	300%
§ 381 ¹	Violation of obligation to maintain accounting	24	48	24	100%
§ 298	Giving bribe	25	47	22	88%
§ 373	Violation of prohibition on business or prohibition to work in particular profession or position	5	26	21	420%

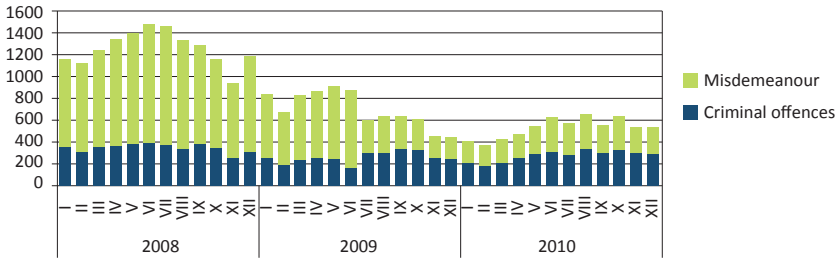
Traffic offences and driving while intoxicated

In 2010, 3465 traffic offences were registered which is more by 219 (7%) offences than in 2009 and they formed 7% of the total number of registered offences. The majority of traffic offences were incidents of driving while intoxicated (95% in 2010); other incidents have been mostly related to causing a serious traffic accident.

The increase in the number of traffic accidents in 2010 is caused by legislative amendments which entered into force on 1st July 2009 according to which if the alcohol content in the blood of a driver is at least 1.5 milligrams this constitutes a criminal offence (only repeated driving while intoxicated, regardless of the level of intoxication, was registered as a criminal offence before). Therefore, it is expedient to look at the criminal offences and misdemeanour related to driving while intoxicated together.² In 2010, the registration of such offences decreased by 25%. Over the years, the number of traffic accidents has been the highest in the summer when there are more drivers in traffic than during other seasons.

In 2010, the number of registered incidents of driving while intoxicated (misdemeanour and criminal offences) decreased by 25%.

² In this section driving while intoxicated is alcohol content in the driver's blood which is at least 0.5 milligrams. These offences are provided for in § 424 of the Penal Code and § 74¹⁰ (1) of the Traffic Act (since 1st July 2009).

Figure 7. Number of offences related to driving while intoxicated by months in 2008–2010 (alcohol content in the driver’s blood at least 0.5 milligrams)

In 2008–2010, the number of fatal and injurious traffic accidents decreased, whereas the number of traffic accidents involving drunken drivers decreased notably. In 2010, the number of fatal and injurious traffic accidents was less by 11% than in 2009, whereas there were 2% less traffic accidents with sober participants and 38% less traffic accidents which involved drunken drivers or pedestrians who had consumed alcohol (Estonian Road Administration, 8 February 2011). In recent years, the proportion of traffic accidents involving drunken drivers to all traffic accidents has decreased.

Table 7. Number of fatal and injurious traffic accidents in 2006–2010

	Total number of traffic accidents		Incl. with the participation of drunken drivers		Percentage of traffic accidents which occurred with the participation of drunken drivers (%)
	Number	Change (%)	Number	Change (%)	
2006	2585	10	518	20	20
2007	2450	-5	521	1	21
2008	1869	-24	347	-33	19
2009	1505	-19	247	-29	16
2010	1341	-11	150	-39	11

Source: Estonian Road Administration

From the drunken drivers identified during the period from July 2009 to December 2010 48% had committed a misdemeanour (alcohol content in the blood 0.5-1.49 milligrams) and 52% had committed a criminal offence (at least 1.5 milligrams). It is not possible to bring out recurrence for that period but from the misdemeanour cases related to driving while intoxicated which were registered from January 2008 to June 2009 the criminal offences formed 28%, i.e. a driver had a punishment which was in force for driving while intoxicated.

In 2010, 3044 persons with 3126 criminal offences were sent to court for traffic accidents, including 74 persons for causing a serious traffic accident (§§ 422-423 of the Penal Code) and 2969 persons for driving while intoxicated (§ 424 of the Penal Code). The proceedings were terminated due to lack of proportionality against 39 persons, 21 from whom had caused a traffic accident and 16 had driven a vehicle while intoxicated.

Causing a serious traffic accident

The cases of serious traffic accidents often involved a too high driving speed which caused the crash with another vehicle, driving off the road or hitting a pedestrian; in many cases the driver's intoxication advanced the traffic accident. Often, a person who perished or was injured in a car had not fastened the safety belt. In many cases people drove on the priority road or turned in front of a driver coming from the opposite direction.

59 persons were convicted and 1 person was acquitted for such a criminal offence. 55 persons from the convicted offenders were punished with imprisonment (14 from them partially or to the full extent with actual imprisonment), three with pecuniary punishments and in case of one person the imprisonment was replaced by community service of 98 hours.

The average duration of imprisonment (median) was 18 months, whereas it was 15 months in case of sober drivers and 19 months in case of drivers who had used alcohol or narcotic drugs before traffic accidents. The right to drive was withdrawn from 35 persons as a supplementary punishment; the right to drive had been earlier withdrawn from 6 persons. A sport utility vehicle, which was used to commit a criminal offence, was confiscated from one person. In many cases the court also satisfied civil actions filed by victims or their close relatives for the compensation of caused material or moral damage. The compensation amount reached up to several hundred thousand kroons.

In case of 22 convicted offenders the alcohol content in their blood exceeded the permitted level (at least 0.2 milligrams) and 3 persons had used drugs before the accident (incl. one person had also used alcohol). The majority of people from whom the right to drive was withdrawn had used alcohol or drugs before the traffic accident. At the same time, there were contradictory examples in judicial practice; the right to drive was withdrawn from one driver of a vehicle for three months who had used alcohol (alcohol content in blood 0.42 milligrams), who had escaped from the police and in the subsequent traffic accident caused the death of a fellow passenger;³ while the right to drive was withdrawn from another driver of a vehicle for three years who had caused a pedestrian's death and had fled from the scene of the accident in a state of low intoxication (alcohol content in blood 0.42 milligrams)⁴.

Table 8. Withdrawal of the right to drive from persons convicted of causing serious traffic accidents

Duration of the prohibition to drive	Number of persons from whom the right to drive was withdrawn	The following number from them had used alcohol or drugs
1–3 months	9	1
4–6 months	3	1
7–12 months	10	6
18 months	2	2
24 months	4	4
36 months	7	5

³ Court case No. 1-10-4399

⁴ Court case No. 1-09-745

Driving while intoxicated

2776 persons were convicted of driving while intoxicated and 39 persons were acquitted.

2776 persons were convicted of driving while intoxicated and 39 persons were acquitted. 73% of the convicted offenders were punished by imprisonment (incl. conditional or actual imprisonment and the replacement of imprisonment by community service), 27% were punished by pecuniary punishment.

The average duration of imprisonment (median) was 3 months; imprisonment with the duration of more than one year was imposed on just one per cent of people punished by imprisonment. The pecuniary punishment amounted from 79 to 4078 euros (1239–63 800 kroons; median 767 euros or 12 000 kroons; arithmetic average 862 euros or 13 482 kroons). In case of community service the imposed work obligation varied from 54 to 1446 hours (median 180 hours).

The arithmetic average of fines imposed in 2010 for a misdemeanour pursuant to § 74¹⁹ (2) of the Traffic Act (0.50–1.49 milligrams in blood) was 723 euros (11 309 kroons).

1.2.3. Criminal offences registered for the first time

The Penal Code contains the constituent elements of 87 criminal offences which have not been registered during the term of validity of the Code. Nearly two fifth of these offences are the crimes against humanity and international security and the offences against the State. A criminal offence was registered for the first time in eight types of criminal offences; in case of three offences they constituted new constituent elements of criminal offences which entered into force in the end of 2009 or during 2010.

Table 9. Criminal offences registered for the first time

Penal Code	Type of criminal offence	Number of offences
§ 090	Genocide	2
§ 157 ²	Illegal use of another person's identity	55
§ 177 ¹	Use of minors in manufacture of erotic works	4
§ 178 ¹	Agreement for sexual purpose for meeting with child	1
§ 323 ¹	Violation of confidentiality requirement	1
§ 331 ¹	Failure to enforce court decision	1
§ 396	Failure to report money laundering suspicion, submission of incorrect information	1
§ 427	Violation of international air traffic rules	1

Violation of confidentiality requirement means the disclosure of information relating to a proceeding which became known to a person in the course of a court proceeding held in camera or the violation of the confidentiality requirement imposed on a person by a ruling.

One case of failure to enforce a court decision and also one case of submission of

incorrect information related to money laundering was registered. The submission of incorrect information to the Financial Intelligence Unit is punishable, if the person has been punished for the same act by way of misdemeanour procedure.

In 2010, one incident of violation of international air traffic rules was registered due to a pilot who flew a gyro chopper without a flight permit from the Kärkla Airport to Sweden (Kivi, 2010).

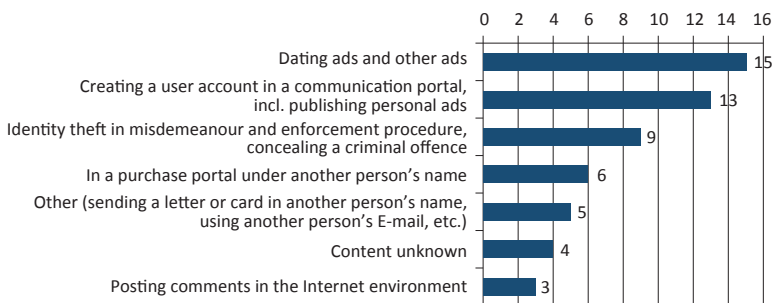
Identity theft

Incidents of illegal use of another person's identity (§ 157² of the Penal Code) or the incidents of identity theft were registered for the first time most frequently.⁵ 55 incidents were registered. In general, these criminal offences are considered to be an identity theft in which someone's personal data are used without that person's consent and a false misconception of a person is thereby created.

A typical identity theft consists in a creation of a false account in communication and advertising portals (e.g. orkut.com, rate.ee, iha.ee, armuliin.com, etc.). There were also cases when advertisements for the provision of erotic services were published under some other person's name. In most cases the advertisements for the provision of erotic services are aimed at men, criminal offenders have used for that purpose the identities of women they know without the consent of these women. On several occasions the offenders attempted to escape the liability for offence or the execution of the enforcement procedure obligation under another person's name.

From the so-called "new criminal offences" the incidents of identity theft were registered most frequently.

A typical identity theft consists in a creation of a false account in communication and advertising portals (e.g. orkut.com, rate.ee, iha.ee, armuliin.com, etc.)

Figure 8. Identity thefts by the content of criminal offence

⁵ The constituent elements of identity theft entered into force in the Penal Code on 15th November 2009.

Examples of identity theft

A person sold telephones in the Internet environment but used for cheating out the money a third person's account which passwords he had swindled from an acquaintance. In addition to the identity theft, the person was also accused of money laundering offences. The court imposed three years of actual imprisonment as punishment. By way of civil action a total amount of 3320 euros (51 931 kroons) has to be paid to the victims.⁶

On few occasions sales advertisements were published in the www.soov.ee environment containing the contact details of police officials. Explosives, detonators and cannabis plants were offered for sale.

One incident involved a registration of a user account in a network environment where an advertisement was published saying that a woman wanted to find a male acquaintance aged 18–30 in order to have once or twice sex and find a sponsor. The woman's picture was added to the advertisement.

On few occasions sales advertisements were published in the www.soov.ee environment containing the contact details of police officials. Explosives, detonators and cannabis plants were offered for sale.

One person convicted of identity theft in 2010 gave the police his brother's contact details who was therefore subsequently convicted of driving while intoxicated.

From the identity theft cases registered in 2010 34 persons were identified as suspects, including 5 minors. 10 identity theft cases were sent to court and the proceedings were terminated due to lack of public interest in proceedings in 15 criminal offense. 5 persons were convicted of illegal use of another person's identity. All convicted persons were 19–33 years old young Estonian males. In most cases the victims were their male acquaintances.

Punishments for identity theft offences

Up to six months of imprisonment was imposed as punishment for identity theft offences. Two persons were punished by actual imprisonment, in addition to identity theft they were also convicted for other criminal offences. The imprisonment of two persons was suspended on probation; the punishment of one convicted offender was replaced by community service.

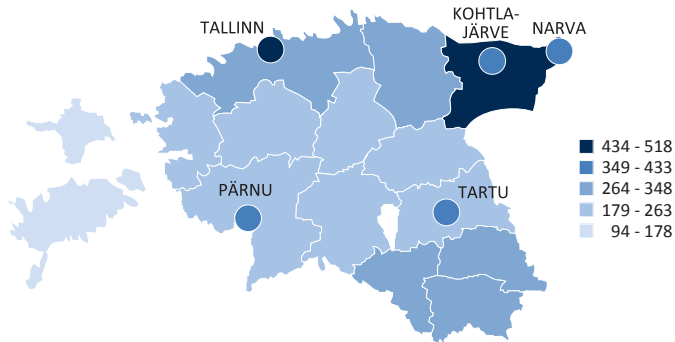
1.3. Regional crime breakdown

On the average 361 criminal offences per 10 000 inhabitants were registered in Estonia in 2010; a higher ratio was registered in Tallinn, Tartu, Narva and elsewhere in the East-Viru County, except Kohtla-Järve. The highest number of criminal offences per 10 000 inhabitants was registered in Tallinn (493 criminal offences per 10 000 inhabitants), the lowest number at Hiiumaa (102).

On the average 361 criminal offences per 10 000 inhabitants were registered in Estonia in 2010.

⁶ Court case No. 1–10–13819

Figure 9. Number of criminal offences per 10 000 inhabitants in counties and bigger cities⁷

No considerable changes in the geographical breakdown of crime occurred in 2010. In the counties the highest percentage of crime was in the Harju County (458). This is influenced by criminal offences registered in Tallinn. At the same time, the number of criminal offences per 10 000 inhabitants in the Harju County has decreased year by year and increased in the East-Viru County during the last three years⁸. Taking into consideration the number of criminal offences per 10 000 inhabitants, the safest county in 2010 was the Hiiumaa, followed by Saaremaa and the Järva County. 102 criminal offences per 10 000 inhabitants registered in the Hiiu County was also the lowest indicator for counties during the last eight years.

102 criminal offences per 10 000 inhabitants registered in the Hiiu County was also the lowest indicator for counties during the last eight years.

Table 10. Number of registered criminal offences and rate in counties in 2007-2010

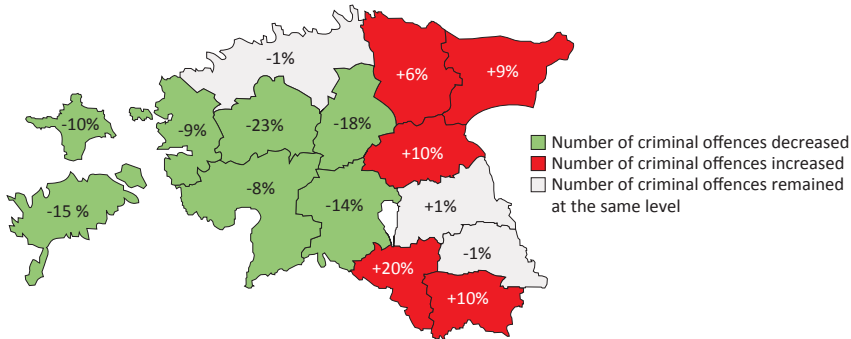
	2009	2010	Change N	Per 10 000 inhabitants
Harju County (incl. Tallinn)	24313	24105	-208	458
Hiiumaa	113	102	-11	102
East-Viru County	6449	7045	596	418
Jõgeva County	755	833	78	227
Järva County	801	657	-144	182
Lääne County	775	707	-68	258
West-Viru County	1916	2029	113	303
Põlva County	931	922	-9	298
Pärnu County	2688	2477	-211	211
Rapla County	1083	839	-244	229
Saare County	582	495	-87	143
Tartu County	4876	4937	61	329
Valga County	901	1080	179	317
Viljandi County	1187	1023	-164	185
Võru County	935	1031	96	274

⁷ On the map the indicator of relative crime rate in the Harju, the East-Viru, the Tartu and the Pärnu County has been taken into account individually, i.e. criminal offences registered in the cities do not affect here other crime rate of the county.

⁸ For more detailed information on the number of criminal offences per 10 000 inhabitants in recent years see Annex 3.

In 2010, the absolute number of criminal offences increased in five counties, decreased in seven counties and remained on the same level in three counties. The number of criminal offences decreased in 117 local governments, increased in 99 local governments and remained the same as 2009 in 11 local governments.

No criminal offences were registered in the Pärnu Rural Municipality (the same in 2008; in 2009, two criminal offences were registered there in 2010).

Figure 10. Change in the number of criminal offences (%) in the counties

Counties where the crime increased

The registration of criminal offences increased relatively the most in the Valga, Võru and Jõgeva Counties.

The number of criminal offences in the **Valga County** increased primarily due to offences against property. The number of frauds increased from 43 criminal offences to 162. The number of larcenies also increased by nearly one third (from 303 to 400). Most cases of fraud were committed by former social adviser of the Palupera Rural Municipality who has been convicted as of today (see also Chapter 5.1).⁹

In the **Võru County** the number of criminal offences increased first of all in connection with offences related to frauds (+54), larcenies (+39) and illicit traffic (+35). Also more incidents of driving while intoxicated (+32) and counterfeiting of documents (+27) were registered.

In the **Jõgeva County** more incidents of larceny (+77) physical abuse (+17) were registered, at the same time the number of frauds decreased by 79% (from 34 to 7 offences).

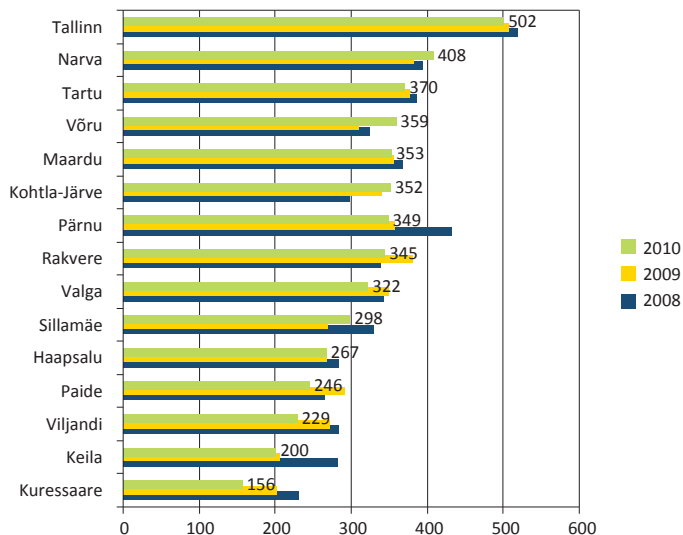
In terms of absolute numbers, the number of criminal offences increased the most in the **East-Viru County** (+596). The number of incidents of physical abuse and larcenies increased by 19%. Regardless of the increased number of offences against property as a whole, the number of robberies decreased by 9%.

In the **Rapla County** the number of criminal offences decreased relatively the most (-23%). The number of incidents of physical abuse decreased by 30% and the number of larcenies by 20%. The number of criminal offences decreased significantly also in the **Järva County** (-18%): the number of larcenies decreased by 3% and the number of incidents of physical abuse by 39% less than in 2009.

⁹ *Tartu County Court Judgement 1-10-12815*

1.3.1. Number of criminal offences in 15 cities

The ratio of criminal offences per 10 000 inhabitants was the highest in Tallinn (502). In the remaining four bigger cities the ratio remained between 349 and 408. Unlike 2009, Võru City belongs among the five bigger cities by the ratio of criminal offences, where 516 criminal offences were committed during the year which is 15% (68 criminal offences) more than the year before. The growth of crime was affected by more frequent offences against property by 53 incidents.

Figure 11. Registered criminal offences per 10 000 inhabitants in 15 Estonian cities in 2008–2010

The number of criminal offences decreased in 5 and increased in 3 cities (Võru, Sillamäe, Narva). In 7 cities the number of criminal offences remained almost on the same level. In 6 cities out of 15 the number of criminal offences changed by more than 50 offences.

Table 11. Change in the number of criminal offences (%) in 15 bigger cities compared with 2009

Increased	Remained almost on the same level	Decreased
Võru (15%)	Kohtla-Järve (3%)	Valga (-8%)
Sillamäe (11%)	Tallinn (-1%)	Rakvere (-9%)
Narva (6%)	Maardu (-1%)	Paide (-15%)
	Haapsalu (-1%)	Viljandi (-16%)
	Tartu (-1%)	Kuressaare (-23%)
	Keila (-2%)	
	Pärnu (-2)	

1.4. Organized crime. The Laulasmaa priorities¹⁰

This chapter contains an overview of the implementation of the Laulasmaa priorities¹¹ for the combat against organized crime. Organized crime offenders are considered to be drug groups, groups involved in trafficking in human beings and high-level corruption and economic offenders. Explanation has been given below how the law enforcement differentiates organized crime from other crime.

In case of organized crime the records are kept by the prosecution, which is considered to be the preparation of statement of charges or conclusion of settlement by way of settlement during 2010.

The statistics included in this chapter differ from other chapters of this summary by the fact that the chapter reflects these persons and groups who have been brought to justice being accused of organized crime – the information is received from the Public Prosecutor's Office. Other chapters mainly discuss criminal offences (not persons) from the moment when the criminal offence has been registered. In case of organized crime the records are kept by the prosecution, which is considered to be the preparation of

statement of charges or conclusion of settlement by way of settlement during 2010.

A group consists of three or more persons and accomplices. At the same time the definition of an accomplice is rather narrow; for example, the apprehension of street dealers is not reflected in the organized crime statistics. Prosecuting a group means prosecuting the group leaders as well, i.e. law enforcement considers only these organized crime proceedings successful in which the leader has been apprehended.

In 2010, the number of criminal groups sent to court for organized crime decreased in comparison with 2009 but the number of prosecuted persons increased. More incidents of cross-border trafficking in human beings have been sent to court (3 groups in 2010, 0 group in 2009) but at the same time there are fewer incidents of cross-border drug-related offences (4 in 2010, 10 in 2009) (See table 12).

Table 12. Sending persons and groups related to organized crime to court, 2006-2010

	Groups					Persons				
	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Drug-related crime	20	26	40	15	13	81	118	204	56	63
Cross-border drug-related crime	14	5	9	10	4	52	18	64	30	32
Trafficking in human beings	9	6	4	2	1	53	65	17	4	16
Cross-border trafficking in human beings	4	1	1	0	3	19	1	1	0	7
Money laundering	4	3	9	19	16	8	11	19	62	94
Aggravated corruption	7	9	14	11	5	119	51	44	57	24
Criminal organisation	0	5	3	4	9	0	48	16	28	56
Economic crime with damages over 10 million	0	6	9	7	11	0	15	64	43	50

Data of the Public Prosecutor's Office

¹⁰ The report of Prosecutor General Norman Aas given at the press conference held at the Ministry of Justice on 25th January 2011 that presented the 2010 crime statistics has been used in preparing this chapter. The author also wishes to thank the investigators of the Tax and Customs Board who provided information on the particular nature of tax offences.

¹¹ <http://www.just.ee/26990> (15 February 2011)

Criminal offences provided for in §§ 183 – 189 and § 392 of the Penal Code which are related to the manufacture of narcotic drugs and precursors thereof, organizing the distribution or large-scale transit and financing these activities are deemed to be **organized crime**. In 2010, a total of 17 groups were prosecuted for these drug offences, 4 from which operated internationally. Property amounting to approximately 383 000 euros (about 6 million kroons) was seized or confiscated from them.

Examples of organized drug offences

A drug offenders group operated in Narva which was engaged in large-scale illicit traffic across the Estonian–Russian border and which had close contacts with the gangs in St. Petersburg. At least a total of 38 kg of amphetamine and 15 kg of hashish, etc. was mediated. In the opinion of the Prosecutor’s Office the prosecution of the group influenced considerably the East–Viru County drug market.

A group engaged in international mediation of drugs recruited drug couriers from Estonia and organized and controlled the illegal traffic of heroin from Turkey to Italy and Greece and from Azerbaijan to Italy. Four persons were arrested in Italy and Greece and ten persons in Estonia in course of international drug operation. The peculiar feature of the operation was the fact that the organizer recruited older couples as couriers so that they would be less suspicious in the custom officials’ eyes. A total of 16.5 kg of heroin was confiscated from the couriers in Greece and Italy.

Criminal offences provided for in §§ 133, 134, 139, 140, 173, 175, 176 and 268¹ of the Penal Code are deemed to be **aggravated trafficking in human beings**, as well as offences against property (primarily § 209) under certain conditions (e.g. fraudulent use of workforce, etc.). As for trafficking in human beings, using Estonia as a military and conflict region transit country to Scandinavia has been a new tendency of recent years. In 2010, a group of Latvian citizens was brought to justice and convicted who organized the transit of Afghans from Russia through Latvia and Estonia to Finland. They were arrested in Estonia but law enforcement authorities from Estonia, Latvia and Finland participated in criminal proceedings. Two groups were brought to justice for pimping; on one occasion the group took a woman to Germany for the provision of erotic services for money, another case involved a group which was specialised in pimping in Tallinn.

In case of a criminal organisation at least three members of the group have to be prosecuted pursuant to §§ 255 and 256 of the Penal Code. When in 2009, 28 persons were prosecuted in such a manner, twice as many people – 56 – were in 2010. The criminal offences committed by criminal organisations are different when it comes to the nature of offences; in some cases the offences involve the illicit alcohol trade, in other cases the offenders are involved in fuel fraud and yet in another case they steal vehicles. For example, charges were brought against a group of persons from Lithuania and Latvia which was specialised

The criminal offences committed by criminal organisations are different when it comes to the nature of offences; in some cases the offences involve the illicit alcohol trade, in other cases the offenders are involved in fuel fraud and yet in another case they steal vehicles.

in car thefts in the South-Estonia. These persons came to Estonia for one night, stole a car and quickly disappeared with a follow vehicle from Estonia. On another occasion, the offenders had specialised in stealing Toyota Land Cruisers; all in all, 20 vehicles were stolen from Tallinn which Latvian citizens took to Latvia for selling. Damages caused amounted to more than 703 thousand euros (approx. 11 million kroons).

The number of groups and persons sent to court for **aggravated corruption offences** has decreased in comparison with earlier years; for example, in 2009, 57 persons were prosecuted but 24 in 2010. Aggravated corruption is defined for example through an official's position and damage resulting from the official's activity (as a general rule exceeding 1278 euros or 20 000 kroons). Criminal official conduct of judges, prosecutors and higher investigation officials is deemed to be aggravated corruption offence regardless of the amount of turnover or income derived from corrupt practices. From aggravated corruption offences one could mention also the bribes of officials who were employed in the Navy and bribes of ship repair companies and a few local government corruption crimes but the corruption crimes have been analysed more specifically in Chapter 5.1.

Such economic crimes are deemed to **be serious economic crimes** which have been used to gain illegal proceeds or to cause damages or the turnover of which is at least 639 116 euros (10 million kroons). 11 groups and 50 persons were prosecuted for such criminal offences. The majority of these offences are tax frauds where the damages exceed 2 million euros (more than 30 million kroons). However, environmental crimes causing large damages are also included among serious economic crimes; for example, charges were brought against a company which mined dolomite in the Lääne County without a permission, causing damages amounting to more than 730 000 euros (over 11 million kroons).

Tax offences, primarily the fuel VAT frauds, have been the source of income for organized crime during economically difficult times when the real estate and construction market was in lethargy. Namely, struggling construction companies and other companies were often used for tax fraud. In a typical scheme, a struggling company was bought, the new owners took care of necessary paperwork and started operation as fuel sellers; no tax returns were submitted to the Tax and Customs Board or the declared VAT was not paid to the State. The reason why companies with already existing VAT numbers were looked for lied in the fact that it is much more complicated for a new company to get this number,

In a typical scheme, a struggling company was bought, the new owners took care of necessary paperwork and started operation as fuel sellers.

as the tax authority could have taken a more specific interest in the activities of a company. As VAT has to be declared just once a month, the criminal offenders were able to make transactions quickly and disappear after that.

Tax frauds are common also in the forest and metal sectors where the sellers of merchandise are mostly private persons. A brass plate company is formed between a private person and a buyer up because otherwise, if a buyer up would show the connection with the private person, the buyer up would not be able to deduct 20% of input VAT. Companies also order fictitious invoices, although they have not purchased the service or goods indicated on the invoice. The purpose of such ficti-

tious invoices is to get a possibility to embezzle money out of the companies in order to use this, for example, for the payment of salaries under the table. Companies also make imaginary deals with new companies, as a result of which the company which has started economic activities acquires the right to request back the overpaid amount of VAT. According to the Tax and Customs Board, total damages caused by tax frauds to the State in 2009 amounted to approximately 480 million euros (7.5 billion kroons) (damages for 2010 have not yet been assessed by the time of publishing this summary). Even higher damages were caused by VAT: approx. 227 million euros, followed by the social tax: 95 million euros, the income tax: 81 million euros and the excise duties: 75 million euros.¹²

---

¹² *The information concerning tax frauds is based on the data forwarded by the Tax and Customs Board.*

KASUTATUD KIRJANDUS

- Ahven, A., Hillep, E. (2010). Eluaegsete kinnipeetavate ennetähtaegne vabastamine. Justiitsministeerium: kriminaalpoliitika osakond.
- Ahven, A., Salla, J., Vahtrus, S. (2010). Retsidiivsus Eestis. Justiitsministeerium.
- Berendson, R. (2010). Eestis määratakse enamik karistusi kokkuleppemenetluse teel. Postimees.
<http://www.postimees.ee/?id=311035>
- Brå (2009). Serious Violence at School. English summary of Brå Report no 2009; 6.
http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Serious_violence_at_school_summary.pdf&curl=/dynamaster/file_archive/090729/b92f847b40aa8fb8ae81ca4e03a79682/Serious%255fviolence%255fat%255fschool%255fsummary.pdf (04.02.2011)
- Brookman, F. (2005). *Understanding Homicide*. Sage Publications.
- Delfi (2010). Õövastav lugu Tamsalus: rasedust eitanud tüdruk peitis hukatud vastsündinu sahtlisse?
http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/oovastav-lugu-tamsalus-rasedust-eitanud-tudruk-peitis-hukatud-vastsundinu-sahtlisse.d?id=34136069
- Eesti Kindlustusseltside Liit (28.02.2011). Kindlustuskelmused (ettekanne pressikonverentsil).
- ERR (2011a). "Pealtnägija" aitas eestlanna petiste käest põgenema.
<http://194.126.124.214/index.php?06219049> (11.03.2011)
- ERR (2011b). Salasigarettide äri õitseb.
<http://uudised.err.ee/index.php?06222808> (11.03.2011)
- Ida Prefektuur (2011). Ida prefektuuri vastutusala õiguskorra analüütiline ülevaade ja tulemuslepingu täitmise analüüs 2010.
- Justiitsministeerium (2009). Kuritegevus Eestis 2008. Justiitsministeerium.
- Justiitsministeerium (2009b). Kuritegevuse statistika kuuülevaade 2009, 11 (jaanuar–november), lisa: pommiävardused.
<http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=48267/Kuritegevuse+kuu%FClevaade+2009+11.pdf>
- Justiitsministeerium (2011). Alaealiste kriminaalajade menetluse pikkus II pa. Justiitsministeerium.
- Kaitsepolitseiamet (2010). Korruptsiooni kuriteod.
<http://www.kapo.ee/est/valik-kohtulahendeid/korruptsiooni-kuriteod> (07.02.2011).
- Kivi, K. (2010). Eestimaa mehe omapärane lennureis Rootsi. Eesti Ekspress.
<http://www.ekspress.ee/news/paevauudised/eestiudised/eestimaa-mehe-omaparane-lennureis-rootsi.d?id=33178893> (08.03.2011)

- Klopets U., Luha K., Salla J. (2009). Kriminaalkohtumenetlus. Kogumikus Kuritegevus Eestis 2008. Justiitsministeerium. 92–99.
- Klopets, U. (2010). Konfiskeerimise rakendumise ülevaade. Justiitsministeerium.
- Klopets, U., Tamm, K. (2010). Kriminaalmenetluse lõpetamine leppimise tõttu. Justiitsministeerium.
- Living For Tomorrow (2010). Human trafficking prevention and victims help. Hotline +372 6607320 2010. a aruanne.
- Livingstone, S., Haddon, L. Görzig, A., and Ólafsson, K. (2011). Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full Findings. LSE, London: EU Kids Online.
- Lõuna Prefektuur (2011). Lõuna prefektuuri vastutusala õiguskorra analüütiline ülevaade ja tulemuslepingu täitmise analüüs 2010.
- Maanteeamet (01.07.2010). Andmed liiklusregistris 1. juulil 2010 arvel olnud sõiduautodest.
<http://www.mnt.ee/file.php?11737> (10.03.2011)
- Maanteeamet (08.02.2011). Liiklussurmade vähenemist mõjutab enam alkohol.
<http://www.mnt.ee/index.php?id=12950> (10.03.2011)
- Maksu- ja tolliamet (2010). Avastati Eesti suurim kogus kokaiini.
<http://www.emta.ee/index.php?id=28731> (20.02.2011)
- Maksu- ja tolliamet (2011). Maksukurjategijaid oli eelmisel aastal rohkem kui varem.
<http://www.emta.ee/index.php?id=29706&xtpl=1026> (10.03.2011)
- Markina, A., Šahverdov-Žarkovski B. (2007). Eesti alaealiste hälbiv käitumine. Tartu Ülikool, Justiitsministeerium.
- Markina, A., Tamm, K. (2010). Ohvriks langemine ja turvalisus noorte seas. Kuriteoohvrite uuring (toim Salla, J.). Justiitsministeerium.
- Matthews, R. (1999). *Doing time*. Palgrave, London.
- Olmaru, J. (03.02.2011). Kindlustuskelmid teenivad lavastatud avariidega raha. Tartu Postimees.
<http://www.tartupostimees.ee/?id=382222> (20.02.2011)
- Postimees (2010). Kohus mõistis endise sotsiaalnõuniku süüdi kelmuses ja omastamises. <http://www.postimees.ee/?id=360115>
- Postimees (2011). Väidetav orjastamise ohver valetas.
<http://www.postimees.ee/?id=378489> 2
- Põhja Prefektuur (2011). Õiguskorra analüütiline ülevaade ja prioriteetide täitmisest. 2010. aasta.
- Päästeamet (2009). Päästeameti demineerimiskeskuse statistika.
<http://www.rescue.ee/vvfiles/3/kogueesti.pdf>

- Rannama, T., Salla, J. (2010). Kuritegudest teatamine ja rahulolu politseiga. Raamatus Kuriteoohvrite uuring 2009. Justiitsministeerium.
- Raudsalu, V. (1970). Tahtlikus tapmises süüdimõistetute isiksuse struktuurist väljaandes *Tartu Ülikooli toimetised. Kriminoloogia-alaseid töid II*. Vihik 257.
- Rennik, H. ja Sööt, M.-L. (2010). Küberkuritegevus. Kogumikus Kuritegevus Eestis 2009. Justiitsministeerium: 70–74.
- Riigikontroll (2010). Alaealiste komisjonide ja erikoolide järelaudit. Riigikontrolli aruanne Riigikogule, 1.12.2010.
- Ruus, V.-R., Veisson, M., Leino, M., Ots, L., Pallas, L., Sarv, E.-S., Veisson, A. (2007). Õpilaste edukus, toimetulek ja heaolu koolis. Kogumikust: Eesti kool 21. Sajandi algul: kooli kui arengukeskkond ja õpilaste toimetulek. TLÜ Kirjastus.
- Saar, J., Marikina, A., Ahven, A., Annist, A. & Ginter, J. (2002). Kuritegevus Eestis 1991–2001. TPÜ Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut, Justiitsministeerium.
- Salla, J. (2009). Kriminaalmenetluse lõpetamine otstarbekusest. Prokuratuuri rakenduspraktika analüüs 2007/2008. a kohta. Justiitsministeerium.
- Salla, J. (2010a). Alaealiste vägivallakuritegevus. Justiitsministeerium.
- Salla, J. (2010b). Kuritegevushirm, turvalisus ning turvameetmed. Kogumikus J. Salla (toim). Kuriteoohvrite uuring. Justiitsministeerium: 81–94.
- Salla, J. (2010c). Noorte kuritegevus ja kuritegevuse kontroll. väljaandes Parts, V., *Noortemonitor 2009*. Eesti Noorsoo Instituut.
- Salla, J. ja Surva L. (2010). Vägivald ja ohvrid. Kogumikus J. Salla (toim.). Kuriteoohvrite uuring. Justiitsministeerium: 40–52.
- Salla, J., Ceccato, V., Ahven, A. (2011). Homicide in Estonia väljaandes *European Homicide Sourcebook*. Springer (*ilmumas*)
- Sarv, J. (2009). Pankroti- ja täitemenetluselased süüteod. Teoses J. Sootak ja P. Pikamäe (toim.) Karistusseadustik: kommenteeritud väljaanne. Kirjastus Juura: 941–960.
- Selliöv, R. (2010). Alaealiste komisjonide menetluse pikkuse analüüs. Haridus- ja Teadusministeerium, analüüsi osakond.
- Smirnova, O. ja Sinisaar, M. (2009). Elamusehitus- ja kinnisvaraturu areng viimasel kümnendil. Statistikaamet
<http://www.stat.ee/dokumendid/42640> (11.02.2011).
- Sootak, J. ja Pikamäe, P. (2004). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. Kirjastus Juura.
- Sootak, J. ja Pikamäe, P. (toim.) (2009). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. Kirjastus Juura.
- Sotsiaalministeeriumi Toimetised (2010). Soolise võrdõiguslikkuse monitoring

2009. Sotsiaalministeerium.
http://www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/V2ljaanded/Toimetised/2010/toimetised_20101.pdf
- Standard Eurobarometer 74 (2011).
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb74/eb74_en.htm
- Statistics in Focus (2010). *Crime and Criminal Justice*, Eurostat, 58.
- Statistikaamet (2010). Alates 15. eluaastast kogetud paarisuhte vägivald.
http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Sotsiaalelu/17Eigus_ja_turvalisus/035Paarisuhte_vagivald/02Alates_15_eluaastast/02Alates_15_eluaastast.asp
- Susi, A. (1926). Kuritegevus Eestis 1919-1924. Eesti Statistika, nr 58, lk 1-7.
- Sööt, M-L. (2010). Korruptsioonikuriteod. Kogumikus Kuritegevus Eestis 2009. Justiitsministeerium: 55-62.
- Sööt, M-L. ja Vajakas, K. (2010a). Korruptsioon Eestis, 2010. Kolme sihtrühma uuring. Justiitsministeerium ja Tartu Ülikool.
- Sööt, M-L. ja Vajakas, K. (2010b). Pettused ja korruptsioon. Kogumikus J. Salla (toim.). Kuriteoohvrite uuring. Justiitsministeerium: 53-58.
- Tamm, K. (2010). Erikooli suunamise kohtupraktika. Justiitsministeerium. Tallinn.
<http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=53129/ERIKOOLI+SUUNAMISE+KOHTUPRAKTIKA.+Justiitsministeerium%2C+2010.pdf>
- Tammiste, B. (2009). Inimkaubandus ja prostitutsioon. Kogumikus. Kuritegevus Eestis 2008.. Justiitsministeerium: 76-82.
- The Global Retail Theft Barometer (2010). Centre for Retail Research: Nottingham.
<http://www.globalretailtheftbarometer.com/pdf/grtb-2010-summary.pdf>
 (05.02.2011)
- United Nations Trafficking Protocol 2000: United Nations Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime. G.A. Res. 25, annex II, U.N. GAOR, 55th Sess., Supp. No. 49, at 60, U.N. Doc. A/45/49 (Vol 1.) 2001. Jõustunud 25. detsembril 2003.
- World Prison Brief (2010). King's College London.
<http://www.kcl.ac.uk/depsta/law/research/icps/worldbrief> (07.02.2011).
- World Prison Brief (2010). King's College London.
<http://www.kcl.ac.uk/depsta/law/research/icps/worldbrief> (07.02.2011)
- Vägivalla vähendamise arengukava (2010). Justiitsministeerium.

LISAD

Laiem valik tabelleid leiate lehel www.just.ee/kriminaalstatistika 2010. aasta kuritegevuse ülevaate materjalide hulgas.

Lisa 1. Registreeritud kuriteod aastatel 2003–2010

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku	57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste	3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste	53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
8. ptk. Inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased kuriteod	0	4	1	3	4	0	1	2
§ 089 Inimsusvastane kuritegu		2			2			
§ 090 Genotsiid								2
§ 091 Agressioon								
§ 092 Sõjapropaganda								
§ 093 Keelatud relvade tootmine ja levitamine								
§ 093 ¹ Rahvusvahelise sanktsiooni rakendamata jätmine								
§ 095 Tsiivilelanikkonna vastu suunatud sõjategevus								
§ 096 Sõjapidamisvahendite ebaseaduslik kasutamine tsiivilelanike vastu								
§ 097 Tsiivilelanikuvastane rünne				1	1			
§ 098 Sõjavangi ja interneeritud tsiivilelaniku õigusvastane kohtlemine								
§ 099 Sõjavangi ja interneeritud tsiivilelaniku vastane rünne								
§ 100 Haige, haavatu ja merehätta sattunu abita jätmine								
§ 101 Võitlusvõimetu võitleja ründamine								
§ 102 Kaitstud isiku vastane rünne								
§ 103 Keelatud relvade kasutamine								
§ 104 Keskkonna kahjustamine sõjapidamisviisina								
§ 105 Rahvusvahelist kaitset tähistavate embleemide ja märkide väärkasutus								
§ 106 Mittesõjalise objekti ründamine								
§ 107 Kultuuriväärtuste vastu suunatud rünne		2	1	2	1			
§ 108 Vara hävitamine ja omastamine sõjategevuse piirkonnas ja okupeeritud territooriumil								
§ 109 Marodeerimine								
§ 110 Piraatlus							1	
§ 111 Õhusõiduki kaaperdamine								
§ 112 Lennuhutusvastane rünne								

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku	57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste	3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste	53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
9. ptk. Isikuvastased kuriteod	3982	4402	5031	5055	6005	6540	5676	5377
§ 113 Tapmine	147	104	137	107	90	88	64	62
§ 114 Mõrv	41	23	19	12	20	16	31	22
§ 115 Provotseeritud tapmine	3	2		1	2			
§ 116 Lapse tapmine	5		1		2	1	1	1
§ 117 Surma põhjustamine ettevaatamatusest	1207	938	293	124	140	106	85	80
§ 118 Raske tervisekahjustuse tekitamine	428	327	132	141	145	140	106	103
§ 119 Raske tervisekahjustuse tekitamine ettevaatamatusest	53	37	21	19	15	20	16	13
§ 120 Ähvardamine	209	219	359	444	549	512	442	451
§ 121 Kehaline väärkohtlemine	118	1329	3456	3700	4570	5174	4518	4320
§ 122 Piinamine	24	44	92	79	91	77	63	61
§ 123 Ohtu asetamine	18	54	28	13	16	14	15	6
§ 124 Abita jätmine	3	12	12	9	2	5		3
§ 125 Raseduse kuritahtlik katkestamine								
§ 126 Raseduse õigustamatu katkestamine			1					
§ 127 Raseduse hilinenud katkestamine								
§ 128 Raseduse katkestamise lubamine					1			
§ 129 Inimloote kahjustamine	1		2	1		2		2
§ 130 Keelatud toimingud embrüoga								
§ 131 Inimloote väärkohtlemine								
§ 132 Ebaseaduslik asendusemadus								
§ 133 Orjastamine	4	2	1	1	2	2	2	1
§ 134 Isikuvabadust piiravasse riiki toimetamine								
§ 135 Pantvangi võtmine	1	1	2	1	2	2		
§ 136 Vabaduse võtmine seadusliku aluseta	36	41	55	44	55	58	43	44
§ 137 Eraviisiline jälitustegevus	4	5	10	6	2	4	7	8
§ 138 Ebaseaduslik inimuuringu tegeamine							1	
§ 139 Ebaseaduslik siirdematerjali võtmine								
§ 140 Doonorlusele kallutamine					1			
§ 141 Vägistamine	140	162	179	153	122	160	124	81
§ 142 Sugulise kire vägivaldne rahuldamine	35	46	42	50	36	49	80	53
§ 143 Suguühendusele sundimine	6	172	5	7	5	4	3	1
§ 143 ¹ Sugulise kire rahuldamisele sundimine					5	13	6	3
§ 144 Suguühendus järeletulijaga		2			2	3	2	1
§ 145 Suguühendus lapsealisesega	9	26	32	30	10	11	14	11
§ 146 Sugulise kire rahuldamine lapsealisesega	12	79	102	62	23	28	25	28
§ 148 Laibarüvetamine	1455	735	10	10	8	6	1	3

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 149	Surnu mälestuse teotamine	23	42	40	41	89	45	27	19
§ 150	Ebaseaduslik siirdematerjali võtmine laibalt								
10. ptk. Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod		5	10	13	9	27	7	27	86
§ 151	Vaenu õhutamine				1				
§ 152	Võrdõiguslikkuse rikkumine								
§ 153	Diskrimineerimine pärikkusriskide alusel								
§ 154	Usuvabaduse rikkumine			1					
§ 155	Usulisse ühendusse astuma ja selle liikmeks olema sundimine							1	
§ 156	Sõnumisaladuse rikkumine	4	5	5	4	2	2	2	6
§ 157	Kutse- ja ametitegevuses teatavaks saanud saladuse hoidmise kohustuse rikkumine		3	5	1	3	5	4	11
§ 157 ¹	Delikaatsete isikuandmete ebaseaduslik avaldamine					1		4	1
§ 157 ²	Teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine								55
§ 158	Seaduslikult korraldatud avaliku koosoleku takistamine ja selle laialiajamine vägivallaga								
§ 161	Valimise ja rahvahääletuse takistamine			1					
§ 162	Valimis- ja hääletamisvabaduse rikkumine		2		2	6		4	
§ 163	Valimise võltsimine	1		1	1				
§ 164	Hääle ostmine					15		12	13
11. ptk. Süüteod perekonna ja alaealiste vastu		54	266	498	400	376	446	431	375
§ 169	Lapse ülalpidamise kohustuse rikkumine	6	174	384	248	288	287	341	248
§ 170	Vanema ülalpidamise kohustuse rikkumine				3		1	1	1
§ 171	Eestkoste- ja hooldusõiguse kuritarvitamine		2		1	1			
§ 172	Võõra lapse hõivamine	3	5	6		6	3	1	2
§ 173	Lapse müümine ja ostmine			1					
§ 174	Perekondliku kuuluvuse muutmine								
§ 175	Alaealise prostitutsioonile kallutamine		2			1	9	5	1
§ 176	Alaealise prostitutsioonile kaasaaitamine	2	3	3	2	4	6	2	
§ 177	Alaealise kasutamine porno-graafilise teose valmistamisel	2	20	26	10	4	4	1	2
§ 177 ¹	Alaealise kasutamine erootilise teose valmistamisel								4
§ 178	Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine	3	7	3	29	22	52	27	76
§ 178 ¹	Seksuaalse eesmärgiga kokkulepe lapsealisesega kohtumiseks								1
§ 179	Lapsealises seksuaalne ahvatlemine	6	7	10	11	10	29	20	13

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku	57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste	3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste	53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 180 Alaealisele vägivalda eksponeerimine				1	2	1		1
§ 181 Alaealise kaasatõmbamine kuriteo toimepanemisele	22	30	34	66	9	18	8	11
§ 182 Alaealise kallutamine alkoholi tarvitamisele	10	16	31	29	27	26	25	11
§ 182 ¹ Alaealisele alkoholi müümine ja ostmine					2	10		4
12. ptk. Rahvatervisevastased kuriteod	1000	1062	1213	1006	1489	1600	1060	923
§ 183 Narkootilise ja psühhotroopse aine väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine	470	457	391	197	297	301	153	138
§ 184 Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	462	486	690	696	1048	1143	789	699
§ 185 Narkootilise ja psühhotroopse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateistaastasele	35	42	64	53	79	65	63	26
§ 186 Narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine	6	8	2	3				
§ 187 Alaealise kallutamine narkootilise ja psühhotroopse aine ja muu uimastava toimega aine ebaseaduslikule tarvitamisele	1	5	3	7	3	6		
§ 188 Unimaguna, kanepi ja kokapöõsa ebaseaduslik kasvatamine		32	38	24	19	37	32	32
§ 189 Narkootilise ja psühhotroopse aine levitamise ettevalmistamine	5	11	2	1	2	6	4	6
§ 190 Narkootilise ja psühhotroopse aine ning nende lähteaine käitlemise, arvestuse ja aruandluse nõuete rikkumine		3			1		1	
§ 192 Nakkusehaiguse ja loomataudi leviku ohu põhjustamine								
§ 193 Nakkushaiguse ja loomataudi leviku põhjustamine		3			2			
§ 194 Ravimi ebaseaduslik levitamine		1	1					1
§ 195 Kallutamine dopingus kasutamisele	1							
§ 196 Töötervishoiu- ja ohutusnõuete, tehn. järelevalvele allutatud objektile kehtestatud nõuete eiramine, tekitatud raske tervisekahjustus	12	5	10	14	3			
§ 197 Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine	6	5	6	9	30	34	17	17
§ 198 Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine ettevaatamatusest	2	4	6	2	5	8	1	4
13. ptk. Varavastased kuriteod	43177	40067	36661	32550	27600	28262	29513	30235
§ 199 Vargus	35191	32331	30452	26615	21685	22471	23901	25253
§ 200 Röövimine	1927	1677	1326	1005	887	909	726	599
§ 201 Omastamine	677	1351	1294	1350	967	818	903	755
§ 202 Kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	249	323	290	362	374	308	399	248

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 203	Asja rikkumine ja hävitamine	341	246	264	251	257	267	249	179
§ 204	Kultuurimälestise, museaali ja muuseumikogu rikkumine ja hävitamine	1	1	7	7	1	6	6	6
§ 205	Asja rikkumine ja hävitamine ettevaatamatusest	88	72	69	117	52	54	34	23
§ 206	Arvutiandmetesse sekkumine	3	6	2	7	7	9	3	6
§ 206 ¹	Terminalseadme identifitseerimisvahendi ebaseaduslik kõrvaldamine ja muutmine						2		
§ 207	Arvutisüsteemi toimimise takistamine		2	4		5	1	4	1
§ 208	Nuhkvara, pahavara ja arvutiviiruse levitamine			3	1	2	2	1	
§ 209	Kelmus	2285	2069	2127	1968	2481	2222	2097	2021
§ 210	Soodustuskelmus	1	2		2	1	3	1	14
§ 211	Investeermiskelmus							1	
§ 212	Kindlustuskelmus	17	21	19	15	27	57	65	56
§ 213	Arvutikelmus	19	36	46	72	128	367	470	381
§ 214	Väljapressimine	230	206	170	180	147	131	108	88
§ 215	Asja omavoliline kasutamine	2092	1657	514	441	436	444	370	339
§ 216	Elektrienergia, maagaasi ja soojusenergia ebaseaduslik kasutamine	46	51	58	140	113	156	123	206
§ 216 ¹	Arvutikuriteo ettevalmistamine							2	2
§ 217	Arvutisüsteemi ebaseaduslik kasutamine	10	16	16	17	12	22	20	36
§ 217 ¹	Ebaseaduslikult kõrvaldatud ja muudetud identifitseerimisvahendiga terminalseadme kasutamine					1		1	4
§ 217 ²	Usalduse kuritarvitamine					17	13	29	18
14. ptk. Intellektuaalse omandi vastased kuriteod		82	85	116	95	81	61	38	70
§ 219	Autorsuse rikkumine	4	2	4	2		1	2	
§ 220	Teose, leiutise, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topoloogia autori ja autoriõig	40	38	51	48	9			2
§ 221	Autoriõiguse seadusega ettenähtud tasu maksmisest kõrvalehoidumine	1	3						
§ 222	Piraatkoopia valmistamine	14	8	14	8	28	15	8	14
§ 222 ¹	Ebaseaduslikult reprodutseeritud arvutiprogrammi valdamine					4	2	4	2
§ 223	Teose ja autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti ebaseaduslik üldsusele suunamine	6	3	4	7	16	18	14	16
§ 224	Piraatkoopiaga kauplemine		13	2	1	10	11	3	21
§ 225	Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste rikkumist takistava tehnilise kaitsemeetme kõrvaldamine	9	4	4		3	6	1	
§ 226	Patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topoloogia omaniku ainuõiguse rikkumine	7	14	37	29	7	5	5	7

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 227	Võltsitud kaubaga kauplemine	1				4	3	1	8
§ 228	Leiutise ja tööstusdisainilahenduse avalikustamine								
§ 229	Sordikaitsest tulenevate õiguste rikkumine								
§ 230	Registreeritud geograafilise tähise ebaseaduslik kasutamine								
15. ptk. Riigivastased kuriteod		9	15	13	9	73	29	16	6
§ 231	Eesti Vabariigi vastu suunatud vägivaldne tegevus					1			
§ 232	Riigireetmine							2	
§ 233	Välismaalase poolt toimepandud Eesti Vabariigi vastu suunatud vägivaldne tegevus							1	
§ 234	Salakuulamine								
§ 234 ¹	Eesti Vabariigi vastase sõja või okupatsiooni toetamine								
§ 235	Eesti Vabariigi põhiseadusliku korra vastane ühendus					1			
§ 235 ¹	Eesti Vabariigi vastane vandenõu								
§ 235 ²	Eesti Vabariigi vastane võltsimine								
§ 235 ³	Politseiametniku ja tegevteenistuja riigivastane mõjutamine								
§ 236	Üleskutse kuriteo toimepanemisele Eesti Vabariigi vastu			1					
§ 237	Terrorikuritegu	1			2				
§ 237 ¹	Terroristlik ühendus								
§ 237 ²	Terrorikuriteo ettevalmistamine ja üleskutse selle toimepanemisele								
§ 237 ³	Terrorikuriteo ja selle toimepanemisele suunatud tegevuse rahastamine ning toetamine								
§ 238	Massilise korratuse organiseerimine ja ettevalmistamine ning üleskutse selles osalemisele					6	1		
§ 239	Süüteo toimepanemine massilise korratuse ajal				1	50	10		
§ 240	Ametiruumi tungimine								
§ 241	Riigisaladuse ja salastatud välisteabe avalikustamine		2			1		2	1
§ 242	Riigisaladuse ja salastatud välisteabe avalikustamine ettevaatamatusest		1	6					
§ 243	Asutusesisese teabe edastamine							1	
§ 244	Rünne kõrge riigiametniku elule ja tervisele								
§ 245	Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamine	6	10	5	6	14	17	9	5
§ 246	Rünne rahvusvaheliselt kaitstud isiku elule ja tervisele		1						
§ 247	Rahvusvaheliselt kaitstud isiku laimamine ja solvamine								

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 248	Tungimine diplomaatilist puutumatus omavale maa-alale, hoonesse ja ruumi			1					
§ 249	Välisriigi ja rahvusvahelise organisatsiooni ametliku sümboli teotamine	2	1				1	1	
§ 250	Üleskutse kuriteo toimepanemisele välisriigi ja rahvusvahelise organisatsiooni vastu								
§ 251	Võimuhaaramine kaitsejõududes								
§ 252	Tungimine riigikaitsele tähtsale maa-alale, hoonesse ja ruumi								
§ 253	Riigikaitsele sundkoormise täitmata jätmise								
§ 254	Mobilisatsioonikäsu täitmata jätmise ja kaitsevæeteenistusest kõrvalehoidumise								
16. ptk. Avaliku rahu vastased kuriteod		3424	3387	3316	2943	4366	4565	4068	4162
§ 255	Kuritegelik ühendus				1	5	4	8	10
§ 256	Kuritegeliku ühenduse organiseerimine				2	2	1	1	2
§ 257	Omavoli	199	149	118	110	97	87	84	95
§ 258	Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslik ületamine	1	10	18	28	10	5	32	24
§ 259	Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone	1	3	2	5	7	1	10	8
§ 260	Välismaalase ilma seadusliku aluseta Eestis viibimine	2						2	3
§ 263	Avaliku korra raske rikkumine	2255	1970	1724	1486	1906	1688	1040	775
§ 264	Looma julm kohtlemine	5	11	17	19	28	36	30	34
§ 265	Keelatud avalik koosolek				1	2			
§ 266	Omavoliline sissetung	533	601	698	672	1685	2073	2386	2592
§ 268	Ebaseadusliku tegevuse võimaldamine	33	49	59	38	5	6	1	
§ 268 ¹	Prostitutsioonile kaasaaitamine					24	37	15	15
§ 272	Eesti riigilipu ebaseaduslik heiskamine laeval								
§ 273	Eesti riigilipu kandmise kohustuse rikkumine laeval								
§ 274	Vägivald võimuesindaja ja avaliku korda kaitsva muu isiku suhtes	159	181	218	207	225	246	188	258
§ 275	Võimuesindaja ja avaliku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine	178	215	223	135	198	183	161	284
§ 280	Valeandmete esitamine	46	186	232	233	147	178	91	49
§ 281	Ebaõigete andmete esitamine kohturegistri pidajale, Eesti väärtpaberite keskreestrile, abieluvararegistrile, notarile ja kohtutäiturile	11	11	6	5	25	19	19	13
§ 283	Maakasutusnõuete ja maakaastri pidamise korra rikkumine	1	1		1				

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 284	Kaitsekoodide üleandmine						1		
§ 285	Arhivaali ebaseaduslik hävitamine								
§ 286	Arhivaali kasutamiskõlbmatuks muutmine			1					
§ 287	Arhivaali kasutamiskõlbmatuks muutmine ettevaatamatusest								
17. ptk. Ametialased kuriteod		305	439	477	511	232	310	172	196
§ 289	Ametiseisundi kuritarvitamine	68	141	155	85	15	2		
§ 290	Ametialane lohakus	16	27	25	15	4			
§ 291	Võimuliialdus	78	131	133	108	67	52	36	40
§ 291 ¹	Riikliku järelvalve ebaseaduslik teostamine					2		4	1
§ 292	Andmekogu pidamise nõuete rikkumine	1					1		
§ 293	Pistise võtmine	10	6	8	10	23	62	21	20
§ 294	Altkäemaksu võtmine	16	38	61	47	27	47	30	31
§ 295	Pistise vahendus	2		1	1	1		1	
§ 296	Altkäemaksu vahendus	2	3	4	13	2	35	11	20
§ 297	Pistise andmine	4	4	4	7	6	23	18	11
§ 298	Altkäemaksu andmine	23	47	44	42	50	57	25	47
§ 298 ¹	Mõjuvõimuga kauplemine					1	1	2	4
§ 299	Ametialane võltsimine	83	40	30	176	26	24	21	5
§ 300	Riigihangete teostamise nõuete rikkumine	2	2	12	7	3	2	1	6
§ 300 ¹	Toimingupiirangu rikkumine					4	4	2	10
§ 300 ²	Notari poolt teadvalt ebaseadusliku ametitoimingu tegemine					1			1
18. ptk. Õigusemõistmisesvastasest kuriteod		582	1161	1601	2107	1941	1527	886	537
§ 302	Kohtunikule, rahvakohtunikule, uurijale, prokurörile, kaitsjale, kannatanu esindajale ja tema lähedasele raske tervisekahjustuse tekitamine								
§ 303	Vägivald kohtuniku, rahvakohtuniku, uurija, prokurööri, kaitsja, kannatanu esindaja ja tema lähedase suhtes	2	1		2	2	2	2	3
§ 304	Kohtuniku, rahvakohtuniku, uurija, prokurööri, kaitsja, kannatanu esindaja ja tema lähedase vara rikkumine ja hävitamine				1				
§ 305	Kohtu ja kohtuniku laimamine ja solvamine	1	3	3	3	2	1	2	3
§ 306	Kuriteo varjamine	6	4	4	5	3	4	9	3
§ 307	Kuriteost mitteteatamine	9	13	17	5	4	7	10	7
§ 308	Üleskirjutatud vara hoidmise nõuete rikkumine	5	7	2	5	2	3	3	4
§ 309	Kohtukordniku tegevuse takistamine								
§ 310	Ebaseaduslik süüdistuse esitamine								

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 311	Kohtuniku poolt teadvalt ebaseadusliku kohtulahendi tegemine			1					1
§ 311 ¹	Kohtunikuabi poolt teadvalt ebaseadusliku kohtulahendi tegemine								
§ 311 ²	Väärteomenetluses teadvalt ebaseadusliku otsuse tegemine							1	1
§ 311 ³	Süüteomenetluse teadvalt ebaseaduslik lõpetamine							1	1
§ 312	Ebaseaduslik ülekuulamine		3	2		1			
§ 313	Kohtumenetlust tagava toimingu ebaseaduslik kohaldamine						1		
§ 314	Ebaseaduslik läbiotsimine ja väljatõstmine	13	12	10	13	7	10	10	5
§ 315	Ebaseaduslik jälitustegevus ja teabe varjatud kogumine		2	1			1	1	
§ 316	Tõendi kõrvaldamine ja kunstlik loomine	3	3	2	2	5	2	4	3
§ 316 ¹	Kriminaalasja kohtueelse menetluse ja jälitusmenetluse andmete avaldamine					1	1	3	4
§ 316 ²	Teabe õigusliku aluseta salastamine ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe vales õiguslikul alusel, vale salastamistaseme ja -tähtajaga salastamine								
§ 317	Menetlusosalise, tunnistaja, kannatanu, eksperdi ja tõlgi ilmumise takistamine			1					1
§ 318	Tunnistaja, kannatanu ja tõlgi poolt kohustuste täitmisest keeldumine	3	2	1	6	7	3	3	1
§ 319	Valekaebus	7	12	16	15	6	11	7	7
§ 320	Valeütlus ja valevanne	81	137	136	161	207	206	161	135
§ 321	Vale eksperdiarvamus ja valetõlge	1			1				
§ 322	Sundimine valeütlust ja vale eksperdi arvamust andma ning valetõlget tegema	1	5	4	4	2	1		
§ 323	Kahtlustatava, süüdistatava, kohtualuse, õigeksmõistetud, süüdimõistetud, tunnistaja, eksperdi, tõlgi ja kannatanu suhtes vägivaldla toimepanemine	19	13	14	8	14	15	8	11
§ 323 ¹	Saladuse hoidmise kohustuse rikkumine								1
§ 324	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu ebaseaduslik kohtlemine	1	9	16	3	2		4	1
§ 325	Aine ja eseme ebaseaduslik üleandmine kinnipidamiskohas	18	127	269	528	143	18	7	6
§ 326	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu ebaseaduslik vabastamine								
§ 327	Massilised korratused kinnipidamiskohas		3		2		2		
§ 328	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu põgenemine	12	13	16	12	15	8	7	3

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 329	Karistuse kandmisest kõrvalehoidumine	397	522	768	1027	1149	978	556	230
§ 330	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu poolt alkohoolse joogi ning muu piiratud sisaldava aine valmistamine, omandamine, valdamine ja arsti ettekirjutusega tarvitamine	2	37	72	58	35	27	8	4
§ 331	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu poolt narkootilise ja psühhotroopse aine valmistamine, omandamine, valdamine ja arsti ettekirjutusega tarvitamine	1	233	246	246	326	213	67	56
§ 331 ¹	Kohtulahendi täitmata jätmine								1
§ 331 ²	Lähenemiskeelu rikkumine					6	12	11	44
§ 331 ³	Kohtutäituri poolt vara teadvalt ebaseaduslik arest ja müük					2	1	1	1
§ 331 ⁴	Karistusjärgse käitumiskontrolli kontrollnöuete ja kohustuste rikkumine								
19. ptk. Avaliku usalduse vastased kuriteod		927	1668	1647	1606	2168	1991	1810	1415
§ 333	Maksevahendi ja väärtpaberi võltsimine	14	47	40	65	16	27	24	14
§ 333 ¹	Raha võltsimine								
§ 334	Võltsitud maksevahendi ja väärtpaberi kasutamine	293	584	545	469	478	454	494	387
§ 335	Maksumärgi võltsimine	1				1			1
§ 336	Võltsitud maksumärgi kasutamine ja käibeelaskmine	1	1	1	3			1	
§ 337	Postimaksevahendi ja selle jäljendi võltsimine								
§ 338	Võltsitud postimaksevahendi ja selle jäljendi käibeelaskmine			1					
§ 339	Proovijärelevalve märgise võltsimine ja võltsituna kasutamine						2		
§ 340	Raha, pangakaardi ja muu maksevahendi võltsimise ettevalmistamine	2	1	4	1	1	2	3	2
§ 341	Riikliku teenetemärgi võltsimine								
§ 344	Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimine	179	286	269	304	706	314	348	343
§ 345	Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine	120	239	237	232	336	534	465	284
§ 346	Dokumendi, pitsati ja stambi hävitamine, rikkumine, vargus ja peitmine	133	167	163	140	155	117	91	66
§ 347	Tähtsa isikliku dokumendi võltsimine	40	45	48	32	34	26	11	19
§ 348	Võltsitud tähtsa isikliku dokumendi kasutamine ja kasutada andmine	71	153	91	49	29	14	20	13
§ 349	Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	73	145	248	311	412	501	353	286
20. ptk. Keskkonnavastased kuriteod		191	244	186	149	55	35	21	27
§ 353	Taimestikku ohustav tegevus								

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 354	Puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine	1	6	8	21	4	3	1	
§ 355	Puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine ettevaatamatusest		1		9				
§ 356	Puude ja põõsaste ebaseaduslik raie	169	220	156	76	21	14	9	12
§ 357	Kaitstava loodusobjekti kaitse nõuete eiramine	5	1	1	2	1	2		
§ 358	Kaitstava loodusobjekti kaitse nõuete eiramine ettevaatamatusest		1						
§ 359	Maastiku kahjustamine			2		3			
§ 360	Maastiku kahjustamine ettevaatamatusest								
§ 361	Loodusliku loomastiku kahjustamine	12	3	8	21	3	4	2	2
§ 363	Looduskasutus- ja saasteloata tegutsemine		2	4	5	6	4	3	10
§ 364	Keskkonna saastamine	1	3	1	6	8	2		
§ 365	Keskkonna saastamine ettevaatamatusest				1				
§ 367	Ohtlike kemikaalide ja jäätmete käitlemise nõuete rikkumine	3	7	5	7	9	6	5	3
§ 368	Ohtlike kemikaalide ja jäätmete käitlemise nõuete rikkumine ettevaatamatusest			1	1			1	
§ 369	Üleujutuse, soostumise ja veehulga lubamatu vähenemise põhjustamine								
§ 370	Üleujutuse, soostumise ja veehulga lubamatu vähenemise põhjustamine ettevaatamatusest								
21. ptk. Majandusalased kuriteod		346	480	473	486	465	779	987	1137
§ 372	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	66	57	108	65	10	4	24	22
§ 373	Ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine		4	7			1	5	26
§ 374	Alkoholi ebaseaduslik tootmine	70	52	18	14	8	4	5	4
§ 375	Alkoholi käitlemise korra rikkumine	65	48	67	42	42	52	19	27
§ 376	Tubakatoodete käitlemise korra rikkumine	51	37	59	38	40	62	18	17
§ 376 ¹	Lisaainete ebaseaduslik eemaldamine erimärgistatud vedelkütusest ja selle tulemusel saadud vedelkütuse käitlemine	3	6		1				
§ 376 ²	Kvaliteedinõuetele mittevastava vedelkütuse ebaseaduslik käitlemine	2	3		1			3	
§ 377	Ärisaladuse õigustamatu avaldamine ja kasutamine	4	2	2		3	2	3	3
§ 378	Ärisaladuse õigustamatu kasutamine	4	5	1					
§ 379	Audiitor- ja erikontrolli tulemuste esitamata jätmine ja ebaõige esitamine								

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 380	Osanike, aktsionäride ja tulundusühistu liikmete koosseisule kokku kutumata jätmise	7	10	27	25	18	6	9	4
§ 381	Äriühingu varalise seisundi ja muude kontrollitavate asjaolude kohta andmete esitamata jätmise ja ebaõigete andmete esitamine	3	7	5	5	4	3	4	
§ 381 ¹	Raamatupidamise kohustuse rikkumine					1	8	24	48
§ 382	Ebaõigete andmete esitamine audiitorile ja erikontrolli läbiviijale	1	1						
§ 383	Aktsiastest tulenevate õiguste ebaseaduslik kasutamine						1		
§ 384	Maksejõuetuse põhjustamine	5	9	6	4	5	5	13	32
§ 385	Vara varjamine pankroti- ja täitemenetluses	15	17	7	10	4	11	13	10
§ 385 ¹	Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmise					11	21	59	99
§ 386	Maksude väärarvutus	7	34	53	108	61	52	21	7
§ 389	Maksumaksjale tehtavatel väljamaksetel maksuseaduses ettenähtud maksu kinni pidamata jätmise		1	1		2	1		
§ 389 ¹	Maksude maksmisest kõrvalehoidumine suures ulatuses					15	35	24	31
§ 389 ²	Maksukelmus suures ulatuses						8	2	4
§ 390	Maksuhalduri tegevuse takistamine	11	18	9	3	6	2	2	
§ 391	Salakaubavedu	5	108	47	83	83	113	410	499
§ 392	Keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslik sisse- ja väljavedu	16	36	45	59	101	250	181	219
§ 393	Ebaseaduslikud toimingud tollisoodustusega kaubaga	1	10	1		1			2
§ 394	Rahapesu	4	13	6	28	49	128	134	64
§ 395	Isikusamasuse tuvastamise kohustuse täitmata jätmise						3		
§ 396	Rahapesu kahtlusest mitteteatamine ja ebaõigete andmete esitamine								1
§ 397	Ebaseaduslik investeerimine								
§ 398	Siseteabe väärkasutamine	1	1	2			1	4	2
§ 398 ¹	Turumanipulatsioon							2	
§ 399	Turgu valitseva ettevõtja seisundi kuritarvitamine	4	1						
§ 400	Konkurentsi kahjustav kokkulepe, otsus ja koosõlastatud tegevus					1	5	8	16
§ 401	Koondumisest teatamata jätmise, koondumise jõustamine koondumiseks loa puudumisel ja konkurentsi kahjustav koondumine								
§ 402	Eri- ja ainuõigust ja olulist vahendit omava ettevõtja kohustuste rikkumine	1		1					

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 402 ¹	Erakonna majandustegevusele ja varale kehtestatud piirangute rikkumine						1		
§ 402 ²	Erakonnale tehtava annetuse vastuvõtmise keelu rikkumine			1					
22. ptk. Üldohtlikud kuriteod		455	434	460	431	351	449	384	319
§ 403	Üldohtlik mürgitamine	15	10	1					
§ 404	Süütamine	10	3	65	106	65	49	47	63
§ 405	Plahvatuse tekitamine	1		5	3	11	7	9	9
§ 406	Elutähtsa süsteemi häirimine ja kahjustamine	1	5	5	8	2	4	2	
§ 407	Elutähtsa rajatise kahjustamine			1					1
§ 408	Elule ja tervisele ohtliku ehitise ehitamine			5	1	1		1	
§ 409	Tehnilise normi nõuetele mittevastava toote valmistamine, töötlemine ja turustamine					1			
§ 410	Raadiohäire tekitamine ning vale ja eksitava teate saatmine		1						
§ 411	Ebaseaduslik kiirgustegevus	2	1	4	3	4	2		1
§ 412	Kiirgusallika käitlemise nõuete rikkumine	71	41				1		
§ 414	Lõhkeaine ebaseaduslik käitlemine	28	40	48	34	37	57	39	42
§ 415	Lõhkeseadeldise ja selle olulise osa ebaseaduslik käitlemine	8	32	16	27	27	58	45	26
§ 416	Lõhkematerjali käitlemise nõuete rikkumine		1	1	1		3	3	2
§ 418	Tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	306	289	303	243	189	203	201	137
§ 418 ¹	Tsiviilkäibes keelatud tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine					4	39	15	19
§ 419	Tulirelva lohakas hoidmine	3	2	1	1	2	1		2
§ 420	Tulirelva helisummuti, laser- ja öösihiku ebaseaduslik käitlemine	10	9	5	4	8	25	22	17
23. ptk. Liikluskuriteod		2878	3437	3868	4464	5127	4359	3246	3465
§ 422	Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitlusnõuete rikkumine	276	193	166	153	147	106	96	76
§ 423	Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitlusnõuete rikkumine ettevaatamatusest	145	174	156	159	140	68	70	74
§ 424	Mootorsõiduki ja trammi juhtimine joobeseisundis	2453	3069	3541	4150	4835	4179	3076	3304
§ 424 ¹	Mootorsõiduki ja trammi juhtimine joobeseisundis ettevaatamatusest								
§ 425	Liiklusohutusnõuete ja sõiduki käitlusnõuete rikkumine	3		2		1		2	1
§ 426	Alarmsõiduki tähistuse ebaseaduslik kasutamine	1	1	3	2	4	6	2	9
§ 427	Rahvusvahelise õhusõidu eeskirjade rikkumine								1

Kuriteo liik (KarS-i ptk, §)		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Registreeritud kuriteod kokku		57417	57168	55586	51834	50375	50977	48359	48340
I raskusaste		3639	3371	2982	2688	2681	2965	2278	1842
II raskusaste		53778	53797	52604	49146	47694	48012	46081	46498
§ 428	Reisija poolt kergesti süttiva ja sööbiva aine vedu õhusõidukis								
§ 429	Laevade kokkupõrkel teise laeva päästmiseks abinõude tarvitusele võtmata jätmine								
§ 430	Rongi omavoliline ilma vajaduseta peatamine								
24. ptk. Kaitseteenistusalased kuriteod		0	7	12	10	15	17	23	8
§ 432	Keeldumine käsu täitmisest			1				2	
§ 433	Käsu täitmata jätmine								
§ 434	Tegevteenistuses oleva isiku ähvardamine								
§ 435	Vägivald tegevteenistuses oleva isiku suhtes			2					
§ 436	Omapoliline lahkumine väeosast ja muust teenistuskohast		2	9	9	12	16	20	8
§ 437	Omapoliline lahkumine väeosast ja muust teenistuskohast teenistusrelvaga							1	
§ 438	Väeosa ja muu teenistuskoha omapoliline mahajätmine lahinguolukorras								
§ 439	Väejooks				1		1		
§ 440	Kaitseteenistusest kõrvalehoidumine								
§ 441	Masinate juhtimise ja käituse nõuete rikkumine								
§ 442	Lendude ja nendeks ettevalmistamise nõuete rikkumine								
§ 443	Laevajuhtimisnõuete rikkumine								
§ 444	Sise- ja distsiplinaarmäärustiku rikkumine		1						
§ 445	Vale teenistusalane ettekanne								
§ 446	Võimu kuritarvitamine		1						
§ 447	Teenistusalane lohakus		3			3			
§ 448	Kaitsejõudude vara pillamine								
§ 449	Sõjajõudude üleandmine ja vara jätmine vaenlasele								
§ 450	Hukkuva sõjalaeva mahajätmine								

Lisa 2. Maakondades registreeritud kuriteod

	Eesti	Harju- maa	Hiluu- maa	Ida- Viru	Jõgeva- maa	Järva- maa	Lääne- maa	Lääne- Viru	Põlva- maa	Pärnu- maa	Rapla- maa	Saare- maa	Tartu- maa	Valga- maa	Viljandi- maa	Võru- maa	Määratle- mata
	Kuriteod kokku:	48340	24105	102	7045	833	707	2029	922	2477	839	495	4937	1080	1023	1031	58
	I raskusaste:	1 842	937	2	369	21	13	54	15	94	22	5	191	31	31	16	18
	II raskusaste:	46 498	23168	100	6676	812	684	1975	907	2383	817	490	4746	1049	992	1015	40
8. ptk. Inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased kuriteod	2	1			1												
§ 090 Genotsiid	2	1			1												
9. ptk. Isikuvastased kuriteod	5377	2452	14	837	108	73	128	282	150	282	150	65	406	142	157	129	2
§ 113 Tapmine	62	29	1	8	1		3	3	1	4	1	1	7	1	1	1	
§ 114 Mõrv	22	6		6	1			1					4	2	1		1
§ 116 Lapse tapmine	1							1									
§ 117 Surma põhjustamine ettevaatamatusest	80	7		20	2	5		9		11	3	1	4	6	2	10	
§ 118 Raske tervisekahjustuse tekitamine	103	37		26	2	2	3	3	3	7	3		10	3	3	1	
§ 119 Raske tervisekahjustuse tekitamine ettevaatamatusest	13	7		2		1		1		1			1				
§ 120 Änvardamine	451	253		65	10	2	10	9	15	7	13	1	47	5	12	2	
§ 121 Kehaline väärkohtlemine	4320	1976	13	669	89	59	98	234	122	237	115	50	303	117	129	108	1
§ 122 Piinamine	61	25		9				1	7	1	2		10	1		5	
§ 123 Ohtu asetamine	6	1		1	1						1		2				
§ 124 Abita jätmise	3	1		2													
§ 129 Inimloote kahjustamine	2			1									1				
§ 133 Orjastamine	1	1															
§ 136 Vabaduse võtmise seadusliku alusega	44	13		6			1	5	2	2	5		5	3	1	1	
§ 137 Eraviisiline jälitustegevus	8	7		1													
§ 141 Vägistamine	81	33		12		3	7	3		6	3	1	7	2	3	1	
§ 142 Sugulise kire vägivaldne rahuldamine	53	23		2	1		4	4		1	2	11	2	1	2		
§ 143 Suguühendusele sundimine	1	1															
§ 143 ¹ Sugulise kire rahuldamisele sundimine	3							2					1				

	Eesti	Harju- maa	Hilju- maa	Ida- Viru	Jõgeva- maa	Järva- maa	Lääne- maa	Lääne- Viru	Põlva- maa	Pärnu- maa	Rapla- maa	Saare- maa	Tartu- maa	Valga- maa	Viljandi- maa	Võru- maa	Määratle- mata
	Kuriteod kokku:	48340	24105	102	7045	833	707	2029	922	2477	839	495	4937	1080	1023	1031	58
	I raskusaste:	1 842	937	2	369	21	13	54	15	94	22	5	191	31	31	16	18
	II raskusaste:	46 498	23168	100	6676	812	644	1975	907	2383	817	490	4746	1049	992	1015	40
§ 181	Alaealise kaasatõmbamine kuriteo toimepanemisele	11	2			1	1				1		2	4			
§ 182	Alaealise kallutamise alkoholi tarvitamisele	11	3	4	1			1		2							
§ 1821	Alaealisele alkoholi müümine ja ostmise	4				1	2									1	
12. ptk. Rahvatervisest	Rahvatervisest vastased kuriteod	923	475		158	6	8	7	25	3	75	12	107	13	19	6	9
§ 183	Narkootilise ja psühhotroopse aine väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine	138	70		18	1	1	3		21	1		12	6	5		
§ 184	Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	699	359		131	4	2	2	21	3	48	10	89	6	9	6	9
§ 185	Narkootilise ja psühhotroopse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateist aastasele	26	19		2					4			1				
§ 188	Unimegana, kanepi ja kokapõõsa ebaseaduslik kasvatamine	32	10		4	2	2	1	4	2			5	1	3		
§ 189	Narkootilise ja psühhotroopse aine levitamise ettevalmistamine	6	3		3												
§ 194	Ravimi ebaseaduslik levitamine	1	1														
§ 197	Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine	17	13			1	1								2		
§ 198	Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine ettevaatamatusest	4					2	1				1					
13. ptk. Varavastased	Kuriteod	30235	16236	44	3954	429	404	374	1282	398	1516	464	3168	639	527	503	33
§ 199	Vargus	25253	14175	31	3201	375	338	313	1098	328	1123	403	220	2548	400	315	13
§ 200	Röövimine	599	327		136	5	4	8	16	5	25	3	2	53	6	2	
§ 201	Omastamine	755	279	2	143	11	15	11	34	7	51	13	7	103	41	26	4
§ 202	Kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	248	116		31		4	3	16	15	10	8	1	31	1	7	1

§ 203	Asja rikkumine ja hävitamine	179	79	1	30	5	6	2	4	3	12	2	3	15	5	10	2	
§ 204	Kultuurimälestise, museaali ja muuseumikogu rikkumine ja hävitamine	6	2		1				1							2		
§ 205	Asja rikkumine ja hävitamine ettevaatamatusest	23	5		3	1		1	3		2	2	2	2	1	1		
§ 206	Arvutiandmetesse sekkumine	6	2		1	1	1						1					
§ 207	Arvutisüsteemi toimimise takistamine	1	1															
§ 209	Kelmus	2021	877	3	191	7	13	16	36	23	176	20	6	267	162	64	154	6
§ 210	Soodustuskelmus	14	4								1		1	5	1		2	
§ 212	Kindlustuskelmus	56	26		4	3	1	1	5	2	2	1		8		3		
§ 213	Arvutikelmus	381	105	2	53	2	12	3	16	1	80		3	81	9	2	5	7
§ 214	Väljapressimine	88	46		14	1	2		5	2	1	1	1	8	1	5	1	1
§ 215	Asja omavoliline kasutamine	339	59	4	99	15	4	16	11	12	21	5	15	36	9	24	8	1
§ 216	Elektrienergia, maagaasi ja soojusenergia ebaseaduslik kasutamine	206	96	1	42	3	4		30		10	5	1	8		4	2	
§ 2161	Arvutikuriteo ettevalmistamine	2	2															
§ 217	Arvutisüsteemi ebaseaduslik kasutamine	36	24		2				4		2	1	1	1	1			
§ 2171	Ebaseaduslikult kõrvaldatud ja muudetud identifitseerimisvahendiga terminalseadme kasutamine	4												2	2			
§ 2172	Usalduse kuritarvitamine	18	11		3				3								1	
14. ptk. kuriteod	Intellektuaalse omandi vastased kuriteod	70	37		4			1			21	1		4	1		1	
§ 220	Teose, leiutise, tööstusainilahenduse ja mikroliitluse topoloogia autori ja autoriõig	2			2													
§ 222	Piraatkoopia valmistamine	14	5		1						8							
§ 2221	Ebaseaduslikult reprodutseeritud arvutiprogrammi valdamine	2			1						1							
§ 223	Teose ja autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti ebaseaduslik üldsusele suunamine	16	11								3	1					1	
§ 224	Piraatkoopiaga kauplemine	21	11					1			9							

	Eesti	Harju- maa	Hiluu- maa	Ida- Viru	Jõgeva- maa	Järva- maa	Lääne- maa	Lääne- Viru	Põlva- maa	Pärnu- maa	Rapla- maa	Saare- maa	Tartu- maa	Valga- maa	Viljandi- maa	Võru- maa	Määratle- mata
	Kuriteod kokku:	48340	24105	102	7045	833	657	2029	922	2477	839	495	4937	1080	1023	1031	58
	I raskusaste:	1 842	937	2	369	21	13	54	15	94	22	5	191	31	31	16	18
	II raskusaste:	46 498	23168	100	6676	812	644	1975	907	2383	817	490	4746	1049	992	1015	40
§ 226	Patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja mikroliitluse topoloogia omaniku ainuõiguse rikkumine	7	5										2				
§ 227	Voltsitud kaubaga kauplemine	8	5										2	1			
15. ptk. Riigivastased kuriteod		6	3	2										1			
§ 241	Riigisladuse ja salastatud välissteabe avalikustamine	1		1													
§ 245	Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamine	5	3	1										1			
16. ptk. Avaliku rahu vastased kuriteod		4162	1966	10	775	123	47	72	173	188	71	33	369	63	95	69	2
§ 255	Kuritegelik ühendus	10	5								2		1			2	
§ 256	Kuritegeliku ühenduse organiseerimine	2	1										1				
§ 257	Omavoli	95	51		23		1		3	3	1		7	1	3	1	1
§ 258	Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrollipooni ebaseaduslik ületamine	24		8					13				1			2	
§ 259	Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrollipooni	8	4						1	2						1	
§ 260	Välismaalase ilma seadusliku aluseta Eestis viibimine	3	2							1							
§ 263	Avaliku korra raske rikkumine	775	330		140	18	6	9	12	9	48	2	119	12	23	27	1
§ 264	Looma julm kohtlemine	34	11		10	3		2	1	1			1	1	4		
§ 266	Omavoliinne sissetung	2592	1378	10	361	97	34	59	147	69	112	47	24	128	38	54	34
§ 2681	Prostitutsioonile kaasaaitamine	15	13		1									1			
§ 274	Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes	258	88		73	4	5	1	5	2	13	2	4	49	6	5	1
§ 275	Võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine	284	51		142	1	1	2	5	7	4	3	60	4	3	1	

	Eesti	Harju- maa	Hiluu- maa	Ida- Viru	Jõgeva- maa	Järva- maa	Lääne- maa	Lääne- Viru	Põlva- maa	Pärnu- maa	Rapla- maa	Saare- maa	Tartu- maa	Valga- maa	Viljandi- maa	Võru- maa	Määratle- mata
	Kuriteod kokku:	48340	24105	102	7045	833	707	2029	922	2477	839	495	4937	1080	1023	1031	58
	I raskusaste:	1 842	937	2	369	21	13	54	15	94	22	5	191	31	31	16	18
	II raskusaste:	46 498	23168	100	6676	812	684	1975	907	2383	817	490	4746	1049	992	1015	40
§ 3113	Süüteomenetluse teadvalt ebaseaduslik lõpetamine	1											1				
§ 314	Ebaseaduslik läbiotsimine ja väljatõstmine	5	3										1		1		
§ 316	Tõendi kõrvaldamine ja kunstlik loomine	3	2				1										
§ 3161	Kriminaalasia kohtueelse menetluse ja jälitusmenetluse andmete avaldamine	4			1								2				
§ 317	Menetlusosalise, tunnistaja kannatanu, eksperti ja tõlgi ilmutamise takistamine	1								1							
§ 318	Tunnistaja, kannatanu ja tõlgi poolt kohustuste täitmisest keeldumine	1	1														
§ 319	Valekaebus	7	5		1								1				
§ 320	Valeütlus ja valevanne	135	66		23	1	9	4	6	11	1	2	5	5	1	1	
§ 323	Kahtlustatava, süüdistatava, kohtulase, õigeksmõistetu, süüdimõistetu, tunnistaja, eksperti, tõlgi ja kannatanu suhtes vägivaldla toimepanemine	11	3						4				1	1	2		
§ 3231	Saladuse hoidmise kohustuse rikkumine	1															1
§ 324	Kinnipeetava, arestitaluse ja vahistatu ebaseaduslik kohtlemine	1											1				
§ 325	Aine ja eseme ebaseaduslik üleandmine kinnipidamiskohas	6	1										5				
§ 328	Kinnipeetava, arestitaluse ja vahistatu põgenemine	3	3														
§ 329	Karistuse kandmisest korvatehoidumine	230	81		16	13	1	3	10	8	4	4	33	14	5	19	

	Eesti	Harju- maa	Hiluu- maa	Ida- Viru	Jõgeva- maa	Järva- maa	Lääne- maa	Lääne- Viru	Põlva- maa	Pärnu- maa	Rapla- maa	Saare- maa	Tartu- maa	Valga- maa	Viljandi- maa	Võru- maa	Määratle- mata
	Kuriteod kokku:	48340	24105	102	7045	833	657	2029	922	2477	839	495	4937	1080	1023	1031	58
	I raskusaste:	1 842	937	2	369	21	13	54	15	94	22	5	191	31	31	16	18
	II raskusaste:	46 498	23168	100	6676	812	644	1975	907	2383	817	490	4746	1049	992	1015	40
§ 363	Looduskasutus- ja saasteloaata tegutsemine	10	6						1	1			2				
§ 367	Ohtlike kemikaalide ja jäätmete käitlemise nõuete rikkumine	3	3														
21. ptk. Majandusalsed kuriteod		1137	339		478	5	3	11	24	25	6	7	55	10	18	66	8
§ 372	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	22	18		1			1		1			1				
§ 373	Ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine	26	20		1	1			1				2			1	
§ 374	Alkoholi ebaseaduslik tootmine	4	1		1									1	1		
§ 375	Alkoholi käitlemise korra rikkumine	27	10		6					5			1	2	2	1	
§ 376	Tubakatoodete käitlemise korra rikkumine	17	8		7			2									
§ 377	Ärisaladuse õigustamatu avaldamine ja kasutamine	3	3														
§ 380	Osanike, aktsionäride ja tulundusühistu liikmete koosoleku kokku kutsumata jätmise	4						1		2		1					
§ 3811	Raamatupidamise kohustuse rikkumine	48	23		3		1	3	8				4	1	4	1	
§ 384	Maksejõuetuse põhjustamine	32	17		3		1	2		2			5		1	1	
§ 385	Vara varjamine pankroti- ja taitemenetluses	10	5						1	1	2		2				
§ 3851	Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmise	99	37		6	3	1	6	3	6	3	4	19	5	6		
§ 386	Maksude väärarvutus	7	3					2		1			1				
§ 3891	Maksude maksmisest kõvalehoidumine suures ulatuses	31	14		1				1	2			11	1		1	
§ 3892	Maksukelmu suures ulatuses	4	1					1		1			1				
§ 391	Salakaubavedu	499			392				55							52	

	Eesti	Harju- maa	Hiluu- maa	Ida- Viru	Jõgeva- maa	Järva- maa	Lääne- maa	Lääne- Viru	Põlva- maa	Pärnu- maa	Rapla- maa	Saare- maa	Tartu- maa	Valga- maa	Viljandi- maa	Võru- maa	Määratle- mata
	48340	24105	102	7045	833	657	707	2029	922	2477	839	495	4937	1080	1023	1031	58
	1 842	937	2	369	21	13	23	54	15	94	22	5	191	31	31	16	18
	46 498	23168	100	6676	812	644	684	1975	907	2383	817	490	4746	1049	992	1015	40
\$ 424	3304	1129	29	437	97	85	78	159	130	192	82	99	372	103	150	162	
\$ 425	1										1						
\$ 426	9	4		4									1				
\$ 427	1		1														
24. ptk. Kaitseteenistusalasel kuriteod	8	3													1	4	
\$ 436	8	3													1	4	

Lisa 3. Maakondades registreeritud kuriteod ja kuritegude arv 10 000 elaniku kohta, 2006–2008

	2006		2007		2008		2009		2010	
	Kuritegude arv	10 000 elaniku kohta	Kuritegude arv	10 000 elaniku kohta	Kuritegude arv	10 000 elaniku kohta	Kuritegude arv	10 000 elaniku kohta	Kuritegude arv	10 000 elaniku kohta
Harjumaa (sh Tallinn)	27233	522	25756	493	25702	491	24313	463	24105	458
Hiiumaa	131	128	190	187	145	143	113	112	102	102
Ida-Virumaa	6222	360	5689	332	6436	377	6449	380	7045	418
Jõgevamaa	815	218	932	251	861	233	755	205	833	227
Järvamaa	737	194	798	220	808	223	801	222	657	182
Läänemaa	856	307	674	243	884	321	775	282	707	258
Lääne-Virumaa	1866	282	1965	291	2131	316	1916	285	2029	303
Põlvamaa	701	222	714	227	815	261	931	300	922	298
Pärnumaa	2993	336	3035	342	3015	340	2688	304	2477	280
Raplamaa	1069	290	972	265	1043	284	1083	295	839	229
Saaremaa	540	154	586	168	625	179	582	168	495	143
Tartumaa	4973	334	5466	367	4920	330	4876	326	4937	329
Valgamaa	1097	316	1063	309	982	287	901	264	1080	317
Viljandimaa	1320	294	1255	224	1286	230	1187	213	1023	185
Võrumaa	1038	270	990	259	1026	270	935	247	1031	274

Lisa 4. Kuritegude lahendamine

		Registreeritud kuriteod	Lahendatud kuriteod	Lahendamise määr
	KOKKU	48340	23460	48,5%
	I raskusaste	1842	1672	90,8%
	II raskusaste	46498	21788	46,9%
§ 089	Inimsusvastane kuritegu	0	1	x
§ 090	Genotsiid	2	2	100,0%
§ 097	Tsiviilelanikuvastane rünne	0	1	x
§ 110	Piraatlus	0	1	x
§ 113	Tapmine	62	48	77,4%
§ 114	Mõrv	22	32	145,5%
§ 116	Lapse tapmine	1	0	0,0%
§ 117	Surma põhjustamine ettevaatamatusest	80	12	15,0%
§ 118	Raske tervisekahjustuse tekitamine	103	82	79,6%
§ 119	Raske tervisekahjustuse tekitamine ettevaatamatusest	13	8	61,5%
§ 120	Ähvardamine	451	303	67,2%
§ 121	Kehaline väärkohtlemine	4320	2867	66,4%
§ 122	Piinamine	61	99	162,3%
§ 123	Ohtu asetamine	6	4	66,7%
§ 124	Abita jätmine	3	0	0,0%
§ 129	Inimloote kahjustamine	2	0	0,0%
§ 133	Orjastamine	1	1	100,0%
§ 136	Vabaduse võtmine seadusliku aluseta	44	15	34,1%
§ 137	Eraviisiline jälitustegevus	8	8	100,0%
§ 138	Ebaseaduslik inimuuringute tegemine	0	1	x
§ 141	Vägistamine	81	61	75,3%
§ 142	Sugulise kire vägivaldne rahuldamine	53	53	100,0%
§ 143	Suguühendusele sundimine	1	0	0,0%
§ 143 ¹	Sugulise kire rahuldamisele sundimine	3	2	66,7%
§ 144	Suguühendus järeltulijaga	1	0	0,0%
§ 145	Suguühendus lapseealisega	11	14	127,3%
§ 146	Sugulise kire rahuldamine lapseealisega	28	36	128,6%
§ 148	Laibarüvetamine	3	3	100,0%
§ 149	Surnu mälestuse teotamine	19	2	10,5%
§ 156	Sõnumisaladuse rikkumine	6	4	66,7%
§ 157	Kutse- ja ametitegevuses teatavaks saanud saladuse hoidmise kohustuse rikkumine	11	6	54,5%
§ 157 ¹	Delikaatsete isikuandmete ebaseaduslik avaldamine	1	2	200,0%
§ 157 ²	Teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine	55	34	61,8%
§ 162	Valimis- ja hääletamisvabaduse rikkumine	0	2	x
§ 164	Hääle ostmine	13	16	123,1%
§ 169	Lapse ülalpidamise kohustuse rikkumine	248	171	69,0%
§ 170	Vanema ülalpidamise kohustuse rikkumine	1	2	200,0%
§ 172	Võõra lapse hõivamine	2	2	100,0%
§ 175	Alaealise prostitutsioonile kallutamine	1	5	500,0%
§ 176	Alaealise prostitutsioonile kaasatamine	0	1	x

		Registreeritud kuriteod	Lahendatud kuriteod	Lahendamise määr
	KOKKU	48340	23460	48,5%
	I raskusaste	1842	1672	90,8%
	II raskusaste	46498	21788	46,9%
§ 177	Alaealise kasutamine pornograafilise teose valmistamisel	2	4	200,0%
§ 177 ¹	Alaealise kasutamine erootilise teose valmistamisel	4	3	75,0%
§ 178	Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine	76	55	72,4%
§ 178 ¹	Seksuaalse eesmärgiga kokkulepe lapsealisesega kohtumiseks	1	1	100,0%
§ 179	Lapsealise seksuaalne ahvatlemine	13	9	69,2%
§ 180	Alaealisele vägivaldalla eksponeerimine	1	1	100,0%
§ 181	Alaealise kaasatõmbamine kuriteo toimepanemisele	11	8	72,7%
§ 182	Alaealise kallutamine alkoholi tarvitamisele	11	28	254,5%
§ 182 ¹	Alaealisele alkoholi müümine ja ostmine	4	2	50,0%
§ 183	Narkootilise ja psühhotroopse aine väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine	138	151	109,4%
§ 184	Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	699	748	107,0%
§ 185	Narkootilise ja psühhotroopse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateistaastasele	26	40	153,8%
§ 188	Unimaguna, kanepi ja kokapõõsa ebaseaduslik kasvatamine	32	34	106,3%
§ 189	Narkootilise ja psühhotroopse aine levitamise ettevalmistamine	6	4	66,7%
§ 194	Ravimi ebaseaduslik levitamine	1	0	0,0%
§ 197	Töötervishoiu- ja tööhutusnõuete eiramine	17	5	29,4%
§ 198	Töötervishoiu- ja tööhutusnõuete eiramine ettevaatamatusest	4	1	25,0%
§ 199	Vargus	25253	7990	31,6%
§ 200	Röövimine	599	355	59,3%
§ 201	Omastamine	755	441	58,4%
§ 202	Kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	248	240	96,8%
§ 203	Asja rikkumine ja hävitamine	179	47	26,3%
§ 204	Kultuurimälestise, museaali ja muuseumikogu rikkumine ja hävitamine	6	2	33,3%
§ 205	Asja rikkumine ja hävitamine ettevaatamatusest	23	10	43,5%
§ 206	Arvutiandmetesse sekkumine	6	2	33,3%
§ 207	Arvutisüsteemi toimimise takistamine	1	0	0,0%
§ 209	Kelmus	2021	1364	67,5%
§ 210	Soodustuskelmus	14	14	100,0%
§ 212	Kindlustuskelmus	56	49	87,5%
§ 213	Arvutikelmus	381	392	102,9%
§ 214	Väljapressimine	88	77	87,5%
§ 215	Asja omavoliline kasutamine	339	291	85,8%
§ 216	Elektrienergia, maagaasi ja soojusenergia ebaseaduslik kasutamine	206	98	47,6%
§ 216 ¹	Arvutikuriteo ettevalmistamine	2	0	0,0%
§ 217	Arvutisüsteemi ebaseaduslik kasutamine	36	10	27,8%
§ 217 ¹	Ebaseaduslikult kõrvaldatud ja muudetud identifitseerimisvahendiga terminalseadme kasutamine	4	4	100,0%

		Registreeritud kuriteod	Lahendatud kuriteod	Lahendamise määr
	KOKKU	48340	23460	48,5%
	I raskusaste	1842	1672	90,8%
	II raskusaste	46498	21788	46,9%
§ 217 ²	Usalduse kuritarvitamine	18	14	77,8%
§ 219	Autorsuse rikkumine	0	1	x
§ 220	Teose, leiutise, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topoloogia autori ja autoriõig	2	5	250,0%
§ 222	Piraatkoopia valmistamine	14	2	14,3%
§ 222 ¹	Ebaseaduslikult reprodutseeritud arvutiprogrammi valdamine	2	3	150,0%
§ 223	Teose ja autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti ebaseaduslik üldsusele suunamine	16	9	56,3%
§ 224	Piraatkoopiaga kauplemine	21	9	42,9%
§ 225	Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste rikkumist takistava tehnilise kaitsemeetme kõrvaldamine	0	2	x
§ 226	Patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topoloogia omaniku ainuõiguse rikkumine	7	7	100,0%
§ 227	Võltsitud kaubaga kauplemine	8	7	87,5%
§ 241	Riigisaladuse ja salastatud välisteabe avalikustamine	1	1	100,0%
§ 245	Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamine	5	1	20,0%
§ 255	Kuritegelik ühendus	10	13	130,0%
§ 256	Kuritegeliku ühenduse organiseerimine	2	1	50,0%
§ 257	Omavoli	95	66	69,5%
§ 258	Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslik ületamine	24	2	8,3%
§ 259	Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone	8	6	75,0%
§ 260	Välismaalase ilma seadusliku aluseta Eestis viibimine	3	3	100,0%
§ 263	Avaliku korra raske rikkumine	775	603	77,8%
§ 264	Looma julm kohtlemine	34	16	47,1%
§ 266	Omavoliiline sissetung	2592	673	26,0%
§ 268	Ebaseadusliku tegevuse võimaldamine	0	3	x
§ 268 ¹	Prostitutsioonile kaasaaitamine	15	13	86,7%
§ 274	Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes	258	193	74,8%
§ 275	Võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine	284	174	61,3%
§ 280	Valeandmete esitamine	49	42	85,7%
§ 281	Ebaõigete andmete esitamine kohturegistri pidajale, Eesti väärtpaberite keskreestrile, abieluvararegistrile, notarile ja kohtutäiturile	13	5	38,5%
§ 291	Võimuliialdus	40	20	50,0%
§ 291 ¹	Riikliku järelevalve ebaseaduslik teostamine	1	0	0,0%
§ 293	Pistise võtmine	20	5	25,0%
§ 294	Altkäemaksu võtmine	31	24	77,4%
§ 295	Pistise vahendus	0	1	x
§ 296	Altkäemaksu vahendus	20	8	40,0%
§ 297	Pistise andmine	11	10	90,9%
§ 298	Altkäemaksu andmine	47	46	97,9%
§ 298 ¹	Mõjuvõimuga kauplemine	4	2	50,0%

		Registreeritud kuriteod	Lahendatud kuriteod	Lahendamise määr
	KOKKU	48340	23460	48,5%
	I raskusaste	1842	1672	90,8%
	II raskusaste	46498	21788	46,9%
§ 299	Ametialane võltsimine	5	2	40,0%
§ 300	Riigihangete teostamise nõuete rikkumine	6	4	66,7%
§ 300 ¹	Toimingupiirangu rikkumine	10	10	100,0%
§ 300 ²	Notari poolt teadvalt ebaseadusliku ametitoimingu tegemine	1	0	0,0%
§ 303	Vägivald kohtuniku, rahvakohtuniku, uurija, prokuröri, kaitsja, kannatanu esindaja ja tema lähedase suhtes	3	3	100,0%
§ 305	Kohtu ja kohtuniku laimamine ja solvamine	3	3	100,0%
§ 306	Kuriteo varjamine	3	3	100,0%
§ 307	Kuriteost mitteteatamine	7	5	71,4%
§ 308	Üleskirjutatud vara hoidmise nõuete rikkumine	4	6	150,0%
§ 311	Kohtuniku poolt teadvalt ebaseadusliku kohtulahendi tegemine	1	1	100,0%
§ 311 ²	Väärteomenetluses teadvalt ebaseadusliku otsuse tegemine	1	0	0,0%
§ 311 ³	Süüteomenetluse teadvalt ebaseaduslik lõpetamine	1	1	100,0%
§ 314	Ebaseaduslik läbiotsimine ja väljatõstmine	5	6	120,0%
§ 316	Tõendi kõrvaldamine ja kunstlik loomine	3	2	66,7%
§ 316 ¹	Kriminaalasja kohtueelse menetluse ja jälitusmenetluse andmete avaldamine	4	3	75,0%
§ 317	Menetlusosalise, tunnistaja, kannatanu, eksperdi ja tõlgi ilmumise takistamine	1	0	0,0%
§ 318	Tunnistaja, kannatanu ja tõlgi poolt kohustuste täitmisest keeldumine	1	4	400,0%
§ 319	Valekaebus	7	7	100,0%
§ 320	Valeütlus ja valevanne	135	148	109,6%
§ 323	Kahtlustatava, süüdistatava, kohtualuse, õigeks mõistetud, süüdimõistetud, tunnistaja, eksperdi, tõlgi ja kannatanu suhtes vägivaldla toimepanemine	11	8	72,7%
§ 323 ¹	Saladuse hoidmise kohustuse rikkumine	1	0	0,0%
§ 324	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu ebaseaduslik kohtlemine	1	0	0,0%
§ 325	Aine ja eseme ebaseaduslik üleandmine kinnipidamiskohas	6	2	33,3%
§ 328	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu põgenemine	3	3	100,0%
§ 329	Karistuse kandmisest kõrvalehoidumine	230	291	126,5%
§ 330	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu poolt alkohoolse joogi ning muu piiratud sisaldava aine valmistamine, omandamine, valdamine ja arsti ettekirjutuseta tarvitamine	4	4	100,0%
§ 331	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu poolt narkootilise ja psühhotroopse aine valmistamine, omandamine, valdamine ja arsti ettekirjutuseta tarvitamine	56	48	85,7%
§ 331 ¹	Kohtulahendi täitmata jätmine	1	1	100,0%
§ 331 ²	Läheneemiskeelu rikkumine	44	42	95,5%
§ 331 ³	Kohtutäituril poolt vara teadvalt ebaseaduslik arest ja müük	1	1	100,0%
§ 333	Maksevahendi ja väärtpaberi võltsimine	14	0	0,0%

		Registreeritud kuriteod	Lahendatud kuriteod	Lahendamise määr
	KOKKU	48340	23460	48,5%
	I raskusaste	1842	1672	90,8%
	II raskusaste	46498	21788	46,9%
§ 334	Võltsitud maksevahendi ja väärtpaberi kasutamine	387	121	31,3%
§ 335	Maksumärgi võltsimine	1	0	0,0%
§ 336	Võltsitud maksumärgi kasutamine ja käibeelaskmine	0	1	x
§ 340	Raha, pangakaardi ja muu maksevahendi võltsimise ettevalmistamine	2	0	0,0%
§ 344	Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimine	343	290	84,5%
§ 345	Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine	284	201	70,8%
§ 346	Dokumendi, pitsati ja stambi hävitamine, rikkumine, vargus ja peitmine	66	37	56,1%
§ 347	Tähtsa isikliku dokumendi võltsimine	19	12	63,2%
§ 348	Võltsitud tähtsa isikliku dokumendi kasutamine ja kasutada andmine	13	22	169,2%
§ 349	Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	286	256	89,5%
§ 354	Puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine	0	1	x
§ 356	Puude ja põõsaste ebaseaduslik raie	12	10	83,3%
§ 361	Loodusliku loomastiku kahjustamine	2	2	100,0%
§ 363	Looduskasutus- ja saasteloata tegutsemine	10	9	90,0%
§ 364	Keskkonna saastamine	0	1	x
§ 367	Ohtlike kemikaalide ja jäätmete käitlemise nõuete rikkumine	3	7	233,3%
§ 372	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	22	29	131,8%
§ 373	Ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine	26	29	111,5%
§ 374	Alkoholi ebaseaduslik tootmine	4	4	100,0%
§ 375	Alkoholi käitlemise korra rikkumine	27	36	133,3%
§ 376	Tubakatoodete käitlemise korra rikkumine	17	18	105,9%
§ 376 ¹	Lisaainete ebaseaduslik eemaldamine erimärgistatud vedelkütusest ja selle tulemusel saadud vedelkütuse käitlemine	0	1	x
§ 376 ²	Kvaliteedinõuetele mittevastava vedelkütuse ebaseaduslik käitlemine	0	2	x
§ 377	Ärisaladuse õigustamatu avaldamine ja kasutamine	3	1	33,3%
§ 380	Osanike, aktsionäride ja tulundusühistu liikmete koosoleku kokku kutsumata jätmise	4	4	100,0%
§ 381	Äriühingu varalise seisundi ja muude kontrollitava asjaolude kohta andmete esitamata jätmise ja ebaõigete andmete esitamine	0	1	x
§ 381 ¹	Raamatupidamise kohustuse rikkumine	48	34	70,8%
§ 384	Maksejõuetuse põhjustamine	32	19	59,4%
§ 385	Vara varjamine pankroti- ja täitemenetluses	10	4	40,0%
§ 385 ¹	Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmise	99	92	92,9%
§ 386	Maksude väärarvutus	7	72	1028,6%
§ 389 ¹	Maksude maksmisest kõrvalehoidumine suures ulatuses	31	37	119,4%
§ 389 ²	Maksukelmus suures ulatuses	4	5	125,0%
§ 391	Salakaubavedu	499	520	104,2%

		Registreeritud kuriteod	Lahendatud kuriteod	Lahendamise määr
	KOKKU	48340	23460	48,5%
	I raskusaste	1842	1672	90,8%
	II raskusaste	46498	21788	46,9%
§ 392	Keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslik sisse- ja väljavedu	219	183	83,6%
§ 393	Ebaseaduslikud toimingud tollisoodustusega kaubaga	2	0	0,0%
§ 394	Rahapesu	64	142	221,9%
§ 396	Rahapesu kahtlusest mitteteatamine ja ebaõigete andmete esitamine	1	0	0,0%
§ 398	Siseteabe väärkasutamine	2	4	200,0%
§ 398 ¹	Turumanipulatsioon	0	1	x
§ 400	Konkurentsi kahjustav kokkulepe, otsus ja kooskõlastatud tegevus	16	8	50,0%
§ 404	Süütamine	63	14	22,2%
§ 405	Plahvatusete tekitamine	9	3	33,3%
§ 407	Elutähtsa rajatise kahjustamine	1	0	0,0%
§ 411	Ebaseaduslik kiirgustegevus	1	1	100,0%
§ 414	Lõhkeaine ebaseaduslik käitlemine	42	36	85,7%
§ 415	Lõhkeseadeldise ja selle olulise osa ebaseaduslik käitlemine	26	32	123,1%
§ 416	Lõhkematerjali käitlemise nõuete rikkumine	2	0	0,0%
§ 418	Tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	137	149	108,8%
§ 418 ¹	Tsiviilkäibes keelatud tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	19	22	115,8%
§ 419	Tulirelva lohakas hoidmine	2	3	150,0%
§ 420	Tulirelva helisummuti, laser- ja õõsiku ebaseaduslik käitlemine	17	17	100,0%
§ 422	Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitسنõuete rikkumine	76	59	77,6%
§ 423	Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitسنõuete rikkumine ettevaatamatusest	74	39	52,7%
§ 424	Mootorsõiduki ja trami juhtimine joobeseisundis	3304	3068	92,9%
§ 425	Liiklusohutusnõuete ja sõiduki käitسنõuete rikkumine	1	0	0,0%
§ 426	Alarmsõiduki tähistuse ebaseaduslik kasutamine	9	4	44,4%
§ 427	Rahvusvahelise õhusõidu eeskirjade rikkumine	1	0	0,0%
§ 436	Omapoliitiline lahkumine väeosast ja muust teenistuskohast	8	7	87,5%

Lisa 5. Kuritegude arv ja muutus Tallinna linnaosades aastail 2008–2010

	2008	2009	2010	2010 võrreldes 2009 (N)	2010 võrreldes 2009 (%)
	20643	20203	20035	-168	-1%
Haabersti	999	1062	1075	13	1%
Kesklinn	7219	6269	6382	113	2%
Kristiine	1345	1531	1495	-36	-2%
Lasnamäe	4185	3945	4225	280	7%
Mustamäe	1706	1932	2037	105	5%
Nõmme	1068	1111	954	-157	-14%
Pirita	476	449	506	57	13%
Põhja-Tallinn	2897	2792	2632	-160	-6%